

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

Eda DURGUN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Sesim SOYER GÜLEÇ

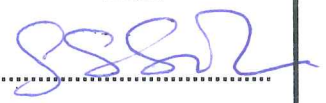
İZMİR - 2018

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : EDA DURGUN
Öğrenci No : 2010800324
Tez Başlığı : Resmi Belgede Sahtecilik Suçu

Savunma Tarihi : 08/01/2018
Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Sesim Soyer GÜLEÇ

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Yrd.Doç.Dr.Sesim Soyer GÜLEÇ	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Yrd.Doç.Dr.Behiye EKER KAZANCI	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Yrd.Doç.Dr.Nebahat KAYAER	İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	

EDA DURGUN tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği ( ) / oy çokluğu ( ) ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Demet ÖZDAMAR
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

....../....../.....

Eda DURGUN

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Resmi Belgede Sahtecilik Suçu
Eda DURGUN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Kamu Hukuku Programı

Belge, hukuki bir hüküm ifade eden, bir hakkın doğmasına, bir olayın kanıtlanmasına yarayan ve belirli bir kişi tarafından oluşturulan yazıdır. Resmi belgede sahtecilik suçlarının maddi konusu olan resmi belge ise, bir kamu görevlisi tarafından, kamu görevinin gereği olarak ve kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak düzenlenen yazıdır. Resmi belgede sahtecilik suçu, kamu güvenine karşı işlenen suçlardandır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun faili herkes olabilir. Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda, failin yetkili olup olmaması failin hangi fıkra göre ceza alacağını belirlemektedir. Resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturan fiiller; sahte resmi belge düzenlemek, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek, sahte resmi belgeyi kullanmak veya gerçeğe aykırı resmi belge düzenlemektir. Suçun kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgede veya terör amacıyla işlenmesi ağırlatıcı; hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi hafifletici nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Suçun manevi unsuru kasttır. Suç, icra hareketleri bölünebildiği takdirde teşebbüse elverişlidir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu ile ilgili bu yüksek lisans tezinin amacı, resmi belgelerde sahtecilik suçunu 765 ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunları, öğretideki görüşler ve Yargıtay kararları ışığında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Belge, Resmi Belge, Sahte, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Kamu Görevlisi, Kamu Güveni, Türk Ceza Kanunu.

ABSTRACT
Master's Thesis
The Crime Of Forgery of Official Document
Eda DURGUN

Dokuz Eylöl University
Graduate School of Social Sciences
Department of Public Law
Public Law Program

A document is a statement by a particular person, which is a legal provision, proving an event to be proven. The official document which is the material matter of official document crimes of forgery is a letter prepared by a public official in accordance with the procedures and principles stated in the law and as a public duty. Formal documentary crime is a crime against public confidence.

The official document can be anyone who is the perpetrator of fraud. In case of official document fraud committed by a public official, whether the perpetrator is authorized will determine the penalties for the perpetrator. Acts that constitute the offense of forgery of official documents; to make false official documents, to change a genuine official document to deceive others, to use a false official document, or to issue unlawful official documents. Criminal law requires that falsification be falsely committed until the official official document or for terrorist purposes; the process is regulated as a mitigating state in order to document the propensity of the transaction or the real situation. Crime is the spiritual element. Criminality is possible if the execution movements can be divided.

The objective of this master thesis on the crime of official documentary fraud held in article 204 of the Turkish Criminal Code numbered 5237 is to be evaluated comparatively in the light of the Turkish Penal Code No. 765 and No. 5237 on judicial opinions and Supreme Court decisions.

Keywords: Document, Official Document, Counterfeit, The Crime Of Forgery of Official Document, Public Officer, Public Confidence, Turkish Penal Code.

RESMÎ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xiii
TABLolar LİSTESİ	xiv

GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR, BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ MADDİ KONUSU: BELGE, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI

§ 1. GENEL AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar ve Belgede Sahtecilik Suçları	3
II. Belgede Sahtecilik Suçları İle İlgili İstatistiksel Veriler	6
III. Sahtecilik Kavramı	12
A. Maddi- Fikri Sahtecilik Kavramları	14
B. Faydasız Sahtecilik Kavramı	17
IV. Belgede Sahtecilik Suçları İle Korunan Hukuki Değer	20
V. Belgede Sahtecilik Suçlarının Tarihsel Gelişimi	29
A. Genel Olarak	29
B. Batı Hukuku	31
1. Roma Hukuku	31
2. Cermen Hukuku	33
3. Kilise Hukuku	34

4. Orta Çağ Hukuku	35
5. Yakın Çağ Hukuku	35
C. Türk Hukuku	35
1. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu Öncesi Durum	35
a. İslam Hukuku	35
b. Osmanlı Devleti Hukuku	36
3. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Durum	40
§ 2. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ MADDİ KONUSU: BELGE	43
I. Genel Açıklamalar	43
II. Belge Kavramı	43
III. Belgenin Unsurları	49
A. Yazılı Olması	49
B. Düzenleyenin Belirli Olması	55
C. Hukuki Bir Değer Taşıyan İçeriği Olması	62
IV. Belgenin Fonksiyonları	68
A. Düşünceyi Açıklama Fonksiyonu	68
B. İspat Fonksiyonu	69
C. Garanti Fonksiyonu	70
V. Belge Türleri	71
A. Resmi Belge	72
1. Genel Açıklamalar	72
2. Kamu Görevlisi Tarafından Düzenlenmesi	75
a. Kamu Görevlisi Kavramı	75
aa. Genel Olarak	75
bb. Anayasa Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı	76
cc. İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı	78
dd. Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı	79
3. Görev Gereği Düzenlenmiş Olması	89
4. Zorunlu Şekil Şartlarını Taşıması	91
B. Resmi Belge Hükmünde Belgeler	92
1. Emre Veya Hamile Yazılı Kambiyo Senedi	96
2. Emtiayı Temsil Eden Belge	98

3. Hisse Senedi (Pay Senedi)	99
4. Tahvil	99
5. Vasiyetname	100
C. Özel Belge	102
VI. Belgelere İlişkin Özel Durumlar	104
A. Suret Niteliğinde Belgeler	104
B. Yabancı Resmi Belgeler	105
C. Hukuken Geçerli Olmayan Belgeler	106
VII. Elektronik Ve Elektronik İmzalı Belgelerin Belgede Sahtecilik Suçu Açısından İncelenmesi	107
§3. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI	112
I. Avrupa Birliği Hukuku	112
II. Bazı Yabancı Kanunlarda Belgede Sahtecilik Suçlarının Düzenleniş Biçimi	117
A. Almanya	117
B. Avusturya	121
C. Fransa	122
D. İtalya	123
E. Amerika Birleşik Devletleri	125

İKİNCİ BÖLÜM

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK M. 204), UNSURLARI, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ, BENZER SUÇ TİPLERİ İLE KARŞILAŞTIRMA, YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA

§ 1. GENEL AÇIKLAMALAR	127
§ 2. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNUN UNSURLARI	129
I. Suçun Maddi Unsurları	129
A. Suçun Maddi Konusu	130
B. Fail	130

1. Sivil Kişi	130
2. Kamu Görevlisi	131
3. Tabip, Diş Tabibi, Eczacı, Ebe, Hemşire Veya Diğer Sağlık Mesleği Mensubu	134
C. Mağdur	137
D. Fiil	139
1. Genel Olarak	139
2. Hareket	139
a. Resmi Bir Belgeyi Sahte Olarak Düzenlemek	141
b. Gerçek Bir Resmi Belgeyi Başkalarını Aldatacak Biçimde Değiştirmek	147
c. Sahte Resmi Belgeyi Kullanmak	152
d. Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemek	154
3. Netice	156
E. Suçu Etkileyen Sebepler	157
1. Genel Olarak	157
2. Resmi Belgenin Kanun Hükmü Gereği Sahteliği Sabit Oluncaya Kadar Geçerli Belge Niteliğinde Olması	157
3. Suçun Terör Amacıyla İşlenmesi (TMK m.5)	160
4. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Hal: Hukuki İlişkiye Dayanan Alacağın İspatı veya Gerçek Bir Durumun Belgelenmesi Amacıyla Sahtecilik (m. 211)	160
II. Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Hukuka Aykırılık Unsuru	163
III. Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Manevi Unsur	166
IV. Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Kusurluluk, Kusurluluğu Azaltan Ve Kaldıran Sebepler	171
§ 3. RESMÎ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ	172
I. Teşebbüs	172
II. İştirak (Suçluların Çokluğu)	175
III. İctima (Suçların Birleşmesi)	177
A. Bileşik Suç	177

B. Fikri İçtima	180
C. Zincirleme Suç	184
§ 4. BENZER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRMA	187
I. Özel Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m. 207)	187
II. Resmi (TCK m. 205) Veya Özel Belgeyi (TCK m. 208) Bozmak, Yok Etmek Veya Gizlemek Suçu	192
III. Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan Suçu (TCK m. 206)	196
IV. Dolandırıcılık Suçu (TCK m. 157)	198
V. Nitelikli Zimmet Suçu (TCK m. 247)	199
VI. Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 257)	200
VII. Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu (TCK m. 209)	202
§ 5. YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA	211
SONUÇ	218
KAYNAKÇA	226

KISALTMALAR

ABD	Ankara Barosu Dergisi
ACK	Alman Ceza Kanunu
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Any.	Anayasa
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
bknz.	bakınız
C.	Cilt
CD	Ceza Dairesi
CHD	Ceza Hukuku Dergisi
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
Çev.	Çeviren
DMK	Devlet Memurları Kanunu
E.	Esas
EEK	Elektronik İmza Kanunu
ETCK	Eski Türk Ceza Kanunu
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBK	İçtihadı Birleştirme Kararı
İCK	İtalyan Ceza Kanunu
İİK	İcra ve İflas Kanunu
İUHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
m.	madde
MK	Medeni Kanun
M. Ö.	Milattan önce
par.	Paragraf
s.	sayfa

S.	sayı
ss.	sayfadan sayfaya
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
t.	tarhli
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMK	Terörle Mücadele Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
vs.	vesaire
VUK	Vergi Usul Kanunu
Y.	Yıl
Yarg.	Yargıtay
YCGK	Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi
YTCK	Yeni Türk Ceza Kanunu
YÜHFD	Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yıllara Göre Belgede Sahtecilik Suçlarında Olay ve Şüpheli Sayıları	s. 8
Tablo 2: 2010-2011-2012 Yıllarında Ele Geçirilen Sahte Belgeler Arasında Sıklıkla Sahteciliği Yapılan Belgelerin Dağılımı	s. 9
Tablo 3: TCK uyarınca Kamu Güvenine Karşı Suçlardan Açılan Davalardaki Sanık ve Suç Sayıları	s. 11
Tablo 4: Kamu Güvenine Karşı Suçlarda Şüpheliler Hakkında Verilen Kararların Dağılımı (2015)	s. 11

GİRİŞ

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile mevzuatımıza giren ve Kanunda tanımlanmamış olan belge terimi, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki evrak (varaka) teriminin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Belge, hukuki bir hüküm ifade eden, bir hakkın doğmasına, bir olayın kanıtlanmasına yarayan ve belirli bir kişi tarafından oluşturulan her yazı olarak tanımlanmaktadır. Resmi belgede sahtecilik suçlarının maddi konusu olan resmi belge ise, bir kamu görevlisi tarafından, kamu görevinin gereği olarak ve kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak düzenlenen yazı olarak tanımlanmaktadır.

Hayatın genel akışı içerisinde belgeler, insanların devamlı karşılaştıkları, gerek ticari gerekse hukuki alanda yaygın bir şekilde kullandıkları yazılardır. Gelişen hukuki ve ticari ilişkilerin doğal sonucu olarak, belgelerin toplumsal rolü artmaktadır ve bu nedenle belgelerin gerçekliğine ve güvenilirliğine ilişkin toplumda genel bir kanaat oluşmaktadır. Belgede sahtecilik yapılmak suretiyle toplumda oluşan ve kamu güveni adı verilen bu kanaat ihlal edilmektedir. Bu durum, bazen devletin bazen de bireylerin mağduriyetlerine yol açmaktadır. Resmi belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, resmi belgelerin kamu görevlileri tarafından düzenlenmiş olmaları nedeniyle belgelerin gerçekliği konusunda toplumda oluşan güven, başka bir ifadeyle kamu güveni zedelenmektedir. Bu nedenle devlet, kendi oluşturduğu ve güvenilmesini zorunlu kıldığı para, kıymetli evrak, mühür, damga gibi belge ve işaretlerin gerçeğe uygunluğunu bir takım hukuki düzenlemelerle sağlamaya çalışmış ve sahte olarak düzenlenmesini yasaklamıştır.

Tez çalışmamızın konusunu oluşturan belgede sahtecilik suçları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Özel Hükümler başlıklı İkinci Kitabının "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı Üçüncü Kısımının "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" başlıklı Dördüncü Bölümünde 204-212. maddeleri arasında düzenlenmiştir. 2003 tarihli Türk Ceza Kanunun Hükümet Tasarısında 279-290. maddeleri arasında düzenlenmekle birlikte; 279. maddesinde memurun resmi belgenin aslında sahteciliği, 280. maddesinde de resmi belgenin özet ve suretlerinde sahteciliği düzenlemekteydi. Kanunlaşma çalışmaları esnasında bu ayrım ortadan kaldırılarak Yeni Türk Ceza Kanununun 204. maddesinde resmi belgelerde sahtecilik suçu olarak kanunlaşmıştır.

İki bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde belgede sahtecilik suçlarına ilişkin genel açıklamalara, belgede sahtecilik suçlarının tarihsel gelişimine yer verdik ve karşılaştırmalı hukukta belgede sahtecilik suçlarının düzenlenişini açıklamaya çalıştık. İkinci bölümde ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun düzenleme sistematığını esas alarak resmi belgede sahtecilik suçunu Yargıtay kararları ve öğretinin görüşleri ışığında inceleyerek değerlendirdik.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR, BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ MADDİ KONUSU: BELGE, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI

§ 1. GENEL AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar ve Belgede Sahtecilik Suçları

Suçların ceza kanunlarında sınıflandırılması bakımından, başvuru en elverişli ölçüt, suçla ihlal edilen hukuki değer ölçütüdür¹. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) ikinci kitabında da suçlar, bu ölçüt esas alınarak öncelikle, dört kısma ayrılmış; sonra da bu ölçüt ile birlikte fiilin niteliği ya da suçun konusu dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucu, her bir kısım altında farklı bölümler oluşturulmuştur².

Belgede sahtecilik suçlarının çok sayıda kişiyi aldatma potansiyeline sahip olması nedeniyle bu suçlar, kamu güvenine karşı suçlar arasında düzenlenmiştir³. Kamu güvenine karşı suçların esasını belirleyen husus, suçlunun davranışının toplumun doğal olarak belli bir güven beslediği nesneler veya beyanlar üzerinde gerçekleşmesidir. Başka bir ifadeyle ispat araçlarının doğruluğuna ve gerçekliğine duyulan güvenden yararlanılması söz konusudur⁴. Bu durum özellikle belgede

¹ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku: Özel Kısım**, 8. Baskı, Ankara, Savaş Yayınları, Eylül 2015, (Özel), s. 16; Zeki Hafızogulları ve Devrim Güngör, Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi, **TBB**, Sayı: 69, Ankara, Mart-Nisan 2007, s. 23.

² Toroslu, Özel, s.16.

³ Türk Ceza Kanununda belirsiz sayıda kişiyi aldatma ihtimali bulunan suçların hepsi “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” bölümünde düzenlenmiştir. Örneğin, “Adliyeye Karşı Suçlar” arasında yer alan “Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması” (TCK m. 268), “Suç üstlenme” (TCK m. 270), “Suç uydurma” (TCK m. 271), “Yalan tanıklık” (TCK m. 272), “Gerçeğe aykırı bilirkişi veya tercümanlık” (TCK m. 276) veya “Aile Düzenine Karşı Suçlar” arasında yer alan “Birden çok evlilik” (TCK m. 230), “Çocuğun soybağını değiştirme” (TCK m. 231) gibi aynı zamanda kamunun güvenliğini ihlal eden bu suçlar kanun koyucu tarafından ihlal ettikleri diğer hukuki değerler üstün tutularak Kanunun başka bölümlerinde düzenlenmiştir.

⁴ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 14. Baskı, Seçkin Yayınları, Şubat 2017, s. 873.

sahtecilik suçları bakımından çok açıktır, zira herkesçe bilindiği üzere belgelerin asıl işlevi ispatı sağlamalarıdır⁵.

Kamu güveni, hukuk düzeninin, herhangi bir hukuksal olayı kanıtlama yeteneği tanıdığı şeylerle, doğruluk ve gerçekliğine herkesçe güvenilmesini öngördüğü şekil ve alametler; belirti, iz, işaret, nişan, simgenin sahtecilikten korunmalarını görmek ve bilmek biçiminde oluşmuş genel, sürekli, toplumsal bir hak ve yarardır. Kamunun güvenine karşı suçlar, geniş anlamda sahtecilik suçlarıdır⁶.

Belgede sahtecilik suçları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Özel Hükümler başlıklı İkinci Kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı Üçüncü Kısımının “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” başlıklı Dördüncü Bölümünde 204- 212. maddeleri arasında düzenlenmiş olup, “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” Bölümünde resmi belgede sahtecilik (m. 204), resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 205), belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (m. 206), özel belgede sahtecilik (m. 207), özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 208), açığa atılan imzanın kötüye kullanılması (m. 209) suçlarına yer verilmiştir.

Kamu Güvenine Karşı Suçlar; 1. Kamusal değerler üzerinde sahtecilik (kalpazanlık); a) paralarda, b) paraya eşit sayılan değerlerde, c) değerli damgalarda sahtecilik, 2. Mühürlerde sahtecilik, 3. Belgelerde sahtecilik, olmak üzere üç ana bölüme ayrılmaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, kamu güvenliğini yığma yöntemini kullanarak on beş maddede cezai yaptırımları düzenlemiştir. Kanun, paralarda sahtecilik suçunu beş maddede, mühürde sahtecilik suçunu yedi maddede düzenlemiş ve daha sonra bir maddede daha az cezayı gerektiren hali, diğer bir maddede ise içtima konusunu düzenlemiştir. 765 sayılı TCK aynı alanı, beş fasıl altında, elli maddede düzenlemişti. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 765 sayılı TCK’dan farklı olarak ekonomi, sanayi ve ticarete hile ve fesat karıştırma suçlarını ayırık tutmuştur.

⁵ Devrim Güngör, **Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 16; Toroslu, Özel, s. 202.

⁶ Kamu güveni kavramı, “Belgede Sahtecilik Suçları İle Korunan Hukuki Değer” başlığı altında ayrıntılı olarak anlatılacaktır. Sahir Erman, **Sahtekarlık Suçları**, Ticari Ceza Hukuku Cilt: III, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Beşinci Bası, İstanbul, 1987, (Sahtekarlık), s. 9; Keskin Kaylan, **Kamu Güvenine Karşı Suçlar**, www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/104.doc, (28.09.2014) , (Kamu Güveni), s. 1 vd. , Ahmet Gökcen, **Belgede Sahtecilik Suçları (TCK m. 204-212)**, Ankara, Mayıs 2016, (Belgede Sahtecilik), s. 146; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Bası, Ankara 2016, s. 497; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Adalet Yayınları, Ankara, Eylül 2016, (Özel), s. 668; Güngör, s. 17; Yasin Aslan, Türk Ceza Kanunu’ndaki Düzenlemeler Kapsamında Geniş Anlamda Sahtecilik Suçları, **Ankara Barosu Dergisi**, 2015/2, s. 19.

765 sayılı Kanunun 357. maddesindeki “gerçek bir belgenin ilişkin olduğu kişi hakkında yalan bildirim” suçuna, 5237 sayılı Kanunda yer verilmemiştir. Bunun gerçek kimlik konusundaki yalan bildirim, başka bir suça vücut veriyorsa o suçun cezasının uygulanmasının, aksi halde idari yaptırımın yeterli olacağı düşüncesine dayandığı anlaşılmaktadır⁷.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, sadece paralarda, kıymetli damgalarda, mühürlerde sahtecilik suçlarına yer vermemiş; bu suçların yanı sıra sahte para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçları izinsiz temin, mühür bozma, resmi veya özel belgeyi bozmak, gizlemek suçları ile açığa imzanın kötüye kullanılması suçuna da yer vermiştir.

Kanun koyucu, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda belgede sahtecilik suçlarını daha ayrıntılı ve farklı maddelerde düzenlemişken, 5237 sayılı Kanunda tüm bu farklı düzenlemeleri içine alan bir düzenleme yapma ihtiyacı hissetmiştir. Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204. maddede düzenlenen “Resmi belgede sahtecilik” suçu; 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356. maddelerinde düzenlenen memur tarafından işlenen ve 342. maddesinde düzenlenen sivil kişiler tarafından işlenen; resmi belgenin aslında, özünde, onaylı suretinde ve özetinde sahtecilikler ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarını ve sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerinin tümünü kapsamaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu sistemi, eskisine oranla daha kolay uygulanabilecek nitelikte olup suçta ve cezada kanunilik ilkesine de uygun düşmektedir. Çünkü 5237 sayılı Kanunda benzer nitelikteki suç tipleri aynı madde altında toplanmış, cezaların alt ve üst sınırları arasındaki makas açılmak suretiyle yargı mercilerinin cezayı bireyselleştirme alanları genişletilmiştir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunun her ihtimali ayrı bir hükümle düzenleyen kazuistik sistemi terk edilmiştir. Böylece hem sade hem basit bir sistem oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu husus TBMM Adalet Komisyonu Raporunda;

“resmi belgede sahtecilik suçuyla bağlantılı olarak belgenin asıl, özet veya suret olması bakımından veya bu belgeler arasında kimlik belgesi, şahadetname, beyanname, zabitanın teftiş ve kontrolüne tabi defter, iyi hal ve yoksulluk belgesi ya da sağlık raporu olup olmamasına

---

⁷ Kaylan, Kamu Güveni, s. 1 vd.

göre ayırım yapılması, toplumda hukuk güvenliğini sarsan keyfi uygulamalara imkan sağlayan bir durum olarak görüldüğü için bütün bu ayrımlar Komisyon çalışmaları sonucunda oluşan metinde terk edilmiştir.” şeklinde ifade edilmiştir⁸.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 209. maddesindeki “Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu”, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun “Mal Aleyhine Cürümler” ile ilgili babında yer almaktaydı. Burada ayrıca, “Bedelsiz Kalmış Senedin Kötüye Kullanılması” na ilişkin hüküm de bulunmaktaydı.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda “kamu güvenine karşı suçlar” ın düzenlendiği bölümde sadece “sahtecilik” terimi kullanılarak kavram kargaşasına son verilmiştir⁹.

II. Belgede Sahtecilik Suçları İle İlgili İstatistiksel Veriler

Belgede sahtecilik suçları, ülkemizde işlenen mali suçlar arasında geniş bir yer tutmaktadır. 2007 yılında, belgede sahtecilik suçlarına yönelik olarak, KOM Daire Başkanlığı koordinesinde 34’ü planlı olmak üzere 3.591 operasyon gerçekleştirilmiştir. Yapılan operasyonlarda 6.720 şüpheli yakalanmıştır. 2008 yılında, sahtecilik suç organizasyonlarına yönelik olarak KOM Daire Başkanlığı koordinesinde 45’i planlı olmak üzere 4.149 operasyon gerçekleştirilmiştir. Yapılan operasyonlar neticesinde 5.513 şüpheli hakkında işlem yapılarak adli mercilere sevk edilmiştir. 2009 yılı itibariyle istatistik verilerinin tutulmasında yapılan değişiklik nedeniyle belgede sahtecilik suçu içerisinde yer alan mühürde sahtecilik, fikri mülkiyet hak ihlalleri ve Vergi Usul Kanununa muhalefet suçları ayrı başlık altında yer almıştır. Buna göre; fikri mülkiyet hak ihlalleri ile ilgili toplam 8 operasyon düzenlenmiştir. Yapılan operasyonlarda 9 şüpheli yakalanmıştır. Vergi Usul Kanununa Muhalefet suçu ile ilgili 5’i planlı olmak üzere toplam 308 operasyon gerçekleştirilmiştir. Yapılan operasyonlarda 679 şüpheli hakkında işlem yapılmıştır. Mühürde sahtecilik suçundan 36 operasyon gerçekleştirilmiş ve operasyonlar neticesinde 42 şüpheli hakkında işlem yapılmıştır. Dolayısıyla, 2009 yılında

⁸ Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss664m.htm>, s. 1 vd. (26/05/2016).

⁹ 765 sayılı Türk Ceza Kanununda “parada sahtecilik suçları” için “kalpazanlık” terimi kullanılmaktaydı.

toplamda belgede sahtecilik suçları ile ilgili olarak KOM Daire Başkanlığı koordinesinde 33'ü planlı olmak üzere toplam 5.260 operasyon gerçekleştirilmiştir. Yapılan operasyonlarda 10.807 şüpheli yakalanmıştır¹⁰.

2010 yılında belgede sahtecilik suçlarına yönelik olarak KOM birimlerince 39 planlı çalışma gerçekleştirilmiş, meydana gelen 5.608 sahte belge olayında 11.875 şüpheli şahıs hakkında yasal işlem yapılmıştır. Belgede sahtecilik suçlarının, mali suçlar başta olmak üzere diğer suçların öncül suçu niteliğinde olması nedeniyle sahte belge kullanımı, diğer suç türlerinin artışına paralel olarak çeşitlilik kazanmakta ve yaygınlaşmaktadır¹¹.

2011 yılı içerisinde; 26'sı planlı olmak üzere 5.217 operasyon gerçekleştirilmiştir. Yapılan operasyonlarda 10.384 şüpheli şahıs yakalanmıştır¹². 2012 yılı içerisinde; 24'ü planlı olmak üzere 2.900 operasyon gerçekleştirilmiş ve 5.972 şüpheli şahıs yakalanmıştır. Belgede sahtecilik suçlarına yönelik planlı operasyon sayısında 2011'e oranla %11'lik bir düşüş yaşanmıştır¹³.

2013 yılında KOM Daire Başkanlığı koordinesinde İl KOM Birimlerince yapılan çalışmalar kapsamında 27'si planlı olmak üzere 3.321 operasyonda 6.974 şüpheli şahıs hakkında yasal işlem yapılmıştır. Belgede sahtecilik suçlarına yönelik planlı operasyon sayısında 2013 yılında 2012 yılında göre %14,5'lik bir artış olmuştur¹⁴. Sahtecilik suçlarıyla mücadele kapsamında, 2014 yılında KOM Birimlerince 72'si planlı olmak üzere 9.649 operasyon gerçekleştirilmiş ve operasyonlar neticesinde 14.357 şüpheli şahıs hakkında işlem yapılmıştır¹⁵.

2009 yılında, sahte araç muayenesi yaptırmak¹⁶, vergi kaçakçılığı, pasaport ve vize sahteciliği ile sahte çek-senet düzenlemek ve piyasaya sürmek suçlarında artış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, belgede sahtecilik suçlarına yönelik olarak 2009 yılında gerçekleştirilen planlı operasyon sayısındaki düşüşün ise, örgütlü olarak işlenen belgede sahtecilik olaylarının daha ziyade münferit olarak

¹⁰ <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2009.pdf>, (13.05.2016), s. 70.

¹¹ <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2010.pdf>, (13.05.2016), s. 80.

¹² <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2011tur.pdf>, (13.05.2016), s. 10.

¹³ <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2012TR.pdf>, (13.05.2016), ss. 14-15.

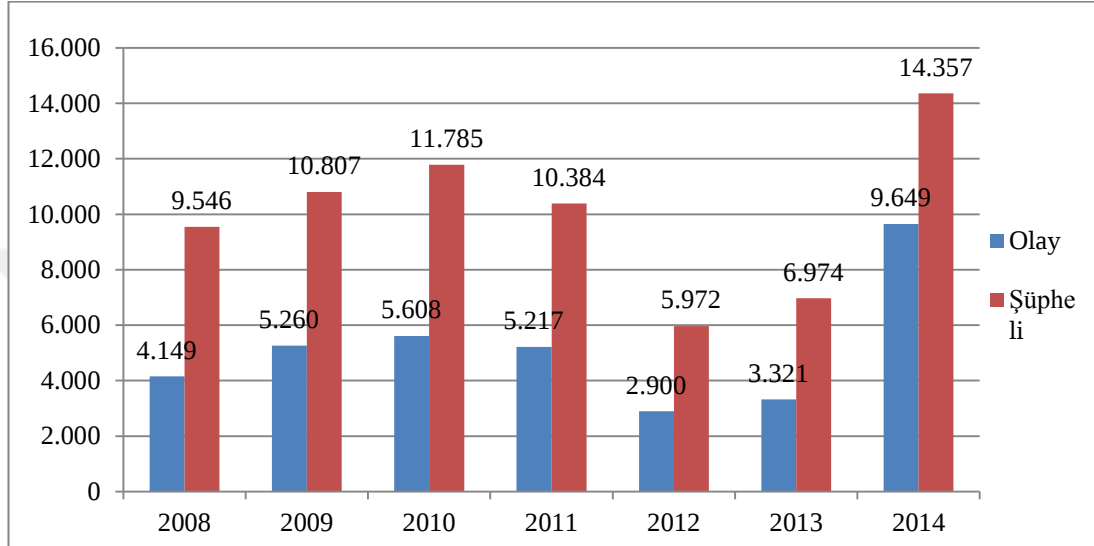
¹⁴ <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2013%20KOM%20RaporuT%C3%BCrk%C3%A7e.pdf>, (13.05.2016), s. 50.

¹⁵ <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2014tur.pdf>, (13.05.2016), s. 39.

¹⁶ 2009 yılı sahte araç muayenesi olay sayısı dağılımında ilk on il; Denizli, Bursa, Kayseri, Osmaniye, Gaziantep, Konya, Şanlıurfa, Kocaeli ve Rize'dir. <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2009.pdf>, (13.05.2016), s. 71.

işlenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Belgede sahtecilik suçlarında başarı elde etmek için ulusal ve uluslararası mücadeleci kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışmalara ağırlık verilmektedir¹⁷.

Tablo 1: Yıllara Göre Belgede Sahtecilik Suçlarında Olay ve Şüpheli Sayıları

Kaynak:<http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2009.pdf>, (13.05.2016), s. 70.

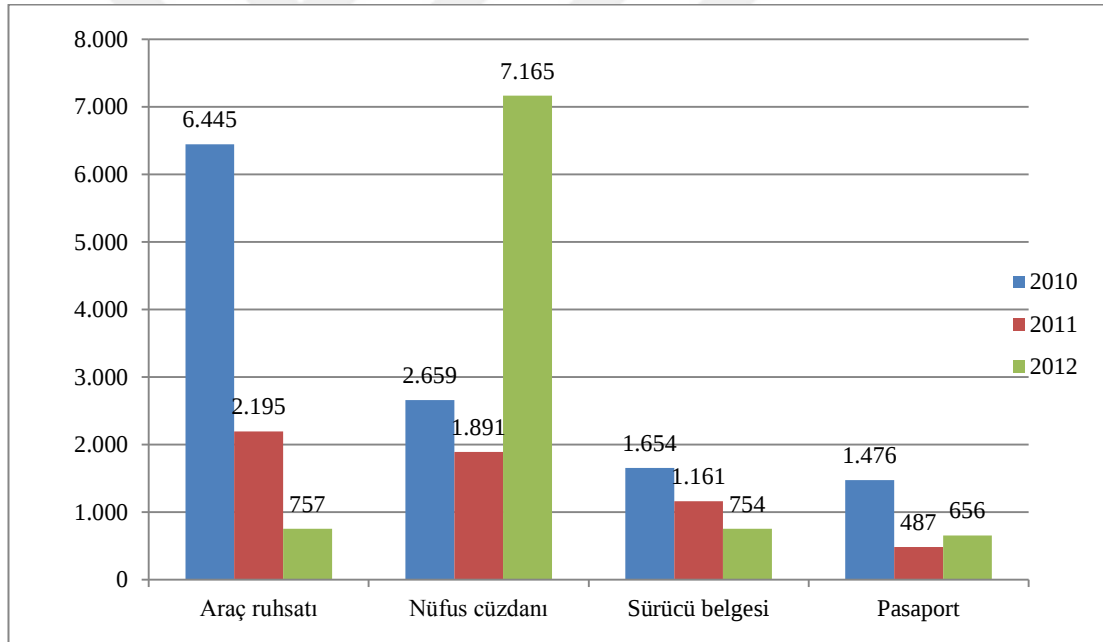
2009 yılına oranla 2010 yılında bir miktar artış gösteren pasaport sahteciliği olaylarının önlenmesi ile ilgili olarak, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülen çalışma kapsamında üretilen yeni tip pasaportlar, 2010 yılı Haziran ayı itibari ile kullanılmaya başlanmıştır. Güvenlik özellikleri bakımından günümüz ihtiyaçlarına cevap verir niteliklere haiz söz konusu yeni pasaportların önümüzdeki süreçte belgede sahtecilik suçları ile mücadelede birimlerimize önemli katkılar sağlayacağı ve meydana gelen pasaport sahteciliği olaylarında önemli bir azalma yaşanacağı öngörülmektedir. 2010 yılında KOM Birimleri olarak belgede sahtecilik suçları ile mücadele çalışmaları çerçevesinde, ülkemize komşu ülkeler başta olmak üzere, ilgili ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde mücadele çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda ilgili ülkeler ve ülkemizi yakından ilgilendiren yüksek miktarda sahte belge yakalamaları gerçekleştirilmiştir¹⁸.

¹⁷ <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2009.pdf>, (13.05.2016), s. 70.

¹⁸ <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2010.pdf>, (13.05.2016), ss. 79-80.

Ülke gündemini 2010 yılı itibariyle meşgul eden sınavlarda sahtecilik/kopya olayları ile mücadele çalışmaları kapsamında KOM Daire Başkanlığı tarafından kurumlar arası işbirliği çalışmalarına ağırlık verilmek suretiyle sınavlarda yaşanan sahtecilik/kopya olaylarının önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bununla birlikte merkezi düzeyde sınav yapma yetkisine sahip kurumlardan Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) teşkilat kanununda değişiklik yapılmıştır. 2011 yılında yürürlüğe giren 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'la sınavlarda sahtecilik ve kopya olaylarına yönelik etkin cezai yaptırımlar getirilmiştir.

Tablo 2: 2010-2011-2012 Yıllarında Ele Geçirilen Sahte Belgeler Arasında Sıklıkla Sahteciliği Yapılan Belgelerin Dağılımı (adet)

Kaynak: <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2011tur.pdf>, (13.05.2016), s. 11.¹⁹

Güvenlik unsurları itibariyle daha donanımlı yeni pasaportların kullanılmaya başlanması pasaport sahteciliğinin azalmasına ve ülkemiz ile bazı ülkeler arasındaki vize uygulamasının kaldırılması da vize ve vize müracaatında kullanılan belgelerin

¹⁹ 2011 yılında en çok sahte belge ele geçirilen ilk 20 il; İstanbul, Antalya, Hatay, Denizli, Mersin, Gaziantep, Kocaeli, Konya, Balıkesir, Bursa, Osmaniye, Manisa, Aydın, Amasya, Adana, Şanlıurfa, Muğla, Tokat, Iğdır ve Adıyaman'dır.

sahteciliğinin azalmasına neden olmuş, bu azalma 2012 yılı istatistiklerine de yansımıştır²⁰.

Nüfus cüzdanı sahteciliğindeki artışın nedeni İstanbul ilinde bir operasyonda yapılan toplu yakalama olup, pasaport sahteciliğindeki artışta Suriye’de yaşanan iç karışıklık sebebiyle sınır illerimizde yaşanan sahtecilik suçları etkili olmuştur. 2013 yılı içerisinde Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanacak olan güvenlik özellikleri yüksek yeni nüfus cüzdanlarının, nüfus cüzdanı sahteciliğini azaltacağı değerlendirilmektedir²¹.

Suriye’de yaşanmakta olan iç karışıklık nedeniyle, Suriye vatandaşlarının karıştığı pasaport ve vize sahteciliği başta olmak üzere belgede sahtecilik olaylarında ülkemizde bir artışın yaşandığı görülmüştür. 2012 yılında Suriye uyruklu şahısların karıştığı olaylar hakkında KOM Birimleri tarafından işlem yapılmıştır. Bu olayların 14’ü Suriye sınırında bulunan Gaziantep, Hatay ve Kilis illerimizde gerçekleşmiş olup, 101’i Suriye uyruklu 116 şüpheli hakkında işlem yapılmıştır²².

Yabancı uyruklu vatandaşların karıştığı pasaport ve vize sahteciliği başta olmak üzere, belgede sahtecilik olaylarında 2012 yılında olduğu gibi 2013 yılında da artış yaşanmıştır. Bu kapsamda 2013 yılında Adana, Antalya, Edirne, Gaziantep, Hatay, İzmir, Kilis, Konya, Mersin ve Muğla illerinde meydana gelen 158 belgede sahtecilik olayında 249 Suriye uyruklu şahıs hakkında işlem yapılmıştır. 2013 yılında Suriye uyruklu şahısların karıştığı belgede sahtecilik olaylarında 2012 yılına göre %147’lik bir artış meydana gelmiştir²³.

Yabancı uyruklu vatandaşların karıştığı pasaport ve vize sahteciliği başta olmak üzere, belgede sahtecilik olaylarında 2013 yılında olduğu gibi 2014 yılında da artış yaşanmıştır. Bu kapsamda 2014 yılında Adana, Antalya, Edirne, Gaziantep, Hatay, Mersin illeri başta olmak üzere toplam 30 ilde meydana gelen 245 belgede sahtecilik olayında 323 Suriye uyruklu şahıs hakkında işlem yapılmıştır. 2014 yılında Suriye uyruklu şahısların karıştığı belgede sahtecilik olaylarında 2013 yılına göre %55’lik bir artış meydana gelmiştir²⁴.

²⁰ <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2012TR.pdf>, (13.05.2016), s. 16.

²¹ <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2012TR.pdf>, (13.05.2016), s. 16.

²² <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2012TR.pdf>, (13.05.2016), s. 16.

²³ <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2013%20KOM%20RaporuT%C3%BCrk%C3%A7e.pdf>, (13.05.2016), s. 52.

²⁴ <http://www.kom.pol.tr/Documents/Raporlar/2014tur.pdf>, (13.05.2016), s. 44.

2015 yılında TCK uyarınca “Kamu Güvenine Karşı Suçlar (m. 197-212)” dan açılan davalardaki suç oranı diğer suçlarla karşılaştırıldığında %4,5 olup, açılan davalardaki suç dağılımları şu şekildedir:

Tablo 3- TCK uyarınca Kamu Güvenine Karşı Suçlardan Açılan Davalardaki Sanık ve Suç Sayıları (2015)

Açılan Davalardaki Suç Sayısı	Sanık Sayısı									
	12-15 Yaş		15-18 Yaş		18 ve Üzeri Yaş		Belirsiz	Yabancı Uyraklı		Tüzel Kişi
	E	K	E	K	E	K		E	K	
120.400	354	128	921	263	101.136	10.120	133	5.221	1.908	216

Kaynak: http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2015/CEZA/33.pdf, (13.05.2016), s. 1.

2015 yılında Kamu Güvenine Karşı İşlenmiş Suçlarda şüpheliler hakkında verilen kararların dağılımı ise şu şekildedir:

Tablo 4- Kamu Güvenine Karşı Suçlarda Şüpheliler Hakkında Verilen Kararların Dağılımı (2015)

Suç Adı	İlgili Kanun Maddesi	Toplam Karar sayısı	%	Kovuşturmaya Yer Olmadığına Karar Verilen	%	Kamu Davası Açılan	%	Diğer Kararlar	%
Resmi Belgede Sahtecilik	204	175.864	52,9	54.543	31,0	57.569	32,7	63.752	36,3
Özel Belgede Sahtecilik	207	85.850	25,8	30.811	35,9	22.413	26,1	32.626	38,0
Mühür Bozma	203	25.933	7,8	4.103	15,8	20.098	77,5	1.732	6,7
Parada Sahtecilik	197	27.023	8,1	15.982	59,1	7.328	27,1	3.713	13,7
Diğer		18.045	5,4	7.255	40,2	7.269	40,3	3.521	19,5
Toplam		332.715		112.694	33,9	114.677	34,5	105.344	31,7

Kaynak: http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2015/CUMHURİYET%20BAŞSAVCILIKLARI/20.pdf, (13/05/2016), s. 1.

III. Sahtecilik Kavramı

Sahte kelimesi kökeni Farsça olan bir kelimedir ve “bir şeyin aslında benzetilerek yapılan, düzmece, düzme, uydurma” anlamına gelmektedir²⁵. Sahtecilik ise, bu sınıftan türetilmiş bir isim olarak sahte şeyler yapma, gerçeğin herhangi bir şekilde değiştirilmesi²⁶ anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle, genel olarak sahtecilik, bir kimse tarafından bir başkasını aldatmak için kullanılan her türlü hile ve usullerdir²⁷. Bu itibarla, hile sahteciliğin ayrılmaz parçasıdır²⁸. Gerçeği olduğundan farklı gösterebilecek ve dolayısıyla doğru olmayan bir hükme varmaya neden olabilecek davranışları sahtecilik olarak değerlendirmek mümkündür²⁹.

Sahtecilik, geniş anlamıyla ceza kanunu tarafından cezalandırılan bütün yalan şekillerini kapsamına alır. Bu nedenle 765 sayılı TCK döneminde yazarlar, sahteciliği sözde, yazıda ve filde olmak üzere üçe ayırmışlardır³⁰.

Bazı şekil ve işaretlerde yapılan hileler, bunları olduklarından başka bir surette göstermeye yönelmiş dar veya cezai anlamda sahteciliği oluşturur. Bu şekil ve işaretlerin başında paralar gelir, zamanla bazı mühür ve damgalara, kamu görevlilerinin görevi sebebiyle düzenledikleri belgelere, özel kişilerin rıza

²⁵ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.574c35c815a3e1.14002938, (13.05.2016), s. 1.

²⁶ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen ve Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, 2015, s. 379.

²⁷ Seyithan Deliduman, Noter İşlemlerinde Sahtelik, **Türkiye Noterler Birliği Dergisi**, Sayı: 110, Mayıs 2001, s. 40.

²⁸ Selami Akdağ, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Emsal İçtihatlar ve İlgili Kanunlar**, Ankara, Olgaç Matbaası, 1976, s. 499; Keskin Kaylan, **Belgelerde Sahtecilik Suçları (765 sayılı TCK ile Hükümet Tasarısı ve TBMM Adalet Komisyonunca Kabul Edilen Tasarı Metnindeki Düzenlemelere Göre Kapsamlı Bir İnceleme)**, Türk Ceza Kanunu Reformu İkinci Kitap, Makaleler, Görüşler, Raporlar, Ankara, 2004, s. 163; Kaylan, Kamu Güveni s. 1 vd; Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt: IV Madde 147-204**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, (C: IV), s. 5617; Hasan Tahsin Gökcan, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m. 204), **ABD**, Yıl: 67, Sayı: 3, Yaz 2009, (Resmi Belge), s. 93; İsmail Malkoç, **Açıklamalı-İçtihatlı 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 150-241)**, Üçüncü Cilt, Ankara, 2013, (Yeni Türk Ceza Kanunu), s. 3287.

²⁹ Toroslu, Özel, s. 200.

³⁰ Erman, Sahtekarlık, s. 1 vd.; Kaylan, Belgelerde Sahtecilik Suçları, s. 16; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 735; Sahir Erman ve Çetin Özek, **Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 316-368)**, İstanbul, 1996, s. 3; Ahmet Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları, **Hukuk ve Adalet Dergisi**, Yıl:2, Sayı: 6-7, Ekim 2005, (Yeni Türk Ceza Kanunu), s. 182; A. Pulat Gözübüyük, Belgede Sahtecilik Cürümleri (TCK’nun 339, 340, 341, 342, 343 ve 344. Maddeleri), **İmran Öktem’e Armağan**, Ankara Üniversitesi Yayınları, No. 275, Ankara, 1970, (İmran Öktem’e Armağan), ss. 126-127.

beyanlarını yansıtan yazılara güvenilmiş, bu güvenin ihlal edilmesi suç sayılmıştır³¹.

Dar anlamıyla sahtecilik, ferdin içinde yaşadığı toplum tarafından oluşturulduktan sonra toplum yaşayan tüm fertlerin doğruluğuna ve gerçekliğine inanmak zorunda oldukları paralarla bazı mühür, damga, belge ve yazılarda yapılan hileler, bunların gerçek durumlarından farklı gösterilerek bunlara gösterilen inancın sarsılmasıdır³².

Geniş anlamda sahtecilik ve dar anlamda sahteciliği ayırt eden en önemli husus, geniş anlamda sahtecilikte hile başlı başına bir amaç olmayıp, başkaca suçları işlemek için yapılan bir araçtan ibaret olmasına rağmen³³; dar anlamda sahtecilikte aynı zamanda amaçtır. Başka bir ifadeyle, dış alemde meydana gelen netice ile kullanılan araç aynı sahtecilik kavramında birleşmiştir³⁴. Dar anlamıyla sahtecilikte failin gerçeği değiştirmesi, suçun tamamlanması için yeterli olurken; geniş anlamıyla sahtecilikte suçun tamamlanması için sadece gerçeğin değiştirilmesi aranmaz³⁵.

Ceza hukuku anlamında sahtecilik, “gerçeğin hileli bir şekilde değiştirmesi”, “gerçeğin tahrif edilerek olduğundan farklı gösterilmesi” şeklinde tanımlanabilir³⁶.

Romalı hukukçu Paulus bu hususu; “*gerçekte olmayıp da gerçek olduğu iddia edilen her şey sahtedir*” (*Falsum est quidquid in veritate non est, sed pro vero adseveratur*) şeklinde açıklamıştır³⁷.

Bununla birlikte; ülkemizin de iştirak etmiş olduğu 1947 tarihli Brüksel Konferansında alınan karar metninin 1. maddesinde; “*Belgelerde sahtecilik, bir hakkın veya hukuki netice tevlit eden bir fiilin ispatına muhassas veya bir yazıda, zarar vermek şuuru ile hakikatin tahrif edilmesidir.*” şeklinde ifade edilmiştir³⁸.

Çetin ve Malkoç’ a göre belgede sahtecilik, kamunun güven duyduğu bir

³¹ Erman, Sahtekarlık, s. 5.

³² Erman ve Özek, s. 4; Mevci Ergün, Sahtekarlık, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 3, Temmuz 1983, s. 261.

³³ Yalan ya da hile pek çok suçta başvurulacak yollar olduğundan bu suçlar geniş anlamda sahtecilik suçları olarak nitelendirilebilir. Erman, Sahtekarlık, s. 1; Faruk Erem, Ammenin İtimadına Aleyhine Cürümler, **AÜHFD**, Cilt: XVIII, Sayı: 1-4, 1961, (Amme), s. 102; Mustafa Dönmez, Mustafa Kaygısız ve Hanifi Sever (Editör), **Adli Belge İncelemeleri ve Sahtecilik**, Adalet Yayınevi, Ankara, Şubat 2011, s. 21.

³⁴ Erman ve Özek, s.6.

³⁵ Ergün, s.261.

³⁶ Sahte kavramının anlaşılmasında en büyük zorluk “sahte” deyimine somut bir anlam verilememesidir. Sahtecilik, sahtekar olma halini ya da sahtekarca davranışı ifade etmektedir. Bu anlatımı ile sahte aldatandır. Ergün, s. 261; Kaylan, Belgelerde Sahtecilik Suçları, s. 164.

³⁷ Erman ve Özek, s. 247.

³⁸ Muhtar Çağlayan, **Türk Ceza Kanunu Açıklamalı İçtihatlı Gerekçeli**, 3. Baskı, Ankara, 1985, s. 40.

belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ya da gerçek bir belgeye ekleme yapılması veya gerçek bir belgeye ekleme yapılması yahut tümünün veya bir kısmının değiştirilmesidir³⁹.

Kaylan ise belgede sahteciliği, bir hakkın veya hukuki sonuç doğuran bir fiilin kanıtlanmasına özgülenmiş yazıda, zarar verme bilinciyle gerçeğin taklit veya tahrifi şeklinde ifade etmiştir⁴⁰.

Sonuç olarak sahtecilik, kamunun güven duyduğu bir belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ya da gerçek bir belgeye ekleme yapılması, tümünün veya bir kısmının değiştirilmesidir diyebiliriz⁴¹.

A. Maddi- Fikri Sahtecilik Kavramları

Belgede sahtecilik, maddi veya fikri sahtecilik olarak ortaya çıkmaktadır. Belgede sahteciliğin geleneksel bu tür ayrımı 1810 Fransız Ceza Kanunundan gelmektedir⁴². 765 sayılı Türk Ceza Kanunu sahteciliğin bu türlerini tanımış, 340. maddede açıkça belgede fikri sahteciliği düzenlemiştir. İCK’ nun 476 vd. maddelerinde “Falsita’ materiale” ve “Falsita’ ideologica” adı altında ayrıntılı olarak belgede maddi ve fikri sahteciliği düzenlemiştir⁴³.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunumuz kamu görevlileri tarafından yapılan maddi sahteciliği 339. , fikri sahteciliği 340. maddelerinde düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204/2. maddesinde bu iki kavram birlikte ifade edilmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda fikri sahtecilik, kanunun “gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen” ifadesinden anlaşılmaktayken; maddi sahtecilik, “resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkasını aldatacak şekilde değiştiren” ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Yazıda fiziksel değişiklik ve maddi izler bırakılması maddi sahteciliği oluştururken, öze içeriğe ilişkin olanlar ise fikri sahteciliği oluşturur. Fikri sahtecilikte biçimlere ve usule uyarak, görünüşte gerçek bir belge düzenlenmekle

³⁹ Erol Çetin ve İsmail Malkoç, **Uygulamada Sahtekarlık Suçları Bilgisayar Suçları Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1995, s. 128.

⁴⁰ Kaylan, Kamu Güveni, s. 1 vd.

⁴¹ Deliduman, s. 40.

⁴² Zeki Hafizoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, US-A Yayıncılık, Ağustos 2012, s. 169.

⁴³ Hafizoğulları ve Özen, s.169.

birlikte, bu belgenin içeriği ve özü gerçek ve doğru değildir⁴⁴. Bu nedenle, maddi iz bırakmazlar⁴⁵. Fikri sahteciliğe “entelektüel sahtecilik” de denmektedir⁴⁶.

Bu açıklamalar ışığı altında, maddi sahteciliğin herkes tarafından işlenebileceği, başka bir ifadeyle sıfatı ne olursa olsun herhangi bir kimsenin eline geçirdiği gerçek bir belgeyi taklit, tahrif veya yok edebileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Fikri sahtecilik ise; sadece bir kamu görevlisi tarafından kamu görevini yerine getirirken ve bu görev gereği resmi belgeyi düzenlerken gerçekleşebilir. Bu şartlar bulunmaksızın, herhangi bir yazının içerik ve metin itibarıyla gerçeğe uymaması belgede sahtecilik olarak cezalandırılmaz. Başka bir ifadeyle, maddi sahtecilik gerek resmi gerekse özel belgelerde yapılabileceği halde fikri sahtecilik ancak resmi belgede mümkündür⁴⁷.

Maddi sahtecilikte ortada bir belge olması ve bu belgenin değiştirilmesi gerekirken; fikri sahtecilikte ortada bir belge yok iken, o belgenin içeriğinin gerçeğe uygun olmayarak sahte düzenlenmesi söz konusudur. Bu itibarla, bir kimsenin eline geçen unsurlarıyla tamam olan bir belgenin üzerinde değişiklik yapması maddi sahtecilik, bir kamu görevlisinin gerçekte olmayan bir vakayı varmış gibi göstererek bir belge düzenlemesi ise fikri sahteciliği oluşturur. Somut olarak, görevli kamu görevlisinin kaza raporuna kazaya yol açan sürücü yerine başka birine ait kimlik bilgilerini yazması fikri sahteciliktir⁴⁸.

Öğretide bu ayrımın gerekliliği tartışma konusudur. Bazı yazarlara göre, bu ayrımın yapılması gereksizdir, çünkü bu iki kavram arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır; gerek maddi sahtecilikte, gerekse fikri sahtecilikte belge sahte konuma daha düzenleme aşamasında düşmektedir. Başka bir ifadeyle, başlangıçtan itibaren sahtedir. Her iki halde de belgenin içeriği sahte olup, sahtecilik dış görünüş

⁴⁴ Haydar Erol, *En Son değişiklikleri ile Madde Açıklamalı En Yeni İçtihatlı Türk Ceza Kanunu*, Ankara, 2003, s. 815.

⁴⁵ Kaylan, *Belgede Sahtecilik Suçları*, s. 165.

⁴⁶ Soyaslan, s. 482.

⁴⁷ Soyaslan, s. 493 vd. ; Sinan Esen, *Anlatımlı ve İçtihatlı Malvarlığına Karşı Suçlar Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar*, Adalet Yayınevi, Eylül 2007, s. 468; Mustafa Ekinci ve Sinan Esen, *Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005, s. 274; Sedat Bakıcı ve Yalvaç Gürsel, *5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 689.

⁴⁸ Hakkı Egeselli ve Hakkı Altay, *Evrakta Sahtecilik Suçları*, Ankara, Yeni Matbaa, 1961, s. 74.

itibariyle fark edilemez⁴⁹. Bunun nedeni, taklit yoluyla sahte belge düzenlenmesi fiili ele alındığında hem maddi hem de fikri sahtecilikte belgenin sahte olarak meydana getirildiği ve her iki sahteciliğin de içeriğe ilişkin olduğu; yalnızca maddi sahtecilikte önceden ortada bir belgenin varlığının ayrımının gerekliliğini sağlamaya yetmeyeceği şeklinde açıklanmaktadır⁵⁰. Maddi ve fikri olarak isimlendirilen sahtecilik türleri arasındaki tek fark, maddi sahtecilikte önceden ortada gerçek bir belgenin bulunmasıdır. Böyle bir fark ise, sahtecilik suçları bakımından maddi-fikri sahtecilik ayrımı yapılmasını gerektirecek önemde değildir⁵¹.

Bir diğer görüşe göre ise bu ayrım yerindedir. Ayrımı gerekli gören yazarlar, bu iki sahtecilik arasındaki farkı tam olarak ortaya koyabilmek için sahte deyiminin iki anlamı yani “sahih olmayan⁵²” ve “gerçek (doğru) olmayan” ibareleri arasındaki farka işaret ederler. Buna göre belgenin sahii olmaması halinde maddi, gerçek (doğru) olmaması halinde ise fikri sahtecilik söz konusu olacaktır⁵³.

Kanımızca, maddi ve fikri sahtecilik ayrımı gereksizdir. Zira 765 sayılı TCK’da 339.⁵⁴ ve 340.⁵⁵ maddelerde olmak üzere maddi ve fikri sahtecilik olarak düzenlenmekteydi; ancak 5237 sayılı TCK’da her iki sahtecilik türü de aynı maddede düzenlenmektedir. Fikri sahtecilik, maddi sahtecilik hükümleri çerçevesinde yaptırıma bağlanmıştır⁵⁶. Başka bir ifade ile, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda bu

⁴⁹ Erman, Sahtekarlık, s. 302; Erman ve Özek, s. 304; Rezzan İtişgen, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 84, Seçkin Yayıncılık, Ağustos 2013, s. 56; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 361; Egeselli ve Altay, s. 74.

⁵⁰ Erman, Sahtekarlık, s. 301; Erman ve Özek, s. 303.

⁵¹ Erman, Sahtekarlık, s. 301.

⁵² Sahii olmama deyiminden belgenin düzenlenmesi veya değiştirilmesi anlaşılır. Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 318.

⁵³ Faruk Erem ve Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Savaş Yayınevi, Gözden Geçirilmiş 4. Basım, Ankara, 1983, s. 257; Tezcan, Erdem ve Önok, ss. 701-702; Soyaslan, s. 493 vd. ; Sibel Cengiz, **Evrakta Sahtekarlık Suçları**, US-A Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 34.

⁵⁴ 765 sayılı TCK m. 339/1’e göre “Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif eyler ve bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevelliüt edebilirse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkum olur. Eğer işbu varaka sahteliği ispat edilmedikçe muteber olan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası beş seneden on iki seneye kadar verilir.”

⁵⁵ 765 sayılı TCK m. 340’a göre “Bir memur memuriyetini icra halinde belirli bir varaka tanzim veya tahrir ederken hakikate muvafik olmayan keyfiyet ve ifadeleri sahii ve huzurunda cereyan etmiş gibi gösterir yahut zaptına memur olduğu ifadeleri zaptetmez, yahut bu ifadeleri değiştirir ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevelliüt edebildiği takdirde baladaki maddede yazılı cezalar ile cezalandırılır.”

⁵⁶ “Esasen cezalandırılabilen tüm sahtecilik halleri daima maddidir. Dış aleme yansımayan sırf fikri sahtecilik ceza hukukunun alanı dışında kalır. Bu itibarla 340 ncı maddedeki suç da esasen maddi bir sahtecilik halidir.” As. Yarg., 21/05/2003 t. , ve 2003/488-494 karar, Askeri Yargıtay Dergisi, Sayı: 16, 2004, s. 606.

ayrım kalktığından, suçun oluşumu için sahtecilik yapılması yeterli olacak ve somut olayda fikri sahtecilik mi yoksa maddi sahtecilik mi olduğunun araştırmasına gerek duyulmayacaktır. Nitekim sadece Yeni Kanunda 204/2. maddesinde kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi, seçimlik hareketlerden biri olarak öngörülmüştür⁵⁷. Failin kamu görevlisi olup olmadığı, fail kamu görevlisi ise belge bakımından yetkili olup olmadığı şeklinde bir araştırma yapılacaktır⁵⁸.

B. Faydasız Sahtecilik Kavramı

Herhangi bir sahteciliğe başvurmaksızın elde edilebilen bir sonucun sahtecilik yapılmak suretiyle elde edilmesi halinde, faydasız sahtecilik söz konusu

⁵⁷ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 363; “Göle İcra Müdürü olarak görev yapan sanık N. S. 'nun 3717 sayılı Adli Personel ve Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun'un getirdiği sınırı aşmamak amacıyla bir kısım icra dosyalarının haczine daha önceki tarihte gidilmesine rağmen, haciz işlemlerinde aracından faydalanan diğer sanıkla birlikte sonraki tarihte gerçeğe aykırı haciz tutanakları düzenlediklerinin ve haciz işlemlerinin tutanak tarihi itibarıyla yapılmadığının mahkemedeki bir kısım tanıklarca doğrulandığı, ayrıca sanıkların Göle İlçe Merkezinde çoğunlukla İcra Müdürlüğünde sanki borçluların köylerdeki adreslerine gitmiş gibi gerçeğe aykırı haciz tutanakları düzenleyip imzalattıkları, bu hususun bizzat sanıklardan Ö. Ç. 'in her türlü etkiden uzak hazırlık aşamasında müdafii huzuruyla verdiği ifade ve tüm aşamalarda istikrarlı beyanda bulunan tanık anlatımlarından anlaşıldığı, özellikle sanık Ö.Ç. 'in Yeniköy ve kalecik köylerine gitmediklerini, haciz tutanaklarını İlçe merkezinde şahıslara imzalattıklarına ilişkin beyanının tanıklar C. G. Ve H.T. tarafından doğrulanıp, tutanak tarihlerinde de anılan köylere araçla gitmenin mümkün olmadığına kolluk tarafından tespit edildiği, diğer yandan hiç hacze gidilmediği halde sanki borçluların adresine gidilerek haciz işlemi sırasında borçlunun haciz mahallinde bulunduğu ve imzadan imtina ettiğine ilişkin gerçeğe aykırı haciz tutanaklarının da düzenlendiği, tanıklar H. A. Ve E. Ö. Hakkındaki haciz tutanaklarının da bu kapsamda olduğunun anlaşılması karşısında mahkemenin suç vasfına ilişkin (TCK'nın 204/2-3 ve 43/1. Maddeleri gereğince tecziye şeklindeki) kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Yarg. 11. CD. , 11/03/2010 t. , 2009/11958 E. , 2010/2650 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 319.

“...1-)Sanıkların, katılan ve sanıklardan ...'ın ortağı oldukları ...Gıda Turizm Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine ait karar defterinin 2. sayfasında bulunan 21.04.2011 tarih ve 2 Sayılı şirket hisse devrine dair ortaklar kurulu kararı altına katılanın yerine imza atarak, bu karara istinaden İzmir 23. Noterliği'nin 21.04.2011 tarih ve 07999 yevmiye sayılı Limited Şirket Hisse Devri Sözleşmesi ile katılana ait şirket hisselerini ... devretmek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu işlediklerinin iddia ve kabul olunduğu olayda; katılan tarafından herhangi bir sahtecilik iddiasında bulunulmayan ve dosya içerisinde mevcut Çeşme Noterliği'nce düzenlenen 20.04.2011 tarih ve 04065 yevmiye sayılı vekaletnamenin incelenmesinde; katılanın bahse konu şirketteki hisselerinin bir kısmını veya tamamını dilediği kimse veya kimselere, dilediği bedel veya şartlarla devretmek ve bu devirle ilgili hukuki işlemleri yapmak, ortaklar kurulu toplantılarına katılmak ve karar almak üzere tam yetki ile sanık ...'ı vekil tayin ettiğinin tespit edilmesi karşısında, katılanın imzası taklit edilerek evrak düzenlenmesi bile sanıklar tarafından bu vekaletname ile söz konusu işlemleri gerçekleştirilebileceği anlaşılmakla, sanıkların davaya konu eylemlerinin sonuca etkili olmayıp, "faydasız sahtecilik" niteliğinde olduğu gözetilmeksizin, beraatleri yerine yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi...” ,Yarg. 11. CD. , 19/06/2017 t. , 2015/6279 E. , 2017/4740 K. Sayılı kararı, (24.08.2017), www.kazanci.com.

⁵⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 319; Kubilay Taşdemir, **Açıklamalı- İctihathı Belgelerde Sahtecilik Suçları**, Ertem Basım, Ankara, Haziran 2013, s. 278.

olmaktadır⁵⁹. Faydasız sahtecilikte sahtecilik eylemi yapılmadan da gerçekleştirilebilecek bir sonuç, bilgisizlik ya da gerekli olduğuna inanılarak sahtecilik suçu işlenmek suretiyle elde edilmek istenilmektedir.

Resmi belgede sahtecilik suçunda korunan üstün hukuki değer, kamu güveni olduğu için belgedeki sahteciliğin kamuya zarar verebilecek nitelikte olması gerekir. Zira, belgede sahtecilik sonrası zarar verme ihtimali yoksa yapılan sahteciliğin bir anlamı olmaz. Faydasız sahtecilikte, belgede sahtecilik suçlarının genel ve ortak unsuru olan zarar veya zarar ihtimali yoktur. Dolayısıyla, faydasız sahtecilikte suç kastı ne olursa olsun, fail başlı başına cezalandırılmamaktadır⁶⁰. Faydasız sahtecilikte

⁵⁹ Güngör, ss. 13-15; Koca ve Üzülmüş, s. 678. “Sanık İ.G.’in vekil tayin edildiği 24 Şubat 1998 gün 1546 yevmiye no’lu vekâletnamedeki yetkilerin sonradan ilave edildiği iddia olunan yetkileri de içermesi nedeniyle, sahteciliği gereksiz olarak yapıldığı anlaşılmakla sonucu itibarıyla doğru bulunan mahkemenin kabul ve takdirinde (beraat) bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak olunmamıştır.”, Yarg. 11.CD., 04/12/2006 t., 2006/5483 E., 2006/9832 K. sayılı kararı, <http://www.selingundogdu.av.tr/index.php/makaleler/1105-faydasiz-sahtecilik-ve-aldatma-kabiliyeti>, (12.04.2015), s. 1 vd.

⁶⁰ Bakıcı ve Yalvaç, s. 701; Esen, s. 471, Ekinci ve Esen, ss. 250-278; Ahmet Gündel, **Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık, Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, Ankara, Şubat 2009, s. 810. “...İdil Noterliğinde yeminli noter katibi olarak görev yapan sanık M. Y.’un, suç tarihinde izinsiz olarak ilçe dışında bulunan İdil Noteri sanık G. K.’nın telefon talimatıyla, sanık G. K.’un görev mahalli dışında olduğunun anlaşılmaması için 28.04.2008 tarihli bir kısım evraklara sanık G. K.’un adını yazarak imzasını atmaktan ibaret eylemlerinde, sanık M.Y.’ya, İdil Noteri sanık G. K. tarafından 20.10.2006 tarihinde imza yetkisi verilerek İdil Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 20.10.2006 tarihli işlemiyle yemini yaptırmış olması ve tüm noterlik işlemlerini yapma yetkisinin bulunması, bu tarihte düzenlenen belgelerin tarafların isteklerine uygun ve içerik itibarıyla gerçeği yansıtmaması, noter olan G. K.’un Özel Eybek Polikliniği’nin 28.04.2008 gün ve 40 protokol no.lu raporuna göre de dört gün istirahatli olması ve böyle bir işlem yaptırma ihtiyacının bulunmaması karşısında, yüklenen eylemlerin sübuta ermesi halinde dahi sahteciliğin gereksiz olarak yapıldığı ve yüklenen suçun unsurları itibarıyla oluşmadığı gözetilmeden, sanıkların beraatleri yerine yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi yasaya aykırı olup...”, Yarg. 11. CD., 23/11/2011 t., 2011/11193 E. , 2011/22134 K. sayılı kararı, Erhan Günay, **Dolandırıcılık ve Belgede Sahtecilik Davalarında Yargılama Süreci**, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2012, s. 111.

“Medeni Kanundan doğan velayet hakkını kaybetmeden veli sıfatıyla çocuğunun okulunu kendi adıyla değiştirmesi mümkün bulunan sanığın, karısının adını kullanarak yaptığı müracaatın gereksiz ve icapsız bir işlem olması karşısında sahtecilik suçunun unsurlarının oluşmayacağı gözetilmeden yazılı şekilde hükümlülüğüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiş...”, Yarg. 6. CD. , 27/12/1990 t. , 1990/8619 E. , 1990/10498 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

“... Avukat olan sanığın, katılan tarafından kendisine verilen vekaletnamede ahzu kabz yetkisi olmadığı halde bu ibareyi sahte olarak ekleyerek Dışişleri Bakanlığı’na sunduğunun iddia olunması, sanığın suçlamayı kabul etmemesi, katılanın aşamalarda, sanığa vekaletname verdiğini ancak ahzu kabz yetkisi verip vermediğini hatırlamadığını beyan etmesi, Dışişleri Bakanlığı’nın 05.05.2010 gün ve 2010/618881 sayılı yazısında, katılanın AİHM’e yaptığı başvuru kapsamında sanığın, 23.11.1994 ve 11.08.1995 tarihli iki adet vekaletname sunduğunun belirtilmesi, dosyada fotokopisi bulunan ancak dava konusu yapılmayan 11.08.1995 tarihli vekaletnamenin gerçek olup olmadığı ilgili noter ve katılandan sorularak, gerçek olduğunun tespiti halinde suç tarihinde sanığa ahzu kabz yetkisi tanıyan gerçek bir vekaletname bulunacağından, eylemin gereksiz olarak yapılmış olacağı ve sahtecilik suçunun oluşmayacağı gözetilmeden eksik inceleme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi, yasaya aykırı...”, Yarg. 11. CD. , 2012/26149 E. , 2014/9290 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

failin istediği sonuç aslında gerçekleşmiştir; ancak fail bunu bilmediği için belgede sahtecilik yaparak o sonucu elde etmeye çalışmaktadır⁶¹. Nitekim belirli menfaatlara zarar vermeyen veya bunları tehlikeye atmayan sahtecilikler hukuki yönden önemsizdir ve bu nedenle cezalandırılmazlar. O halde, sanığın böyle bir fiili işlemesine gerek olmadığı, bir çıkar sağlamayacağı, dolayısıyla faydasız sahtecilik olduğu ileri sürülen somut olay bazında değerlendirme yapılmalıdır. Sahtecilik yapılmasıyla ortaya çıkan sonuç ile yapılmasaydı da ortaya çıkacak sonuç, aynı olmalıdır; fazladan elde edilen küçük bir kazanç dahi fiilin gereksiz sahtecilik olarak değerlendirilmesine engel olacaktır⁶².

Öğretide başka bir görüşe göre, kanuni tarifinde unsur olarak bir neticeye yer verilmediğinden resmi belgede sahtecilik suçu sırf hareket suçlarındandır⁶³. Suçun oluşumu bakımından sahtecilik teşkil eden fiillerin icrası yeterlidir. Ayrıca sahtecilik sonucunda bir zarara sebebiyet verilmesi veya zarar tehlikesine yol açılması ya da sahtecilikten çıkar elde edilmesi veya böyle bir ihtimal dahilinde hareket edilmesi gerekli değildir; suçu oluşturan seçimlik hareketlerin yapılmasıyla kamu güveninin sarsılması yeterlidir⁶⁴. Dolayısıyla resmi belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı TCK’da tehlike suçu olarak düzenlenmektedir⁶⁵. Bu nedenle “faydasız sahtecilik” olarak adlandırılan, gerçekleşmiş bir hususa ulaşmak için bu durumdan haberdar olmadan gerçekleştirilen sahtecilikler de belgede sahtecilik suçunu oluşturur. Zira sahtecilik bakımından önemli olan hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir belgenin sahte olarak üretilmesi, mevcut gerçek bir belgede değişiklik yapılması ya da sahte olduğu bilinen

---

“...Düğün eşyası (mihir senedi) cihaz hibe senedi” başlıklı suça konu belgede tanık olarak ismi bulunan müşteki adına atılmış olan imzanın sahte iddiasından ibaret olayda; geçerli olabilmesi için herhangi bir şekil şartı öngörülmemen suça konu belgenin tanık olmadan da düzenlenmesi halinde geçerli olacağı, sahte olduğu kabul olunan imzanın belgenin iki tanığından birisine ait olduğu, diğer tanık ile kefile ait imzaların sahte olduğuna dair bir iddia bulunmadığı gibi belgede borçlu olarak gösterilen T Y’nin imzasının bulunmadığı da gözetildiğinde, tanık olarak ismi gösterilen şahıs adına imza atılmasının faydasız sahtecilik olması...”, Yarg. , 11. CD. , 04/06/2012 t. , 2011/6748 E. , 2012/10676 K. sayılı kararı, UYAP Bilgi Sistemi.

⁶¹ Bakıcı ve Yalvaç, s. 701.

⁶² Erman, Sahtekarlık, ss. 350- 353; Erman ve Özek, ss. 360-364; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 161; Nurullah Tekin, Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar, **TAAD**, Yıl:5, Sayı:19, Ekim 2014, s. 924.

⁶³ Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 678; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 192.

⁶⁴ Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 678; Bakıcı ve Yalvaç, s. 746.

⁶⁵ 765 sayılı TCK’da ise zarar suçu olarak düzenlenmekteydi. Zira maddi sahteciliğin düzenlendiği 765 sayılı TCK m. 339 “bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevellüt edebilirse” ifadesiyle genel ve bireysel zararı suçun unsuru saymaktaydı; fikri sahteciliğin düzenlendiği m.340’da “bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde” ifadesiyle genel veya bireysel zararın meydana gelmesini suçun oluşmasını şart koşmaktaydı. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s.810.

bir belgenin kullanılmasıdır. Bu nedenle, böyle bir durumda hukuki değer taşıyan bir sonuç meydana getirmeye elverişli olmadığından bahisle sahtecilik suçunun oluşmayacağı görüşü⁶⁶ yanı sıra, bu durumda belgede sahtecilik suçunun oluşacağı ancak yararsız sahteciliğin cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde göz önünde bulundurulabileceği görüşü de bulunmaktadır⁶⁷. Kanımızca resmi belgede sahtecilik suçu tehlike suçu olarak düzenlendiğinden, faydasız sahtecilik olarak adlandırılan sahtecilikler söz konusu de belgede sahtecilik suçunu oluşturmaktadır. Zira suçun oluşumu bakımından sahtecilik teşkil eden fiillerin icrası yeterlidir. Ayrıca sahtecilik sonucunda bir zarara sebebiyet verilmesi veya zarar tehlikesine yol açılması ya da sahtecilikten çıkar elde edilmesi veya böyle bir ihtimal dahilinde hareket edilmesi gerekli değildir; suçu oluşturan seçimlik hareketlerin yapılmasıyla kamu güveninin sarsılması yeterlidir

C. Belgede Sahtecilik Suçları İle Korunan Hukuki Değer

Suçla korunan hukuki değer ya da suçla korunan hukuksal yarar kavramı, ceza hukukunda birçok açıdan önem arz etmektedir. Bu hususlardan bir tanesi, suçla korunan hukuki değer kavramının bir davranışı suç olarak düzenlemek veya suç olmaktan çıkarmak bakımından, kanun koyucuyu yönlendiren, denetleyen ve sınırlandıran bir kavram olması ve bu nedenle doğrudan devlet modeliyle ilişkili olmasıdır⁶⁸. Ceza kanunlarında yer alan her suç tanımında korunmak istenen bir hukuki yarar vardır. Kanun koyucu bunun ihlalini önlemek ister⁶⁹. Ayrıca suçla korunan hukuki değer tam anlamıyla ortaya koyulması, ceza kanunlarının özel kısımlarının tasnifi açısından da büyük önem arz etmektedir. Nitekim suçla korunan hukuki değer kavramı yalnızca suç tipinin oluşturulması açısından bir hareket noktası olmayıp, aynı zamanda ceza kanunlarının özel kısımlarındaki suçların tasnifinde

⁶⁶ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 158.

⁶⁷ Koca ve Üzülmüş, Özel, ss. 678-679. Örneğin, bir üniversite öğrencisinin başka bir üniversiteye yatay geçiş yapabilmek amacıyla kayıtlı olduğu üniversiteden aldığı not döküm belgesindeki bazı derslerin notlarını ortalamasının yetmeyeceği düşüncesi ile yükseltmesi ve hazırladığı bu belgeyi kullanmak suretiyle bir üniversiteye kayıt yaptırmayı, ancak yapılan inceleme sırasında not döküm belgesindeki notlarda değişiklik yapmasaydı dahi mevcut ortalamasıyla üniversiteye kayıt yaptırabileceğinin anlaşılması durumunda yararsız sahtecilikten bahsedilir. Bu durumda resmi belgede sahtecilik suçunun unsurları oluşmuştur.

⁶⁸ Yener Ünver, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Ankara, 2003, s.45.

⁶⁹ Nur Centel, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul, Beta Yayınları, Kasım 2001, (Türk Ceza Hukuku), s. 396.

önemli bir bağlantı noktasıdır⁷⁰. Korunan hukuki değer, suçun işlenmesi ile ihlal edilen⁷¹, toplumsal düzen için korunması gereken, soyut, manevi değerlerdir⁷². Suçlar, ihlalleri ceza yaptırımı ile teminat altına alınan, toplumda belirli derecede önem ve ağırlık taşıyan hukuki değerler göz önünde bulundurularak oluşturulur⁷³.

Belgede sahtecilik suçları ile korunan hukuki değer ne olduğunun tespit edilebilmesi için öncelikle kamu güvenine karşı suçlar ile korunan hukuki değer ne olduğunun üzerinde durulması gerekir. Bu suçlar ile korunan hukuki değer öteden beri kamu güveni olduğu kabul edilmektedir.

Kamunun güvenine karşı suçlar, belli olmayan sayıdaki kişileri aldatma yeteneğine sahip suçlardır. Kamuyu aldatma yeteneğine sahip olması nedeniyle bu tür suçlar, kamunun güvenine karşı suçlar başlığı altında toplanırlar⁷⁴.

Kamu güvenine karşı suçlar içinde en önemli yere uygulamada çokça karşılaşılmaması ve yaptırımları nedeniyle, belgede sahtecilik suçları sahiptir. Sahtecilik suçları, toplumun bazı belgelerin içeriğinin doğruluğuna ve gerçekliğine dair inancını sarstığı ve toplumun bu belgelerin doğruluğuna olan güvenini azalttığı kabul edildiği için cezalandırılan suçlardır. O toplumu oluşturan bireylerin her birinde bazı belgeler hakkında gerçeklikleri veya içeriklerinin doğru olduklarına dair oluşması beklenen sürekli inanç ve bu inanç nedeniyle ortaya çıkan hak ve toplumsal faydaya “kamu güveni” denir⁷⁵.

⁷⁰ Ünver, s. 45; Nevzat Toroslu, **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara, 1970, (Cürüm), ss. 72-81; Hafizoğulları ve Güngör’e göre, suçlar ceza kanunlarını ihlal eden beşeri davranışlardır. Bu nedenle bu ihlal fiili, hukuki bir değer veya menfaati ihlal etmektedir. Suçla ihlal edilen, ceza ile korunan bu değer veya menfaat, suçun hukuki konusunu oluşturmaktadır. Suçun hukuki konusu ise cezalandırma erkinin kullanımında keyfilikten kurtulmada, suçların tasnifinde ve ceza kanununun yorumunda önemli rol oynamaktadır. Hafizoğulları ve Güngör, ss. 22-23.

⁷¹ İzzet Özgenç, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2013, 9. Baskı, s. 208.

⁷² Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara Eylül 2014, s. 107.

⁷³ Ayhan Önder, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt II-III**, İstanbul 1992, s. 45.

⁷⁴ Taşdemir ve Özkeper, s.99.

⁷⁵ “Bir hak veya olayın delilini teşkil eden yazılara “varaka” değeri tanınırken bu gibi yazıların sahtecilikten uzak kalmasında kamu güveninin bulunduğu gibi yazıların gerçek olduğuna inanma zorunluluğunun esası ve sahteliğin hangi nedenle kamu güvenini sarstığı ve bunların sahtekarlık cürümlerinden sayıldığı kendiliğinden anlaşıldığı gibi delil olma niteliği bulunmayan yazılarda yapılan sahtekarlığın kamu güvenini ilgilendirmede anlaşılabılır. Bir delilin devamlı tespit edilebilmesi bakımından ispat vasıtalarının başında gelen yazıların her türlü sahtekarlık fiiline karşı korunmasında kesin zaruret bulunmaktadır.”, YCGK, 04/04/1983 t. , 1983/6-13 E. , 1983/166 K. Sayılı kararı, Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 818.

“Esasen bir şeyin delil olarak kabulüne cevaz verilmiş ise ammenin ona inanması da inanması mümkün kılınmış demektir”⁷⁶”.

Genel anlayışa göre; kamunun güveni tam anlamıyla bir hukuki varlığı veya menfaati oluşturur ve bu menfaat topluma aittir. Topluma ilişkin hukuksal varlık ya da yararlardan biri de kamu güvenidir ve hukuk düzeni, bir olguyu kanıtlama yeteneğini tanıdığı belgelerin öz ve biçimleriyle gerçekliklerine veya doğruluklarına beslenen ortak toplum inancını kamu güveni kavramı içinde korumak ve o yüzden de bu soyut varlık ya da yararın somutlaştığı belgeleri erişilmez ve dokunulmaz kılmak istemiştir⁷⁷.

Belgede sahtecilik suçlarını cezalandırmakla korunmak istenen hukuki değer ne olduğu “belge” kavramına verilecek anlama göre belirlenecektir. Belgede yapılacak sahtecilik, belirli bir şahsa, topluluğa veya devletin kendisine zarar verebilir fakat sadece soyut bir zararın varlığı, yapılan eylemin belgede sahtecilik suçlarını oluşturduğu anlamına gelmez; sahteciliğin kanunen korunan “belgelere” ilişkin olması gerekir⁷⁸.

Yazı, insanın hayatında en çok kullandığı aracı bir işarettir. İnsan her türlü düşüncelerini, isteklerini, planlarını yazı ile ifade eder⁷⁹. Tüm hukuk düzenlerinde, hukuksal ilişkiler kurma, eylem ve işlemler oluşturup bunları kanıtlama, açıklama ve yorumlama açısından belgelerin önemi anımsanamaz. Uygar toplum düzenleri geliştikçe hukuki ilişkilerde artmakta, karmaşık hale gelmektedir. Bunun da doğal sonucu olarak belgelerin rolü, payı ve yerleri giderek artmaktadır⁸⁰. Bir yazının kanunen korunmasının ve yapılan sahtecilik eylemlerinin cezalandırılmasının sebebini, yazıya yine kanun tarafından bağlanan hukuki sonuçlarda aramak gerekir. Kanun birtakım hukuk sonuçlar doğuran yazıları, her türlü sahtecilik eylemlerine karşı korumakta, bunların geçerliliğine ve doğruluğuna yapılacak her türlü saldırıya

⁷⁶ Faruk Erem, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Cilt III, 1985 Bası, (Türk Ceza Hukuku), s. 35.

⁷⁷ Taşdemir ve Özkepir, s. 98.

⁷⁸ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 12. Baskı, Eylül 2017, (Özel), ss. 807-808; Necati Meran, **Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, (Dolandırıcılık), s. 411; Erman ve Özek, ss. 222-224; Erman, Sahtekarlık, ss. 216-218.

⁷⁹ Hasan Köroğlu, **Uygulamada ve İctihatlarda Bilirkişilik**, Ankara, Adil Yayınevi, 1995, s. 100.

⁸⁰ İsmail Malkoç ve Mahmut Güler, **Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-3**, Adil Yayınevi, Ankara, 1999, s. 2491; Çetin ve Malkoç, s. 127.

karşı cezai yaptırımını öngörmektedir⁸¹.

Kanunun birtakım yazıları bu şekilde korumuş olması, herkesin o yazılara güvenmesi, onların gerçeği ifade ettiğine inanması sonucunu doğurur. Böylelikle belgeler aynı zamanda delil değeri kazanmaktadır. Söz konusu belgenin kamuda oluşturduğu güven duygusuna bağlı olarak kişinin iddia ettiği hakkın varlığını garanti eder. Bu nedenle belgede sahtecilik suçları ile hem belgenin delil değeri hem de bağlantılı olduğu hak korunma altına alınmış olur⁸².

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun “*Topluma Karşı Suçlar*” başlıklı üçüncü kısmının “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümde yer alan resmi belgelerde sahtecilik suçunun bölüm başlığından da anlaşılacağı üzere *kamu güveni kavramı* suçun yöneldiği odak noktayı oluşturmaktadır. Belgelerde sahtecilik suçlarında korunan hukuki yarar, bu suçların kanundaki tasnifinden de anlaşılacağı üzere kamu güvenidir⁸³. Devletin toplumu doğruluğuna inandığı belgelerde somutlaşan haksız menfaate yönelik sahtecilik, toplumun önceden benimsediği doğruluk kanısını boşa çıkartarak var olan kamu güvenini zedelemektedir⁸⁴.

Sahte bir resmi belgenin toplum düzeni içerisinde yer alması, hem birey hem devlet açısından problemleri de beraberinde getirecektir. Tam bu noktada devletin, kamunun resmi belgeye duymuş olduğu güven ve itibarın korunması anlamında gerçekleştirmesi gereken yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin birinci maddesi uyarınca devletlerin AİHS’ de yer alan hak ve özgürlükleri tanıma yükümlülüklerinin uzantısı olarak

⁸¹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 818; Meran, s. 411; Gündel, s. 195; Sahir Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, **İÜHFİM**, Cilt: 16, Sayı: 1-2, 1950, (Evrakta Sahtekarlık), s. 159.

⁸² Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 818.

⁸³ Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 14.02.1983 tarihli bir kararında “devlet kanıtlama gücü ve yeteneği tanıdığı belgelerin gerçekliği ve doğruluğuna beslenen toplum inancını kamu güveni içinde korumak ve yarar veya belgelerin somutlaştığı belgeleri ilişilmez dokunulmaz kılmak istemiştir.” diyerek bu suçlarda korunan hukuki yararı kamu güveni olarak kabul etmiştir.

“...Sanıklar hakkında, ilkokul mezunu olmaları sebebiyle sürücü belgesi alamayacak kişilere sahte noter belgesi ile emniyet müdürlüğünden ehliyet temin etmelerini sağlamak eylemi sebebiyle açılan kamu davasında, UYAP ortamında yapılan araştırmada, benzer nitelikteki fiilleri sebebiyle mahkûmiyetlerine karar verilmiş ve temyiz incelemesinden geçmiş derdest kamu davaları bulunduğu anlaşılmakla, ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 22.04.2014 gün ve 2013/11-397-2014/202 Sayılı kararında açıklandığı üzere, belgelerde sahtecilik suçunun hukuki konusunun kamu güveni olduğu...”, Yarg. 11. CD. , 19/06/2017 t. , 2017/3724 E. , 2017/4700 K. Sayılı kararı, (18.07.2015), www.kazanci.com

⁸⁴ Cavit Koç, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **Yeni Adalet Dergisi**, Yıl:5, Sayı:34, Ekim-Kasım-Aralık 1994, s. 10.

negatif ve pozitif yükümlülükleri vardır⁸⁵. Negatif yükümlülük, devletin haklara müdahale etmekten kaçınması anlamına gelir. Negatif yükümlülüğün yanında AİHS’ de yer alan hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlayacak tedbirleri almak sorumluluğu da yüklenmiştir (pozitif yükümlülük)⁸⁶.

Toplu yaşamının gereği olarak para ve bazı belgelere güvenme zorunluluğu vardır. Hukukun kanıtlama gücünü taşıdığı belgelere güven duyulmalıdır. Aslında güvenilen para veya evrak olmayıp o parayı veya evrakı düzenleyen kamu idaresidir. Paraları, kıymetli damgaları, kamu değeri kağıtları basmak ve dolaşıma sunmak Devletin tekeli altındadır. Bunların sahte olarak basılıp piyasaya sürülmesinde Devletin yanında bu değerleri alanlar da zarar görmektedir. Ancak basılması Devletin tekelinde olduğundan Devlet kefil olup özel bir araştırmaya gerek kalmaksızın bunlara güvenildiğinden, bu tür suçlar kamu güvenine karşı işlenen suçlar içinde sayılmıştır⁸⁷. Gerçeği olduğundan farklı şekilde göstermeyi ifade eden sahtecilik suçlarının koruduğu hukuki değer kamu güvenidir⁸⁸.

Belgede sahtecilik suçlarıyla korunmak istenen konusunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Bu konuda “kamu güveninin, özel mülkiyetin, devlet idaresinin korunduğu⁸⁹” kabul edildiği gibi, suçla korunan iki ayrı hukuki yararın bulunduğu da ileri sürülmüştür. Öğretide başka bir görüşe göre ise kamunun güvenine karşı suçlarda korunan hukuki yarar hakkında çok hukuki konulu suçlar olup; hukuki ilişkilerde bulunması gereken güven, diğer yandan delil kıymeti verilen ve kanıtlama aracı olan belgelerin doğru ve gerçek olduğunun garantilenmesinin yararı bulunduğu iddia edilmektedir⁹⁰.

Suçun hukuki konusu gerek yargı kararlarında gerekse öğretide tanımlanmaya çalışmıştır. Yargıtay’a göre ; “*Sahtecilik suçlarının hukuki konusu yasal sistematığe göre kişilere ait değil, topluma ait bir varlık ya da menfaat olan kamu güvenidir.*

⁸⁵ İbrahim Kaya, **Uluslararası Hukukta Temel Belgeler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 564.

⁸⁶ Oktay Bahadır, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Yaşama Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009, s. 35.

⁸⁷ Bakıcı ve Yalvaç, s. 491.

⁸⁸ Ekinci ve Esen, s. 245; Esen, s. 451; Erman, Sahtekarlık, ss. 216-218; Erman ve Özek, ss. 222-224; Taşdemir, s. 106; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 146; Cevat Koç, Resmi Belgenin Özünde Sahtecilik Suçu, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt: 67, Sayı: 4-5-6, Nisan Mayıs Haziran 1993, s. 325.

⁸⁹ Gökçen, Belgede Sahtecilik, ss. 144-145.

⁹⁰ Toroslu, Özel, s. 251; Sami Selçuk, **Dolandırıcılık Cürmünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çeklerle İlgili Suçlar**, Ankara, 1986, s. 73. Güngör de bu görüşün taraftarıdır ancak kanun koyucunun yaklaşımının bu iki hukuki değerden kamu güvenliğini öncelikli olarak korumak olduğunu düşünmektedir. Güngör, ss. 22-23.

*Yasa koyucu bu suçlarla belgelerin gerçekliklerine olan güvenirliliği korumak ve sağlamak istemiştir.”*⁹¹ Sahir Erman da bu görüşü benimsemektedir⁹².

Askeri Yargıtay ise bir kararında *“bu suçlar neticesi hareketle bitişik suçlardan olduğu gibi, bu fiilin suç sayılmasıyla korunan hukuki menfaatin kamu güveni olduğundan, eylemin gerçekleşmesiyle birlikte kamu güveni sarsılmış olacağı cihetle, zararında o anda doğduğu kabul edilmektedir.”* şeklinde ifadesi ile bu suçlar açısından korunan hukuki değerin kamu güveni olduğu vurgulamaktadır⁹³.

İtalyan Yargıtayı’nın bir kararında sahtecilik suçlarının ihdasında; kamu güveni esas alınmakla birlikte, ispat vasıtasını koruma düşüncesinin de bulunduğu belirtilmiştir⁹⁴.

Belgede sahtecilik suçlarının korumakta olduğu hukuki değer, hukuki ilişkilerin temelinde yer alan güvenilirlik ve inanılabilirlik⁹⁵. Öğretide⁹⁶ ve Yargıtay kararlarında⁹⁷ kamu güveni⁹⁸ olarak adlandırılan bu hukuki değer, hukuk düzeninin herhangi bir hukuki olayı kanıtlama yeteneği tanıdığı şeylerle doğruluk ve gerçekliğine herkesçe güvenilmesini öngördüğü şekil, belirti, iz, işaret ve simgenin sahtecilikten korunmalarını görmek ve bilmek biçiminde oluşmuş genel, sürekli, toplumsal bir hak ve yarardır.

Diğer bir anlatımla kamunun güveni; özel veya kamu hukukunun kanıtlama gücü tanıdığı şey, şekil ve alametlere karşı olan genel güvendir⁹⁹. Kamu güveni, bireylerden oluşan toplum denen büyük çoğunluğun hukuk düzeninin bu özellikleri

⁹¹ Yarg. , 6. CD. , 13/03/1986 t. , 1986/914 E. , 1986/2645 K. Sayılı kararı, Kemal Esin, **Yargıtay Altıncı, Sekizinci ve Dokuzuncu Ceza Dairelerinin Görev Kapsamına Giren Devlet ve Şahıs Mallarına Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara: Yetkin Yayınları, 1987, ss. 9-10.

⁹² Erman, Evrakta Sahtekarlık, s.159.

⁹³ As. Yarg. Daireler Kurulu 23.05.2002 t. ve 2002/43-43 sayılı kararı, Askeri Yargıtay Dergisi, Sayı: 15, s. 491.

⁹⁴ İtalyan Temyiz Mahkemesi Daireler Kurulu, 10.10.1981, bkzn. Erman ve Özek, s. 223.

⁹⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 818.

⁹⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 674; Meran, Dolandırıcılık, s. 411; Erman ve Özek, ss. 222-223; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 668.

⁹⁷ *“Bir hak veya olayın delilini teşkil eden edebilen yazılara “varaka” değeri tanınınca bu gibi yazıların sahtelikten uzak kalmasında kamu güveninin bulunduğu, bu gibi yazıların gerçek olduğuna inanma zorunluluğunun esası ve sahteliğin hangi nedenle kamu güvenliğini sarstığı ve bunların sahtekarlık cürümlerinden sayıldığı kendiliğinden anlaşıldığı gibi delil olma niteliği olmayan yazılarda yapılan sahtekarlığın kamu güvenliğini ilgilendirmedığı anlaşılabılır. Bir delili devamlı tespit edebilmesi bakımından ispat vasıtalarının başında gelen yazıların her türlü sahtekarlık fiiline karşı korunmasında kesin zaruret bulunmaktadır.”*, YCGK, 04/04/1983 t. , 1983/6-13 E. , 1983/155 K. Sayılı kararı, (13.05.2016), www.kazanci.com.

⁹⁸ Sürbehan, kamu güveni yerine kamu inancı terimini tercih etmiştir. Sadrettin Sürbehan, Resmi Evrak ve Sahteciliği, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 42, Sayı: 330, Mayıs- Haziran 1971, ss. 77-78.

⁹⁹ Erem ve Toroslu, s. 240.

bahşettiği nesnelere güvenmesidir¹⁰⁰. Toplumun inanma ve bireyin aldatılmama hakkı kamu güvenini oluşturur¹⁰¹.

Kamu güveni Erman' a göre; *“hukuk düzeninin kendisine herhangi bir hukuki olayı ispat etme kabiliyeti tanıdığı şeylerde, doğruluğuna ve gerçekliğine toplum kamu tarafından güvenilmesinin istendiği şekil ve alametlerin sahteciliğinden korunmasını görmek ve bilmekten ibaret olan genel ve toplumsal bir hak ve menfaat”* olarak tanımlanırken¹⁰²; başka bir ifadeyle; bu tanımda kamu güveni, özel ve kamu hukukunun kanıtlama gücü tanıdığı şey, şekil ve işaretlere karşı olan genel güven olduğu ifade edilmektedir¹⁰³. Görülüyor ki, bu anlayışa göre kamu güveni sadece kanuni dayanaktan değil, hukuk düzeninden gelmektedir¹⁰⁴. Erem ve Toroslu' ya göre; *“hukuk düzeninin büyük bir değer olarak tanıdığı şeylere herkesin güvenilmesini istediği şekil ve alametlerle toplumun beslediği genel güven”* olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁵. Selçuk ise; *“hukuk düzeninin delil değerini tanıdığı şeylere doğruluk ve gerçeklikleri konusunda duyulan ortak ve sürekli bir duygu ve inançtır.”* şeklinde tarif etmiştir¹⁰⁶.

Kamu güveni, hukuk düzeninin hukuki bir olayın ispatını tanıdığı şeyler üzerinde söz konusu olabilir. Kanun koyucu kamu ve özel hukuk kanunlarıyla belirli bir yazıya hukuki bir kıymet bir delil olabilme kuvveti tanımamış ise; böyle bir belgede yapılan sahtecilik bir veya birden fazla kişiye zarar verse de, kamu güvenini ihlal etmez. Çünkü ortada kamu güveninin doğruluğuna güvenmesi gereken bir belge yoktur. Ancak kanun himaye ettiği veya ispat kabiliyetini tanıdığı belgelerin doğruluğuna kamu tarafından güvenilmesini ister ve bunlarda yapılan sahteciliği kamu güvenini ihlal kabul eder¹⁰⁷.

Öğretide önemli bir görüşe göre; kamu güveninin toplumda gerçek ve tam bir

---

¹⁰⁰ Köksal Bayraktar, **Türk Ceza Kanununda Kamu Düzeni, Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine İşlenen Cürümler, Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu (22-26 Mart 1976)**, İstanbul, 1977, s. 601. Kamu güveni için ERMAN'ın tanımına göre kanun değil, hukuk düzeninin esas alındığına dikkat çekmek gerekir. Erman, Sahtekarlık, s. 9.

¹⁰¹ Erman ve Özek, s. 7; Kaylan, Belgelerde Sahtecilik Suçları, s. 162; Ahmet Öztel, Adli Belge İncelenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, **TBBĐ**, Sayı: 50, Ocak-Şubat 2004, s. 156.

¹⁰² Bayraktar, s. 601; Erem, Türk Ceza Hukuku, s. 105.

¹⁰³ Meran, Dolandırıcılık, s. 223.

¹⁰⁴ Faruk Erem, **Türk Ceza Kanunu Şerhi II**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1993, (Şerh II), s. 1637.

¹⁰⁵ Erem ve Toroslu, ss. 240-241; Toroslu, Cürüm, ss. 350-351.

¹⁰⁶ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 72.

¹⁰⁷ Erman, Evrakta Sahtekarlık, ss. 159-160.

hukuki değeri teşkil ederken, başka bir akıma göre; kamu güveni kaynağını onu dayatan resmi makamların emirlerinden kaynaklanmaktadır¹⁰⁸. Delil olan şey resmi makamlardan kaynaklandığı için herkesin güveni söz konusudur. Pessina' ya göre; kamu güveni devlet tarafından yaptırımlandırılan güven iken, Manzini' ye göre; kamu güveni dayatılmış bir güven olmayıp, hayatın gelenekleri ve zarureten ortaya çıkmıştır¹⁰⁹.

Kanun koyucu belgelerde sahtecilik suçunda korunan hukuki menfaat ile bir belge arasında bağıllık gördüğü hallerde belge sayarak ya da ona ispat etme kabiliyeti tanımak suretiyle kamunun ona karşı iyi niyet göstereceği güvenini cezai müeyyide ile korumak istemiştir¹¹⁰.

Alman Ceza Kanununda da resmi belgelerde sahtecilik ile ilgili suçlarda korunan hukuki menfaat, özellikle maddi deliller olmak üzere, hukuki ilişkilerin emniyet ve güvenidir¹¹¹.

Selçuk; sahtecilik suçlarında korunan hukuki menfaatin, yazı üzerinde kurulan uygarlık dünyasında hukuk düzeninin kanıt değerini tanıdığı belgelerin doğruluk ve gerçekliğine duyulan ortan inancın yani kamu güveni olduğunu belirtmektedir¹¹². Ona göre; sahtecilik suçlarının iki konusu vardır. Birincisi kamu güveni, ikincisi ispat araçlarının doğruluk ve gerçekliklerinde saklı güvenceden kaynaklanan özel menfaattir. Birincisi gayri maddi olup, ihlalde bir zarar ve hatta bir tehlike söz konusudur. İkincisinde ise ispat amacıyla güvence altına alınmış özel menfaatin tehlikeye düşürülmesi söz konusudur¹¹³.

Soyaslan'ın da desteklediği bu görüşe göre; hukuk genel olarak tek başına şey veya eşyaları himaye etmeyeceği, eşyalarla kişi arasındaki suçlarda olduğu gibi belge sahteciliği suçlarının hukuki konusunun iki tane olduğu, bunlardan birincisinin hukuki ilişkilerde güven ve güvensizlik, ikincisinin özel menfaat olabileceği gibi kamu menfaatlerinin olduğudur¹¹⁴. Bunun da doğal sonucu olarak, belgede sahtecilik

---

¹⁰⁸ Erem, Şerh II, s. 1633.

¹⁰⁹ Soyaslan, s. 403.

¹¹⁰ Nejat Özütürk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı II**, İstanbul, 1970, s. 293.

¹¹¹ Kayıhan İçel, Köksal Bayraktar ve Feridun Yenisey, **Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul, Beta Basımevi, 1989, s. 102.

¹¹² Sami Selçuk, Özel Belgede Sahtecilik /Dolandırıcılık/İnancı Kötüye Kullanma Suçlarıyla İlgili Ceza Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine, **Türkiye Noterler Birliği Dergisi**, Sayı: 101, Şubat 1999, (Özel Belge), s. 13.

¹¹³ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 73.

¹¹⁴ Soyaslan, s. 475.

suçlarında iki ihlal söz konusudur. Bu kategoriye dâhil bulunan bütün suçlar için ortak olan kamu güvenine ilişkin ihlal ile kanıtlayıcı vasıtaların bütünlüğünün korunduğu özel menfaate ilişkin ihlaldir¹¹⁵.

Kanun bir takım hukuki sonuç doğurabilecek belgeleri her türlü sahteciliğe karşı korumasının nedeni, bu belgeler hakkındaki her türlü sahtecilik eyleminin kamunun güvenini sarsacak olmasıdır. Toplum ilişkilerinin esenliği bakımından gerekli olan ve yazılara karşı kamuda var olan güven duygusuna karşı saldırıyı ifade ettiği içindir ki, belgede sahtecilik suçları kamu güvenliğini korumak için cezalandırılmaktadır¹¹⁶.

Korunan hukuki menfaati ister yalnız kamu güveni olarak benimseyelim, isterse korunan hukuki menfaati özel menfaati de ilave etmek suretiyle iki olarak kabul edelim, yine de sahtecilik suçlarını değerlendirirken toplumsal yaşamın barış içinde ve olağan akışı izleyerek sürmesi için korunması zorunlu bulunan¹¹⁷ kamu güveni kavramı başlıca esas ve hareket noktası olarak alınacaktır¹¹⁸. Zira yukarıda da belirtildiği üzere Yargıtay hukuki menfaati ağırlıkla kamu güveni olarak kabul etmektedir. Özellikle kişisel çıkarları konu alan ihlalleri resmi belgeler açısından gözetmektedir. Resmi belgelerle özel çıkar ihlalleri ayrı suç oluşturmaktadır. Erem ve Toroslu'nun ileri sürdüğü iki hukuki menfaatin varlığı özel belgeler için söz konusu olabilir. Çünkü mevcut Yargıtay uygulamalarında özel belge kullanılarak menfaat temini tek suç kabul edilmektedir. Böylece hem belgelere karşı duyulması gereken kamu güveninin ihlali, hem de özel kişilerin haklarının ihlali tek sonuç gibi kabul edilip bir tek müeyyide ile karşılanmaktadır¹¹⁹.

Belgede sahtecilik suçları, delil araçlarının güvenliğini ve güvenilirliğini koruma amacına hizmet etmektedir¹²⁰. Başka bir deyişle bu suçlarla korunan hukuksal yararın kamu güveni olduğu söylenmelidir¹²¹. Burada kamuya ait bir yarar söz konusu olduğu için mağdurun rızası bu suçta hukuka aykırılığı ortadan

---

¹¹⁵ Erem ve Toroslu, s. 242.

¹¹⁶ Meran, Dolandırıcılık, s. 258.

¹¹⁷ Vural Savaş ve Sadık Mollamahmutoğlu, **Türk Ceza Kanununun Yorumu III**, Seçkin Yayınları, Ankara, 1995, s. 2868.

¹¹⁸ Malkoç ve Güler, s. 2493; Çetin ve Malkoç, s. 129.

¹¹⁹ Malkoç ve Güler, s. 2493; Çetin ve Malkoç, s. 129.

¹²⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 679.

¹²¹ YCGK, 06/03/2007 t., 2006/5-276 E., 2007/55 K. sayılı kararı, (12.04.2015), www.kazanci.com

kaldırmaz¹²². Öte yandan belgede sahtecilik suçlarının varlığı için belge üzerinde mülkiyet ilişkisinin bulunması önem taşımaz; bu yüzden belgenin maliki de bu suçu işleyebilir. Çünkü belgede sahtecilik suçları, belge üzerindeki hakka değil, yalnızca onun delil değerine yöneliktir¹²³. Fiilen bir zararın ortaya çıkması aranmadığı için¹²⁴ belgede sahtecilik suçları soyut tehlike suçları olarak karşımıza çıkmaktadır¹²⁵.

Dolandırıcılık, ihaleye fesat karıştırma suçları gibi Kanunda diğer başlıklar altında düzenlenen suçlarda da bir başkasını ya da toplumu aldatma söz konusudur. Bu nedenle, belgede sahtecilik suçlarının Türk Ceza Kanununda "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" bölüm başlığı altında düzenlenmesinin sebebi olarak kanun koyucunun belirli bir kimse ya da kamunun bir hususta aldatılması bakımından suçların tasnifinde şekil-hak ayrımını esas aldığı gösterilmektedir. Yani bu görüşe göre, sahtecilik suçlarında şekil, bunun dışındaki suçlar bakımından bu suçların icra hareketlerinin ya da meydana getirdikleri sonuçların tehlike oluşturduğu veya zarar verdiği hakların dikkate alınması söz konusu olmuştur. Aslında belgede sahtecilik suçları malvarlığına da zarar vermektedirler¹²⁶.

D. Belgede Sahtecilik Suçlarının Tarihsel Gelişimi

A. Genel Olarak

Belgede sahtecilik konusu tarih boyunca bütün bürokratik oluşumlar açısından bir sorun olarak varlığını sürdürögelmiş ve önlenmesi için çeşitli çözüm yolları aranmıştır. Bu amaçla, işlenen suçun karşılığında, sağlanan yararın derecesine göre değişen cezai yaptırımlar da uygulanmıştır.

Sahtecilik kelimesi; bir şeyi gerçekmiş gibi göstermek, bu amaçla yalandolanda bulunmak, hile yapmak gibi anlamları barındırmaktadır. Belgelerde sahtecilik suçu genelde salt sahtecilik amacıyla gerçekleştirilmemekte, başka bir suçun işlenmesine (ki çoğu kez dolandırıcılık, kiminde zimmet, vergi kaçakçılığı vb.)

¹²² Bu durum failin kastı açısından etki doğuracağına dair YCGK, 19/04/2005 t., 2005/221 E., 2005/38 K. Sayılı kararı, Tezcan, Erdem ve Önok, s. 679.

¹²³ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 680.

¹²⁴ 765 sayılı TCK döneminde bu suçun oluşması için zarar olanak ve olasılığı aranmaktaydı. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 680.

¹²⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 680.

¹²⁶ Erem, Amme, s. 102.

vasıta olmaktadır. Bu nedenle sahtecilik suçlarının bağımsız bir suç tipini oluşturduğu ve hukuki konusunun farklı olduğu görüşünün benimsenmesi, çok eski tarihlere ulaşmamaktadır¹²⁷.

Sahtecilik suçları, 19. yüzyıla kadar dolandırıcılıkla birlikte ele alınmış; ancak 19. yüzyılın başında diğer hukuksal yararlar saldırı aracı olarak aldatma ile gerçeğe uygunluk arasında bir ayrıma gidilmiştir. Bununla birlikte, gerçeğe uygunluk üzerindeki hakka, tarafların korunmasının söz konusu olduğu durumlarda geçerlik tanınmamıştır. Bunun sonucu olarak da, “kamunun sadakat ve güveninin korunması” gereksinimi, yalnızca resmi belgelerin suça konu olması sonucuna yol açmıştır¹²⁸. Fakat belirtelim ki, sahteciliğin dolandırıcılıktan farklı olduğuna ilişkin görüşler bu kadar kesin ve net biçimde ayrışmamıştır. Gerçekten, 19. yüzyıl sonlarına kadar kimi yazarlar, sahteciliğin özel mülkiyete karşı suçlardan olduğunu söylemişler¹²⁹, yine diğer bir kısım yazarlar ise 20. yüzyıl ortalarında bile, sahteciliğin, dolandırıcılığın kalkışma aşamasının bir çeşidi olduğunu¹³⁰ savunmuşlardır. 19. yüzyıl başlarında İtalya’da Filangeri tarafından, sahteciliğin kamu güvenine ihlal ettiği fikri ortaya atılmış ve büyük tartışmalara neden olmuştur¹³¹.

Yasal gelişmeler izlendiğinde, ilk olarak resmi belgeler bakımından kamunun sadakat ve güveninin korunması gereği hissedilmiş ve 1813 tarihli Bayern Ceza Kanununda resmi belgede sahtecilik suçu, kamunun sadakat ve güvenine karşı suç olarak düzenlenmiş, özel belgede sahtecilik ise dolandırıcılığın nitelikli şekli olarak kabul edilmiştir. Resmi ve özel belgede sahteciliğin birlikte düzenlenmesine ilk kez 1854 tarihli Baden ve 1851 tarihli Prusya Ceza Kanunları yer vermiştir¹³². Yine 19. ve 20. yüzyılda düzenlenen kanunlardan; 1889 ve 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunu, Belçika ve 1994 tarihli Fransız Ceza Kanununda sahtecilik suçları “kamu güveni aleyhine suçlardan” kabul edilmiştir¹³³.

---

¹²⁷ Gökcan, Resmi Belge, s. 93.

¹²⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 672.

¹²⁹ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 73.

¹³⁰ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 71.

¹³¹ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 71.

¹³² Tezcan, Erdem ve Önok, s. 672.

¹³³ Ancak İngiliz hukukunda sahteciliğin mülkiyet aleyhine suçlar arasında görüldüğü belirtilmektedir; Erman ve Özek, s. 225.

B. Batı Hukuku

1. Roma Hukuku

Parada ve vasiyetnamede sahtecilik konusundaki düzenlemeler, hukuk sistemleri içerisinde belgede sahteciliğin ilk örneklerini oluşturmaktadır. Zira hem vasiyetnameler hem de paranın toplum hayatında çok önemli bir yerinin olması, sahtecilik konusunda özellikle bunlara önem verilmesinin en önemli nedenini oluşturmaktadır¹³⁴.

Roma Hukukunda sahtecilik suçları ile ilgili özel bir düzenleme yapılmamış, sahtecilik suçları yalan tanıklık ve vasiyetnamelerde sahtekarlık fiilleri ile aynı başlık altında “falsum” kavramı ile ifade edilmiştir¹³⁵. Bu dönemde “stellionatus” adı altında yeni bir suç şekli ortaya çıkmış, bu suç ile falsum arasındaki ayrım belirsiz olduğundan bu yeni suç, bütün hileli cürümleri ifade eden bir anlam kazanmıştır¹³⁶.

Belgelerde sahtecilik suçları arasında Roma Hukukunda da ilk olarak cezalandırılan eylem, vasiyetnamelerde yapılan sahtecilikler olmuştur. Silla zamanında (M.Ö. 80) yayınlanan “Lex Cornelia testamentaria nummaria” ya da “Lex Cornelia de falsis” esas itibarıyla vasiyetnamelerde sahtecilik konusunu düzenlemekteydi¹³⁷. Bu Kanun, her türlü sahtecilik (vasiyetname, para ve ispat belgelerinde) için bir Quaestio¹³⁸ ihdas etmişti¹³⁹.

¹³⁴ Erman, Sahtekarlık, s. 210.

¹³⁵ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s.323; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 678.

¹³⁶ Erman, Sahtekarlık, s. 5.

¹³⁷ Nihat Bozkurt Çam, Evrakta Sahtekarlık Suçları, **Ankara Barosu Dergisi**, 1989/3, s .452.

¹³⁸ Quaestio, özel bir praetor’un başkanlık ettiği ceza mahkemesidir. Bu mahkemelerden her biri, vatana ihanet (maiestas), rüşvet (peculatus), resmi belgenin bozulması gibi ayrı bir suç kategorisini görmekle yetkiliydi. Otuz ya da daha fazla sayıda jüriden oluşurdu. Önceleri bir sorgu hakimliği gibi oluşturulmaktaydı. Daha sonra daimi mahkeme haline gelmiş, İmparatorluk boyunca da önemlerini yitirmişlerdi. Bu çeşit mahkemelere, Roma tarihinde, farklı isimlerle olmak üzere rastlamak mümkündü. Örneğin, quaestio de Ambitu, lex Iulia ile kurulmuş olunan ve seçim hilelerini inceleyerek cezalandıran mahkeme heyetiydi. Seçimlerin yalnızca eyaletlerde yapılmasına devam ediliyor olmasından dolayı, İmparatorluk döneminde yalnızca eyaletlerde faaliyet gösterirlerdi. İmparator Augustus tarafından düzenlenen ve halkın geçimine ve buğdayda yapılan istifçiliğe ilişkin suçları inceleyerek, cezalandıran ceza mahkemesine ise, quaestio de Annona denilmekteydi. **Bir diğer quaestio ise, quaestio de Falsis idi. Lex Cornelia ile kurulmuş olan ve vasiyetnamelerde, belgelerde, senetlerde, paralarda, ölçülerde tahrifat yapma suçlarını görmekle yetkili ceza mahkemesi, quaestio de Falsis idi.** Quaestio de Iniuriis’de, tıpkı quaestio de Falsis gibi, lex Cornelia ile kurulmuş olan bir mahkeme idi. Bu mahkemede, ikametgaha tecavüz, bir kimseyi dövmek, itip kakmak gibi çeşitli suçlar cezalandırılmaktaydı. Vatana ihanet olarak nitelendirilen suçları cezalandırmak için Sulla tarafından çıkarılmış olan lex Cornelia de maiestate ile düzenlenen ceza mahkemesine ise, quaestio de Maiestate denilmekteydi. Quaestio de Parricidiis, lex Pompeia ile

Roma Hukukunda vasiyetname, para ve resmi belgelerde yapılan her türlü sahtecilik, kamu suçu olarak değerlendirilirdi¹⁴⁰. Roma Hukukunda yayınlanan paralar ve vasiyetnamelerde sahtecilik konularında ele alınan Lex Cornelia testamentaria ya da Lex Cornelia de falsis belgede sahtecilik suçlarının cezalandırılmasının ilk örneğidir¹⁴¹. Bunun ilk örneğinin vasiyetnamelerde sahtecilik suçlarının olmasının nedeni Erman'a göre "*Roma'nın toplum ve hukuki hayatında vasiyetnamelerin oynadıkları büyük rolde aramak gerekir*"¹⁴².

Roma hukuk sisteminde; sahte vasiyetname düzenlemek ve sahte olduğu bilinen böyle bir belgeyi ibraz etmek, sahte olarak düzenlenen vasiyetnameye mühür koymak veya gerçek olarak düzenlenen bir vasiyetnamenin mührünü değiştirmek, gerçek olarak düzenlenen senet ve vasiyetnamelerde tahrifat yapmak, sahte senet düzenlemek, sahte bir senedin tanıklarla doğruluğunu ispata çalışmak gibi fiiller suç olarak kabul edilmiş ve bunlardan özellikle vasiyetnameye ilişkin olan sahtecilikler diğerlerine nazaran daha ağır cezalandırılmıştır¹⁴³. Lex Cornelia falsis'te dar anlamda sahtecilik eylemlerinin yanında gerçek bir vasiyetnameyi yok etmek, gizlemek, mirasbırakan sağken açmak, üzerindeki mühürleri bozmak gibi eylemler (bunlara sahtelik benzeri "quasi falsi" denilmekteydi) de cezalandırılmaktaydı¹⁴⁴.

Yazılı şekil, ölüme bağlı olmayan tasarruflarda da sözlü şeklin yerini almaya başlayınca vasiyetnameden başka belgelerde de yapılan sahtecilik fiillerini

---

kurulmuş olan ve yakın akrabalarını öldüren kimseleri cezalandırmakla yetkili mahkeme heyetiydi. Lex Iulia tarafından kurulmuş olup, kamu malları ya da kutsal dini malları çalam kimseleri cezalandıran mahkeme heyetine quaestio de Peculatu et Sacrilegio denilmekteydi. Quaestio de Plagio ise, lex Fabia ile düzenlenmiş ve özgür kimselerin alınıp satılması ile yapılan ticaret suçlarını inceleyerek suçun gerçekleşmesi halinde suçluları cezalandıran mahkeme heyetiydi. Bir diğer quaestio ise, quaestio de vi Publica et de vi Privata idi. Bu çeşit mahkeme heyeti, lex Iulia ile düzenlenmişti ve cebir kullanmaktan doğan suçları inceleyip cezalandırırdı. Son olarak da, quaestio de Sicariis et Veneficiis üzerinde durabiliriz. Bu çeşit mahkeme heyeti de önce lex Sempronia ile, sonra lex Cornelia ile düzenlenmiş olup, adam öldürmek suçundan başka, büyücülük, yalancı tanıklık ve idam cezalarında haksız verilmiş kararlar, insanları kurban etmek, hadım etmek gibi suçları inceleyerek cezalandırırdı. Gökçe Türkoğlu Özdemir, Roma Hukukunda Rüşveti Engellemeye Yönelik Düzenlemeler, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:9, Özel Sayı, 2007, s.1191.

¹³⁹ A. Wilinski, Roma Ceza Hukuku ve Ceza Usul Hukukuna Bir Kuşbakışı, Çev. Belgin Erdoğan, **DÜHFD**, Sayı:1, Yıl: 1983, Diyarbakır, s. 333.

¹⁴⁰ Türkoğlu Özdemir, s. 1183; Wilinski, s. 333; Lora Mackenzie, **Studies in Roman Law with Comparative Views of the Laws of France, England & Scotland**, Edinburgh 1862, s. 343.

¹⁴¹ Selçuk, Dolandırıcılık s. 37; Erman, Sahtekarlık, s. 210; Erman, Evrakta Sahtekarlık s. 160; Mackenzie, s. 343.

¹⁴² Erman, Sahtekarlık s. 210; Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 160.

¹⁴³ Ertan Aydil, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, MÜ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s. 15.

¹⁴⁴ Çam, s. 452.

cezalandırma gereği duyulmuş, Lex Cornelia' nın uygulama alanı genişletilmiş ve bu kanundaki cezalar sözü geçen eylemleri işleyenlere de uygulanmıştır¹⁴⁵. Bu dönemde (İmparatorluk döneminin başlangıcı) herhangi bir belgenin gizlenmesi, yok edilmesi, açılması, yerine başkasının konulması Lex Cornelia'nın kapsamına girmiştir. Belgenin resmi veya özel belge olması arasında bir fark gözetilmemiştir¹⁴⁶.

Vasiyetnamelerde sahtecilik fiillerinin yanında sahih olmayan ölçü ve tartılar vücuda getirmek, resmi ölçü ve tartıların taklit ve tağyir etmek gibi fiiller de suç olarak kabul ediliyordu. Bu tür sahtecilikler yaptırım altına alınmıştı. Sahte parayı bilerek istimal keyfiyeti de suç sayılmış, bu fiiller için hürriyetine sahip suçlar hakkında İtalya dışına sürülmek cezası hükmedilmiştir. Daha sonraları suçlular yüksek tabakaya mensup ise sürgün ve malların müsaderesi, suçlu aşağı tabakaya ait ise mecburi çalıştırma, suçlu esir durumda ise ölüm cezası uygulanmıştır. Constantinus zamanında kalpazanlık ise doğrudan doğruya ölüm cezasıyla sosyal durum göz önüne alınmaksızın uygulanmaya başlanmıştır¹⁴⁷.

Günümüzdeki anlayıştan farklı olarak, Roma Hukuk Sistemi'nde sahtecilik suçları bakımından bireye zarar verilip verilmediği temel ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle Roma hukuk sisteminde sahtecilik suçlarının cezalandırılması bireyin zarar görmesi koşuluna bağlanmış¹⁴⁸ ve cezalandırma bakımından kamu güvenin ihlalinden ziyade bireyde zarar oluşup oluşmadığı hususu incelenmiştir¹⁴⁹.

2. Cermen Hukuku

Cermen hukukunda belgede sahtecilik suç sayılmış ve özellikle resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ağır cezalar öngörülmüştür¹⁵⁰.

Luitprando ve Gulathing yasalarında sahtecilik fiillerinin çok ağır bir şekilde cezalandırıldığı görülmektedir. Bununla birlikte paralarda, belgelerde, ölçü ve

¹⁴⁵ Erman, Sahtekarlık, s. 211; Çam, ss. 452-453.

¹⁴⁶ Çam, s. 453.

¹⁴⁷ Recai Okadan, Romalıların Suç Telakki Ettikleri Fiiller ve Bunlara Terettüp Eyleyen Cezalar, **Ordinaryus Profesör Dr. Tahir TANER'e Armağan**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul: İsmail AKGÜN Matbaası, 1956, ss. 334-335.

¹⁴⁸ Mehmet Bahadır, **Paralarda Sahtecilik Suçları**, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003, s. 11.

¹⁴⁹ Aydil, s. 14.

¹⁵⁰ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 13.

tartılarda satılan nesnelerde sahteciliği Kalorina yasalarında cezalandırılmıştır¹⁵¹. Theodoricus'un emirnamesinde ölüm cezasının tertip olunması, Longobart Kanununda fiili gerçekleştiren elin kesilmesi, Ripuarie Kanununda ya başparmağın kesilmesi ya da para cezasına hükmedilmesi, Vizigotların Kanununda ise kral emirlerini taklit veya değiştirilmesi halinde ya malların yarısının müsaderesi veya elinin kesilmesi şeklinde bir cezalandırma öngörülmüştür. Bununla birlikte Vizigotların Kanununda diğer belgede sahteciliklerde mallarının dörtte birinin müsaderesi öngörülmüştür¹⁵².

3. Kilise Hukuku

Kilise Hukukunda özellikle Papalığa ait mektup ve vesikalarda yapılan sahteciliklerle ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Böyle bir belgenin sahteliğinin farkına varıldığı andan itibaren yirmi gün içinde fail tarafından bu sahte belge yok edilmezse, hakkında papa tarafından aforoz edilme yaptırımı uygulanırdı. Başka bir ifadeyle sahte papa mektupları kullanan sivil ise aforoz edilir, aynı fiil bir rahip tarafından işlenirse, fail ruhani görevlerini yapmaktan ve ruhban sınıfına mahsus imtiyaz ve dokunulmazlıklardan faydalanmaktan yasaklanırdı. Bu belgelerin sahteliğine iştirak eden rahiplerin rütbeleri indirilir ve manastıra kapatılırdı. Bundan başka, krallık belgelerinde sahtecilik ancak bir rahip tarafından işlendiği takdirde suç sayılır, fail rütbe indirilmesi, şerefsizlik damgası vurulması ve sürgün cezalarıyla cezalandırılırdı. Bunlar dışındaki belgelerde yapılan sahtecilikler kapsam dışında kalmaktaydı¹⁵³.

4. Orta Çağ Hukuku

Orta Çağ hukukunda sahtecilikler gayet şiddetli bir şekilde cezalandırılmaktaydı. Kral Roteri Emirnamesi, Karolejen ve değişik komünlerin mevzuatlarında elin kesilmesi cezası yaptırımı düzenlenmekteydi. Ayrıca sahtecilik bakımından resmi veya özel, milli veya yabancı evrak ayırımına gidilmiş, resmi ve

¹⁵¹ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 40; Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 184.

¹⁵² Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 163.

¹⁵³ Erman, Sahtekarlık, s.214.

milli evrakta yapılan sahtecilik, diğerlerine göre daha ağır cezalandırılmıştır. Bunun yanında, bazı mevzuatlara göre failin kimliği göz önüne alınarak ceza verildiği ve resmi sıfatı bulunan faillerin daha ağır cezalara çarptırıldığı görülmektedir¹⁵⁴.

5. Yakın Çağ Hukuku

Fransa’ da çeşitli tarihlerde çıkartılan Kral Emirnameleri sahtecilik konusunda önemli hükümlere yer vermiştir. Özellikle 1680 tarihli “Sahtekarlık Fermanı” bu hususta çıkartılan en önemli düzenlemelerdendir. Bu fermanla sahtecilik fiilleri bakımından sivil kişiler veya görevleri dışında memurlar tarafından işlenen sahtecilik fiillerinin hakimın takdirine göre cezalandırılması ve bu kişiler hakkında ölüm cezası verilebileceği öngörülmüştür. Memurların görevleri sırasında işledikleri sahtecilikler bakımından daha hafif cezalar öngörülmüştür¹⁵⁵.

C. Türk Hukuku

1. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu Öncesi Durum

a. İslam Hukuku

İslam Hukuku’nda belgede sahtecilik suçlarını düzenlemiştir. İslam Hukuku’nda devlet memurları tarafından işlenen sahtecilik taziren cezalandırılan suçlar arasında kabul edilmiştir. Taziren cezalandırma; İslam hukukunda önceden cezası belirlenmemiş veya belirlenmiş olup da cezası belirtilmemiş, hakim tarafından cezasının tayin edildiği yani takdir hakkının hakime bırakıldığı suçlar hakkında uygulanan cezalandırma olarak düzenlenmiştir¹⁵⁶ buna göre örneğin sahte makbuz ile köylüden vergi tahsil eden devlet memurlardan hem bu paralar geri alınmış hem de taziren cezalandırma yoluna gidilmiştir¹⁵⁷.

---

¹⁵⁴ Erman, Sahtekarlık, s.214.

¹⁵⁵ Erman, Sahtekarlık, s. 216.

¹⁵⁶ Aydil, s. 17.

¹⁵⁷ Erman, Sahtekarlık, s. 122.

b. Osmanlı Devleti Hukuku

Osmanlı İmparatorluğu döneminde genel olarak İslam hukukuna ilişkin kurallar uygulanmış, yeni düzenlemelere yer verilmemiştir¹⁵⁸.

Mehmet İpşirli, 16. yüzyılın ikinci yarısında kürek cezası ile ilgili bir araştırmasında, belgede sahtecilik suçlarını “siyasi nitelikteki suçlar” arasında değerlendirmiştir¹⁵⁹.

Osmanlı Devleti’nde belgede sahtecilik fiillerinden en çok karşılaşılanı, çıkar amaçlı sahte ferman ve berat düzenlemektir¹⁶⁰. Ferman ve beratlar “divani” ismi verilen ve taklidi oldukça zor bir yazı çeşidi kullanılırdı. Dolayısıyla, sahte bir ferman veya beratın hazırlanması ve herhangi bir resmi sıfatı bulunmayan kişilerin sahte belge düzenleyerek halkı dolandırmaları veya usulsüz olarak gelir elde etmeleri oldukça zor bir işti. Çünkü sahte belge düzenleme işi en azından belli bir uzmanlığı ve eğitim düzeyini gerektirmekteydi. Bütün bu zorluklara ve ağır cezai yaptırımlara rağmen kişiler sahte belge düzenliyorlardı¹⁶¹.

Osmanlı berat ve fermanlarının sahte olup olmadığını belgenin fiziki özelliklerinden ve içeriğinden anlamak mümkündür. Gerçek bir belgenin sahip olduğu diplomatik özellikler sahtesi düzenlenirken ihmal edilmişse, belgenin sahte olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Çünkü bütün Osmanlı belgeleri, ilgili olduğu konu, kişi veya makama göre birbirinden ayrılan diplomatik ifade şekillerine sahiptir. Belgelerde kullanılan üslup ve dil ile belgenin içeriği belgenin gerçek olup olmadığı hakkında bilgi verir. Belgenin yazıldığı kağıdın fiziki özellikleri ve mürekkebi de,

¹⁵⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 16.

¹⁵⁹ Mehmet İpşirli, XVI. Asrın İkinci Yarısında Kürek Cezası İle İlgili Hükümler, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, No 12, 1981-82, s. 211.

¹⁶⁰ Osmanlı Devleti’nde devlet adına görev yapacak veya bir yetkiyi kullanacak olan herkes padişah adına düzenlenmiş bir ferman veya beratla bu hakka sahip olurdu. Bir kişinin yetki kullanmasının tek meşruiyet kaynağı elindeki fermanı. Padişah adına düzenlenen belgelerin tuğralarının hazırlanması işi bu konuda uzmanlaşmış olan nişancıya havale edilmişti. Nişancı dışında vezirlere de tuğra çekme yetkisi tanınmıştı. Halil İncik, İsmail Erünsal, Heath W. Lowry, Feridun Emecen, Klaus Kreiser, ve Bilgin Aydın, **Osmanlı Araştırmaları XXXI**, İstanbul 2008, ss. 198-200.

¹⁶¹ İncik, Erünsal, Lowry, Emecen, Kreiser ve Aydın, s. 200; Tarihçi Selaniki’nin bildirdiği en eski ve boyutları itibarıyla en büyük sahtecilik olayı Ekim 1590’da yaşanmıştır. Divan-ı Hümayun’da ve Maliye dairelerinde görev yapan katipler Şark seferi için serdarlara gönderilmek üzere hazırlanan tuğralı boş ahkam kağıtlarını ellerine geçirerek sahte ferman ve beratlar hazırlamışlar, hatta yazıldıktan bir süre sonra kağıttan silinebilen mürekkep yapmışlardır. Bu sahtecilik olayına karışan katiplerden ikisi idam edilmiş, altısı elleri kesilerek cezalandırılmıştır. Daha hafif ceza alanlardan yedi katip küreğe mahkum edilmiş, birkaçı da görevden uzaklaştırılmıştır. Mübahat S. Kütükoğlu, **Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)**, 2. Baskı, İstanbul, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, 1998, s. 123.

işin uzmanları tarafından belgenin sahte olup olmadığını anlamaya yarayan özelliklerindendir¹⁶².

Osmanlı Devleti'nde fermanlar üzerinde yapılan sahtecilik girişimleri çok sıkı bir şekilde takip edilmekteydi çünkü fermanlar diğer belge türlerine nazaran çok daha önemli konular içermekte olup, devlet işleriyle ve kişilerle ilgili olmak üzere ikiye ayrılırlardı¹⁶³. Fermanların ikiye ayrılması, onların önem derecelerinin belirlenmesi için gerekliydi zira sahtecilik girişimleri için verilecek cezaların belirlenmesinde belgenin düzenleniş amacı ve kişilerin elde edecekleri menfaatler dikkate alınırdı. Siyasi amaçlı sahtecilik eylemleri, çıkar amaçlı sahtecilik eylemlerine göre çok daha ağır yaptırımlar gerektirmekteydi. İşlenen suçta oynanan rolün derecesine göre kişiler idam, küreğe konulma ve yazanın bir elinin kesilmesi gibi çok farklı yaptırımlarla cezalandırılmışlardır¹⁶⁴.

Belgede sahtecilik konusunda Osmanlı yönetiminin uyguladığı cezai yaptırımlar işlenen suçun önemine ve suça iştirak derecelerine göre farklılık göstermekteydi. Sahtecilik fiillerinin hukuki açıdan değerlendirilmesinde sahte belgenin ibraz eden kişi tarafından kaleme alınıp alınmadığı hususu önem taşımaktaydı. Bu ayrımın nedeni, Divan katiplerinin bu gibi usulsüz işlere yönelmesi durumunda aynı işte çalışmalarının devlet işleri açısından sakınca yaratma ihtimalidir. Sahte belge düzenleyen kişi bürokrat veya katipse her zaman ağır bir cezaya çarptırılmasalar bile idari mekanizmada yaşanabilecek muhtemel bir sıkıntının ortadan kaldırılması amacıyla işten el çektirilmiştir¹⁶⁵.

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılın ortalarına kadar belgede sahtecilik suçlarına dair cezai yaptırımları düzenleyen herhangi bir kanun bulunmuyordu. Belgede sahtecilik suçlarına ilişkin ilk düzenleme, 1256 (Hicri) tarihli Kanun-i Ceza'da yer almaktadır¹⁶⁶. Bu Kanunun Zeyli Ondördüncü Faslının ikinci ve üçüncü maddelerinde resmi ve özel belgede sahtecilik suçlarından bahsedilmektedir. 1274 (Hicri) tarihli Kanunu Cedit'te, Faslı Sani'de (12. madde) belgede sahtecilik suç

¹⁶² İnalçık, Erünsal, Lowry, Emecen, Kreiser ve Aydın, s. 200.

¹⁶³ Kütükoğlu, s. 144.

¹⁶⁴ İnalçık, Erünsal, Lowry, Emecen, Kreiser ve Aydın, s. 201.

¹⁶⁵ Kütükoğlu, s. 123.

¹⁶⁶ Ahmet Gökçen, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul 1989, (Tanzimat), s. 19 vd.

sayılmıştır¹⁶⁷. 1274 (Hicri) tarihli Kanunu Ceza Kanunname-i Hümayununun 15. faslında sahtecilik suçları düzenlenmiştir. 1274 tarihli Kanundaki hükümler önceki kanunlara göre son derece ayrıntılıdır. Buradaki hükümler mehz Fransız Ceza Kanunu'ndan alınmıştır¹⁶⁸. 1274 tarihli Kanuna göre belgede sahtecilik suçlarıyla ilgili maddeler şu şekilde özetlenebilir¹⁶⁹:

Osmanlı resmi kurumlarınca düzenlenen belgeler ile devlet memurlarının imza ve özel işaretlerini taklit eden ve ettiren, sahte mühür imal eden ve kullanan, devlet tahvil ve senetlerini taklit eden ve bunlar üzerinde tahrifat yapan ve bunları kullanan kimseler on sene ve üzerinde kürek¹⁷⁰ veya hapis cezasına çarptırılır.

Devlete ait olan tuğralı damgaları taklit edenler on seneden az olmak üzere kürek veya hapis cezasına çarptırılır. Tuğralı damgayı bir şekilde ele geçiren ve belge tanzim edenler ise üç yıl hapse mahkum edilerek taklit edenlere nazaran daha az bir cezaya çarptırılmaları öngörülmüştür.

¹⁶⁷ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 16.

¹⁶⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 16 vd.

¹⁶⁹ İnalçık, Erünsal, Lowry, Emecen, Kreiser ve Aydın, s. 210.

¹⁷⁰ Klasik dönem Osmanlı kanunnamelerinde ve şer'i hukukta yer almayan, fetva mecmualarında rastlanmayan ve hapse göre daha ağır bir ceza olarak kabul edilen kürek cezasının (Penal Sertivude On The Galleys) ne zaman ortaya çıktığı ve nasıl geliştiği konusunda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu cezanın Batıda XVII. yy.da ortaya çıktığı ve çok ağır olduğu için bu cezadan kurtulmak maksadıyla mahkumların kendi ellerini veya kollarını kestikleri, bu durumun yaygınlaşması üzerine 1677'de kendi elini kesmenin suç olarak kabul edilip ölüm cezası ile karşılandığı iddiası vardır. Osmanlıda kürek, hapis cezasının daha ağır bir tarzda infaz edilmesidir. Buharlı makinenin icadından önce gemiler yelkenle hareket eder, hava şartlarının müsait olmadığı zamanlarda ise kürekle yürütülürdü. Osmanlı donanması büyümüş ve harp sebebiyle yeni gemi yapma ve mürettebatını karşılama ihtiyacı çok fazla gemici ve kürekçi personelin bulunmasını gerektirmiş, gönüllü olarak çalışacak yeterli eleman bulunmadığı zamanlarda avarız vergisi, harp esirleri ve köleler (forsa); bunlar da yetmediği zaman suçlular bu insan gücünü karşılamakta kullanılmıştır. Makinenin icadından sonra suçluların gemilerde istihdamı usulü terkedilmiş, ancak kürek tabiri cezanın infaz tarzı olarak kullanılmaya devam etmiştir. Gemilerde kürek çekirmek suretiyle cezalandırmak, hidemat-ı şâkkadan (penal servitude) sayılır ve hapisten daha ağır ceza olarak kabul edilir. XVI. yy.dan itibaren yaygın bir ceza haline gelen kürek, önceleri siyaseten katli gereken suçlulardan başka mahpuslara uygulanırken 1572 İnebahtı Deniz Savaşı mağlubiyetinden sonra, eleman sıkıntısı sebebiyle idam ve dayak cezası mahkumiyetlerinden çevrilerek uygulanmıştır. Kürek cezası hapis cezasının bir infaz tarzı olmasına ve tazir suçları karşılığı verilmesine rağmen, bazı had (örneğin hırsızlık) ve kısas cezası gerektiren suçların cezalarının da küreğe çevrilmesi örnekleri vardır. İkrar ile sabit olan hırsızlık suçunda fail, sonradan ikrarından dönmüş ve şüphe sebebiyle had cezası yerine kürek cezası verilmiştir. Halka zulüm, gasp, hırsızlık, zimmet, kumar, irtidat, mahpusun firarına yardımcı olmak, içki ve sarhoşluk, kasten adam öldürme, kastın aşılması suretiyle adam öldürme, yaralamaya iştirak, yağma (hırab: yol kesmek suretiyle eşkıyalık), livata, ırza geçme ve tasaddi, resmi evrakta sahtecilik, kalpazanlık, casusluk gibi suçlara kürek cezası verilir. Kürek cezası Tanzimat dönemi ceza kanunlarına da geçmiştir. Önceleri ölüm cezası verilen bazı suçlar (örneğin devlet memuruna silah çekme, eşkıyalık suretiyle yol kesme) 1840 CK'da (Dokuzuncu Fasıl m.3, On birinci Fasıl m.1) kürek cezasıyla karşılanmıştır. Mustafa Avcı, Osmanlı Uygulamasında İnfazı Özellik Gösteren Hapis Türleri: Kalebentlik, Kürek ve Prangabentlik, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:1, Yıl:2002, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000067867>, (15.04.2015), s.1 vd.

Devlet ve özel şirketlere ait mühür ve damgaları taklit eden ve kullananlara üç sene hapis cezası verilecektir. Bunları ele geçirip kullananlar ise altı aydan bir yıla kadar hapis cezası alırlar.

Sahtekarlık teşebbüsü gerçekleşmeden önce bu teşebbüste bulunanlardan biri durumu ve olayın faillerini ihbar ederse cezadan muaf olur.

Devlet memuru olup görevi esnasında eski evrak ve defterler üzerinde ilaveler ve değişiklikler yapanlar on sene ve üzerinde kürek ve hapisle cezalandırılır. Eğer bu suçu işleyen devlet memuru değilse yedi seneye kadar hapisle cezalandırılır.

Bir memur herhangi bir devlet dairesinde veya mahkemede evrak tanzim ederken iş sahiplerinin ifadelerinin beyan edilenden farklı olarak kayda geçirir ise on sene ve üzerinde kalebentlikle¹⁷¹ cezalandırılır. Bu şekilde düzenlenmiş sahte evrakı bilerek kullananlar ise yedi seneye kadar prangabentlik¹⁷² cezasına çarptırılır.

¹⁷¹ Suçluların bir kale sınırları içinde hapsedilmesi anlamına gelen ve Osmanlıda XVIII yy. dan itibaren belirli ölçüde uygulanmaya başlanan kalebentlik cezası, suçluların surlarla çevrili kaleden dışarı çıkmamak üzere bir şehir veya kasabada oturmaya mecbur tutulmaları sebebiyle bir çeşit hapis; kendi memleketlerinden uzak kalelerde bulunmaları yönüyle de bir çeşit sürgün cezasıdır. Ancak kalebentlik sürgüne göre daha ağır bir ceza olarak kabul edilirdi. Kalebentliğe mahkum olanların cezası, devletçe belirlenen kalelerde çektirilirdi (1858 CK m. 25). Tanzimat'tan önce de uygulanan bu ceza, sonraki ceza kanunlarında da görülmektedir. Kaleler emniyetli olması itibarıyla, şehirlerin güvenliğinin sağlanması ve çeşitli tehlikelere karşı korunmasında, devlete ve tüccarlara ait bir takım resmi evrak ile değerli eşyaların saklanması ve çeşitli suçlardan dolayı mahkum olmuş veya tutuklanmış kişilerin muhafazasında önemli rol oynamıştır. Nitelikli zimmet (ihtilas), miri malı çalmak ve rüşvet suçları kalebentlik ile cezalandırılmıştır. Kalebentlik ağır bir ceza olmasına rağmen, rüşvet suçu için verildiğinde hafif bir ceza olarak algılanmaktadır. Mükerrir suçluların kalede hapsedilmesi ve asla salıverilmemesi istenmiştir. Kalebentlik cezası Tanzimat dönemi kanunları içinde sadece 1858 CK' da yer almış, m. 25'te. "Kalebentlik hapis ile nefy cezalarını cami bir ceza..." şeklinde tanımlanmış ve cinayet (cürüm) nevinden suçların cezası olarak öngörülmüştür. m. 23'e göre "müebbet kalebentlik devletçe tayin olunan kalelerin birinde mücrimin ila vefatı mahbusen tevkif olunmasıdır." m. 24 muvakkat kalebentliği 3-15 sene arasında belirlemiştir. Süresiz hüküm şeklinde bir türü kanunda mevcut olmasa da, uygulamada yer almıştır. Müebbet kalebentlikte hükümetin izni olursa mahkum ailesini yanına alabilir (m. 28/2). m. 68 vd. rüşvet, m. 82: miri malı çalmak, m. 85-86: zimmet, m. 87 kolluk memurlarını başka işlerde istihdam, m.103 işkence, m.148 resmi belgede, m.149 resmi damga ve mühürde sahtecilik, m. 165 kasten yangın çıkarmak gibi suçlar için kalebentlik cezası öngörülmüştür. Mahkumlar, zaptiye nizamının sağladığı imkanlar dahilinde yani firar ve benzeri durumlar olmamak şartıyla kale halkıyla bir araya gelip konuşabilir, dışarıdakilerle haberleşebilir, kale içindeki mabet vb. yerlere gidebilirler. Davalarının duruşmasına bir memur refakatinde gönderilir, meslek ve sanatlarını icra edebilirler, ancak meşakkatli işlerde çalıştırılmaz, teşhir edilmez ve demire vurulmazlar. Kale içindeki arazilerden kiralayarak bir şeyler yetiştirebilir, ailelerini yanlarına alabilir, bekar olanlar evlenebilirler. Ancak kalelerin her birinde farklı uygulamalar da mevcuttur. Kalebentlik cezasının infazı sırasında mahkumun yeni bir suç işlemesi halinde cezası daha ağır bir ceza olan küreğe çevrilirdi. Muvakkat kalebentlik cezasına mahkum olanlar mahkum oldukları süreyi tamamlayınca; müebbet veya süresiz kalebentlik cezası alanlar, ya affedilmeleri, ya da yakınları veya güvenilir mahalle sakinlerinin kefaleti ile serbest bırakılabilir. Avcı, s. 1 vd.

¹⁷² Pranga, ağır suç işleyenlerin hapis cezasının mahkumun ayaklarına zincir bağlanarak infaz edilmesidir. İslâm hukuku kitaplarında özellikle mükerrir suçluların, içki içerek mütecaviz sarhoşlukta ve gençlere tasaddide bulunan kişilerin hapsedilmesi ve ayaklarına demir ağırlıklar (pranga) bağlanarak kaçmalarının önlenmesi, tövbeleri zahir olup infaz mercileri tarafından buna kanaat

1858 (1274) tarihli Ceza Kanunnamesi'nden sonra 1879 (1295) yılında çıkarılan Mulhakemat-ı Cezaiyye Kanunu ile bu sefer belgede sahteciliklere ilişkin davalarda yapılacak işlemler ve bu işlemlerde kusuru görülenlere verilecek cezalar düzenlenmiştir. 1879 tarihli Kanun'un dördüncü bölümünde sahte olduğu iddia olunan evrakın mahkemeye ibrazı halinde, nasıl bir işlem yapılacağı anlatılmaktadır. Buna göre, mahkemeye gelen evrak bir bütün halinde korumaya alınmakta ve her sayfası numaralanarak imzalanmaktadır. Ayrıca belgeyi ibraz eden kişinin de bir yazı örneği alınarak imzalatılmakta; eğer imza atmazsa durum bir zabıt varakası düzenlenerek tespit edilmekte ve bu belge mahkeme kaleminde tutulmaktadır. Sahte olduğu iddia olunan belge kişilerden değil de bir resmi daireden getiriliyorsa, hususi kişiler için yapılan muamele belgeyi getiren memur için de aynen tekrarlanmaktaydı. Belgeyi düzenleyen ve hakkında belge düzenlenen herkesin imzasının alınmasına özellikle dikkat edilmekteydi. Düzenlenme tarihi eski de olsa sahte belgelerin ihbar edilmesi ve sahte belgeleri mahkemeye teslim etmeyen kimselerin hapsedilmesi kanun hükümleri arasında yer almaktaydı. Kanunun son maddesi, yetkili devlet memurlarına, sahte evrak düzenlemesiden şüphe edilen kişilerin ikametgahlarında arama yapma yetkisi de veriyordu¹⁷³.

Özetle ifade edilecek olursa, Osmanlı tarihi boyunca sahte belge düzenleme suçlarına karşı, suçu işleyeninin elinin kesilmesi, memuriyetten uzaklaştırma, idam, küreğe konulma, sürgün edilme, malların haczi gibi farklı derecelerde cezalar uygulanmıştır. Tanzimat' tan sonra Ceza Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte de sadece küreğe koyulmak veya hapse atılmak değil, aynı zamanda fiillerin derecelerine göre medeni hakların kaybedilmesi, ömür boyu memuriyetten men, rütbe ve nişan takmaktan mahrum bırakılma gibi cezalar da verilmiştir¹⁷⁴.

2. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Durum

Sahtecilik suçları, 765 sayılı eski TCK' nın İkinci Kitabının "Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler" başlıklı Altıncı Babının "Evrakta Sahtekarlık" isimli

---

getirilmesi halinde salıverilmesi, hem failler, hem ailesi, hem de toplum için daha yararlı olduğu gerekçesiyle önerilmiştir. Osmanlı hukukuna ilk olarak bir görüşe göre 1851 CK ile, bir görüşe göre de 1858 Ceza Kanunu ile kürek cezasının infaz şekli olarak girdiği söylenen bu yaptırım, aslında ilk olarak 1838 AsCK'da yer almış bulunmaktadır. Avcı, s.1 vd.

¹⁷³ İnalçık, Erünsal, Lowry, Emecen, Kreiser ve Aydın, s. 211.

¹⁷⁴ Kütükoğlu, s. 145.

üçüncü (m. 339-349), “Hüviyet Cüzdanı ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname, İlmühaber, Şahadetname ve Beyannamelerde Sahtekarlık” başlıklı dördüncü (m. 350-357) bölümlerinde düzenlenmişti¹⁷⁵.

5237 sayılı TCK’ nın 204. maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 765 sayılı TCK’ nın 339¹⁷⁶, 340¹⁷⁷, 341¹⁷⁸, 346¹⁷⁹, 350¹⁸⁰, 352¹⁸¹, 355¹⁸² ve 356¹⁸³. maddelerinde düzenlenen kamu görevlisinin (memurun) ve 342¹⁸⁴.

¹⁷⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Erman ve Özek, s. 221 vd. ; Erman, Sahtekarlık, s. 215 vd. ; Soyaslan, Özel, s. 477 vd. ; Erem ve Toroslu, s. 215 vd. ; Bakıcı ve Yalvaç, s. 684 vd.

¹⁷⁶ 765 sayılı TCK m. 339’ a göre, “Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif eyler ve bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevellüt edebilirse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkum olur. Eğer işbu varaka sahteliği ispat edilmedikçe muteber olan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası beş seneden on iki seneye kadar verilir.

Evrakın musaddak suretleri kanunen zayi olan asılları makamına kaim olmak lazım geldiği takdirde mezkur suretler hakkında asılları gibi muamele olunur.”

¹⁷⁷ 765 sayılı TCK m. 340’ a göre, “Bir memur memuriyetini icra halinde bir varaka tanzim veya tahrir ederken hakikate muvafık olmıyan keyfiyet ve ifadeleri sahih ve huzurunda cereyan etmiş gibi gösterir yahut zaptına memur olduğu ifadeleri zaptetmez, yahut bu ifadeleri değiştirir ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde baladaki maddede yazılı olan cezalar ile cezalandırılır.”

¹⁷⁸ 765 sayılı TCK m. 341’ e göre, “Bir memur aslı mevcut olmıyan resmi bir varakanın musaddak suretini tasni ve kanuni şekline uydurarak ita eyler veyahut aslını değiştirip mahvetmeksizin işbu asla mugayir bir suret verir ise üç seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası görür. Eğer işbu varaka sahteliği ispat olunmadıkça muteber addolunan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası dört seneden eksik olamaz. Eğer sahtekarlık resmi evrak münderecatının sıhhatini tasdik esnasında irtikap olunmuş ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde fail hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilir.”

¹⁷⁹ 765 sayılı TCK m. 346’ ya göre, “Bir kimse sahtekarlık cürmünde ortaklığı olmaksızın sahte bir varakayı bilerek kullanır veya onunla menfaat temin ederse mezkur varaka resmi evraktan ise, 342 ve hususi evraktan ise, 345 inci maddelere göre ceza görür.”

¹⁸⁰ 765 sayılı TCK m. 350’ ye göre, “1. Hüviyet cüzdanlarını nüfus tezkerelerini, pasaportları ve ruhsatnameleri taklid edenler veya bunların yazılarını değiştirenler;

2. Bu gibi sahih vesikaları kimlere ita kılınmış ise onlardan başkasına veya diğer bir mekan ve zamanda verilmiş gibi göstermek maksadile değiştirenler yahut bunların sıhhat ve itibarı için lazım gelen tasdik muamelesini ve matlûb olan şartlarını sahte olarak ifa kılınmış gibi gösterenler;

3. Böyle taklid edilmiş veya değiştirilmiş nüfus tezkere ve hüviyet cüzdanı ve pasaport ve ruhsatnameleri kullanan ve kullanmak maksadile başkalarına teslim ve ita eyleyenler;

Bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.”

¹⁸¹ 765 sayılı TCK m. 352’ ye göre, “Bir memur memuriyetini icra halinde geçen maddelerde beyan olunan cürümlerden birini işler veya her ne suretle olursa olsun bu cürümleri işlemekte başkasıyla birleşirse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.”

¹⁸² 765 sayılı TCK m. 355’ e göre, “Bir memur veya vesika itasına yetkili olan diğer bir kimse bu vesikalari verdiği kimseler hakkında teveccüh yahut hususi ve umumi emniyet celbine veya hizmet ve memuriyet ve kanunun temin ettiği müsaade ve menfaatler kazanmaya yahut bazı hizmet ve memuriyetlerden kurtulmaya dayanak olacak surette iyi haline veya yoksulluğuna veya sair hallere dair yalan olarak şahadet eylerse iki aydan altı aya kadar hapis ve üçbin liradan onbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.”

¹⁸³ 765 sayılı TCK m. 356’ ya göre, “ Bir kimse 354 ve 355 inci maddelerde yazılı sıfat va yetkiyi haiz olmadığı halde ilmühaber ve vesikalari taklit eder yahut bunların sahih olanlarını tahrif eyler ve bir kimse bu yolda tanzim olunmuş ilmühaber ve vesikalari kullanırsa üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

maddesinde sivil kişinin resmi belgenin aslında, özünde, onaylı suretinde ve özetinde yaptığı sahtecilik fiilleri ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik fiillerini ve sahte resmi belgenin kullanılması fiillerinin tümünü kapsamaktaydı.

765 sayılı TCK' nın 350-357. maddelerinde “Hüviyet Cüzdanı ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname, İlmühaber, Şahadetname ve Beyannamelerde Sahtekarlık” suçlarına düzenlenmekteydi. Kanunkoyucu, belgelerdeki sahteciliğin kam güvenini bozmadaki etkinliğini gözeterek yaptırma bağlamıştı. Kamu görevlisinin görevi gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgede yaptığı sahteciliği en fazla cezayı gerektiren suç olarak düzenlemiş, buna karşılık hüviyet cüzdanı ve nüfus tezkeresi, pasaport, ruhsatname, ilmühaber, şahadetname ve beyannamelerde yapılan sahtecilikleri daha hafif yaptırma bağlamıştır.

Resmi belgenin aslını veya suretini bozmak ve yok etmek fiilleri, 765 sayılı TCK' nın 348. maddesinde¹⁸⁵ cezai yaptırma bağlanmıştı.

---

¹⁸⁴ 765 sayılı TCK m. 342' ye göre, “Bir kimse resmen memur olmadığı halde 339 uncu maddede gösterilen suretlerle resmi bir varakada sahtekarlık yaparsa iki seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır. Eğer vesika kanunen sahteliği isbat olunmadıkça muteber olan resmi evrak kabilinden ise dört seneden on seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur. Ve eğer sahtekarlık aslın vücudunu farzederek yahut sahih olan aslına mugayir surette yazarak veyahut sahih bir sureti tahrif eyliyerek resmi bir varakanın sureti üzerinde işlenmişse bir seneden üç seneye kadar ağır hapse mahkum olur. Eğer mezkur varaka kanunen sahteliği isbat olunmadıkça muteber addolunan evrak kabilinden ise verilecek ceza iki seneden beş seneye kadar ağır hapidir.”

¹⁸⁵ 765 sayılı TCK m. 348' e göre, “Bir kimse tamamen veya kısmen bir varakanın aslını yahut alın ziyai takdirinde kanunen makamına kaim olan suretini ortadan kaldırır veyahut bozar ve bundan umumi veya hususi bir zarar neşet ederse 339, 342, 343, 344 ve 345 inci maddelerle bildirilen farklara göre mezkur maddelerde yazılı cezalarla cezalandırılır.”

§ 2. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ MADDİ KONUSU: BELGE

I. Genel Açıklamalar

Suçun maddi konusu, suçun üzerinde işlendiği şahıs veya şeydir¹⁸⁶. Bir başka deyişle, suçu oluşturan ihmal veya icraî hareket suçun maddi konusu olan obje veya şahıs üzerinde icra edilir¹⁸⁷. Suçun maddi konusu, suçun objektif unsuru olup bunun aracılığıyla suçla korunan menfaat ihlal edilmektedir¹⁸⁸. Bu bilgiler ışığında resmi sahtecilik suçlarının maddi konusunu “resmi belge” ve TCK m. 210’da sayılan emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil ve vasiyetname olarak sayılan “resmi belge hükmünde belgeler” oluşturmaktadır.

II. Belge Kavramı

Belgede sahtecilik suçları bakımından ilk olarak incelenmesi gereken husus, bu suçların konusunu oluşturan belge kavramıdır. Türk Ceza Kanununun 204-212. maddeleri arasında yer alan suçlardan bahsedilebilmesi için; sahte olarak düzenlenmesi, başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi, kullanılması, bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesi gereken bir “belge” nin bulunması zorunludur¹⁸⁹. Konu, suçun maddi unsurlarından biri olup, suçun işlenmesiyle zarara ya da tehlikeye uğrayan eşya ya da şahsın fiziki yapısını, bünyesini ifade eder¹⁹⁰. O halde sahtecilik suçlarının maddi konusu belgedir.

765 sayılı TCK’da olduğu gibi, 5237 sayılı TCK’da “Tanımlar” başlıklı 6. maddede de belgenin tanımı yapılmamıştır¹⁹¹. Bu boşluk kanun koyucunun bıraktığı

¹⁸⁶ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, 2009, s. 504; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Ankara, 2008, (Genel), s. 93; Toroslu, Cürüm, s. 61.

¹⁸⁷ Demirbaş, s. 504; Toroslu, Genel, s. 93; Doğan Soyaslan, **Teşebbüs Suçu**, Ankara, 1994, (Teşebbüs), s. 15.

¹⁸⁸ Soyaslan, Teşebbüs, s. 15.

¹⁸⁹ Gökcen, Belgede Sahtecilik, s. 44 vd; Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 167.

¹⁹⁰ Özgenç, ss. 207-208.

¹⁹¹ Ancak bazı ceza kanunlarında belgenin tanımı yapılmıştır. Polonya Ceza Kanuna göre; Polonya Ceza Kanuna göre; bir hakkın, bir hukuki ilişkinin veya hukuki hükme haiz olabilecek bir durumun varlığını ispata yarayacak her şey belgedir. Aydil, s. 33; İsviçre CK 110/5. Maddesinde belge şöyle tanımlanmıştır: “Belge, hukuksal açıdan önemli olan olguları ispat etmek için belirlenmiş olan işaret veya bunun için belirlenmiş ve buna elverişli olan yazılardır. Aynı amaca hizmet eden bilgisayar veya bant kayıtları yazılı biçime eşit tutulur.” Benzer şekilde Danimarka ve Norveç Kanunlarında da belgenin tanımı yapılmıştır. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 680.

bilinçli bir boşluktur. Zira Kanunun Adalet Alt Komisyonunda görüşülmesi sırasında bu sorun gündeme gelmiş ancak yapılacak herhangi bir tanımın gelecekte uygulamaya dar gelebileceği düşüncesiyle belge kavramının tanımlanmasından vazgeçilmiştir, belgeden ne anlaşılması gerektiği hususu öğretiye bırakılmıştır¹⁹².

Belge kavramından ne anlaşılması gerektiği konusunda öğreti ve yargıda tam olarak uzlaşmış bir tanımlama söz konusu değildir. Bu kavram, evrak, doküman gibi terimleri kapsamakta olup, bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film gibi vesika anlamına gelmektedir¹⁹³.

Belge terimi, mülga 765 sayılı TCK'da kullanılan “varaka” ve çoğulu olan “evrak” terimlerine (m. 339 vd.) karşılık olarak 5237 sayılı TCK ile yasal terim olarak hukukumuza girmiştir. Ancak kelime anlamı olarak bu iki terim aynı anlama gelmemektedir. Evrak kelimesi, kağıtlar, yapraklar anlamına gelip varaka kelimesinin çoğuludur. Varaka, tek yaprak, tek kağıt, yazılı kağıt anlamına gelirken; belge, bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman anlamına gelmektedir¹⁹⁴. Yani belge terimi, varaka terimini de içine alan geniş bir terim olarak kullanılmaktadır¹⁹⁵. Görüldüğü üzere, Kanunun evrak yerine belge sözcüğünü kullanmayı tercih etmiş olması, suçun maddi konusu üzerinde bir değişiklik yaratmamıştır. Kanunun gerekçesinde belgenin eski dildeki evrak sözcüğü karşılığında kullanıldığının belirtilmiş olması, bu sonucu doğrulamaktadır.

5237 sayılı TCK'nın gerekçesinde¹⁹⁶; “Belge, eski dilimizde “evrak” kelimesi karşılığında kullanılmakta olup yazılı kağıt anlamına gelmektedir. Bu bakımdan,

¹⁹² Türk Ceza Kanunu’nun TBMM Adalet Komisyonu’nda görüşülmesi sırasında belge kavramının tanımlanması tartışması yapılmıştır. Yargıtay ilgili ceza dairesi üyesi Keskin Kaylan, belgenin tanımlanmasının uygulamaya bir süre sonra dar gelebileceğini vurgulamış ve bu tanımlı uygulamanın yapmasının uygulamayı rahatlatacağını ve doğruya varmada kolaylık sağlayacağını belirtmiştir. Zekeriya Yılmaz, Gerekçe ve Tutanaklarla Yeni Türk Ceza Kanunu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s.1012. Gerçekten de bu yorum çok önemli ve değerlidir. Nitekim hâlihazırda kanun koyucu da birçok maddede güvenli elektronik imza ile imzalanan bilişim sistemindeki verilerin belge hükmünde olduğunu kabul ederek belgenin kapsamını genişletme eğilimindedir. Arif Gözel, Belgede Sahtecilik Suçlarının Konusu Olarak Belge ve Elektronik Belge, **SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, Yıl: 2015, s. 1 vd.

¹⁹³ Soyaslan, s. 485.

¹⁹⁴ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=VARAKA, (18.01.2015); Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Ankara, 2000, s. 242. Evrak kelimesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkzn. Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 167 vd.,

¹⁹⁵ Birtakım yazarlar, bu iki kelime esasen aynı anlama gelmekte olup kanun koyucunun dili sadeleştirmek için “evrak” yerine “belge” kelimesini tercih ettiğini kabul etmektedirler. Tekin, s.906; Cevher Dağdeviren, **Türk Ceza Hukukunda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir 2006, s. 1.

¹⁹⁶ www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc, (15.05.2015), s. 244.

yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır.” denilmek suretiyle belge kavramı tanımlanmaktadır.

Belge kavramından ne anlaşılması gerektiği öğretide tartışmalıdır. Tartışma, belgeden söz edilebilmesi için bunun bir düşünceyi içeren yazı parçası olmasının gerekip gerekmediği konusunda ortaya çıkmaktadır.

Gökçen’e göre belge, olayları nakleden veya irade beyanlarını içeren ve belirli bir kişi tarafından meydana getirilen her türlü yazıdır¹⁹⁷.

Tezcan, Erdem ve Önok’a göre belge, hukuksal açıdan önem taşıyan ve onu meydana getiren kişinin delil amacıyla belirli bir beyanını içeren yazı parçasıdır¹⁹⁸.

Soyaslan, belgeyi bir kişi tarafından yazıldığı anlaşılan, bazı olguları ortaya koyan irade açıklaması olarak tanımlamaktadır¹⁹⁹.

Erman, taşınabilen bir şey üzerine yazılıp da bir kimliği olan ve hukuki hüküm ifade eden, bir olayı ispata yarayabilen yazı olarak tanımlamaktadır²⁰⁰.

Taşdemir ise belgeyi, bir şey üzerine yazılan ve bir kimliği olan hukuki hüküm ifade eden, bir hakkın doğmasına ve bir olayın kanıtlanmasına yarayan yazılar olarak tanımlamaktadır²⁰¹.

Gündüz ve Gültaş belgeyi, irade bildiriminde bulunan ya da yazıyı onaylayan veya düzenleyen kişi ya da makamın içeriğinden veya altındaki imza ile belirlenebildiği, hukuki varlığı ve hukuki değeri bulunan, bir hakkın doğumuna, hukuki ilişki ya da olayın kanıtlanmasına yarayan, taşınabilen bir şey (kağıt, bez, levha, plaka gibi) üzerine yazılmış metin olarak tanımlamaktadır²⁰².

Doğan’ a göre belge, insanın iradesinin hukuki bir sonuç doğurmaya uygun, yazılı ve gözle algılanabilir şekilde dışa vurma şeklidir²⁰³.

Koca ve Üzülmmez belgeyi hukuken önem arz eden ve belli bir kişi tarafından yapılan irade beyanının ispatı açısından cisimleştiriliği yazılı kağıt (şey) olarak

¹⁹⁷ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s.44.

¹⁹⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 732. Belge, Alman Ceza hukukunda da benzer şekilde tanımlanmaktadır. Buna göre belge “fikri bir muhtevası olup düzenleyicisi anlaşılabilen ve hukuki ilişkiler açısından delil olma özelliği taşıyan irade açıklamalarıdır.” Schönke-Schröder-Cramer, §267, kn.2’den aktaran Artuk, Gökçen veYenidünya, s. 573.

¹⁹⁹ Soyaslan, s. 485.

²⁰⁰ Erman ve Özek, s. 339, Erman, Sahtekarlık, s. 331; Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 185.

²⁰¹ Taşdemir, s. 21.

²⁰² Remzi Gündüz ve Veysel Gültaş, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununda Belgelerde ve Faturalarda Sahtecilik Suçları**, Yeni Yasal Düzenlemeler ve Değişiklikler Çerçevesinde Genişletilmiş 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013, s. 20.

²⁰³ Koray Doğan, Ceza Hukukunda Belge Kavramı, **CHD**, Yıl:5, Sayı:14, Aralık 2010, s. 52.

tanımlamaktadır²⁰⁴.

Ancak bazı ceza kanunlarında belgenin tanımına rastlanmaktadır. Alman Ceza Hukukunda belge; *“fıkri bir muhtevası olup düzenleyicisi anlaşılabilen ve hukuki ilişkiler açısından delil olma özelliği taşıyan irade açıklamaları”* olarak tanımlanmıştır²⁰⁵.

Polonya Ceza Kanununa göre *“bir hakkın, bir hukuki ilişkinin veya hukuki hükme haiz olabilecek bir hal ve durumun varlığını ispata yarayacak her şey belgedir.”*

1930 tarihli Danimarka Ceza Kanununa göre *“belgeden, yazı sahibinin ismini taşıyan ve bir hakkın, bir borcun ve ya bir borçtan ibranın delili olmak üzere kullanılan veya bu suretle kullanılmaya tahsis edildiği kanaatini veren her yazı anlaşılır.”*

1902 tarihli Norveç Ceza Kanununa göre; *“belge deyiminden el yazısı olsun veya olmasın, bir hak, bir borç, bir olayı tespiti elverişli bir beyanı ihtiva eden veya bir hususun ispatına tahsis edildiği kanısını uyandıran her belge anlaşılması gerekir.”*²⁰⁶

Bununla birlikte; 1930 İtalyan Kanununda belge tanımlanmış değildir. 1930 tarihli Kanunun gerekçesinde taşınabilen bir vasıta üzerine tespit edilen, belirli bir kesimin eseri olan, usulü bir ilişki veya diğer hukuki bir münasebet içinde hukuki bir iddiaya dayanak olmaya ve ya iddiayı çürütmeye ya da hukuken bir olayı ispat etmeye elverişli irade açıklaması veya beyanlarını yahut hakikat iddialarını içeren her türlü yazı şeklinde ifade edilmiştir²⁰⁷.

Belge kavramının tanımına Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 3. maddesinde yer verilmiştir. Bu maddeye göre belge; kurum ve kuruluşların sahip oldukları bu Kanun kapsamındaki yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcısıdır.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunun 199. maddesine göre ise ; *“Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim,*

²⁰⁴ Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 669.

²⁰⁵ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 45.

²⁰⁶ Gündel, s. 198.

²⁰⁷ Savaş ve Mollamahmutoğlu, s. 2870.

plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.”

Her ne kadar Bilgi Edinme Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanununda belge tanımına yer verilmiş olsa da bu tanımın TCK m. 204 ve devamı maddelerinin uygulanması bakımından herhangi bir geçerliliği yoktur.

Yargıtay tarafından ise “*Hukuki bir sonuç doğurmaya veyahut bir durumu belli veya ispat etmeye yarayan yazılara denir*”, “*hukuki bir hüküm ifade eden, bir hakkın doğmasına; bir olayın kanıtlanmasına yarayan yazılar*” şeklinde tanımlanmaktadır²⁰⁸.

Hukuk terminolojisinde belgeyi “*olayları nakleden, içerdiği irade beyanları hukuken değer taşıyan ve belirli kimse tarafından oluşturulan her türlü yazı*” şeklinde tanımlamak mümkündür²⁰⁹. Ayrıca belgenin konusu itibariyle hukuka aykırı olmaması ve hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir²¹⁰.

²⁰⁸ YCGK, 04/04/1983 t. , 1983/6-13 E. , 1983/155 K. Sayılı kararı; Yarg. 6.CD. , 04/07/1983 t. , 1983/2707 E. , 1983/3846 K. sayılı kararı, Çetin ve Malkoç, s.130; Yarg. 11. CD. , 11/02/2013 t. , 2012/28001 E. , 2013/2051 K. sayılı kararı, Hüsamettin Uğur, Gerçek Bir Resmi Belgeyi Değiştirme ve Bozma Eylemlerinin TCK’nın 204/1 ve 205. Maddeleri Açısından Değerlendirilmesi, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Yıl: 8, S: 86, Ekim 2013, s. 41; M. Aykut Kelecioğlu, Sahte Faturanın Tanımı ve Faturanın Sahteliğinin İspatı, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 94, Ekim 2000, s. 158.

“...Genel olarak belge hukuki bir hüküm ifade eden, üzerinde bir hakkın doğumuna, bir olayın kanıtlanmasına yarayan yazıların bulunduğu nesnedir...”, Yarg. 11. CD. , 11/02/2013 t. , 2012/28001 E. , 2013/2051 K. sayılı kararı, Uğur, s. 41.

²⁰⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 457; Erem ve Toroslu, s. 252; Kaylan, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 164.

²¹⁰ Bakıcı ve Yalvaç, s. 693; “1-Resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için sahte belgenin usulüne uygun biçimde düzenlenmesi, buna göre de belgeyi düzenleyen kurumun ismi, kaşesi, mühür ve yetkili memurun imzası gibi bulunması zorunlu öğeleri de içermesi yanında hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması da gerekmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Mezarlıklar Müdürlüğü Anadolu 2. Bölge Müdür Yardımcılığına bağlı Adalar Mezarlıklarında koruculuk görevi yapan sanığın, katıllara “...eğer bu belgeleri almazsanız mezarlıklarınız yıkılacak..” veya “mezarlıktan yararlanmak istiyorsanız mezarlık kullanım belgesi almak zorundasınız, alınmazsa mezarlıktan istifade edemezsiniz” gibi hileli sözler söyleyerek onları kandırarak “mezar yeri kullanım belgesi” almaları konusunda ikna ettiği ve suç tarihlerinden önceki yıllarda kullanılan ancak daha sonra seri numaralı ve güvenlik kodu içerecek şekilde yenileri basıldığı için bir süredir kullanımda olmayan “mezar yeri kullanım belgelerini” bir şekilde ele geçirip bunları sahte olarak düzenleyerek katıllara verdiği, onlardan aldığı paralar karşılığında da, yine önceki yıllarda kullanılan ancak yenileri basıldığı için kullanımı kaldırılmış olan “tahsildar makbuzları” el yazısı ile düzenleyip katıllara vermek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçlarının işlendiğinin iddia ve kabul olunması karşısında; gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi amacıyla sanık tarafından düzenlenen ve sahte olduğundan kuşku bulunmayan suça konu mezar yeri kullanım belgelerinin hukuksal sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olup olmadığının ve buna göre somut olayda sahtecilik suçunun unsurlarının oluşup oluşmadığının tespiti için, İstanbul Büyükşehir Mezarlıklar Müdürlüğünden, vatandaşların mezar yeri kullanım belgesi almasına dair prosedürün ne şekilde olduğu, bu belgelerin kayıtlarının tutulduğu sicil ya da kütük gibi bir kaydının bulunup bulunmadığı, defin sırasında mezar yeri kullanım belgesinin ibrazının gerekip gerekmediği, gerekiyorsa kime ibraz edildiği ve ibraz edilen belgenin sicil veya kütükte kaydının bulunup bulunmadığının kontrol edilip

Yazının hukuki hüküm ifade etmesi, hukuk alanında önem taşıyan herhangi bir olayı kanıtlayabilmesidir. Kanun birtakım belgeleri koruyup bunlara kanıtlama yeteneği tanıdığı takdirde, bu belgelerin de doğruluklarına herkesin güvenmesi ve onların doğruyu yansıttıklarına inanmalarını ister.

Her varaka bir yazı olduğu halde, her yazı bir varaka değildir. “Varaka” kavramı, “yazı” kavramından daha dardır ve ancak belirli nitelikleri taşıyan yazılardır. Kamu güveni kavramı, “varaka” kavramına ayrılamayacak derecede bağlıdır. Bu nedenle belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi, belge sayılan bir yazıda gerçeğin tahrif edilmiş olmasına bağlıdır²¹¹.

“Varaka” kavramı ile “delil teşkil edebilme” kavramı arasında çok sıkı bir bağlantı bulunmaktadır ve bu bağlantı çoğunlukla “hukuki hüküm” ile ifade edilmektedir²¹². İrade açıklamasını içeren belge, gözle görünür diğer objelerden farklıdır. Örneğin ayak izi, parmak izi veya kan lekesi gözle görünen obje olup delil olabilecek nesnelerdir. Ancak irade açıklaması içermediği için belge değildir²¹³.

Mekanik kayıtlar sadece olayı tanımlar, bunlar belge değildir. Belge olabilmesi için içeriğin düzenleyicisini tanımlamanın yanı sıra irade açıklamasını içermesi gerekmektedir. Örneğin, kartvizit bir belge değildir²¹⁴.

Hiç bir hukuki önemi olmayan bir olayı ispat edebilen bir yazı, hukuki anlamda delil olamaz ve doğal olarak da belge niteliğini elde edemez.

Yerleşmiş yargı kararlarında belge; içeriği olan, hak doğurucu, kaldırıcı ve delil aracı olan yazıdır. Bir belge üzerinde sahtecilik suçunun gerçekleşmesi için, o belgenin tamamen gerçek dışı düzenlenmiş veya gerçek olarak düzenlenmiş veya gerçek olarak düzenlenmiş kısımlarının değiştirilmiş olması ve bütün olarak düzenleme veya kısmen değiştirmenin hukuki bir sonuç doğurmasını amaçlamış

---

edilmediği, mezar yeri kullanım belgesi bulunmayan müteveffaların özellikle Adalar mezarlığına defininin mümkün olup olmadığı, mezar yeri kullanım belgesinin basımına hangi merciin, neye göre karar verdiği hususlarının araştırılmasından sonra, sahte olarak düzenlenen suça konu mezar yeri kullanım belgelerinin hukuksal sonuç doğurmaya elverişli olup olmadığı ve buna göre resmi belgede sahtecilik suçunun unsurlarının oluşup oluşmadığı tartışılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, eksik soruşturma ile yazılı şekilde karar verilmesi..., Yarg. , 11. CD. , 11/07/2011 t. , 2011/5886E. , 2011/7488 K. Sayılı kararı, Günay, ss. 112-113.

²¹¹ Erman ve Özek, s. 305.

²¹² Erman ve Özek, s. 306.

²¹³ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 457.

²¹⁴ Meran, Dolandırıcılık, s. 412; Gökçen, Belgelerde Sahtecilik, s. 45.

olması gerekir²¹⁵.

Öğretide, belgede sahtecilik suçlarının koruma alanının yabancı bir devlete ait resmi belgeyi de içerip içermediği tartışmalı olup, çoğunluk görüşü, bu soruya olumsuz cevap vermekte; uluslararası bir sözleşme yabancı devlete ait belge, ulusal belge ile aynı işleme tabi tutulmuş ise bu durumda söz konusu belgenin resmi belge olarak korunabileceği ileri sürülmektedir²¹⁶.

Belgeden söz edebilmek için içeriğinin yazıldığı nesne, zamana ve dış etkilere karşı dayanıklı olmalı ve belirli bir süreklilik arz etmelidir. Örneğin, kırılmış ağaç dallarına veya kar ya da kum üzerine yazılmış yazı belge sayılmaz²¹⁷.

III. Belgenin Unsurları

Belgenin yazılılık, düzenleyicisinin belli olması ve hukuki bir değer taşıyan içeriğinin bulunması olmak üzere üç unsuru bulunmaktadır²¹⁸.

A. Yazılı Olması

Belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belge için ilk aranan koşul, içerdiği düşüncüyü yazılı olarak ifade etmesidir²¹⁹. Belgeyi oluşturan iradenin yazılı

²¹⁵ YCGK, 07/12/1987 t. , 1987/6-333 E. , 1987/574 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkepir, s. 6.

²¹⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 680.

²¹⁷ Gökçen, Belgelerde Sahtecilik, s. 45.

²¹⁸ Belgenin unsurlarının bu şekilde sınıflandırılması için bknz. Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 74 vd.; Ali Üstüner, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Diyarbakır, 2013, s.12 vd. Erem, belgenin unsurlarını a) yazı, b) nakil kabiliyeti, c) ispat vasıtası ve d) muhteva olmak üzere dörde ayırarak incelemektedir. Erem, Türk Ceza Hukuku, s. 1674 vd. Soyaslan'a göre belgenin unsurları, a) yazılılık, b) bir düzenleyicisinin bulunması ve c) içeriğinin bulunmasıdır. Soyaslan, s. 407 vd. Erman'a göre belgenin unsurları, a) yazı, b) yazının taşınabilir şey üzerine tespit edilmiş olması, c) yazının kimlik ve kişiliğinin olması, d) yazının delil teşkil etmesi ve hüküm ifade etmesidir. Erman, Sahtekarlık, s. 233 vd. Artuk, Gökçen ve Yenidünya, belgenin unsurlarını, a) yazılı olma, b) içeriğinin bulunması ve c) düzenleyicisinin belli olması biçimde sıralamaktadır. Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 326 vd. Tezcan, Erdem ve Önok ise a) yazılılık, b) düzenleyenin belli olması ve c) belli bir içeriğinin bulunması olmak üzere belgenin unsurlarını üçe ayırarak incelemektedir. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681 vd. Özen ve Dönmez, Kaygısız ve Sever, belgenin unsurlarını "belgenin yazılı olması, belgenin düzenleyenin bilinmesi (bilinebilir olması) ve belgenin içeriğinin bulunması olarak incelemişlerdir. Özen, s. 28; Dönmez, Kaygısız ve Sever, s. 195. Cengiz' e göre, belgenin unsurları "harflerin belli bir vasıta ile tespit edilmiş olması, yazının anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması, taşınır şey üzerinde yazılı olma, yazının kimin tarafından yazıldığının anlaşılması, bir hak veya olayın delilini teşkil etmesi, hukuki hüküm ifade etmesidir. Cengiz, s. 9 vd.

²¹⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 458; Alman öğretisinde egemen görüşe göre, belgenin yazılı olmasına gerek yoktur. Alman Federal Mahkemesi kararları, belgenin mutlaka yazılı biçimde

olarak saptanması gerekir.

Belge, maddi bir varlığı olan bir şeyle sıkı bir bağıllık içinde bulunmalı ve gözle algılanabilmelidir²²⁰. Bu nedenle sözlü açıklamalar, üzerinde yazı bulunmayan filmler, ses bantları, manyetik şeritler, elektronik ortamda depolanmış veriler, fotoğraflar, bilgisayar programları belge niteliğinde sayılmaz²²¹.

İsviçre Ceza Kanunu m. 110/5'te *"Belge, hukuksal açıdan önemli olan olguları ispat etmek için belirlenmiş olan işaret veya bunun için belirlenmiş ve buna elverişli olan yazılardır. Aynı amaca hizmet eden bilgisayar veya bant kayıtları yazılı biçime eşit tutulur."* şeklinde bir düzenlemeye yer verildiğinden bu Kanuna göre ses kaydı belgedir²²².

Yazı, "irade beyanı veya açıklamasının, bunu tespiti elverişli araç ve harflerle ifade olunması" dır²²³. Harflerin herhangi bir araçla tespiti yeterli olup araç ve kullanılan dilin önemi bulunmamaktadır²²⁴. Yazılılık mutlaka kağıt üzerine kalemle yazma şeklinde değil, yazarı belirlenebilir olması koşuluyla bir bilgisayar veya özel bir cihaz çıktısı²²⁵ şeklinde de olabilir²²⁶.

---

olmasının gerekmediği doğrudur. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 680.

²²⁰ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 49.

²²¹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681; Bakıcı ve Yalvaç, s. 693.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu m. 3'e göre belge; *"kurum ve kuruluşların sahip oldukları bu Kanun kapsamındaki yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcısıdır."*

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 199. maddesine göre ise ; *"Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir."* Ses kaydı bu Kanunlara göre belge olsa da yazılılık koşulu gerçekleşmediğinden ceza hukuku anlamında belge kabul edilemez. HMK'daki belge yerine medeni usul hukukundaki senet kavramının ceza hukukundaki belge kavramını karşıladığı söylenebilir. Zira senet niteliğini kazanabilmesi için belgenin bir cisim bulması yani varlık kazanmış olması, yazılı olması, bir olay hakkında açıklama(irade beyanı) içermesi ve imzalı olması gerekmektedir. Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, **Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 473.

²²² Tezcan, Erdem ve Önok, s. 732.

²²³ Erman, Sahtekarlık, s. 307; Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 171; Erman ve Özek, s. 310.

²²⁴ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 675; Soyaslan, s. 409; Çetin ve Malkoç, s. 130; Bakıcı ve Yalvaç, s. 693.

²²⁵ Elektrik ve su faturalarında olduğu gibi. Doğan, s. 53; Karşı görüş için bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681.

²²⁶ Bilişim sistemi içerisinde veriler üzerinde oynama yaparak sahte bir belge oluşturulması halinde ayrıca TCK m. 244/2' de düzenlenen Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme suçu da uygulama alanı bulabilir. Ancak henüz bir belge niteliği kazanmamış disket veya CD içerisindeki bilgilerde oynama yapmak belgede sahtecilik suçunu oluşturmaz. Doğan, s. 53; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 675; Erman, Sahtekarlık, s. 307; Soyaslan, s. 409.

Yazı, herkes tarafından bilindiği için okuyanlar tarafından anlaşılmaktadır. Hayvanların aidiyetini gösteren kulaklarındaki kesikler, sadece hayvan sahibi tarafından bilinip diğer hayvanlarla karşılaştırıldığında ispat vasıtası olarak kullanılabilirse de, yazılı olmadığı gibi herkes tarafından bilinmediği için kamu güvenini sarsacak niteliği bulunmadığından bu tür işaretler belge olarak kabul edilemezler ve bu işaretlerde yapılan değişiklikler belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturmazlar²²⁷.

Ceza hukukunda belgenin diğer düşünce açıklama şekillerinden farklı olarak mutlaka yazılı olması gerektiği kabul edilir²²⁸. Madde gerekçesine göre; “... *yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliğini taşımamaktadır*”. Bu nedenle yazılı olmayan ifadelerle yönelik olan, örneğin, elektronik araçlarda kayıtlı olan bilgilerde sahtekarlık, belgede sahtecilik suçlarına vücut vermez²²⁹. Bunların muhakeme hukuku anlamında delil değerine sahip olması da durumu değiştirmez²³⁰.

Bir diğer görüşe göre, aslında yazılı olmayan ifadelerin belgede sahtecilik suçunu oluşturmamalarının nedeni, bunların ispat vasıtası olabilmesi için aranan ispat kuvvetinin tanınmamış olmasıdır²³¹. Artık bilimin ve teknolojinin ilerlemesiyle bir kaset kaydı ya da elektronik araçla kaydedilen bir bilgide meydana gelebilecek tahrifatın tespiti mümkündür. Fakat, yazınlık hukuki alemde birçok olgunun ispatı ya da işlemin kurucu unsuru olup, bunlara kanun tarafından sonuç bağlanmaktadır. Bu nedenle, belgede sahtecilik suçu bakımından belgenin içeriğini yazılı olarak ifade etmesi gerekir. Yazılı olmayan içerikler ise TCK m. 243 vd.'de düzenlenen bilişim suçları kapsamında değerlendirilmelidir²³².

---

²²⁷ Bakıcı ve Yalvaç, s. 693.

²²⁸ Yargıtay da belgenin bu özelliğine vurgu yapmaktadır. “*Varaka kavramına ancak, “yazılar girebilir” ispat kuvveti ne oluşa olsun yazı olmayan şeylerin bu kavrama sokulmalarına imkan yoktur. Yazı geniş anlamda bir irade açıklama veya beyanının bunu tespite elverişli herhangi bir vasıta ile tespit olunması yeterli olup ve vasıtanın ve kullanılan dilin bir ehemmiyeti bulunmamakta yazının anlaşılabilir bir muhteviyata sahip olması yeterli olmaktadır.*”, YCGK, 04/04/1983 t. , 1983/6-13 E. , 1983/155 K. sayılı kararı, (15.03.2015), www.kazanci.com.

²²⁹ Belgenin okunabilir olması arandığı için seslerin kaydedildiği band veya plak, belge sayılmaz. Ses bandında sesin sahibi, yazılı kayıtlardaki gibi kesin değildir. Alman hukukunda bu tür eşya ile ilgili olarak ceza kanununun 268. Paragrafında ayrı düzenleme yapılmıştır. Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 458; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681.

²³⁰ Toroslu, Özel, s. 221.

²³¹ Erman ve Özek, s. 308.

²³² İtişgen, s. 50.

Madde gerekçesindeki “yazılı kağıt” kavramı geniş yorumlanmalıdır²³³. Bu husus TCK 204. madde gerekçesinde ve Yargıtay kararları ile “Ayrıca belirtilmelidir ki, her ne kadar belgeden söz edilen durumlarda yazılı bir kağıdın varlığı gerekli ise de; bazı durumlarda belgenin varlığını kabul için, yazının kağıt üzerinde bulunması gerekmez. Bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de belgenin varlığını kabul etmek gerekir. Bu itibarla, araç plakaları da resmi belge olarak kabul edilmek gerekir.” denilmek suretiyle isabetli bir şekilde vurgulanmış ve belge kavramı bakımından taşınır-taşınmaz ayrımı yapılmamıştır²³⁴. Ancak bir tablo, yazılı nitelik taşımadığı için sahte bir tablo yapılması belgede sahtecilik suçunu oluşturmaz. Bununla birlikte tablonun altına ressamın imzasının kopyalanması halinde belgede sahtecilik suçunun oluştuğu kabul edilebilir. Çünkü imza atmak yani bir ismin el yazısıyla yazılması belgenin fonksiyonlarının tamamını yerine getirmeye elverişlidir²³⁵.

Yazının üzerine yazıldığı materyalin taşınabilir olması gerekip gerekmediği öğretide tartışmalıdır. Çoğunluk görüşüne göre, belge ancak taşınabilir şeyler üzerindeki yazıdır. Bu nedenle, duvara, arabalara, tren vagonlarına yazılan yazılar belge niteliğini haiz değildir. Bununla beraber belge niteliğinde olan bir yazı sadece bir gayrimenkul üzerine asılmış, yapıştırılmış olmakla bu niteliğini kaybetmez²³⁶. Bu

²³³ Kağıt, Farsça’dan dilimize geçmiş bir kelime olup, “yazı yazmak, kitap basmak ve bir şey sarmak gibi işlerde kullanılan pamuk, ağaç ve saireden yapılan, yaprak” demektir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, örneğin plastik madde üzerine basılmış olan kimlik kartları, tahtaya yazılmış bir vasiyetname, ya da üzerine motor şase numaralarının yazıldığı nesne belge sayılabilecektir. Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 457; Diğer yorum çeşitleri için bkz. Zeki Hafızogulları, Türk Ceza Hukuku Ders Notları I, www.baskent.edu.tr, (16.05.2016), s. 1 vd. ; Taşdemir/Özkeper, s. 7.

²³⁴ “Evrakta sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgenin, taşınabilen bir şey üzerine yazılıp da hukuki hüküm ifade eden bir olayı kanıtlamaya yarayan yazı olduğu, 5237 sayılı TCK’nun 204. Maddesinin gerekçesinde belirtildiği üzere, belgenin varlığının kabulü için yazılı kağıdın bulunmasının zorunlu olmadığı, bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de diğer unsurların varlığı durumunda, belgeden söz edilebileceği, bu bakımdan araç plakalarının da resmi belge olarak kabulü gerekeceğinin vurgulanması karşısında, sahte olarak düzenlenen mührün kullanılması ile oluşturulan araç plakalarında yapılan sahteciliğin 5237 sayılı TCK’nun 204/1 maddesine uyan suçu oluşturduğu gözetilmeden, mühürde sahtecilik suçunun gerçekleştiği belirtilerek yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Yarg. , 11.CD. , 22/02/2007 t. , 2007/8681 E. , 2007/1073 K. sayılı kararı, Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 458.

²³⁵ Doğan, s. 53.

²³⁶ Hakkı Demirel, Türk Ceza Kanunun Evrakta Sahtekarlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerinin Sistematik İzahı Üzerinde Bir Deneme, **AÜHFD**, Cilt: 13, Sayı:1-2, 1956, s. 32; Hüseyin Durdu, **Türk Ceza Yasasında Belgede Sahtecilik Suçları**, Adalet Yayınları, İzmir, 1985, s. 17; Erem ve Toroslu, s. 259; Erman, Sahtekarlık, s. 310; Erman ve Özek, s. 314; Gökcan, Resmi Belge, s. 97; Abdullah Pulat Gözübüyük, **Türk Ceza Kanunu Açıklaması**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1980, (Türk Ceza Kanunu), s. 618; Kaylan, Belgelerde Sahtecilik Suçları, ss. 164-165; Taşdemir ve Özkeper, s. 99; Bakıcı ve Yalvaç, ss. 694-695.

yazarlara göre önemli olan yazının taşınabilen bir şey üzerine yazılmasıdır, böylece belge istendiği anda ibraz edilebilme ve her an, herhangi bir aracı olmadan gözle algılanabilir olma özelliklerini taşıyacaktı²³⁷. Mezar taşları ve otobüslerin üzerine yazılan yazılar belge oluşturmazlar²³⁸. Plastik kimlik kartları²³⁹ ve şartlar gereği bez parçasına yazılan vasiyetname ise belge niteliği taşı²⁴⁰ Diğer bir görüş ise aksini savunmaktadır²⁴¹.

Yazı; geniş anlamda bir irade açıklaması veya beyanının yazılabilir bir cisme harflerle ifade olunabilmesidir. Yazı, irade beyanının muhataba aktarılmasını sağladığından doğal olarak okunup anlaşılabilir bir nitelik taşıması gerekir, hiçbir anlamı olmayan ve anlaşılamayan yazı, belge sayılmaz. Sadece yazarının anladığı bir şekilde yazılı hale getirilmiş bir ifade belge niteliğinde değildir²⁴².

Yazılı olma koşulu, mutlaka alfabetik yazı stilini zorunlu kılmaz; bunun yanında belirli bir anlam ifade edebilen sembolik kodlardan oluşan irade açıklamaları ile de sağlanmış olur²⁴³.

Belge ile fikri bir içeriği olan açıklamanın varlığını ispat etmek gerekir. Düzenleyici, herkesin bileceği veya çok zor anlaşılabilen kısaltmalar ya da çok az insanın bilebileceği şifreli yazılar kullanmışsa, bunlar da belge sayılabilir. Önemli olan bu şifrelerin başkası tarafından deşifre edilebilir olmasıdır. Bu durumda alfabe kullanılmış olması da şart değildir. Burada önemli olan husus, işaretlerin karşılığını oluşturan kelimelerin tayin ve tespitinin mümkün olmasıdır. Çözümlemeyen dolayısıyla sadece yazarı için bir anlam ifade eden yazılar belge olarak kabul edilemez²⁴⁴. Doktorların yazdığı reçeteyi hastalar anlayamazken eczacılar kolayca anlayabildiklerinden reçete, belge niteliği taşı²⁴⁵.

---

²³⁷ Mine Erturgut, Elektronik İmza Kanunu Bakımından E-Belge ve E-İmza, **Bankacılar Dergisi**, Sayı:48, 2003, s. 66.

²³⁸ Çetin ve Malkoç, s. 136.

²³⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 574. Plastik kimlik kartlarına örnek olarak avukatlık kimliği verilebilir. Avukatlık Kanunu m. 9'a göre bu kimlikler resmi kimlik hükmündedir ve resmi belgedir.

²⁴⁰ Gündel, s. 806.

²⁴¹ Meran, Dolandırıcılık, s. 412; Soyaslan, s. 485.

²⁴² Gündel, s. 806; Soyaslan, s. 485; Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 186; Bakıcı ve Yalvaç, s. 694; Erman, Sahtekarlık, s. 309; Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 173; Erman ve Özek, s. 313; Taşdemir, s.24. Gökcan ise konuya belgenin bir düşünce içermesi ve delil teşkil etmesi açısından yaklaşır; yazının bu nedenle okunabilir ve anlaşılabilir olması gerektiğini savunur. Gökcan, Resmi Belge, s. 97.

²⁴³ Doğan, s. 53.

²⁴⁴ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 461; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 50.

²⁴⁵ Taşdemir, s. 30; Doğan, s. 57.

Yazının elle yazılmış olması gerekli değildir. Dolayısıyla yazı, daktilo, bilgisayar gibi mekanik ve elektronik araçlarla yazılmış olabilir. Su faturası, bu tür belgelere örnek oluşturur²⁴⁶. Bunun aksine hüküm olan hallerde yazının elle yazılmış olması aranır. Örneğin, Medeni Kanuna göre, resmi şekilde yapılmayan vasiyetname, başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olmalıdır (MK m. 538)²⁴⁷.

Yazının kalıcı bir vasıta ile meydana getirilmiş olmasına gerek yoktur. Silinebilmesi, onun yazı olma niteliğine zarar vermez. Kurşun kalemin kullanıldığı bir yazı, belge niteliği taşıyabilir²⁴⁸. İnceleme konusu suç açısından önemli olan yazıdaki içeriğin en azından belirli bir süre kalıcı olmasıdır²⁴⁹. Örneğin, kum ya da kar üzerine yazılı içerik belge olarak değerlendirilemez²⁵⁰. Bazı yazarlarca²⁵¹ yazının mutlaka kâğıt, bez, deri gibi taşınır nesneler üzerine yazılmış olması aranmakla birlikte diğer bütün koşulları sağlayan ama duvar, taş, metal bir levha gibi taşınır olmayan nesneler üzerine yazılmış yazıların belge sayılmaması için hiçbir neden yoktur²⁵². Yargıtay' a göre de belgenin varlığı için mutlaka kâğıt üzerine yazılı olması gerekli değildir²⁵³.

²⁴⁶ Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunun düzenlendiği TCK m. 244/2'den burada bahsetmek gerekir. Zira bilişim sistemindeki verilerle oynanarak sahte bir belge oluşturulursa belgede sahteciliğin yanı sıra TCK m. 244/2 bakımından da değerlendirme yapılması gerekir. Doğan, s. 53.

²⁴⁷ Erman, Sahtekarlık, s. 307; Güngör, s. 35.

²⁴⁸ Soyaslan, s. 486; Taşdemir, s. 22.

²⁴⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 675; Soyaslan, s. 410; Erem ve Toroslu, s. 252; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 460; Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 186; Erman, Sahtekarlık, s. 307; Güngör, s. 35.

²⁵⁰ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 45.

²⁵¹ Erman, Sahtekarlık, s. 310.

²⁵² Toroslu, Özel, s. 221.

²⁵³ "Resmi evrakta sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgenin, taşınabilen bir şey üzerine yazılıp da hukuki hüküm ifade eden bir olayı kanıtlamaya yarayan yazı olduğu, 5237 sayılı TCK'nın 204. Maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, belgenin varlığının kabulü için yazılı kağıdın bulunmasının zorunlu olmadığı, bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de diğer unsurların varlığı durumunda belgeden söz edilebileceği, bu bakımdan araç plakalarının da resmi belge olarak kabulü gerekeceğinin vurgulanması karşısında, sahte olarak düzenlenen mühür kullanılarak sahte plaka oluşturulması ve bu plakanın bilerek kullanılması fiillerinin 5237 sayılı TCK'nın 204/1. Maddesine uyan suçu oluşturduğu ve aynı araca ilişkin olup aynı zamanda araç içinde ele geçirilen sahte trafik tescil belgeleri, araç plakası ile trafik sigorta poliçesini kullanması fiilinin sanığın savunmasının aksine delil de bulunmaması karşısında bir bütün olarak resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu ancak, sanığın güttüğü amaç ve saik, suç konusunun önemi, kastın yoğunluğu ve sahte belge çeşitliliği dikkate alınarak temel cezanın alt sınırdan uzaklaşarak tayin ve tespitin gerektiği gözetilmeyerek sanık Murat hakkında yazılı şekilde her bir belgeden ayrı ayrı hüküm kurulması", Yarg. , 11. CD. , 02/05/2007 t. , 2007/2011 E. , 2007/2994 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkeper, s. 424.

Yazının okunma şekli önemli değildir. Gözle okunabilenlerin yanında görme engellilerin kullandığı kabartma harflere dokunularak okunan yazılar da bu kapsamdadır²⁵⁴.

Üzerinde yazı olmayan ancak delil değeri olan objeler kural olarak belge kabul edilmez. Örneğin bir fotoğraf, kan lekesi gibi²⁵⁵. Belgenin yazılı olması gerekmektedir birlikte, yazı dışında bazı ifadelerin yer aldığı belgelerde yazının değiştirilmesinin yanı sıra, yazı dışındaki ifadelerdeki değişiklik de belgede sahtecilik olarak değerlendirilir²⁵⁶. Örneğin, pasaport²⁵⁷ taki fotoğrafın ya da senet üzerindeki bir pulun değiştirilmesi²⁵⁸. Zira buradaki fotoğraf ya da pul söz konusu belgenin ayrılmaz bir parçası olup geçerliliğine etki etmektedir. Ancak bunun dışında belge niteliği taşımayan bir Fenerbahçe forması üzerindeki hologramın sahtesinin üretilerek ürünler üzerine yapıştırılması halinde belgede sahtecilik suçu oluşmaz²⁵⁹.

B. Düzenleyenin Belirli Olması

Düzenleyenin teşhis edilebilir olması yani failin belli olması, belgeden söz edilmesi için vazgeçilmez bir koşuldur. Belge, kişisel bir delil aracı olarak delil

²⁵⁴ Erman, Sahtekarlık, s. 309; karşı görüş için bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681.

²⁵⁵ Doğan, s. 54; Bakıcı ve Yalvaç, s. 693.

²⁵⁶ Alman Federal Mahkemesi kararlarına yansıyan örnekler TÜV-Plakası, mal üzerindeki fiyat etiketi, et üzerindeki etiket, resim üzerindeki imza, ehliyet üzerindeki mühür, araç üzerindeki motor şasi numarası. Bunlar aslında yazılı ifadeler değildir ancak yasalar tarafından özel olarak anlam ifade etmek üzere çeşitli sembollerden oluşturulmuş olduğundan belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturduğu mahkeme tarafından kabul edilmiştir. Doğan, s. 54.

²⁵⁷ Pasaport, içindeki resimle birlikte Alman hukukunda var olan “birleştirilmiş belge” kavramına örnek teşkil eder. Birleştirilmiş belge “muhtevastaki irade beyanının yöneldiği obje ile sıkı bir şekilde, yani bir ispat birliği biçiminde bağlı olan belge” şeklinde ifade edilebilir. Araba, şasi, motor ve plaka da hep beraber birleştirilmiş belgedir ve bunlardan herhangi birinde değişiklik yapılması sahteciliğe vücut verir. Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 613-614; Gökçen, Belgede Sahtecilik, ss. 183-185.

²⁵⁸ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 818; Doğan, s. 54. “30.11.2006 günlü ekspertiz raporunda, suça konu nüfus cüzdanı üzerinde bulunan orijinal fotoğrafın yerinden çıkartılarak mevcut fotoğrafın yapıştırıldığı, yapılan tahrifatı gizlemek maksadıyla tetkik konusu belgenin yeniden lamine ile kaplandığı ve fotoğraf bölümü üzerinde sert bir metal parçasıyla damga izi oluşturulmak suretiyle tahrifat yapıldığının belirtildiği, ayrıca 02.02.2007 tarihli ekspertiz raporunda ise belgenin aldatma kabiliyetine haiz olmadığına belirtilmesi karşısında; belgede aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdir ve tayini hakime ait bulunduğu cihetle, suça konu belge getirtilerek incelenip özelliklerinin duruşma tutanağına geçirilip, yapılan tahrifatın ifşal kabiliyetinin bulunması halinde iddianamedeki anlatım ve dosya kapsamına göre eylemin 5237 s. Yasanın 204/1. Maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturup oluşturmadığı da değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde (m.205) hüküm kurulması,...”, Yarg. , 11.CD. , 16/12/2011 t. , 2011/12257 E. , 2011/23565 K. sayılı kararı, Günay, ss. 109-110.

²⁵⁹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 818; Doğan, s. 54.

değerini onu meydana getirenin kimliğinden elde eder²⁶⁰. Düzenleyeni belli olmayan bir yazı hukuki açıdan bir hüküm ifade etmediğinden, belge olarak nitelendirilemez²⁶¹. Bir yazının düzenleyeninin belirli olması, onu anonim olmaktan kurtararak arkasında teşhir edilebilir bir kişi olduğunu garanti eder²⁶² ve belgenin varlığı için onu düzenleyeninin belirli bir kişi olması gerekir. Bu husus 204. maddenin gerekçesinde; *“Bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak, bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla, gerçek veya hayali belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılı kağıt, belge niteliği taşımaz. Kağıt üzerindeki yazının belli bir kişiye izafe edilebilmesi için, bu kişinin ad ve soyadının kağıda eksiksiz bir şekilde yazılması ve kağıdın bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir”* denilerek ifade edilmiştir.

Bir belgenin düzenleyeni, her zaman onu maddi açıdan oluşturan kişi değildir; örneğin, belgenin bir daktilograf tarafından yazıldığı hallerde fail, adına belge düzenlenen kişidir²⁶³.

Belgenin kim tarafından düzenlendiği yazının içeriğinden tespit edilebileceği gibi²⁶⁴ imzadan, paraftan, mühür ve benzeri işaretlerden de anlaşılabilir²⁶⁵. Bu teşhis

²⁶⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681.

²⁶¹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 675.

²⁶² Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681.

²⁶³ Güngör, s. 36; Soyaslan, s. 486; Gökcan, Resmi Belge, s. 99; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5627.

²⁶⁴ Soyaslan, s. 410.

²⁶⁵ Çetin ve Malkoç, s. 132; Esen, s. 453; Ekinci ve Esen, s. 248. “... 1-) Sanık hakkında resmi belgede sahtecilik suçundan açılan kamu davasında, katılanın alınan beyanlarında “Karaarşınlar” isimli bir mağazadan taksitli olarak halı satın aldığını ve firmanın bastırdığı bir taksit kartına ekli 100 YTL değerindeki senede imza attığını beyan etmesi, soruşturma aşamasında alınan 16/04/2008 tarihli bilirkişi raporunda, senedin üst kenarında taksitli satış sözleşmesi veya benzeri bir belgeden koparıldığını gösterir nitelikte perfore (zimba delikleri) mevcut olduğunun belirtilmesi, devamında suça konu senetteki borçlu imzaları ile ...'a ait imzalar arasında kısmi benzerlik ve farklılıkların bulunduğu, adı geçen gerçek ve sabit imza karakterinin tam olarak belirlenemeyişi ve detaylı bir incelemeye imkan vermeyişi sebebiyle sağlıklı bir grafolojik değerlendirme yapılamadığının ifade edilmesi, yargılama aşamasında alınan 16/01/2013 ve 25/03/2013 tarihli Adli Tıp Kurumu Başkanlığı raporlarında da suça konu senetteki imzanın ...'un eli ürünü olup olmadığının tespit edilemediğinin belirtilmesi, sanığın savunmasında söz konusu senedi ...'dan aldığını savunması ve ayrıca gerekçeli kararda “sanığın duruşmada senedi ...'dan aldığını, tahsili için avukatına verdiğini beyan etmesine karşın 08/01/2008 tarihli ifadesinde ...'ı tanımadığını beyan ettiği görülmüş olmakla sanığın savunmalarına itibar edilmemiştir” denilmesi, ancak dosya içerisinde sanığın ...'ı tanımadığını beyan ettiği 08/01/2008 tarihli bir ifadeye rastlanılamaması karşısında, sanığa, senedi kendisine ciro edip verdiğini söylediği senette alacaklı ve ciranta olarak görünen ...'ın kim olduğu, açık kimlik ve adres bilgilerini bilip bilmediği, senedi bu şahıstan hangi ticari ilişki sonucu aldığı, buna dair elinde belge bulunup bulunmadığı hususları sorulduktan ve ...'ın tanık olarak beyanı alındıktan ve gerekirse senetteki imza ve el yazılarının onun eli ürünü olup olmadığı hususunda bilirkişi raporu alındıktan sonra, neticesine göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik inceleme ile yazılı

edilebilirlik isim ya da rumuzla sağlanabilir²⁶⁶.

İmza, yazılı bir irade açıklamasının kendisine ait olduğunu ifade etmek için bir kimsenin ismi için kullandığı özel biçimdeki çizgi ve harflerden kurulu işarettir²⁶⁷. Yazının bir kimse tarafından elle yazılmış olmasına rağmen, altında isim ve imzanın bulunmaması halinde belgeden söz edilemez. Zira elle yazılmış olması, yazıdaki iradenin yazıyı yazana ait olduğunu her zaman göstermez. Kişinin bir başkası adına o yazıyı yazmış olması da mümkündür²⁶⁸.

Yazının özelliği sebebiyle imzalanmasına gerek duyulmayan hallerde imzalanmayan yazılar da belge niteliği taşır²⁶⁹. Örneğin, imzanın öngörülmediği sigaraların üzerine yapıştırılan tek el bandrolleri²⁷⁰, hologram²⁷¹, tiyatro ve eşya

---

şekilde hüküm kurulması...", Yarg. , 11.CD. , 05/06/2017 t. , 2015/3631 E. , 2017/4171 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

²⁶⁶ Demirel, s. 32; Erem ve Toroslu, s. 261; Soyaslan, s. 486; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681.

²⁶⁷ Ali Kaya, Elektronik İmza, **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu**, 30 Nisan- 1 Mayıs 2005, TOB Yayını, No: 2005-25, s. 330 vd.; "...1-)Mersin Cumhuriyet Başsavcılığının 29.03.2011 tarihli iddianamesi ile, sanık ...'ın kendisini alacaklı, müşteki ...'in borçlu olarak yer aldığı 30.06.2009 tanzim tarihli bonoyu sahte olarak düzenleyip icra takibine konu ettiği iddiasıyla açılan kamu davasının yargılaması sonucunda, mahkemece her ne kadar sanığın yüklenen suçu işlediği kabul edilerek mahkumiyet kararı verilmiş ise de, sanığın savunmasında suçlamayı kabul etmeyerek suça konu bononun müşteki ve kooperatif yönetim kurulu üyesi olan ... tarafından düzenlenerek kendisine verildiğini, kesinlikle sahtecilik yapmadığını ifade etmesi, tanık ...'in sanığın savunmasını doğrular şekilde beyanda bulunması, müşteki ...'in ise, suça konu bononun kendisi tarafından imzalanmadığını belirtmesine rağmen, dosyada mevcut bilirkişi raporunda, senet üzerinde yer alan "55.000- ... - ...Mersin" yazı ve rakamlarının katılan ...'in, Adli Tıp Raporuna göre de, "30.06.2009 - Başkan – m.üye" ibarelerinin tanık ...'in eli mahsulü olduğunun tespit edilmesi, suça konu bonoya istinaden 02.12.2009 tarihinde icra takibi başlatılması ve 03.12.2009 tarihinde ödeme emrinin tebliğ edilmesine rağmen katılan ve başkanı olduğu kooperatif tarafından yapılan icra takibine yönelik yasal süresinde imzaya/borca itiraz edilmediği gibi kooperatifin adına kayıtlı taşınmazların icra yolu ile satılmasına kadar giden süreçte 31.05.2011 tarihine kadar uzunca bir süre herhangi bir şekilde bononun sahte olarak düzenlendiği hususunda icra dairesine ve hukuk mahkemelerine başvuruda bulunulmadığı ve sanık hakkında icra takip tarihinden yaklaşık bir yıl sonra 08.11.2010 tarihinde suç duyurusunda bulunulduğunun anlaşılması karşısında, tüm dosya kapsamından sanığın yüklenen resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğine dair cezalandırılmasına yeterli her türlü şüpheden uzak kesin, inandırıcı ve somut delillerin bulunmadığı gözetilerek şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereğince sanığın beraatine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi...", Yarg. , 11. CD. , 12/06/2017 t. , 2017/11817 E. , 2017/4471 K. Sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

²⁶⁸ Güngör, s. 36.

²⁶⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 466.

²⁷⁰ Esen, s. 453.

²⁷¹ "Dosya içinde bulunan 24.07.2006 tarihli tutanakta, suça konu trafik belgesinin muayene kısmında yapışık bulunan hologram renginin soluk ve numarasının bulunmaması nedeniyle yapılan muayene işleminin sahte olduğundan şüphe duyulduğunun belirtilmesi, yine mahkemece yapılan gözlemlerde, hologramın değişik açılara göre farklı renk yansıtmaya özelliğinin olmadığı ve karayollarına ait mühür ve yazının karşıdan bakıldığında okunmadığının tespit edilmesi karşısında, yapılan sahteciliğin aldatma yeteneğinin nasıl oluştuğu gerekçeli kararda tartışılmadan yazılı şekilde sanıkların mahkumiyetine karar verilmesi...", Yarg. , 11.CD. , 22/03/2012 t. , 2012/2735E. , 2012/4074 K. Sayılı kararı, Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 3313.

piyangosu biletleri gibi²⁷².

İmzanın gerekli olduğu durumlarda belgenin bir bölümünü imza oluşturur²⁷³. Bu husus madde gerekçesinde; *“Ancak, bazı belgeler (örneğin poliçe gibi kambiyo senetleri) açısından, belge üzerinde kişinin el yazısı ile imzasının atılmış olması gerekir. Zira, imza, kambiyo senedinin zorunlu şekil şartını (kurucu bir unsurunu) oluşturmaktadır”* denilerek vurgulanmıştır.

Bir metnin üzerinde tarih bulunmaması, o metni belge olmaktan çıkarmaz²⁷⁴.

Yazının geçerli olabilmesi için imza taşıması zorunlu ise, imza olmayan yazı belge sayılmaz ve sahtecilik suçuna konu olmaz²⁷⁵. Belgenin altındaki imza okunaksız ise bu durumda bunun belge niteliğinde olduğu söylenemeyeceği için

²⁷² Sahir Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında “Varaka” Mefhumu, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: XV, 1949, (Varaka), s. 172; Meran, Dolandırıcılık, s. 412.

²⁷³ “Sakarya Ziraî Donatım Kurumuna ait olup, açıkta depolanmış bulunan saç ve torna talaşından müteşekkil hurda demirleri ihale suretiyle satın alan müteahhit İbrahim’in demirlerin Karabük’e taşınması için nakliyecî sanık Orhan’a verdiği ve sanığın olay günü yüklediği kamyonun yapılan tartısında dara ile birlikte 18780 kg. ağırlıkta bulunduğunu bildiği halde bu gerçek durumu tevsik eden tartı fişini yırtarak müessesenin ilgili memurlarına ağırlığın 12400 kg. olduğunu gösteren 2359 no.lu sahte tartı fişi ile gerçek durumu tespit eden 2372 no.lu fişi tanık beyanları ve sanığın tevhiye kaçan ikrarı gibi olumlu delillere dayanılarak suçun sübutu kabul ve sonuçlarına uygun bir şekilde niteliği tayin kılınmış, savunmaları inandırıcı gerekçelerle reddolunmuş ve hakimler kurulunun bu yolda tecelli eden kanaat ve takdiri ile yapılan uygulamada herhangi bir isabetsizlik bulunmamıştır. (...) Bu itibarla, sanık vekilinin temyiz itirazları ile duruşmalı inceleme sırasındaki sübuta ve vafsa ilişen tüm savunmaları ve sözü edilen tartı fişinin bir memur tarafından görevi gereği düzenlenmesi gereken resmi varaka hükmünde olduğu ve olayın açığa çıkışına kadar tartıyı yapan görevlinin imzasına gerek duyulmadan sadece kantar baskısıyla geçerlik kazandığı yapılan açıklamalardan anlaşıldığı, olayın ortaya çıkışından sonra tartıyı yapan memurun belli edilmesi ve bu gibi sahte işlemlerin önlenmesi gayesiyle imza usulü konulmasının bu niteliği değiştirmeye yetmeyeceği ve fiilin ikai sırasında yürürlükte bulunan işlemlere göre fişin imzasız olmasına rağmen hüküm ifade eden resmi bir belge sayılması gerektiği ve düzenlenmesiyle suçun gerçekleşmiş olacağı cihetle tebliğnamedeki imzadan yoksun fişin ferdiyet ve hüviyet kazanamayacağına ve bu nedenle resmi varaka olarak kabul edilemeyeceğine yönelik bozma düşüncesi yerinde görülmediğinden reddiyle... hükmün onanmasına oybirliği ile karar verildi.”, Yarg. , 6. CD. , 15/06/1978 t. , 1978/3200 E. , 1978/4173 K. sayılı kararı, Erman ve Özek, s. 312.

²⁷⁴ Soyaslan, s. 411.

²⁷⁵ “Uyuşmazlık konusu olan “işe giriş beyannamesi”nde sigortalının imzasının bulunmamasının bildirgenin ceza hukuku açısından geçersiz sayılmasına neden olup olmadığı hususunda toplanmaktadır. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunun 9. Maddesinde “işveren çalıştırdığı sigortalının örneği kurumca hazırlanacak bildirgelerle en geç bir ay içinde kuruma bildirmeğe mecburdur.” Hükmü yer almaktadır. Görüldüğü gibi maddede yer anılan bildirgenin herhangi bir suretle değil, “örneği kurumca hazırlanan bildirgelerle” yapılması öngörülmüştür. Bu bildirge Sosyal Sigortalar Tüzüğü’nün 10. maddesinde “işe giriş bildirgesi” olarak adlandırılmıştır. Bu örneklerde yer alan bildirgelerden “sigortalıya ait olanlar sigortalıca, işverene ait olanlar da işverence imzalarıyla belgelendirilir” hususuna yer verilmiştir. Kanunkoyucu sigortalının bildirmesini belirli bir şekle ve usule tabi tutmuş, şekle uymayan bildiriyi sigortalının işe girdiğini bildiren bir işlem olarak kabul etmemiştir. Suça konu sahte olarak düzenlenen işe giriş bildirgesinin sigortalılar tarafından imzalanmadığı bu itibarla hukuken geçerli olmadığı saptanmıştır.”, YCGK, 09/03/1987 t. , 1987/601 E. , 1987/16 K. Sayılı kararı, Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 467; Erman ve Özek, s. 318.

belgede sahtecilikten de söz edilemez²⁷⁶. Belgenin birden fazla kimse tarafından imzalanma zorunluluğu varsa imza eksikliği halinde de belge değer taşımaz²⁷⁷. Yargıtay uygulamaları da bu doğrultudadır, nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 01/05/2007 tarih ve 59/105 sayılı kararında; “*üç bilirkişinin görevlendirildiği yargılamada bilirkişilerden biri olan Kemal tarafından 20/08/2003 tarihinde ibraz edilen belgenin diğer iki bilirkişinin imzasını taşıyamaması karşısında geçerli bir adli mütalaa niteliğine kavuşmadığı, ancak taslak sayılabileceği, bu nedenle de resmi belgeden sahtecilik suçunun varlığından söz edilemeyeceği*” vurgulanmıştır²⁷⁸.

İmza, kural olarak el ile atılmalıdır. Yazının el yazısı ile imzalanmasının nedeni imzayı atan kişinin belli edilmesini sağlamak ve metnin imza sahibi tarafından kabul edildiğini teyit etmektir²⁷⁹. Türk Borçlar Kanununun “imza” başlıklı 15. maddesinde; “*İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur.*” hükmüne yer verilmiştir.

Türk hukukunda imzanın nasıl olması gerektiği konusundaki başlıca düzenlemelerden biri 2525 sayılı Soyadı Kanunudur. Bu Kanunun ikinci maddesi “*söyleyişte, yazıda, imzada öz ad önde soyadı sonda kullanılır.*” şeklindedir²⁸⁰. İmzanın Soyadı Kanununda öngörüldüğü şekilde atılmaması onu geçersiz kılmaz. Takma isim kullanılarak atılmış bir imza bile geçerlidir²⁸¹.

İmza, kural olarak el ile atılmalı ise de, istisnai durumlarda (TBK m. 16²⁸² gibi) başka araçlarla da atılması söz konusu olabilir²⁸³. Ancak bunun için imza yerine geçen işaretlerin kullanılmasına kanun tarafından açıkça izin verilmiş olması gerekir. Bu istisnai durumlardan birisini de 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu oluşturmaktadır. EİK m. 4’te “*güvenli elektronik imza; münhasıran imza sahibine*

²⁷⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 681. Ancak belgenin güvence işlevinden söz edilebilmesi için herkes tarafından anlaşılabilir biçimde yazıya dökülmüş olması gerekmez; önemli olan belgenin muhatabı tarafından anlaşılmış olmasıdır. Doğan, s. 57.

²⁷⁷ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 467.

²⁷⁸ Bakıcı ve Yalvaç, s. 693.

²⁷⁹ Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler 1**, İstanbul, 2014, s. 280.

²⁸⁰ Soyadı Nizamnamesi’ nin 2. maddesinde bu husus, “*Söyleyişte, yazıda, ön ad önde, soyadı sonda olmak üzere bütün harfleri söylenerek veya yazılarak kullanılabileceği gibi söyleyişte ve yazıda öz adsız yalnız soyadı kullanılabilir ve imzada öz adın ilk harfi, öz ad iki tane ise her ikisinin ilk harfleri veya birinin ilk harfi ile öteki ad ve soyadının tümü yazılabilir. İki soyadı olan kadın her iki soyadını birlikte kullanır.*” şeklinde düzenlenmiştir.

²⁸¹ Güngör, s. 37.

²⁸² “*İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.*”

²⁸³ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 188; İtişgen, s. 50.

bağlı olan, sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan güvenli elektronik imza oluşturma aracı ile oluşturulan, nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlayan, imzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının tespitini sağlayan, elektronik imza” olarak tanımlanmıştır. Bu Kanunun 5. maddesinde bazı koşullarla güvenli elektronik imza, el yazılı imzaya eş tutulmaktadır²⁸⁴.

Fail, belgeyi aslında var olmayan bir kimse adına da düzenleyebilir. Bu durumda da düzenleyenin kim olduğu anlaşılabilir yazı, belge niteliğini kazanır²⁸⁵. Madde gerekçesinde *“Bir kişinin düzenlediği belgeye başkasının adını yazması ve belgeyi imzalaması durumunda da bir belge vardır ancak bu belge sahtedir. Belge altında adı yazılan ve adına imza konulan kişi, gerçek veya hayali bir kişi olabilir. Bunun belgenin varlığına bir etkisi bulunmamaktadır”* denilmek suretiyle bu hususa yer verilmiştir. Yargıtay 6. Ceza Dairesi, 1984 yılında vermiş olduğu bir kararında *“sanığın kendisini alacaklı, hayali bir kimseyi borçlu göstermek suretiyle bono düzenlediği ve suç sübuta erdiği...”* şeklindeki ifadesiyle aynı doğrultuda görüş bildirmiştir²⁸⁶.

Kanunda belgenin imzalanması öngörülmüş ise metin, ilgili kişi tarafından imzalanmalıdır. Örneğin, vasiyetname, irade açıklamasını yapan kişi tarafından imzalanmalıdır. Bu durumda düzenleyen kişinin belgeden anlaşılması gerekir, kasa veya yazar kasa çıktıları, düzenleyicisini gösterme bakımından yeterli olmayabilir. Yazılı metnin çok dışında kalan bilgilere başvurularak düzenleyici belirlenebiliyorsa bu metin, belge niteliğini taşımaz²⁸⁷. Düzenleyici, fikri olarak tanınabiliyor ancak kişisel olarak tanınmıyorsa belgeden söz edilemez. Bu nedenle oy pusulası belge sayılmaz çünkü seçmen listesini kontrol ederek kullanıcıyı tanımlama olanağı yoktur²⁸⁸.

Yazının kime ait olduğunun tespiti için başka bir araçtan yararlanmak gerekmedikçe, örneğin bilirkişiye başvurmak gerekmedikçe ise söz konusu yazı belge

²⁸⁴ Her elektronik imza ıslak imza ile eş değerde değildir; yalnızca güvenli elektronik imza bu özelliğindedir. Bu nedenle HMK m. 205/3’te düzenlendiği üzere *“Hakim, mahkemeye delil olarak sunulan elektronik imzalı belgenin, güvenli elektronik imza ile oluşturulmuş olup olmadığını resen inceler.”*

²⁸⁵ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 468.

²⁸⁶ Yarg. 6.CD. , 25/10/1988 t. , 1988/5676 E. , 1988/7520 K. sayılı kararı, Çetin ve Malkoç, s. 132.

²⁸⁷ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 469.

²⁸⁸ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 469.

niteliğini haiz değildir²⁸⁹. Nitekim bu durumda belgenin geçerliliğine yönelik kamu güveninin varlığından söz edilemez.

TCK m. 204' ün gerekçesinde de belirtildiği üzere, belgeyi düzenleyen olarak hayali bir kişilik de gösterilebilir. Yazının altındaki imzanın kime ait olduğunun bilinebilir olması demek, o imzanın gerçek olması anlamına gelmez. Bir kimsenin kendisinin olmayan bir isim ve imza ile bir belgeyi imzalaması halinde, bu ismin gerçekte mevcut bir kişiye ait olması ile tamamen hayali, uydurma bir isim veya imzadan ibaret bulunması arasında sahtecilik suçunun oluşumu bakımından bir fark yoktur²⁹⁰. Yapılan araştırmada ismin hayali olduğunun anlaşılması belge niteliğini etkilemeyecektir. Buna karşılık yazanı belli olmayan veya bilinmeyen bir kimseye izafe edilemeyen yazılar belge niteliğinde değildir. Örneğin, “bir dost”, “iyiliğini isteyen arkadaşın”, “seni seven dostların”, “mahallenin gençleri” gibi isimlerle gönderilen yazılar belge olarak kabul edilmemelidir. Ancak bu tür yazının kim tarafından yazıldığı, üslup veya yazı tarzından ilk bakışta anlaşılıyorsa özel belge niteliği tartışmalıdır²⁹¹.

Kimi zaman da belge düzenleyicisi olarak gerçek kişi yerine tüzel kişilik de olabilir. Örneğin, sürücü belgesi, diploma²⁹² gibi bazı belgelerin verildiği kurum önem arz eder.

²⁸⁹ Erman, Sahtekarlık, s. 315.

²⁹⁰ Erman, Sahtekarlık, s. 313. “Kanunen sınırlı bir şekilde öngörülmüş olup da bütün varakanın yazanın el yazısıyla yazılmasını ve imzalanmasını gerektiren haller (mesela el yazısı ile vasiyetname) ile yine sınırlı olarak öngörülen ve imzadan gayri işaretlere (mesela parmak izi) imza değerini tanıyan durumlar dışında kaideten imza, yazının kıymet ifade edebilmesi ve bunu yazan kişi olarak görünen kimseden doğduğunu göstermesi için zorunlu ve yeterli bir unsurdur. Bundan çıkan netice şudur ki, sadece imzanın sahte olduğunun sübutu, CK 485. maddenin uygulanması bakımından sağlam bir esas teşkil eder, zira varakanın ihtiva ettiği beyanların gerçeğe uymaları hali değil, işbu varakanın esasının tağyir edilmesi söz konusudur ve failin kendi adı yerine, gerçekte var olan başka bir şahsın adını ya da var olmayan bir kimseye ait veya tamamıyla hayali bir ad yazmış olması halinde de sahtekarlık gerçekleşir.” İt. Yarg. , 06/03/1952, Gius. Pen., 1952, II, 990-991, aktaran Erman, Sahtekarlık, s. 313.

²⁹¹ Bakıcı ve Yalvaç, s. 695.

²⁹² “Denizli Lisesi 'sosyal-sanat' bölümünden mezun olan sanığın ÖSYM sınavından aldığı puanın, Pamukkale Üniversitesinin resim bölümü için açtığı özel yetenek sınavına yeterli olmaması ve 'resim' bölümünden mezun olanların daha az bir puan ile bu sınava katılabilmeleri üzerine, kayıt yaptırabilmek için noterden tasdikli lise diploması zayi belgesinin 'bölüm-kolu' kısmındaki 'sosyal-sanat' ibaresinin yanına 'resim' ibaresini ekleyip, bu belge ile ön kayıt yaptırdıktan sonra girdiği sınavı kazanarak kesin kayıt yaptırmak suretiyle yüklenen resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinin iddia olunması karşısında...”, Yarg. , 11.CD. , 04.02.2009 t. , 2006/5624 E. , 2009/474 K. sayılı kararı, (12.05.2016), www.kazanci.com

C. Hukuki Bir Değer Taşıyan İçeriği Olması

Belgenin var olması için aranan üçüncü bir koşul ise, hukuki bir değer taşıyan içeriğe sahip olmasıdır. Bu husus, Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin gerekçesinde; *“Kağıt üzerindeki yazının anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir.”* şeklinde belirtilmiştir²⁹³.

İrade beyanı içermeyen metnin suçun konusunu oluşturup oluşturmayacağı tartışmalıdır. Öğretide bizim de katıldığımız çoğunluk görüşüne göre, metnin içeriği bir olayın nakli veya bir irade beyanı şeklinde olabilir²⁹⁴. Örneğin, trafik polisi tarafından düzenlenmiş olan kaza tespit tutanağı, bir olayın naklini içerdiğinden belge olarak değerlendirilmesi gerekir²⁹⁵. Aynı şekilde çözümü teknik bilgiyi gerektiren bir olay dolayısıyla başvurulacak bilirkişinin hazırladığı rapor, belgedir²⁹⁶. Eğer mevcut bir içerik yoksa bir belgenin varlığından söz edilemeyeceği için meydana getirilen değişiklikler eğer belgede imza var ise, açığa atılan imzanın kötüye kullanılması (TCK m. 209) suçunu oluşturacaktır²⁹⁷.

Öte yandan ceza hukuku anlamında belgeden söz edebilmek için hukuken anlamı olan bir içeriğin bulunması yani içeriğin hukuki sonuçlar doğuracak nitelikte olması, bir olayın ya da hakkın delili olması gerekir²⁹⁸. Bu husus, Türk Ceza Kanunun 204. maddesinin gerekçesinde; *“Bir belgeden söz edebilmek için kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade etmesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.”* şeklinde ifade edilmiştir.

Belge, esas itibarıyla hukuki hüküm ifade eden, bir olayı ispatlamaya yarayan yazı olduğuna göre, belgenin başlıca ögesi, ispat yeteneği ve gücüdür. Bir tacirin

²⁹³ www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc, (16.05.2016), s. 245.

²⁹⁴ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 573.

²⁹⁵ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 463; Erman, Sahtekarlık, s. 309; Soyaslan, s. 411; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 676.

²⁹⁶ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 72; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 573.

²⁹⁷ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 463-464.

²⁹⁸ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 464; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 675; Soyaslan, s. 411; Erem ve Toroslu, s. 253; Erman, Sahtekarlık, s. 316; Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 176; Erman ve Özek, s. 320; Gözübüyük, İmran Öktem’e Armağan, s. 131; Taşdemir, s. 21; Şükrü Kızılot ve Zuhul Kızılot, **Vergi, Ticaret ve Ceza Hukuku Yönünden Kaçakçılık Suçları ve Naylon Fatura**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 32.

düzenlediği ticari defter HMK m. 222/2' ye²⁹⁹ uygun şekilde ise delil olarak kullanılabileceğinden belge niteliği taşır³⁰⁰.

Belge, delil olması yönünden bir ayrıma tabi tutulmuştur³⁰¹: Tesadüfi ve kasdi belge³⁰². Tesadüfi belge, sonradan delil durumuna gelen belgeyi; kasdi belge ise delil olması için hazırlanan belgeyi ifade eder. Bu belgelerin delil kuvvetleri bakımından aralarında bir fark yoktur³⁰³.

Özel hukuk alanında hukuki hüküm ifade eden bütün belgelerin ispat gücü kabul edilmemiştir. Resmi sicil ve senetleri aksi sabit oluncaya kadar geçerli sayan Medeni Kanunla, imzası inkar edilemeyen özel senetleri delil sayan Hukuk Muhakemeleri Kanunu bu gibi senetlerin ispat güçleri arasındaki farkı açıkça belirlenmiştir. Ceza Hukuku da bu farkı gözden uzak tutmamıştır. Özel hukuk alanında resmi belgenin ispat gücü daha üstün tutulmuş, ceza hukukunda da resmi belgede sahtecilik fiilleri kamunun güvenini daha çok sarstığından daha ağır ceza yaptırımını öngörülmüştür³⁰⁴.

Bir kağıda “Bir gün 24 saattir” yazılıp altına imza atılsa, bu belgede tahrifat yapılmış olsa bile ortada ceza hukuku anlamında bir belge olmadığı için belgede sahtecilikten söz edilemez. Çünkü belgenin içeriği bulunmakla birlikte bu içerik, hukuki anlamı olan ya da hukuki sonuç doğuracak nitelikte değildir³⁰⁵.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 05/11/1990 tarih ve 6-246/263 sayılı kararında³⁰⁶;

“Özel belgede sahtecilik suçunun oluşması için o belgenin doğrudan hukuki sonuç doğurucu nitelikte olması gerekir. Belediyenin yeterli görüp işleme koymadığı ve içeriğinin gerçeğe uygunluğunu araştırdığı belgenin belediyeye verilmesiyle hemen hukuki sonuç doğurmadığı açıktır. Saptanan bu durum ve uygulamaya göre tanzim ve tevdi ile hukuki sonuç doğurmaları olanaksız olan bu belgelere

²⁹⁹ HMK m. 222/2'ye göre; “Ticari defterlerin, ticari davalarda delil olarak kabul edilebilmesi için, kanuna göre eksiksiz ve usulüne uygun olarak tutulmuş, açılış ve kapanış onayları yaptırılmış ve defter kayıtlarının birbirini doğrulamış olması şarttır.”

³⁰⁰ Ticari defter her bir sayfası ayrı ayrı ele alındığında belge olmasa da defter olarak değerlendirildiğinde Alman hukukundaki toplu belgeye örnek teşkil eder. Ancak hepsi birlikte olunca belge kabul edilen metinler Alman hukukunda “toplu belge” olarak adlandırılmaktadır. Schönke, Schröder ve Cramer, §267, kn. 30-36'dan aktaran Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 612-613.

³⁰¹ Erman ve Özek, ss. 321-322; Çetin ve Malkoç, s. 131.

³⁰² Bu belgeler fırsat ve niyet belgeleri olarak adlandırılmaktadır. Dönmez, Kaygısız ve Sever, s. 4.

³⁰³ Çetin ve Malkoç, s. 131.

³⁰⁴ Erman ve Özek, s. 371; Meran, Dolandırıcılık, ss. -413.

³⁰⁵ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 464; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 84.

³⁰⁶ (12.03.2016), www.kazanci.com.

dayanılarak sanığın yazılı madde ile mahkumiyetine karar verilmesinde isabet yoktur. Yerel mahkeme direnme hükmünün açıklanan bu genişletilmiş gerekçeyle bozulmasına karar verilmelidir.” denilmektedir.

Belge içeriğinin hukukten önem taşıyıp taşımadığı genel hukuk kurallarına, kullanıldığı hukuki ilişkinin özelliklerine göre tespit edilebilir³⁰⁷.

İçeriğin herkes ya da belirli bir grup tarafından anlaşılabilmesi gerekir. İçerik yalnızca yazarı tarafından anlaşılabilirse ya da tüm tekniklerin kullanılmasına rağmen çözilemiyorsa belge niteliği kazanamaz³⁰⁸.

Belgenin hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması, geçerlilik için öngörölmüş olan şekil koşullarını taşıması³⁰⁹, batıl olmaması ve halen kullanımda olması yani hukukten bir kıymet taşımaya devam etmesidir.

Tasdik edilmiş kopyalar, örnekler ve fotokopinin belge olup olmadığı hususu belgede sahtecilik suçları bakımından öne taşımaktadır.

Basit bir kopya, başka bir ifadeyle aslından yazmak suretiyle oluşturulan metin, ceza hukuku anlamında belge değildir. Çünkü basit bir kopya sadece belgenin içeriği ve aslının kaydı hakkında bilgi verir. Aslının düzenleyici aleyhine kopyalanması ile ilgili olarak faile doğrudan sorumluluk yüklenemez. Gerçeği yansıtmayan bir kopyanın düzenlenmesinde asıl yanlış da olsa veya gerçekte var olmayan bir belgenin kopyası ya da gerçekte doğru olan bir kopyanın tahrifatı söz konusu ise 204. madde kapsamına girmez³¹⁰.

³⁰⁷ Çetin ve Malkoç, s. 134.

³⁰⁸ Soyaslan, s. 412; Erem ve Toroslu, s. 252.

³⁰⁹ Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 3289.

³¹⁰ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 461; Soyaslan, s. 416; Taşdemir, s. 98; Doğan, s. 63. “Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232/250 sayılı kararında açıklandığı üzere, onaysız fotokopi niteliğinde olup suret belge özelliği taşımayan belgenin hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldatıcılık yeteneği bulunmadığı, getirtilerek dosya içine alınan suça konu lise diploması üzerinde Dairemizce yapılan gözlemlerde, belgenin onaysız fotokopiden ibaret olması nedeniyle aldatma kabiliyetinin bulunmadığı anlaşılmakla, resmi belgede sahtecilik suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı gözetilmeden sanıkların beraati yerine yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Yarg. ,11. CD. , 22/01/2015 t. , 2015/261 E. , 2015/933 K. sayılı kararı. Sedat Şan, Resmi Belgede Sahtecilik, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Cilt:10, Sayı:106, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2015, s. 139. “Resmi belgede sahtecilik suçundan sanık ...İ ve ...'nin, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204/1, 35, 62 ve 52/1. maddeleri gereğince ayrı ayrı 3.000,00 Türk lirası adli para cezası ile cezalandırılmasına dair Ankara 10. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 07/03/2012 tarihli ve 2011/295 esas, 2012/198 sayılı kararının "sanıklar ile birlikte suç işleyen dosyanın diğer sanığı ...'nin temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 21. Ceza Dairesinin 30/11/2015 tarihli ve 2015/4327 esas, 2015/5660 Sayılı ilamında, “Sanığın, vize alabilmek amacıyla temin ettiği sahte belgelerle, Amerikan Konsolosluğuna giderek resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinin iddia olunduğu olayda; mahkemece sanık hakkında sahte vize işlemi yaptırmaktan dolayı mahkumiyet hükmü verilmiş ise de; sanık savunması ve dosya

Tasdik edilmiş kopyada (suret belge)³¹¹ ise durum basit kopyadan farklıdır. Burada aslına sadık kalındığını bir kamu görevlisi veya kopya eden diğer kişiler garanti etmekte, böylelikle kopya metin kamunun güvenini kazanmaktadır. Kopya, aslın tekrarlanmış olması ile değil, tasdik edilmesi ile belge niteliğini kazanmaktadır. Resmen tasdik edilmiş kopya, içerik açısından yanı sıra 204. maddede düzenlenen belgede sahtecilik suçu oluşur. Çünkü yapılan değişiklikler tasdik kaydı, içerik açısından yanlış hale gelmiştir. Tasdik edilmiş bir tercüme de tasdikli kopya gibi değerlendirilir³¹².

Hukuken kabul edilen belirli kopyalar, aslının yerine kullanılabilecek nitelikte ise asıl belge³¹³ ile aynı kuvveti haizdir. Örneğin, mahkeme evrakına eklenen ticari

---

kapsamına göre sanığın olayda kullandığı belgelerin avukat kimlik fotokopisi, kat mülkiyeti tapu senedi fotokopisi ve vergi levhası fotokopisinden ibaret olduğu, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232/250 Sayılı kararı da gözetildiğinde, sunulan belgelerin fotokopi olması sebebiyle hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldatıcılık niteliği bulunmadığı gözetilmeden, unsurları oluşmayan suç yönünden sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine hükmedilmesi, Yasaya aykırı, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükmün "...bozulmasına" şeklinde belirtildiği üzere, sanıkların Amerikan Konsoloslukuna giderek sahte belgelerle vize almak isterken yakalanmaları şeklindeki eylemlerinde kullandığı belgelerin vergi levhası fotokopisi, ustalık belgesi fotokopisi, kat mülkiyeti tapu senedi fotokopisi ve vergi levhası fotokopisinden ibaret olduğu, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232/250 Sayılı kararı da gözetildiğinde, sunulan belgelerin fotokopi olması sebebiyle hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldatıcılık niteliği bulunmadığı gözetilmeden, sanıkların beraatleri yerine yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesinde isabet görülmediğinden...", Yarg. , 11. CD. , 20/06/2017 t. , 2017/3695 E. , 2017/4815 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com.

³¹¹ 765 sayılı TCK m. 339/2'ye göre "Evrakın musaddak suretleri kanunen zayi olan asılları makamına kaim olmak lazım geldiği takdirde mezkur suretler hakkında asılları gibi muamele olunur." Maddeye göre suret belge onaylandığı ve asıl belge yerine kullanıldığı takdirde asıl belge ile aynı işleve sahip olur. 5237 sayılı TCK bakımından ise suret belgenin onaylanması, asıl belgeyle aynı işleve sahip olması için yeterlidir. Dolayısıyla belgenin asıl belge yerine kullanılmasına gerek yoktur. Gökcan, Resmi Belge, ss. 114-115.

"TCK'nun 204. maddesi kapsamında resmi belge; kamu görevlisi veya hukuken yetkili kabul edilen görevli tarafından yasa gereğince yerine getirdiği fonksiyona dayanılarak düzenlenen belgedir. Belge de sahtecilik suçu, bir belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi veya belgenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi suretiyle oluşmaktadır. Bu suçun hukuki konusu kamunun güvenidir. Suret belgede sahtecilik: Suret belge, asıl belgenin fotokopi, faks vs. yollarla elde edilen kopyalardır. Suret belgenin "aslı gibidir" Şerhi ile onaylanması gerekir. Onaysız suret belgenin güvence ve kanıt işlevlerini karşılamadığından üzerinde yapılan sahtecilikler sahtecilik suçunu oluşturmaz. Onaylı kopyada, orijinal metne sadık kalındığı hususu bir kamu görevlisi veya kopya eden tarafından garanti edildiğinden, onaylı kopya metinleri kamunun güven duyduğu belge niteliğini kazanacaktır. Önemli olan metnin kopya edilmesi değil; onay ile "belge" niteliğini kazanmasıdır. Resmi olarak onaylanmış kopya, içeriği bakımından hileli işlemlere muhatap olmuşsa resmi belgede sahtecilik suçu söz konusu olur. Dosyada mevcut yararlanmaya konu belgeyi onaylayan "Kocaeli 7. Noterliği" tarafından basılı görünen kaşe ve mühür izlerinin mukayese örneklerinin temin edilerek sahte olup olmadığının tesbitinden sonra sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken ...beraat yönünde hüküm kurulması...", İstanbul BAM, 18. CD. , 09/02/2017 t. , 2017/690 E. , 2017/617 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com.

³¹² Artuk, Gökcan ve Yenidünya, s. 461; Soyaslan, s. 416.

³¹³ Asıl belge, düzenleme yetkisi olan kişi tarafından düzenlenen orijinal belgedir. 765 sayılı TCK m. 342'de asıl ve suret belge ayrımı yapılmaktaydı ve suret belgedeki sahteciliğin cezası (m.342/3), asıl

mektubun kopyası belge niteliğindedir. Mahkeme kararlarında geçen belgelerin karbon kopyaları veya tekrar düzenlenmiş şekilleri de belge niteliğindedir, bunlar basit kopya olarak kabul edilmez. Basit bir kopya, düzenleyicisinin isteği doğrultusunda hukuki ilişkilerde aslının yerine geçecek şekilde ise, örneğin aslının kaybedilmesi halinde belge olabilir³¹⁴.

Fotokopilerin belge gibi ispat gücünün olmadığı kabul edilmektedir. Gerçekte fotokopi, hukuki ilişkilerde belgenin aslını temsil eder ancak belge niteliği çoğunlukla kabul görmez. Buna rağmen fotokopi söz konusu olduğunda belgenin sıhhati konusunda teyit sağlanarak sonuca varılır³¹⁵.

Gerçek bir belgeden fotokopi çekilip bu fotokopi üzerindeki metin değiştirilir ve değiştirilmiş bir fotokopiden tahrifatın fark edilmemesi için tekrar fotokopi çekilirse, sahte bir belgeden söz edilemez çünkü fotokopi olarak oluşturulmuş metin, kural olarak belge niteliğini taşımaz³¹⁶.

Fotokopi olarak oluşturulmuş yazı, kamunun güvendiği bir belge niteliği taşımaz. Böyle hallerde metnin aslının bulunması gereklidir çünkü bunların sahte olarak oluşturulması çok kolaydır ve teyidi alınmadan buna dayanılarak işlem yapılmaz³¹⁷.

---

belgede sahteciliğe (m. 342/1) göre daha azdı. 765 sayılı TCK m. 342/1'e göre "Bir kimse resmen memur olmadığı halde 339 uncu maddede gösterilen suretlerle resmi bir varakada sahtekarlık yaparsa iki seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır." M. 342/3'e göre ise "Ve eğer sahtekarlık aslın vücudunu farzederek yahut sahih olan aslına mugayir surette yazarak veyahut sahih bir sureti tahrif eyliyerek resmi bir varakanın sureti üzerinde işlenmişse bir seneden üç seneye kadar ağır hapse mahkum olur." 5237 sayılı TCK asıl ve suret belge ayırımına yer vermemiştir; bu nedenle her iki belge türünde yapılan sahtecilik aynı şekilde cezalandırılacaktır. Soyaslan, ss. 492-493.

³¹⁴ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 462.

³¹⁵ "Sürücü kursu sahibi olan sanık Rafet Gülşen ile aynı yerde pist görevlisi olarak çalışan sanık Veli Gülşen'in aralarında anlaşarak, görme engelli olduğu için sürücü belgesi alamayan Ethem Özgül'ün yerine, Şafak Ufacık'ı muayene ettirerek, Şafak Ufacık'ın fotoğrafı yapııştırılmış, Ethem Özgül'ün kimlik bilgileri ile içeriği sahte heyet raporunun düzenlenmesini sağladıkları, daha sonra bu raporda fotoğraf değişikliği ve tahrifat yaparak fotokopisini çekip Kurs Müdürüne de onaylatarak kullanmak suretiyle Ethem Özgül'ün sürücü sertifikası ve belgesi almasını sağladıklarının anlaşılması karşısında; 765 sayılı TCY. nın 342/1. , 80. maddeleri yerine yazılı biçimde uygulama yapılması...", Yarg. , 6. CD. , 29/03/2006 t. , 2006/2504 E. ,2006/3148 K. sayılı kararı, UYAP Bilgi Sistemi.

³¹⁶ "Sanığın yolda bulduğu başka bir şahsa ait nüfus cüzdanının fotokopisini çektiyerek kendi fotoğrafını yapııştırıp adı soyadı bölümüne de şikayetçinin adı ve soyadını yazdıktan sonra tekrar fotokopi çekirip kimlik olarak kullandığının anlaşılmasına göre suçta **fotokopinin onaylı olmaması nedeniyle hukuki sonuç doğuracak nitelikte belge kabul edilemeyeceği** cihetle işgal kabiliyetine haiz bulunmadığı gözetilmeden mahkumiyetine karar verilmesi...", Yarg. , 11. CD. , 15/11/2006 t. , 2006/5939 E. , 2006/9133 K. sayılı kararı, (15.02.2016), www.kazanci.com.

³¹⁷ "...Sanıkların suç kasıtlarının ortaya konabilmesi ve gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından; öncelikle dosyada bulunan onaysız belge fotokopileri ile varsa dosyada bulunmayan Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu müfettişlerince düzenlenen raporun asılları veya onaylı örneklerinin getirtilerek incelenmesi, sahte olduğu iddia olunan belge asıllarının dosyaya

Fotokopi makinası, gerçek olmayan bir belgenin oluşturulmasında kullanılırsa ve nesneye düzenleyicinin hazırlamış olduğu belge görüntüsü verilirse, belgede sahtecilik söz konusu olur. Bu halde oluşturulan nesnenin sahte olması, aldatıcı niteliğinin bulunması gerekir³¹⁸.

Telefaksın belge olarak kabul edilip edilmeyeceği hususu tartışmalıdır. Fotokopide asıl belge ve içeriğindeki beyan birebir fotokopi olarak oluşturulan kağıda aktarılır. Buna karşılık faksta düzenleyicinin kendi isteğiyle karşı tarafa aktardığı irade beyanı yer alır. Telefaks, belgenin bütün özelliklerini taşır, özellikle düzenleyicisi tanımlandığından garanti fonksiyonunu yerine getirmiş olur. Dolayısıyla telefaks, fotokopinin aksine tasdik edilmiş kopya ile aynı değerde görülmelidir³¹⁹. Kanımızca telefaks teyit edilmedikçe belge niteliği taşımamaktadır.

Taslak metin de belge niteliği taşımaz ancak taslakta değişiklik yapılarak gerçek belge görüntüsü verilirse, sahte belge düzenlenmiş olur. Ön baskı ve kodlanmış ama tamamen basılmamış çek defteri de bu anlamda belge sayılmaz. Ancak bunlar doldurulduktan sonra belge niteliğini kazanırlar³²⁰.

Bir belgenin önemi irade beyanı ile delil oluşturmak olduğuna göre, ilgilileri açısından anlaşılabilir olması gereklidir. Belgenin içeriğinden fikir edinilebiliyorsa delil olma niteliğinin varlığı kabul edilmelidir. Belgenin sadece hukuki gerçekleri açıklaması şart değildir. Örneğin, bilirkişi raporları veya hastalığın ileride alacağı şekil ile ilgili doktor raporları da delil olabilir ve belge niteliği taşıyabilir³²¹.

Yalnız veya başka delillerle birlikte resmi veya özel tanıma girecek şekilde,

---

konulması, 14/04/1997 tarih ve AB 121121 sicil sayılı belgenin gerçek olup olmadığı ve suça konu aracın sanık Sibel tarafından hangi tarihte satın alındığının Kırgız Cumhuriyeti Devleti'nin yetkili makamlarından sorulması, burada bulunan belgelerdeki imzaların sanık Sibel'in el ürünü olup olmadığı saptanıp suç kastı ile hareket edip etmediği de tartışılarak isimleri geçen Ercüment Murat Yılmaz, Cumhur Dikici ve Zülküf Sancar'ın tanık sıfatı ile dinlenmeleri, bu kişiler hakkında bu olayla ilgili açılmış bir kamu davası varsa bu dava dosyaları ile sanıklar hakkında kaçakçılık suçundan başlatılan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2003/77651 Hz. Sayılı soruşturma evrakının akıbeti araştırılıp haklarında kamu davası açılmış ise bu dava dosyalarının celbedilmesi, özetlerinin duruşma tutanağına geçirilmesi ve bu davayı ilgilendiren bölümlerinin onaylı örneklerinin dosyaya konulması, bedelsiz ithalatla ilgili değişiklikleri kapsayan mevzuat da göz önünde bulundurularak deliller bir bütün halinde değerlendirildikten sonra sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden ve sanıkların ayrı ayrı cezai sorumlulukları da değerlendirilip sanık Sibel'in yüklenen suça bilerek iştirak ettiğine dair delillerin nelerden ibaret olduğu da karar yerinde tartışılmadan her iki sanık hakkında eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Yarg. , 11.CD. , 17/09/2007 t. , 2007/10180 E. , 2007/5485 K. Sayılı kararı, Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 462-463.

³¹⁸ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 463.

³¹⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 463.

³²⁰ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 465.

³²¹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 465.

bir hakkın veya hukuki ilişkilerin delillerinin oluşması, korunması, değiştirilmesi veya silinmesini içeren beyan hukuki nitelik taşır. Bir ceza tutanağı, içeriğinin gerçek veya gerçek dışı olması göz önünde bulundurulmaksızın ilgili resmi makamı cezai takibatı açısından yönlendirdiği için hukuki nitelik taşır. Bir sınav kağıdı da bu kapsama girer. Düzenlenmiş belge, halihazırdaki hukuki ilişki için delil niteliği taşımaktadır bu nedenle mektup üzerinden koparılmış damgalı pul, belge niteliği taşımaz³²².

IV. Belgenin Fonksiyonları

Belge kavramını daha net bir şekilde açıklayabilmek için belgenin hukuk düzenindeki fonksiyonlarının ortaya konulması gerekir.

A. Düşünceyi Açıklama Fonksiyonu

Belgenin en önemli fonksiyonu aynı zamanda belgenin unsuru, kişinin düşünce-irade açıklamasını açığa vurma şekillerinden biri olmasıdır³²³. Belgenin mutlaka bir olguya ilişkin düşünceyi açıklamaya uygun nitelikte olması gerekir. Örneğin, araba satışına ilişkin bir satış sözleşmesi. Ancak diğer bir taraftan sadece bir kartvizit üzerinde oynama yapılması halinde kartvizit bir belge niteliğinde olmadığından belgede sahtecilik suçu işlenmiş olmaz. Örneğin, asistan kendisine profesör kartviziti yaptırarak bunu dağıtsa belgede sahtecilik suçu işlenmiş olmaz ancak banka kredisi almak için kurumundan aldığı belgede oynama yaparak ya da sahte kurum kimliği düzenleyerek kendisini profesör gibi gösteren kişi resmi belgede sahtecilik suçunu (ayrıca dolandırıcılık suçunu) işlemiş olur³²⁴.

Bir irade açıklaması beyan etmek üzere hazırlanmış hazır formlar belge olarak kabul edilemez. Çünkü henüz hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli değildirler³²⁵.

³²² Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 465.

³²³ Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 186.

³²⁴ Doğan, s. 54.

³²⁵ Doğan, s. 54.

B. İspat Fonksiyonu

Belgenin diğer bir fonksiyonu da hukuki bir olguyu ispatlama vasıtası olmasıdır. Hukuki bir olguyu ispatlamayacak bir kağıt parçası belge olarak kabul edilemez. Örneğin, bir satış sözleşmesi satış bedelini ispatlarken, bir karne notları ispatlar³²⁶.

Belgenin ispat fonksiyonunun temelinde hukuki hüküm ifade etmesi, yani hukuki sonuç doğurması yer alır. Ceza hukuku açısından bir yazının sadece içeriğinde yer alan olayı kanıtlaması yetmez. Aynı zamanda yazının kanıtladığı olayın hukuki bir önem ve etkiye sahip olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle bir belgeden söz edebilmek için kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir değer taşıması, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir. Hiçbir hukuki değeri olmayan bir olayı kanıtlayan yazı, hukuki anlamda delil olamaz ve belge sıfatını kazanamaz. Böyle bir yazı, toplumun hukuki hayatını ilgilendirmeyeceği için bunların doğruluğuna güvenilmesi gibi bir durum da söz konusu olmayacak ve kamu güveni sarsılmayacaktır. Örneğin, Osmanlı belgelerinde sahtecilik yapılması artık hukuki geçerliliğini yitirdiğinden belgede sahtecilik suçunu oluşturmaz³²⁷. Aynı şekilde resmi belge niteliğinde kabul edilen bir senedin faiz alacağını etkilemeyecek şekilde vade tarihinde değişiklik yapılması, hukuki değer taşımadığından sahtecilik suçu bakımından önem taşımaz³²⁸.

TCK m. 204'ün gerekçesinde de “*Bir belgeden söz edebilmek için kağıt üzerindeki yazının içeriğinin bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade etmesi, hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması*” gerektiği ifade edilmektedir.

Yargıtay’a göre de;

“*Saniğa, Orhan Köse adına verilen sahte THY biniş kartının yurtdışına çıkış için yeterli olmayıp görevli tanık Hatice Büyükkatırcı tarafından pasaportunda vizesi olmadığından bahisle yakalandığı anlaşıldığından suça konu belgenin ne suretle hukuki sonuç doğurduğu karar yerinde açıklanıp tartışılmadan yazılı şekilde uygulama yapılması*³²⁹”, “*Derneklerce düzenlenen kimlik kartlarının hukuki sonuç*

³²⁶ Doğan, s. 55.

³²⁷ İstisnai bir örnek olarak bu belgelerde Ermenilere soykırım yapıldığı şeklinde bir oynama yapılırsa ortaya hukuki sonuç çıktığından suç oluşur. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel s. 809; Doğan, s. 55.

³²⁸ Doğan, s. 55.

³²⁹ Yarg. , 6. CD. , 09/02/2004 t. , 2002/22124 E. , 2014/918 K. sayılı kararı, Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 809.

doğurmaya yeteneği bulunmaması, yasal hiçbir geçerliliğinin olmaması nedeniyle sahtecilik suçlarına konu oluşturmayaacağı düşünülmenden yazılı şekilde hüküm kurulması³³⁰” hukuka aykırıdır.

Yargıtay’ın başka bir kararına göre;

“Vergi mükelleflerinin sicillerine giriş ve çıkışları ile ilgili müracaatlarının vergi müdürlüğünce ayrıca araştırıldıkları, suça konu olayda vaki başvuru üzerine, 10.2.1987 tarihinde vergi müdürlüğü elemanlarınca, mahallinde yoklama fişi düzenlendiğinin anlaşılması karşısında, sanık tarafından sahte olarak düzenlenip vergi müdürlüğüne ibraz edilen suça konu işi terk dilekçesinin tek başına hukuki sonuç doğurucu belge niteliğinde bulunmadığı, dolayısıyla olayda atılı suçun yasal unsurlarının gözetilmemesi³³¹” hukuka aykırıdır.

Yargıtay kararlarında da açıklandığı üzere, belgenin bir olayı kanıtlaması yanında hukuki sonuç doğurması da gerekmektedir. Bir belge hak doğuruyor ya da bir hakkın değişmesine ya da ortadan kalkmasına neden oluyorsa hukuki sonuç doğurduğu kabul edilir³³².

C. Garanti Fonksiyonu

Belgeyi düzenleyen kişinin belirli ya da en azından belirlenebilir olması da onun garanti fonksiyonunu ortaya koyar. Belgenin sonunda yer alan imza, kağıdın üstünde yer alan antet veya bir günlükte olduğu gibi kullanılan el yazısı³³³ belgenin sahibini belirgin kılar.

Yargıtay da Erman’a yaptığı atıfla bu fonksiyona vurgu yapmaktadır: *“Yazının bir kişilik ve kimliğinin olması yani belirli bir kişinin eseri bulunması, başka bir deyimle yazının kimin tarafından yazıldığıнын bizzat yazıdan anlaşılması gerekir. Yazıda ve dolayısıyla varakada mevcut bulunacak irade beyanının belirli bir kişi veya makama izafe edilmesi gereklidir. Aksi halde yazının kime ait olduğu anlaşılamadığı hallerde*

³³⁰ Yarg. , 6. CD. , 04/12/2003 t. , 2002/20150 E. , 2013/9400 K. sayılı kararı, (25.02.2016), www.kazanci.com, Ekinci ve Esen, s. 245.

³³¹ Yarg. , 6. CD. , 26/05/1993 t. , 1993/3752 E. , 1993/5164 K. sayılı kararı, s. 100, Taşdemir ve Özkeper, s. 100.

³³² Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 809.

³³³ Bir belge üzerindeki el yazısının sahibinin belirlenmesi grafoloji uzmanının yapacağı inceleme neticesinde belirlenebilir. *“Belgede sahtecilik suçlarında sahtecilik olgusunun ispatlanması özle ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden bu tür bir incelemenin öncelikle bünyelerinde grafoloji uzmanı bulunduran resmi kurumlar bu mümkün olmadığı takdirde ise incelemenin grafoloji uzmanlarına yaptırılması zorunludur. Somut olayda grafoloji uzmanı olmayıp adli tıp uzmanı saptanan M. N .A. tarafından düzenlenen raporun bilirkişinin uzmanlık alanı ve yeminin yaptırılmamış olması dikkate alındığında hükme esas alınması hukuken olanaksızdır.”*, YCGK, 09/10/2007 t. , 2007/6-139 E. , 2007/202 K. sayılı kararı, Dinamik Mevzuat Programı.

yazı varaka niteliğini kazanamaz.

Yazının kimliği ve ferdiyetinin göstermek bakımından imzanın oynadığı rolden bahsedilirken bu imzanın gerçek olmasının kastolunmadığı bir kimsenin kendisinin olmayan, bir isim veya imza ile bir varakayı imzalaması halinde de, bu isim veya imza bir başka şahsa ait olsa veya hayali, uydurma bir ad yahut imzadan ibaret bulunsa dahi bu halde bile yazının bir kimliği vardır ve imzadaki sahtekarlık dolayısıyla bu yazı da sahtedir.³³⁴”.

Özellikle resmi belgelerde belgenin yazarı değil ait olduğu kurumun belirli olması gerekir. Örneğin, bir diplomanın yazarından çok hangi eğitim kurumuna ait olduğu önemlidir. Çünkü belgeye bağlanan hukuki sonuç doğrudan o belgenin düzenleyicisi konumunda olan kurumla bağlantılıdır³³⁵.

Bir belgenin garanti fonksiyonundan söz edebilmek için herkes için anlaşılabilir bir şekilde yazıya dökülmüş olması gerekmez. Önemli olan yazının muhatabı tarafından anlaşılabilir olmasıdır. Bu nedenle bir doktorun yazdığı reçete çoğu zaman bireyler için bir anlam ifade etmezken eczacı için kolay anlaşılabilir bir nitelik taşımaktadır. Okunması çok zor olan bir reçete üzerinde oynama yapılması halinde de belgede sahtecilik suçu işlenmiş olur³³⁶.

V. Belge Türleri

5237 sayılı TCK’ da 765 sayılı TCK’daki gibi belgenin üç türü olduğu kabul edilmiş ve belgede sahtecilik suçları bu ayrım dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bunlar; a) resmi belge, b) özel belge, c) resmi belge hükmünde belgedir³³⁷.

Yeni Kanunda 765 sayılı TCK’da olduğu gibi resmi belgenin bir kısmına 339-342. , bir kısmına ise 350 vd. maddelerince ayrı yaptırım uygulanmasından vazgeçilmiş, üçlü ayrıma uyularak basit ve sade bir düzenleme yapılmıştır³³⁸.

Kanunen bazı resmi belgeler sahteliği sabit olana kadar geçerli iken, bazıları aksi sabit olana kadar geçerli kabul edilmiştir. Sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli

³³⁴ YCGK, 04/04/1983 t. , 1983/6-13 E. , 1983/155 K. sayılı kararı, (25.02.2016), www.kazanci.com; Erman, Sahtekarlık, s. 294.

³³⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 810.

³³⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 810.

³³⁷ Belgeleri ispat güçlerine ve kamu güvenini sarsma derecelerine göre resmi belge ve özel belge olarak ikiye ayırarak inceleyen yazarlar da bulunmaktadır. Gözübüyük, s. 132; Kızılot ve Kızılot, s. 41. Biz üçe ayırarak incelemeyi tercih ettik.

³³⁸ 765 sayılı TCK’daki düzenlemenin eleştirisi için bkzn. Kaylan, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 705 vd.

resmi belgeler, ispat yeteneği bakımından en güçlü belgeler olup, bir belgenin sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli resmi belge olarak kabul edilebilmesi için bu durumun ilgili kanunda açıkça belirtilmiş olması gerekir³³⁹. HMK'nın 204. maddesine göre mahkeme ilamları, Noterlik Kanununun 82. maddesine göre düzenleme şeklindeki noterlik belgeleri³⁴⁰, CMK'nın 222. maddesinde öngörülen duruşma tutanakları, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 178. maddesinde uyarınca seçim kurullarınca düzenlenen tutanaklar, İcra ve İflas Kanununun 38. maddesinde açıklanan ilam niteliğini taşıyan belgeler, Umuru Belediye Ait Ahkamı Cezaiye Hakkında 486 sayılı Kanunun 6. maddesi gereğince düzenlenmiş tutanaklar, Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 21. maddesinde belirtilen kaçakçılığa ilişkin tutanaklar bu niteliktedir. TCK'nun 204. maddesinin son fıkrasında sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgelerde yapılan sahtecilik, bu nitelikte olmayan belgelere oranla daha ağır bir yaptırım ile cezalandırılmaktadır.

A. Resmi Belge

1. Genel Açıklamalar

Resmi belge kavramının ve bu kapsamda yer alan belgelerin ne olduğunun belirlenmesi konumuz açısından son derece önemlidir. Kanunda resmi belgede sahtecilik suçunun cezası, özel belgede sahtecilik suçundan daha ağır olarak belirlenmiştir. Zira resmi belgelere daha üstün bir ispat gücüne sahip olmaları nedeniyle daha fazla güven duyulmaktadır³⁴¹. Ayrıca her iki suçun unsurları da

³³⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 285; Meran, Dolandırıcılık, s. 414.

³⁴⁰ Noter işlemlerinde şekil konusu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Serdar Özbek, **Noter Senetlerinde Sahtelik**, 2. Baskı, Ankara, Ocak 2013. “Noter tarafından düzenlenen suça konu vekaletname ve taahhütnamelerin sahteliği ispat oluncaya kadar geçerli belgelerden olduğu, suça konu otomobili farklı tarihlerde, yenilenen suç kararı ile değişik kişilere satışına dair düzenlenen evrakı iki ayrı suçu oluşturduğu gözetilmeden ve noter başkatibi olan diğer sanık Barış Kazma ile fikir ve eylemi işbirliği içerisinde yüklenen suçların işlenmesi nedeniyle sanık Yaşar Yılmaz'ın eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 204/2-3. Maddesine uygun bulunduğu gözetilmeden, yazılı şekilde uygulama yapılması...”, Yarg. , 11. CD. , 04/04/2007 t. , 2007/1038 E. , 2007/2368 K. sayılı kararı, (25.02.2016), www.kazanci.com; Meran, Dolandırıcılık, s. 414.

³⁴¹ Gündel, s. 807; Taşdemir, s. 36; İsmail Malkoç, **Memur Yargılaması 4483 sayılı Kanun**, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2006, (Memur Yargılaması), s. 120; Üstüner, s. 20; Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 189; Niyazi Çiçek, Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmi Belgelerin Biçimsel Özellikleri, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:40, Sayı:4, Aralık 2007, s. 138.

farklılık göstermektedir. Şöyle ki; resmi belgelerde yapılan sahtecilik yapıldığı anda suça vücut vermekte, özel belgeler bakımından ise suçun tamamlanabilmesi için sahte belgenin aynı zamanda kullanılmış olması aranmaktadır.

Türk Ceza Kanununda resmi belge kavramı tanımlanmamış, resmi belgenin ne olduğunun tespiti öğreti ve mahkeme içtihatlarına bırakılmıştır.

Öğretide bazı yazarlar, resmi belgeyi; “bir kamu görevlisi tarafından, kamu görevinin gereği olarak ve kanunun öngördüğü usul ve esaslara uygun olarak düzenlenen yazı” olarak tanımlamaktadırlar³⁴². Bir kısım yazarlar ise resmi belgeyi; “bir kamu görevlisi tarafından görev ve fonksiyonu sebebiyle düzenlenen yazı” olarak tanımlamaktadırlar³⁴³.

Resmi belgenin tanımına yer veren kanunlardan biri olan İtalyan Medeni Kanunu resmi belgeyi, bir noter veya bir diğer yetkili kamu görevlisi tarafından usulüne uygun şekilde hazırlanmış kamu güvenine sahip olan belge olarak tanımlanmıştır (m. 2699). Öte yandan Kanunda yer alan bu tanımın dışında kalan resmi belgelerin de olduğu ileri sürülmüştür. Buna göre, örneğin kamu görevlilerin görevlerini yerine getirirken kamu güvenine sahip olması için değil, başka amaçlarla düzenledikleri belgeler de vardır. Bu nitelikte olan belgelerin büyük bir çoğunluğunu kamu görevlilerinin kendi aralarında ya da özel kişilerle yaptığı yazışmalar oluşturur. Özel belge sayılması mümkün olmayan bu tür yazıların da geniş anlamda resmi belge kapsamında değerlendirilmesi gerekir³⁴⁴. Aynı çözümün TCK’ daki düzenlemeye göre de uygun düştüğü söylenebilir. Zira Kanuna göre, kamu görevlileri tarafından görevi gereği düzenlenen her türlü belgenin resmi belge sayıldığı anlaşılmaktadır (TCK m. 204).

Resmi belge ile ilgili olarak 5237 sayılı TCK’nun 204. maddesinin gerekçesinde;

“Resmi belge, bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazıyı ifade etmektedir. Bu itibarla, düzenlenen belge ile

³⁴² Soyaslan, s. 413; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 678 vd.

³⁴³ Erman ve Özek, s. 373; Erman, Sahtekarlık, ss. 355-356, Soyaslan, s. 489; Gündel, ss. 806-807. Yarg. 11. CD.’nin 10/01/2013 t. , 2010/5864 E. , 2013/389 K. sayılı kararında da resmi belge benzer şekilde tanımlanmıştır. Bu kararda resmi belgenin “...kamu görevlisi veya hukuken yetkili kabul edilen görevli tarafından yasa gereğince yerine getirdiği fonksiyona dayanılarak düzenlenen belge” olduğu belirtilmiştir. Ersan Şen ve Mert Maviş, Resmi Belge ve Özel belge Sahteciliği Ayırımı, **Yargı Dünyası Aylık İctihat, Mevzuat ve Hakemli Bilimsel İncelemeler Dergisi**, Sayı:212, Ağustos 2013, s. 28.

³⁴⁴ Güngör, s. 53.

kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerekir. Bu itibarla, bir kamu kurumu ile akdedilen sözleşme dolayısıyla özel hukuk hükümlerinin uygulama kabiliyetinin olması halinde dahi, resmi belge vardır. Çünkü sözleşme, kamu kurumu adına kamu görevlisi tarafından imzalanmaktadır” denilmektedir.

Yargıtay, bir kararında resmi belgede bulunması zorunlu unsurları şu şekilde belirtmiştir³⁴⁵:

“Bir belgenin resmi belge niteliğini elde edebilmesi için yalnızca bir memur tarafından düzenlenmiş olması yeterli değildir. Memurun düzenlediği her belge resmi belge sayılmaz. Bir belgenin resmi belge sayılması için memurun gördüğü görevle düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca resmi belgeye vücut veren yasal dayanağa uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması gerekir.”

Bu tanımlamadan yola çıkarak bir yazının resmi belge niteliğinde olması için³⁴⁶;

- Belgenin bir kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi³⁴⁷,
- Düzenlenen belge ile kamu görevlisinin görevi arasında nedensellik bağının olması³⁴⁸,
- Zorunlu şekil şartlarını taşıması gereklidir³⁴⁹.

³⁴⁵ YCGK, 08/12/1986 t. , 1986/6-28 E. , 1986/573 K. sayılı kararı, Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 23.

³⁴⁶ Resmi belgenin unsurlarının bu şekilde sınıflandırılarak incelenmesi için bkz. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 811 vd.; Doğan, ss. 57-60; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 736; Gökcan, Resmi Belge, ss. 100-101; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:IV, ss. 5629-5631; Cengiz, ss. 17-26; Taşdemir, ss. 36-37; Tekin, ss. 910-911. Artuk, Gökcan ve Yenidünya, Gökcan, Güngör, Üstüner ve Demirel, resmi belgenin unsurlarını kamu görevlisi tarafından düzenlenme ve görev gereği düzenlenme olarak saptayıp incelemişlerdir. Artuk, Gökcan ve Yenidünya, ss. 585-587; Gökcan, Belgede Sahtecilik, ss. 98-104; Güngör, ss. 52-55; Üstüner, ss. 22-23; Demirel, s. 35. Şen ve Maviş ise resmi belgenin unsurlarını kamu görevlisi tarafından düzenlenme veya tasdik edilme ile kamu görevlisinin belgeyi görevi gereği hazırlaması olarak ifade etmişlerdir. Şen ve Maviş, s. 21. Dönmez, Kaygısız ve Sever’e göre resmi belgenin unsurları, memur tarafından düzenlenme, görev sırasında düzenlenme ve görev dolayısıyla düzenlenmedir. Dönmez, Kaygısız ve Sever, s. 6. Çetin ve Malkoç ve Aşıcıoğlu ise, yukarıda saydığımız unsurlara ek olarak belgenin kendisine varlık veren yasal dayanağa (mevzuata) uygun olması gerektiğini eklemişlerdir. Çetin ve Malkoç, s. 153; Faruk Aşıcıoğlu, **Adli Belge İncelemesi**, Beta Basım, İstanbul, 2005, s. 230.

³⁴⁷ “Resmi evrak, bir memur tarafından görev ve fonksiyonu nedeni ile düzenlenen yazılardır.”, YCGK, 04/04/1983 t. , 1983/6-13 E. , 1983/155 K. Sayılı kararı, (25.03.2016), www.kazanci.com.

³⁴⁸ Erman ve Özek, s. 380.

³⁴⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 678; Koca ve Üzülmöz, Özel, s. 673.

2. Kamu Görevlisi Tarafından Düzenlenmesi

a. Kamu Görevlisi Kavramı

aa. Genel Olarak

Kamu görevlisi tarafından düzenleme kavramını daha iyi irdeleyebilmek için öncelikle bu başlık altında kamu görevlisi kavramını açıklamayı uygun bulduk.

Kamu görevlisi kavramı, birçok hukuk dalını ilgilendirmektedir. Bununla birlikte, Türk Hukukunda tüm hukuk dalları için geçerli bir kamu görevlisi tanımına yer verilmemiştir. Kanun koyucu, değişik hukuk dallarında kamu görevlileri ile ilgili birçok hüküm öngörmesine rağmen, kamu görevlisiyle ilgili genel bir tanım yapmaktan kaçınmıştır. Kamu görevlisi kavramı ile ilgili genel ve bağlayıcı bir tanımın olmaması, değişik bakış açılarıyla bu kavrama farklı anlamlar yüklenmesine yol açmıştır. Yargıtay, bu kavramı daha çok ceza hukuku açısından yorumlamaktadır. Bu bakış açısının temelinde kamu görevlisi olarak cezalandırılması gerekenlerin hukuki boşluktan yararlanarak cezadan kurtulmalarını engelleme ve suçsuzların da haksız yere cezalandırılmalarına mani olma düşüncesi yatmaktadır. Yüksek Seçim Kurulu, konuya seçim hukuku açısından yaklaşmakta, yürütmenin siyasi kanadını teşkil eden bakanları, “memur veya kamu görevlisi” saymamaktadır. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi, bu kavrama kamu hukuku ve özellikle anayasa hukuku yönünden açıklama getirmeye çalışırken, İdare hukukçuları da soruna kendi açılarından yaklaşmaya çalışmaktadır. Kuşkusuz tüm bu farklı bakış açıları, kamu görevlisi kavramının yorumlanması ve anlaşılmasında bazı güçlükler yol açmaktadır³⁵⁰.

Türk Hukukunda, kamu görevlisi kavramı ile ilgili tanım olarak ifade edilecek iki düzenleme bulunmaktadır. Bunlardan biri, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda, diğeri ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer almaktadır. 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunun 3. maddesine göre kamu görevlisi, “*Kamu kurum ve kuruluşlarının işçi statüsü dışındaki bir kadro veya*

³⁵⁰ A. Alper Durmuş, **Memur Disiplin Hukuku**, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 49; Hüseyin Aydın, Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, **ABD**, Yıl:68, Sayı: 2010/1, s. 112.

sözleşmeli personel pozisyonunda çalışan, adaylık veya deneme süresini tamamlamış kamu görevlilerini” ifade etmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi, bir kişinin kamu görevlisi sayılabilmesi için bir kamu kurum ve kuruluşunda çalışması, işçi statüsü dışında kadrolu veya sözleşmeli personel statüsünde bulunması ve adaylık ve deneme süresini tamamlamış olması gerekmektedir. Bu tanımda, kişinin yaptığı iş veya görev değil, çalıştığı yer veya çalışma statüsü esas alınmış bulunmaktadır. 5237 sayılı TCK’nın 6. maddesine göre kamu görevlisi “*kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*” dir. Bu tanımda ise 4688 sayılı Kanundaki tanımın aksine, kişinin kamu görevlisi sayılması için, çalıştığı yer ve çalışma statüsü değil, yaptığı iş esas alınmaktadır³⁵¹.

bb. Anayasa Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı

1924 Anayasasında kamu görevlilerine ilişkin ayrıntılı bir düzenleme bulunmamaktadır. 1924 Anayasası, kamu görevlileri konusunu, “*Memurlar*” başlığı altında 2. , 93. ve 94 üncü maddelerinde düzenlemiştir. Buna göre 1924 Anayasası tek tip kamu görevlisi kategorisi benimsemiş, memur kavramı ile kamu görevlisi kavramını özdeşleştirmiştir³⁵². 1961 Anayasasında da kamu görevlisi kavramını memur kavramıyla özdeşleştiren anlayış, esas itibarıyla sürdürülmüş ancak yenilik olarak Devletin yanında öteki kamu tüzel kişilerin yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin de memurlar eliyle yürütülmesi gerektiği kuralına yer verilmiştir³⁵³. Gerek 1924 Anayasasında gerekse 1961 Anayasasında esas alınan temel yaklaşım, tüm kamu görevlilerinin memur statüsü içine alınması ve memur statüsü dışında kamu görevlileriyle ilgili herhangi bir statünün belirlenmemiş olmasıdır³⁵⁴.

1982 Anayasası, 1924 ve 1961 Anayasalarına kıyasla kamu görevlileriyle ilgili çok daha geniş düzenlemeler getirmiştir. 1982 Anayasasında kamu görevlileri, esas itibarıyla “*kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler*” başlığı altında 128. ve

³⁵¹ Aydın, s. 112.

³⁵² Cihan Karagöz, **1982 Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlam ve Kapsamı**, <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1,819.pdf>, (11.05.2015), s. 172.

³⁵³ Karagöz, s. 173.

³⁵⁴ Aydın, ss. 112-113.

129. maddelerde düzenlenmiştir. “Genel İlkeler” başlıklı 128. maddeye göre “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına³⁵⁵ göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin³⁵⁶ gerektirdiği asli ve sürekli görevler³⁵⁷, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür”. 1982 Anayasasıyla getirilen ve 1961 Anayasasından farklı olan iki önemli husus dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, devletin ve kamu tüzel kişiliklerinin yanında kamu iktisadi teşebbüslerinin de yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin varlığının açıkça belirtilmesidir. İkincisi ise, söz konusu kamu hizmetlerinin memurlar dışında kamu görevlileri tarafından da yürütüleceğinin ifade edilmesidir³⁵⁸. 1982 Anayasasında da önceki anayasalarda olduğu gibi, kamu görevlisi tanımına yer verilmemiştir. Madde gerekçesinde memur kavramının Anayasa’da tanımlanmasının imkansızlığı karşısında dolaylı da olsa memuru tanımlanmaktan kaçınıldığı ifade edilmiş, “diğer kamu görevlilerinden” ne anlaşılması gerektiği hususunda herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir³⁵⁹.

1982 Anayasasındaki kamu görevlisi kavramı, kamu hizmetinin gerektirdiği, asli ve sürekli görevleri, İdareye kamu hukuku ilişkisi ile bağlı olarak yerine getiren, kendisine kadro tahsis edilen, bütçeden ödeme yapılan ve haklarında yasalarda belirtilen özel kurallar uygulanan memur ve diğer kamu görevlilerini kapsamaktadır³⁶⁰. Anayasa’da “kamu hizmeti görevlileri” nin iki türünü oluşturan “memurlar” ve “diğer kamu görevlileri” arasında yerine getireceklerin görevin mahiyeti açısından herhangi bir ayırım gözetilmemiştir. Buna göre “diğer kamu görevlileri” de tıpkı memurlar gibi, genel idari esaslara göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu

³⁵⁵ Maddede belirtilen genel idari esaslardan anlaşılması gereken, kamu hukuku rejimi ve kamusal yönetim usulleridir. Kamu hukuku ve kamusal yönetim usulleri ise, kamu gücü kullanılarak tek yanlı idare işler tesis etmek ve idari kararlar alabilmektedir. Bu kapsamda bir idari faaliyet ya da kamu hizmeti, tek yanlı işlemler tesis edebiliyor ve idari kararlar alabiliyorsa o idari faaliyetin veya kamu hizmetinin genel idari esaslara göre yürütüldüğü söylenebilir. Metin Günday, **İdare Hukuku**, 10. Baskı, İmaj Yayıncılık, 2013, s. 506.

³⁵⁶ Maddede geçen kamu hizmeti deyimi, umuma arz edilen, sürekli bir biçimde işlemesi zorunlu olan, toplumun genel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yasayla kurulan ve İdarenin doğrudan veya yakın gözetimi altında kamusal yetki ve usullerle yürüttüğü hizmetleri ifade etmektedir. İbrahim Pınar, **4483 Sayılı Kanuna Göre Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Ceza Soruşturması**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, s. 41.

³⁵⁷ Kamu hizmetine ilişkin bir görevin asli ve sürekli olmasından anlaşılması gereken o görevin bir kadroya bağlanmış olmasıdır. Günday, s. 507.

³⁵⁸ Karagöz, s. 173.

³⁵⁹ Zafer Gören, **Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Yorumu**, Cilt:II, Ankara 2002, TBMM Yayınları, s. 1132; Karagöz, s. 180.

³⁶⁰ Pınar, s. 41.

hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yerine getirmek üzere istihdam edilebilecektir. Dolayısıyla Anayasadaki “*diğer kamu görevlileri*” deyiminin, memurlar ve işçiler dışında kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde, kamu hukuku ilişkisi içinde yönetime bağlı olarak çalışan tüm kamu personelini kapsadığı söylenebilir³⁶¹.

cc. İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı

İdare hukukuna göre bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için o kişinin, devlet örgütünde veya kamu kesiminde yer alan bir örgütte çalışması zorunludur. Bu koşulun mevcut olmadığı durumlarda, kişinin ifa ettiği hizmetin kamu hizmeti olması veya yürüttüğü faaliyetin kamusal nitelikte olması kamu görevlisi sayılması için yeterli görülmemektedir. Örneğin, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 1. maddesine göre avukatlık hizmeti kamu hizmeti sayılmakla birlikte, bir kamu kurumuna veya kuruluşuna bağlı olarak çalışmayan ve mesleğini serbest olarak icra eden bir avukatın idare hukuku bağlamında kamu görevlisi sayılması mümkün değildir³⁶².

İdare hukukunda kamu görevlisi kavramı, değişik anlamlarda kullanılmaktadır. Geniş anlamda kamu görevlisi, hukuki statülerine ve hiyerarşik durumlarına bakılmaksızın kamu kesiminde çalışan tüm görevlileri kapsamaktadır³⁶³. Bu anlamda kamu görevlisi kavramı için kamu personeli kavramı kullanılır³⁶⁴. Dar anlamda kamu görevlisi ise, Anayasanın 128. maddesinde ifade edildiği gibi, kamu tüzel kişilikleri ile kamu iktisadi teşebbüslerinin genel idari esaslara göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden kişileri ifade etmektedir³⁶⁵. İdare hukukunda kamu görevlisi kavramı, dar anlamda kullanılmaktadır³⁶⁶³⁶⁷.

³⁶¹ Bülent Serim, Anayasa Mahkemesinin Son Kararı ve KİT Personeli, **AİD**, Cilt:22, Sayı:3, Eylül 1989, s. 61; Pınar, s. 41.

³⁶² İsmet Giritli, Kahraman Berk, Pertev Bilgen ve Tayfun Akgüner, **İdare Hukuku**, Der Yayınları, Ekim 2015, s. 523; Dan. 8. D. , 08/04/1991 t. , 1990/1672 E. , 1991/689 K. sayılı kararı, (13.02.2016), www.kazanci.com

³⁶³ Günday, s. 504.

³⁶⁴ Gürsel Kaplan ve Kemal Gözler, **İdare Hukuku Dersleri**, Ekin Yayınevi, Bursa, Ağustos 2017, s. 233.

³⁶⁵ Giritli, Berk, Bilgen ve Akgüner, s. 523.

³⁶⁶ Kaplan ve Gözler, s. 233; Günday, s. 504.

Öğretide, 5237 sayılı TCK'daki kamu görevlisi kavramının, idare hukukundaki kamu görevlisi kavramından daha geniş bir kavram olduğu kabul edilmektedir³⁶⁸. Zira 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre, bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için görevliyle devlet arasında bir istihdam ilişkisinin bulunmasına gerek yoktur³⁶⁹. Buna karşılık idare hukukunda ister dar anlamda ister geniş anlamda bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için, o kişinin kamu kesiminde bir örgüte bağlı olarak çalışması gerekmektedir³⁷⁰. Aynı şekilde kamu kesiminde bir örgüte bağlı olarak çalışan herkesin kamusal faaliyet yürüttüğü de söylenemez. Dolayısıyla idare hukukuna göre kamu görevlisi sayılan herkesin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre kamu görevlisi sayılması da mümkün değildir³⁷¹.

dd. Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı

5237 sayılı TCK' ya göre, resmi belgeden söz edebilmek için belgenin bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenmiş olması gerekmektedir³⁷². Bu

³⁶⁷ Danıştay 1.Dairesi, 17/04/2000 tarih, 2000/29 E. , 2000/59 K. sayılı kararında 4483 sayılı Kanun bağlamında kamu görevlilerini kapsamını belirlerken Anayasanın 128. maddesine atıfla bir sonuca varmaya çalışmış ve dar anlamda görevlisi kavramına temas etmiştir. Daire'ye göre“ kamu hizmeti, umuma arzedilen, sürekli ve kesintisiz bir biçimde işlemesi zorunlu, toplumun genel ve ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla kanunla kurulan idarenin, doğrudan ya da yakın gözetim ve sorumluluğu altında kamusal yetki ve usuller kullanarak yürüttüğü faaliyetlerdir. Bu faaliyetler, anayasanın 128 inci maddesinde de belirtildiği gibi genel idare esaslarına göre yürütülür. Asli ve sürekli görevler, genel idare esaslarına göre kamu gücü kullanılarak yürütülen görevlerdir. Bu görevlerde kamu gücünü kullanarak çalışanlar ise, kamu görevlileridir. Kamu görevlileri, kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde yönetime kamu hukuku ilişkisi ile bağlı olarak çalışan, kendilerine kadro tahsis edilen, bütçeden ödeme yapılan ve haklarında yasalarda belirlenen özel kurallar uygulanan memurlar ile diğer kamu görevlileridir. Bu durumda, genel idare esaslarına göre asli ve sürekli görevlerde çalışmayan, kamu gücünü kullanma yetkisi olmayan personel 4483 sayılı Yasa kapsamına girmemektedir”, (11.02.2016), www.kazanci.com

³⁶⁸ Giritli, Berk, Bilgen ve Akgüner, s. 734; Kaplan ve Gözler, s. 236.

³⁶⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 619.

³⁷⁰ Günday, ss. 503-504; Kaplan ve Gözler, ss. 567-568.

³⁷¹ Aydın, s. 116.

³⁷² “Gümrük muhafaza memurları, ambar memuru, gümrük kolcusu, işçi olan sanıkların ithaline izin verilmeyen eşyayı beraberinde getiren yolcu sanık Zinnur Mamat ile birlikte fikir ve eylem birliği içinde söz konusu eşyaları yurtdışına çıkartılmış gibi işlem yaparak sahte çıkış tahakkuk kağıtlarını düzenleyip eşyaların yurt içinde kalmasını sağladıklarının iddia ve kabul olunması karşısında, suçun sübutu halinde sanıkların iştirak halindeki eylemlerinin “memurun resmi belgede sahteciliği” suçunu (765 sayılı TCK'nın 339/maddesi, 5237 sayılı Kanunun 204/2. Maddesi) oluşturacağı ve zamanaşımı süresinin gerçekleşmediği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi...”, Yarg. , 11.CD. , 20/02/2007 t. , 2006/2124 E. , 2007/933 K. sayılı kararı, (22.03.2016), www.kazanci.com; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 471-472; Soyaslan, s. 413; Taşdemir ve Özkepir, s. 120 vd.; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 98.

husus, 765 sayılı TCK döneminde de geçerliydi. 765 sayılı TCK'daki memur terimi³⁷³ terk edilerek, 5237 sayılı TCK'da kamu görevlisi terimine yer verilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yapılmış olan “kamu görevlisi” tanımı, 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “memur” kavramından daha geniştir³⁷⁴. 5237 sayılı Kanundaki kamu görevlisi tanımına göre bir kişinin kamu görevlisi olup olmadığının ölçüsü, kamusal faaliyet icra etmesidir.

Resmi belgenin söz konusu olabilmesi için, düzenleyicisinin kamu görevlisi olması gerektiğinden 5237 sayılı Kanunda kamu görevlisi tanımı, “resmi belge” kavramının kapsamı nisbeten genişletmiştir. 765 sayılı Türk Ceza Kanununa göre amme hizmeti görenler kural olarak memur sayılmadığından³⁷⁵, bunların görevleri gereği düzenledikleri belgeler de özel hüküm bulunmadıkça resmi belge sayılmamaktaydı³⁷⁶.

Nitekim 3771 sayılı Kanunla değişik 399 sayılı KHK'nın 11/b maddesi uyarınca KİT personeli; *“teşebbüslerin ve bağlı ortaklıkların,... para hükmündeki evrak ve senetlerine... karşı işledikleri suçlar ile bilanço, tutanak, rapor ve benzeri her türlü belge ve defterleri üzerinde işledikleri suçlar ... ifa ettikleri görevlerinden doğan suçlardan dolayı memur”* sayıldığından ve kanun hükmü gereği bu kişiler

³⁷³ 11.06.1936 tarih ve 3081 sayılı Kanunun 1. maddesiyle değişik 765 sayılı TCK'nın 279. maddesine göre ise *“Devamlı veya muvakkat surette teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören Devlet veya diğer her türlü amme müesseseleri memur, müstahdemleri ile Devamlı veya muvakkat, ücretsiz veya ücretli, ihtiyari veya mecburi olarak teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören diğer kimseler”* Kanunun uygulaması açısından memur sayılır. Aynı hükme göre *Devamlı veya muvakkat surette bir amme hizmeti gören Devlet veya diğer amme müessesesinin memur ve müstahdemleri ile Devamlı veya muvakkat, ücretli veya ücretsiz ihtiyari veya mecburi surette bir amme hizmeti gören diğer kimseler*, Kanunun uygulaması açısından amme hizmetine muvazaf olarak kabul edilmekteydi. 765 sayılı TCK'nın 355. maddesinde; *“Bir memur veya vesika itasına yetkili olan diğer bir kimse bu vesikaları verdiği kimseler hakkında teveccüh yahut hususi veya umi emniyet celbine veya hizmet ve memuriyet ve kanunun temin ettiği müsaade ve menfaatler kazanmaya yahut bazı hizmet ve memuriyetlerden kurtulmaya dayanak olacak surette iyi haline veya yoksulluğuna veya sair hallere dair yalan olarak şahadet eylerse iki aydan altı aya kadar hapis ve üçbin liradan onbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır”*³⁷³.” hükümleri bulunmaktaydı.

³⁷⁴ Bknz. Yarg. , 11. CD. , 12/12/2007 t. , 2007/12313 E. , 2007/9149 K. sayılı kararı, Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 429.

³⁷⁵ 765 sayılı TCK'nın 279. maddesi, kamu personelini, kamu görevi yapanlar ve kamu hizmeti yapanlar olarak ikiye ayırmakta, kamu görevini yapanları memur, kamu hizmetini yürütenleri ise memur saymamaktaydı. Mülga Kanunun memur sayılma hususunda kabul ettiği ölçüt, kişinin katıldığı faaliyetin içinde ifa ettiği görevin mahiyetidir. Buna göre kişinin katıldığı faaliyet içinde ifa ettiği görevin mahiyeti kamu görevi ise memur sayılmakta, kamu hizmeti ise memur sayılmamaktaydı. Doğan Soyaslan, **Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş Şahıslar)**, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/297/2729.pdf>, (12.04.2016), (Memur), s. 45; Hasan Tahsin Gökçen ve Mustafa Artuç, **Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri**, 4. Baskı, Ocak 2016, s. 25.

³⁷⁶ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 473.

hakkında “TCK’nın 2. kitap 3. Ve 6. Başlıklarındaki hükümler” uygulanacağından, görev gereği düzenledikleri belgeler resmi evrak kabul edilmekteydi³⁷⁷. 5237 sayılı TCK’daki kamu görevlisi kavramı, eski kanundaki “amme hizmeti görenler”i de kapsadığından bu gibi özel hükümlere ihtiyaç kalmamıştır³⁷⁸.

Bilindiği üzere kamu görevlisi, 5237 sayılı TCK’nın “Tanımlar” başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde tanımlanmıştır. Buna göre, “Ceza kanunlarının uygulanmasında; ... Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette, sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi” anlaşılır³⁷⁹. Kamu görevlisi, kamu görevi gören kişi şeklinde anlaşılmalıdır³⁸⁰. Kamu görevi ise, kamu gücü ya da başka bir deyişle devlete has iktidar ve yetkinin kullanılması suretiyle gerçekleştirilen faaliyettir³⁸¹.

Gerekçede;

³⁷⁷ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 473.

³⁷⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 678.

³⁷⁹ Mülga 765 sayılı TCK’da kamu görevlisi yerine “memur” ve “amme hizmeti görmekle muvazzaflı olanlar” deyimleri kullanılıyordu. Bunların Kanunun 279. maddesindeki tanımı ise şu şekildeydi: “Ceza Kanununun tatbikatında: Devamlı veya muvakkat suret teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören Devlet veya diğer her türlü amme müesseseleri memur, müstahdemleri; 1-Devamlı veya muvakkat, ücretsiz veya ücretli, ihtiyari veya mecburi olarak teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören kimseler memur sayılır.

Ceza Kanununun tatbikatında amme hizmeti görmekle muvazzaflı olanlar:

1-Devamlı veya muvakkat surette bir amme hizmeti gören Devlet veya diğer amme müessesesinin memur ve müstahdemleri;

2-Devamlı veya muvakkat, ücretli veya ücretsiz, ihtiyari veya mecburi surette bir amme hizmeti gören diğer kimselerdir.” Kamu görevi ve kamu hizmeti ayrımı hakkındaki görüşler için bkz. Selami Turabi, Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Tanımı, **CHD**, Yıl:7, Sayı:20, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2012, ss. 96-97.

³⁸⁰ Toroslu, Özel, s. 276; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 811; Güneş Okuyucu Ergün, **Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu**, Ankara 2008, (Zimmet), s. 40; Kamusal faaliyet kavramının kamu görevi ile sınırlı olacak şekilde anlaşılamayacağına dair bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 851 vd. ; Özgenç, s. 103; Rıfat Murat Önok, **Uluslararası Boyutuyla İşkence Suçu**, Ankara 2006, ss. 398-399; Soyaslan, s. 494; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 472, Aydın, ss. 118-119; Nazmiye Özenbaş, Yetkili Kamu Görevlisince İşlenen Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, **Electronic Journal of Vocational Colleges- Kasım 2015 14.BÜROKON Özel Sayısı**, http://www.ejovoc.org/november_2015.aspx, (23.03.2016), s. 395. Dönmez ise kamu görevlisi için yürütülen işin kamusal faaliyet olması, bu işin yürütülmesine katılan kişinin faaliyet katılma şekli, faaliyetin niteliği ve kişinin idare ile özel hukuk ilişkisi içinde olmaması gerektiği hususlarının önem arz ettiğini ifade etmektedir ve bu hususları yerinde olarak kamusal faaliyet ve kamusal faaliyet katılma şekli başlıkları altında incelenmektedir. Burcu Demren Dönmez, Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Görevlisi Kavramı/Concept Of Public Servant In Turkish Penal Code, **TBBD**, Sayı:94, Mayıs-Haziran 2011, ss. 114-122.

³⁸¹ Bknz. Selahattin Keyman, Memurun Muhakematı Kanunu, **AÜHFD**, Yıl: 1962, Cilt: XIX, Sayı: 1-4, ss. 173-200, s. 185; Sahir Erman, Ceza Tatbikat ve Takibatında Memur, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:2, Sayı:3, 1947, (Memur), s. 250 ; İzzet Özgenç, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara, 2002, (Ekonomik), s. 134.; ÖNOK, ss. 393-398; AYMK. , 22/06/1988 t. , 1987/18 E. , 1988/23 K. sayılı kararı, RG. 26/11/1988, s. 20001 (Kazancı Veri Tabanı); AYMK. 15.12.2006 t. , 2006/111 E. 2006/112 K. sayılı kararı, RG. 30/12/2006, s. 26392 (Kazancı Veri Tabanı); YCGK, 25/11/1985 t. , 1985/1-410 E. , 1985/595 K.sayılı kararı, YKD, Cilt:12, Sayı: 3, Yıl: 1986, s. 411.

“765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki memur tanımının doğurduğu sakıncaları aynen devam ettirecek nitelikte olan tanım, Tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan “kamu görevlisi” tanımına yer verilmiştir. Yapılan yeni tanıma göre kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegane ölçüt gördüğü işin kamusal faaliyet olmasıdır. Bilindiği üzere kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidirler. Bu bakımdan örneğin bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de kamu görevlisidirler. Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda bu kişilerin kamu görevlisi sayılamayacağı açıktır” ,denilmek suretiyle kamu görevlisi ve kamusal faaliyet kavramı ifade edilmektedir.

Kamusal faaliyet kavramının ve söz konusu kamu görevlisi kategorisinin kapsamı oldukça tartışmalıdır³⁸². Kamusal faaliyet³⁸³, TCK m. 6’nın gerekçesinde de belirtildiği üzere anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir³⁸⁴. Kamu adına

³⁸² Toroslu’ya göre Yargıtay kararlarında ifade edildiği şekliyle Devletin herhangi bir faaliyeti yalnızca veya daha çok devlete ait hukuki bir yetki ve iktidarın kullanılması amacıyla örgütlendiğinde söz konusu olan “kamu görevi” kavramının, kamusal faaliyetin tanımı ve kapsamıyla ilgili yeni bir anlayış konuluncaya kadar benimsenmesi uygun olacaktır. Toroslu, Özel, ss. 273-274. Ayrıca bkz. Erman, Memur, ss. 235-276; Okuyucu Ergün, Zimmet, s. 13 vd.; Güneş Okuyucu Ergün, **Türk Ceza Hukukunda Kamusal Faaliyet ve Kamu Görevlisi, Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku**, Cilt:III, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, (Türk Ceza Hukuku), ss. 527-542; Muharrem Özen ve Önder Tozman, Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:42, Sayı:4, Aralık 2009, ss. 25-57; Tezcan, Erdem ve Önok, ss. 848-856.

³⁸³ Pozitif hukukta kamusal faaliyet tabirinin bir tanımı yapılmamıştır. Esasında bu tabir, hukuki metinlerde sık kullanılan bir tabir de değildir. Kamusal faaliyet tabiri, sadece 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunun tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinin (e) bendinde belediyelerin ve il özel idaresinin faaliyetlerini nitelemek için kullanılmış ve adı geçen kuruluşların yetkileri belli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olmak üzere kamusal faaliyet yürüttükleri ifade edilmiştir. Bu niteleme, diğer kamu kurum ve kuruluşun yürüttüğü hizmetleri için kullanılmamıştır. Esasında 5018 sayılı Kanundaki kullanımın da, kanun koyucu tarafından bilinçli bir şekilde tercih edildiğini söylemek güçtür.

³⁸⁴ “Kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt

yürütülen hizmetten kasıt ise hizmetin kamu için yapılması, kamuya yararlı olması, devamlılık arz eden ve düzenli bir şekilde çalışan kamu kurumlarınca bizzat ya da kamu kurumlarının gözetim ve denetimi altında özel kişilerce yapılmasıdır³⁸⁵. Hizmetin kuruluşunun siyasi iradeye dayanması ise TBMM, Bakanlar Kurulu, bakanlıklar gibi bir siyasi organ tarafından usulüne uygun olarak çıkarılan kanun, tüzük, yönetmelik vs. dolayısıyla hizmetin gerçekleştirilmesidir³⁸⁶.

Kamu görevlisinin kamusal faaliyete katılması, hukuka uygun herhangi bir şekilde gerçekleşebilir³⁸⁷. Örneğin avukat, kamusal faaliyete müvekkili ile yaptığı vekalet sözleşmesi sonucu katılmaktadır³⁸⁸. Aynı şekilde tanık olarak kamusal faaliyete katılan bir kişi, atama veya seçilme yoluyla bu faaliyete katılmamakta, tarafların talep etmeleri üzerine veya re'sen mahkemece alınan bir karar üzerine söz konusu faaliyete katılmaktadır³⁸⁹.

TCK m.6/1-c' de yer verilen kamu görevlisi tanımından da anlaşılacağı üzere kamusal faaliyet katılmanın süresi önemli değildir; geçici veya sürekli olabilir. Bu nedenle milletvekili veya sandık kurulu üyesi olan kişi, görevi sürekli olmasa da kamu görevlisidir³⁹⁰. Ayrıca kişinin sözleşmeli veya kadrolu çalışıyor olması da kamu görevlisi sayılmasına engel olmaz³⁹¹. TCK m. 6' nın gerekçesinde "kamusal faaliyete ihaleye dayalı olarak katılan özel hukuk kişilerinin kamu görevlisi

---

bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidir. Bu bakımdan örneğin bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren subay veya erleri de kamu görevlisidir. Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesine ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı açıktır". Dolayısıyla kamusal faaliyet "kamu adına yürütülen bir hizmetin bulunması ve hizmetin kuruluşunun siyasi iradeye dayanması halinde" söz konusu olur. Aydın, s. 120. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, kamusal faaliyetin "bir hizmetin olması, bu hizmetin kamu adına yürütülmesi, hizmetin yürütülebilmesi için siyasal bir karar verilmesi/siyasi bir irade ortaya çıkması, hizmetin yürütülmesini sağlayan siyasal iradenin (kararın), Anayasa ve yasalarca belirlenen usullere uygun olması" koşullarını içermesi gerektiğini ifade etmektedir, Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 811.

³⁸⁵ Faruk Şahin, Yönetim Hukukundaki Memur Kavramıyla Ceza Hukukundaki Memur Kavramının Karşılaştırılması, **ABD**, 2004/1, s. 17; Mehmet Nadir Arıca, **İçtihatlı Kamu Görevlileri Soruşturma Rehberi**, 1. Cilt, Ankara, 2006, s. 28; Gökcan ve Artuç, s. 35.

³⁸⁶ Aydın, s. 121.

³⁸⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, ss. 983-984.

³⁸⁸ Aydın, s. 121.

³⁸⁹ Aydın, s. 121.

³⁹⁰ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, ss. 983-984.

³⁹¹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, ss. 983-984.

sayılamayacağı” belirtilmiştir. Zira bu durumda katılanın faaliyetleri üzerinde devletin gözetim ve denetime ilişkin üstün yetkileri yoktur³⁹².

Kamu görevlisi kavramına özel kanunlarca görev dolayısıyla işledikleri suçlarda kamu görevlisine ilişkin hükümlerle cezalandırılacak olan kişiler de dahildir³⁹³. Özel ceza kanunlarında bazı kişilerin “ceza kanunu tatbikatında kamu görevlisi sayılacağı” yönünde düzenlemeler bulunmaktadır. 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun (m. 7)³⁹⁴, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (m. 62), 3670 sayılı Milli Piyango Teşkilane Dair Kanun (m. 12), 132 sayılı Türk Standartları Enstitüsü Kanunu (m. 13), 2834 sayılı Kanun (m. 11), Rekabetin Korunması Hakkında Kanun m. 60, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu m. 76 bu düzenlemelere örnek olarak gösterilebilir. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 62. maddesi uyarınca, kooperatif yönetim kurulu üyeleri, kooperatif zararına olarak işlemiş oldukları suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır. 1512 sayılı Noterler Kanununun 151. maddesine göre *noterler, geçici yetkili noter yardımcıları, noter vekilleri ile noter kâtipleri ve kâtip adayları noterlikteki görevleri, Türkiye Noterler Birliği organlarında görev alan noterler ise ayrıca bu görevleri ile bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı Türk Ceza Kanununun uygulanması bakımından, 5706 sayılı İstanbul 2010 Kültür Başkenti Hakkında*

³⁹² Hamide Zafer, Ceza Hukuku Uygulamasında Kamu Görevlisi (Public Official in the Application of Criminal Law), **YÜHFD**, Duygun Yarsuvat’a Armağan, Cilt: IX, Sayı:2, Yıl: 2012, s. 219. Demren Dönmez, bu durumu kamuya yararlı iş görenlerin TCK bakımından kamu görevlisi sayılmadıkları şeklinde ifade etmiştir. Demren Dönmez, ss. 120-121; Gökcan ve Artuç, s. 41.

³⁹³ Gündel, s. 812. “...Serbest muhasebeci olup tanık A.’e ait Ö... Demir Dekorasyon Makine Ltd. Şti.’nin muhasebe işlemlerini yürüten sanığın bu işyerinde çalışmayan H. Ve F. Adına işyerinde çalışıyor gibi 1999 ve 2003 yıllarında ücret bordrosu düzenleyip SGK’ya verdiğinin iddia ve kabul olunmasına göre sanığın bu eyleminin 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun 2/A maddesinde belirtilen Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik mesleğinin konusu kapsamındaki işlerden olup olmadığı araştırılıp, bu kapsamda olduğunun kabulü halinde aynı yasanın 47. Maddesi aracılığıyla 765 sayılı TCK’nın 339/1. (5237 sayılı TCK’nın 204/2.) maddesine uyan suçu oluşturacağı nazara alınıp; suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK’nın 339/1. maddesindeki (5237 sayılı TCK’nın 204/2. maddesi) suça uygun resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delilleri takdir ve değerlendirmenin üst dereceli ağır ceza mahkemesine ait bulunduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi yargılamaya devamla özel belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet kurulması...”, Yarg. , 11.CD. , 16/05/2012 t. , 2011/13549 E. , 2012/8893 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

³⁹⁴ “Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ile özelleştirme programına alınan kuruluşlarda çalışan personel ve sözleşmeli olarak çalıştırılan personel, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi sayılırlar ve bu personelin özelleştirilmenin paralarına ve para hükmündeki evrak ve senetlerine ve mevcutlarına karşı işledikleri suçlar ile bilânço, tutanak, rapor ve benzeri her türlü belge ve defterleri üzerinde işledikleri suçlar ile ifa ettikleri görevlerinden doğan suçlardan dolayı haklarında Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Üçüncü Kısım Dördüncü Bölüm ile Dördüncü Kısım Birinci Bölüm altında yer alan suçlara ilişkin hükümler uygulanır.”

Kanun'un 17. maddesine göre ajans personeli *bu Kanun kapsamında yaptıkları işlemlerde Türk Ceza Kanununun uygulanması bakımından*, 5368 sayılı Lisanslı Harita Mühendisleri Büroları Hakkında Kanunun 5. maddesine göre *Lisanslı harita kadastro mühendislik bürolarında, bu Kanun kapsamında belirtilen hizmetleri yapmakla yetkilendirilenler Türk Ceza Kanununun uygulanmasında*, 4054 sayılı *Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 60. maddesine göre Görevleri ile ilgili olarak suç işleyen Kurul başkan ve üyeleri ile personeli ceza sorumluluğu bakımından*, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunun 25. maddesine göre *Kurulun başkan ve üyeleri ile diğer personeli görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlar ile bunlara karşı işlenen suçlardan dolayı sorumluluk bağlamında Türk Ceza Kanununun uygulamasında*, 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunun 28. maddesine göre *Yönetim Kurulu üyeleri ile Kurum personeli*, 4634 sayılı Şeker Kanunun 9. maddesine göre *Kurulun başkan ve üyeleri ile diğer personeli görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlar ile bunlara karşı işlenen suçlardan dolayı sorumluluk bağlamında Türk Ceza Kanununun uygulamasında*, 7201 sayılı Tebligat Kanunun 52. maddesine göre *Bu Kanunun tatbikinde vazifeli bulunan memur ve hizmetliler ile mahalle, köy muhtar ve ihtiyar heyeti ve meclisi azaları işledikleri suçlar ile kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı*, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi ve Grev ve Lokavt Kanunun 69. maddesine göre *Resmi arabulucu olarak görevlendirilenler görevlerinin ifası sırasında veya ifasından dolayı işledikleri veya kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından*, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunun 9. maddesine göre *Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı kamu görevlisi sayılırlar.*

Kuruluş kanunlarında suç işleyen personelin kamu görevlisi gibi cezalandırılacağına dair hüküm bulunan müesseselere ait belgelerin resmi belge sayılıp sayılmayacağı öğretide tartışılmıştır. Artuk, Gökçen ve Yenidünya'ya göre konuya ilişkin açık hüküm bulunmayan hallerde sadece suç işleyen personelin kamu görevlisi gibi cezalandırılacağına dair hüküm, o kuruluştaki düzenlenen belgelere resmi nitelik vermez çünkü bu yöndeki hükümler faillerin kamu görevlisi gibi cezalandırılmasına ilişkin olup o kurumca düzenlenen belgelerin niteliğini değiştirme

amacı taşımaz³⁹⁵. Yargıtay içtihatlarında ise, bu konuda birlik sağlanmamıştır. 01/05/1984 tarihli bir kararında kanununda kendisine ait malların devlet malı sayılacağına ve bu mal aleyhine suç işleyen kuruluş mensuplarının devlet memuru gibi cezalandırılacağına ilişkin özel bir hüküm bulunmasının aynı kuruluşa ait belgelerin resmi belge sayılmasına yeterli olmadığını belirtmiştir. Başka bir kararında ise kuruluş kanunlarında bu yönde hüküm bulunan kurumlara ait belgeler, istisnasız olarak resmi belge sayılmıştır. Kararda; “2834 sayılı Kanunun 11. ve 3202 sayılı Kanunun (mülga Ziraat Bankası Kanunu) 54. Maddeleri sahte olarak düzenlenen kredi borç senetlerinin resmi evrak sayılacağını amir bulunmasına göre, TCK’nın 342/1. Maddesi yerine 345. Maddesiyle hüküm kurulması, aleyhe temyiz olmadığından bozma sebebi yapılmamıştır.” denilmektedir³⁹⁶.

Öğretide bazı belgelerin çifte nitelik taşıdıkları belirtilmektedir. Belgenin bir kısmı kamu görevlisi, bir kısmı ise sivil kişiler tarafından düzenleniyorsa kamu görevlisi tarafından düzenlenen kısmı resmi, sivil kişiler tarafından düzenlenen kısmı ise özel belge olarak kabul edilmelidir. Buna örnek olarak, ihracat ve ithalatta yoğun olarak kullanılan gümrük giriş ve çıkış beyannameleri gösterilebilir³⁹⁷. Bu konu ile ilgili başka bir örnek, kamu görevlisi doktorun yazdığı reçetedir. Doktorun yazdığı reçete kısmında değil de ilacın eczaneden teslim alındığına dair kısmında sahtecilik yapılmışsa, ancak bu kısım açısından ve tahrifat yapılan kısmın niteliği dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır³⁹⁸. Yargıtay 6. Ceza Dairesi, 1986 yılında verdiği bir kararında; “...resmi reçetelerin arkalarındaki ilaç teslimine dair hasta imzalarının sahte bulunduğu ve bu durumuyla belgelerin özel kesimlerinde sahtecilik suçlarının işlendiği gözetilmeden özel belgede sahtecilik yerine resmi belgede sahtecilik suçundan karar verilmesi” ni Kanuna aykırı bulmuştur³⁹⁹.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2007 yılında verdiği başka bir kararında;
“Saniğin T.C. V... Bankası Mersin Şubesinden alınan otomobil kredisinin 11 ve 12. Taksitlerinin ödenmemesi nedeniyle banka tarafından aleyhine girilen icra takibine vaki itiraz üzerine suça

³⁹⁵ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 473.

³⁹⁶ Bknz. Yarg. , 6. CD., 01/05/1984 t. , 1984/1944 E. , 1984/3564 K. sayılı kararı, YKD, Ağustos 1984, s. 122 vd.; Yarg. , 6. CD. , 15/11/1983 t., 1983/4798 E. , 1983/8498 K. sayılı kararı, Erman ve Özek, s. 384; Ekinci ve Esen, s. 29; Tezcan, Erdem ve Önok, ss. 678-679; Taşdemir ve Özkepir, s. 122.

³⁹⁷ Erman ve Özek, s. 383.

³⁹⁸ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 474.

³⁹⁹ Yarg. , 6. CD., 17/09/1986 t. , 1986/4709 E. , 1986/9213 K. sayılı kararı, Malkoç ve Güler, s. 2500.

konu 06/05/1999 tarih ve 99222002 nolu 2.132.411.617 TL miktarlı kredi borcunun ödendiğine dair özel belge niteliğindeki dekontu, Mersin 8. Noterliğinin 24/03/2000 gün ve 06995 yevmiye numarası ile tasdik ettirdikten sonra aleyhine açılan davada delil olarak bildirmekten ibaret eyleminde suça konu belgenin 1512 sayılı Noterlik Kanunun 84 ve devamı maddelerinde belirtilen düzenleme şeklindeki işlemlerden bulunmadığı, Noter tarafından yapılan onay işleminin belge içeriğini kapsamayacağı cihetle somut olayda noter onay bölümünde herhangi bir sahteciliğin söz konusu olmaması nedeniyle belgenin hukuki niteliğinin değişmeyeceği gözetilmeden sanığın özel belgede sahtecilik suçundan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde hüküm kurulması,... yasaya aykırıdır⁴⁰⁰” şeklinde görüş bildirmiştir.

5237 sayılı Kanunun 204. maddesi ile ilgili TBMM Adalet Komisyonu zabıtlarında da resmi belge ile ilgili olarak *“belli bir tanımlama getirilmesinin uygulamanın önünü tıkayıcı etki yaratacağı bu konunun doktrin ve yargı içtihatları çerçevesinde çözümlenmesi gerektiği”* ifade edilmiştir⁴⁰¹.

Yargıtay kararlarında resmi belge olarak kabul edilen belge türlerinden bazıları şunlardır: nakliye tezkeresi⁴⁰², bono⁴⁰³, reçete⁴⁰⁴, sigortalılığa esas belgeler⁴⁰⁵, muhtarlık belgeleri⁴⁰⁶, vekaletname⁴⁰⁷, diploma⁴⁰⁸, sınav evrakı⁴⁰⁹, nüfus

⁴⁰⁰ Yarg. , 11.CD. , 08/11/2007 t. , 2005/11034 E. , 2007/7734 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴⁰¹ Yargıtay temsilcisi tarafından *“... belgeyi, görevinin normal fonksiyonu gereği düzenleyen kişinin düzenlediği belge, resmi belgedir. Yani, ikinci fıkraya girer. Görevinin normal fonksiyonu dışında bir memur, bir kamu görevlisi düzenlerse, üçüncü kişi gibidir., birinci fıkraya girer. O bakımdan tanımlamamanın, öğretinin bu konudaki geniş olanaklarını ona bırakmanın, uygulayıcıyı daraltıcı değil, rahatlatıcı olacağını ve doğruya varmada kolaylık sağlayacağını düşünüyorum”* şeklinde tespitler yapılmıştır. Kaylan, Belgede Sahtecilik, s. 707.

⁴⁰² Yarg. , 4.CD. , 02/07/2008 t. , 2008/1381 E. , 2008/15202 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com

⁴⁰³ YCGK, 13/05/2008 t. , 2008/6-20 E. , 2008/110 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com

⁴⁰⁴ *“1-)Kırşehir Devlet Hastahanesinde uzman doktor olan sanıklar ..., ... ve ...'ın medikal şirket yetkilileri olan sanıklar ..., ... ve ...'in yönlendirmeleri ile karne sahiplerini görmeden ve muayene etmeden sağlık kurulu raporları ile reçeteler düzenledikleri, sanıklar ..., ... ve ...'in de bu şekilde düzenlettirdikleri reçeteleri faturalandırıp katılan kuruma ibraz edip bedellerini tahsil ettikleri iddiasıyla açılan kamu davasında; gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenebilmesi ve sanıkların suç kasıtları ile hukuki durumlarının tayini bakımından, karne sahiplerinin reçete ve sağlık kurulu raporlarında belirtilen medikal malzemeleri kullanmalarını gerektirir şekilde yatalak hasta olup olmadıkları, rahatsızlıklarının bulunup bulunmadığı hususları araştırılarak, her bir sanık doktor tarafından düzenlenen suça konu sağlık kurulu raporları ile reçeteler tasnif edilip medikal şirket yetkilisi sanıklarında sorumlu tutuldukları sahte rapor ve reçeteler ayrı ayrı değerlendirildikten sonra doktor olan sanıkların eylemlerinin sübutu halinde, 5237 Sayılı TCK'nun 204/2. maddesinde yaptırma bağlanan “kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği” suçunu oluşturacağı...”, Yarg. 11. CD. , 11/05/2017 t. , 2015/8513 E. , 2017/3646 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com*

⁴⁰⁵ Yarg. , 11. CD. , 11/03/2008 t. , 2007/7909 E. , 2008/1439 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

cüzdanı⁴¹⁰, sağlık karnesi⁴¹¹, araç plakası⁴¹², araç ruhsatı⁴¹³, imza sirküleri⁴¹⁴, TSE belgesi ve gümrük beyannamesi⁴¹⁵, icra dairesinden alınan borcun ödendiğine dair yazı⁴¹⁶.

Her ne kadar bir yazının resmi belge sayılması için bunun kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi gerekteyise de, TCK'nın 204. maddesinin ikinci fıkrasında suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi hali ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre; *“Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”*

Görüldüğü üzere, failin kamu görevlisi olması durumunda cezası daha fazla olmaktadır. Birinci fıkrada yer alan suç bakımından ise, failin kamu görevlisi olması gerekmemektedir. Burada, sahte resmi belge, kamu görevlisi olmayan özel kişi tarafından düzenlendiği veya gerçek bir resmi belge değiştirildiği ya da sahte resmi belge kullanıldığı için sahtecilik suçu oluşmaktadır. Sahte resmi belgenin düzenlenmesinde özel kişi aslında kamu görevlisinin düzenlemesi gereken bir resmi belgeyi düzenleyerek sahtecilik suçunu işlemektedir.

---

⁴⁰⁶ Yarg. , 11. CD. , 26/02/2008 t. , 2006/4904 E. , 2008/1076 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴⁰⁷ Yarg. , 11.CD. , 31/01/2008 t. , 2006/379 E. , 2008/427 K. sayılı kararı, Dinamik Mevzuat İçtihat Programı.

⁴⁰⁸ YCGK, 04/12/2007 t. , 2007/11-245 E. , 2007/264 K. sayılı kararı, Dinamik Mevzuat İçtihat Programı.

⁴⁰⁹ YCGK, 13/11/2007 t. , 2006/6-210 E. , 2007/231 K. sayılı kararı, Dinamik Mevzuat İçtihat Programı.

⁴¹⁰ Yarg. , 11.CD. , 16/10/2007 t. , 2007/5158 E. , 2007/6701 K. sayılı kararı, Dinamik Mevzuat İçtihat Programı.

⁴¹¹ YCGK, 16/10/2007 t. , 2006/6-43 E. , 2007/206 K. sayılı kararı, Dinamik Mevzuat İçtihat Programı.

⁴¹² YCGK, 04/10/2011 t. , 2011/8-115 E. , 2011/197 K. sayılı kararı, Erdener Yurtcan, **Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları**, 2. Bası, Ekim 2015, s. 49; Yarg. 11.CD. , 04/06/2007 t. , 2007/2724 E. , 2007/3863 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴¹³ Yarg. , 11.CD. , 28/05/2007 t. , 2005/8618 E. , 2007/3660 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴¹⁴ Yarg. , 11.CD. , 29/05/2007 t. , 2007/2740 E. , 2007/3713 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴¹⁵ Yarg. , 11.CD. , 24/04/2007 t. , 2005/1244 E. , 2007/2761 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴¹⁶ Yarg. , 6.CD. , 03/05/2006 t. , 2004/9917 E. , 2006/4489 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

3. Görev Gereği Düzenlenmiş Olması

Belgenin içeriği ile düzenleme sebebi arasında zorunlu bir ilişki bulunmalıdır. Aksi takdirde görevde yetki aşılarak belge düzenlenmişse, kamu görevlisinin faaliyeti ile belgenin düzenlenmesi arasında bir ilişkiden bahsedilemez⁴¹⁷.

YCGK'nun 08/12/1986 tarih, 1986/328 E. ve 1986/573 K. sayılı içtihadına göre⁴¹⁸; *“Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için memurun gördüğü görevle düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca resmi belgeye vücut veren yasal dayanağa uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması da gerekir.”* Eğer bu özellikleri taşımıyorsa, resmi belgeden söz edilemeyecektir.

İcra edilen görevin sahteciliği kolaylaştırmış olması yeterli değildir⁴¹⁹. Böyle bir durum söz konusu ise, sivil kişinin belgede sahteciliğini yaptırma bağlayan hükmün uygulanması gerekir⁴²⁰.

Bir belge kamu görevlisi tarafından düzenlenip de bu düzenleme ile kamu görevlisinin görevi arasında bağlantı bulunduğu durumlarda resmi belgeden söz edilir⁴²¹. 5327 sayılı Kanunun gerekçesinde resmi belge; bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir bağın bulunması gerektiği belirtilmiştir. Bu tanıma uymayan belgeler özel belge olarak kabul edilebilir⁴²². Çalıştığı yerde, oturduğu apartman dairesinin kira sözleşmesini imzalayan kamu görevlisi resmi belge değil, özel belge düzenlemiştir⁴²³.

Burada görev sırasında işlenen suç ile görev gereği işlenen suç arasında fark olduğuna vurgu yapmak gerekir. Bu nedenle, imar ve şehircilik müdürlüğünde

⁴¹⁷ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 103.

⁴¹⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 103.

⁴¹⁹ Erman ve Özek, s. 375; Erman, Sahtekarlık, s. 369; Soyaslan, s. 489; Abdullah Pulat Gözübüyük, Belgede Sahtecilik Cürümleri, **Adalet Dergisi**, Şubat 1970, Yıl:61, Sayı:2, (Belgede Sahtecilik), s. 79.

⁴²⁰ Erman ve Özek, s. 375; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 104; Erem ve Toroslu, s. 255.

⁴²¹ Erman ve Özek, s. 380; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 104.

⁴²² Yarg. , 4. CD. , 28/01/2008 t. , 2008/8133 E. , 2009/1039 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 104.

⁴²³ Soyaslan, s. 489.

çalışan kamu görevlisinin görevi dahilinde imarla ilgili sahte bir belge düzenlemesi ile müdürlükteki çalışma arkadaşına hakaret etmesi farklı suçlara vücut verir⁴²⁴.

Resmi belgenin unsurları gerçekte bulunmadığı halde varmış gibi gösterildiği takdirde resmi belgede sahtecilik söz konusu olacaktır⁴²⁵.

Resmi belge, kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlendiği anda oluşur, bu resmi özellikler henüz tamamlanmamış ise resmi belgeden söz edilemez⁴²⁶.

Belge, yabancı ülkede düzenlenmiş olsa bile Türkiye’de resmi belge kabul edilebilir. Bunun için, yabancı devlet makamlarınca hazırlanan resmi belgelerin verildiği devletin yetkili makamı veya ilgili konsolosluk tarafından onaylanması gerekir (HMK m. 224)⁴²⁷.

Yargıtay verdiği kararlarda “yabancı ülke pasaportu” nu⁴²⁸ ve “yabancı ülke sürücü belgesi” ni⁴²⁹ TCK m. 204/1 anlamında resmi belge saymıştır⁴³⁰. Buna

⁴²⁴ Soyaslan, s. 489; Mustafa Dönmez, **Açıklamalı-İçtihatlı Devlet Memurları Kanunu**, 4. Baskı, Ekin Yayın, Ankara, 2012, s. 166.

⁴²⁵ Erman ve Özek, s. 380; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 104.

⁴²⁶ “Sahtecilik suçunun oluşması için, gerçek bir belge üzerinde ekleme ve değişiklik yapılması, bozulması, yok edilmesi ya da aslı olmayan gerçeğe aykırı bir belgenin düzenlenmesi gerekir. Belgenin içeriği hukuki sonuç doğurmaya elverişli ve düzenleyeni belli olmalıdır. Olayda, bilirkişi raporunun sonradan değiştirilerek resmi belgede sahtecilik suçunun işlendiği iddia olunmakta ise de, HUMK’nın 286. maddesi uyarınca hakimi bağlamayan ve hakim tarafından serbestçe değerlendirilecek olan bilirkişi raporları, bilirkişiler arasında görüş farklılığı doğduğunda çoğunluk görüşünün yanında ayrık oyun nedenleri de belirtilerek düzenlenen raporun, tüm bilirkişilerce imzalanıp, anılan Yasanın 282. maddesine göre mahkemeye sunulması ile resmi nitelik kazanacaktır. İmza noksanı olan, hakim veya yazı işleri müdürü tarafından havale edilerek dosyaya konulmayan bir belge, dosyanın parçası olmadığı cihetle resmi bir belge olarak kabul edilmez. Bilirkişiler O.G.A. ve K.B. tarafından imzalanan bilirkişi Kemal Özbilen tarafından 12.12.2003 tarihinde ek karşı oy ile imzalanmakla birlikte bu tarihte resmi belge niteliğini kazanmıştır. Bilirkişi kurulunda bulunan bilirkişilerin imzaladığı tarihte bir rapordan söz edilebilecektir. Üç imzanın tamamlanmasından önceki rapor, bilirkişi raporu olmayıp raporun taslağıdır ve resmi belge niteliğini kazanmamıştır. Raporun, tüm bilirkişilerin imzasını taşımaması halinde taslak niteliğinde olması nedeniyle özel belge olarak kabulü de mümkün olmadığından K.Ö. tarafından hazırlanan ve 20.08.2003 tarihinde mahkeme kalemine bırakılan rapor 3 bilirkişi imzasını taşımaması nedeniyle bilirkişi raporu olarak kabul edilemez. Henüz dosyanın bir parçası olmayan bu taslak üzerinde imza sahiplerinin değişiklik yapmaları mümkündür. Bu şekildeki bir taslakla, bilirkişinin bürosunda veya üzerinde bulunan, henüz adliyeye getirilmemiş olan taslak arasında bir fark bulunmamaktadır.” , Yarg. , 11. CD. , 29/09/2006 t. , 2006/1047 E. , 2006/7635 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, ss. 104-105.

⁴²⁷ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 105.

⁴²⁸ Yarg. , 11. CD. , 15/02/2002 t. , 2010/2428 E. , 2012/1539 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 105.

⁴²⁹ Yarg. , 11. CD. , 15/02/2002 t. , 2010/2428 E. , 2012/1539 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s.105.

⁴³⁰ “Roma yüksek mimarlık okulundan mezun olduğuna dair sahte diplomayı memleketimizde kullanan ... kişinin işlediği fiil ... resmi evrakta sahtecilik suçunu teşkil eder.”, Yarg. , 1. CD. , 25/01/1936 t. , 1936/6 E. , 1936/4 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 105.

karşılık “yabancı ülke kimliği” ni⁴³¹ sahte olarak düzenlendiğinde niteliği itibariyle TCK m. 204/3 kapsamında kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerden saymamıştır.

4. Zorunlu Şekil Şartlarını Taşımaları

Bir belgenin hukuki sonuç doğurabilmesi için geçerlilik için öngörülen zorunlu şekil şartlarını taşıması gerekir⁴³². Eğer resmi belge zorunlu şekil şartlarını taşımıyorsa resmi belgede sahtecilikten söz edilemez. Örneğin bir vasiyetnamenin resmi nitelik taşıyabilmesi için MK m. 532’ye göre iki tanığın katılımıyla sulh hakimi, noter ya da kanunla bu konuda yetkilendirilen bir görevli tarafından düzenlenmesi gerekir.

Yargıtay’ın vermiş olduğu kararlar da bu yöndedir: “*üç bilirkişinin görevlendirildiği yargılamada ibraz edilen belgenin bilirkişilerden ikisinin imzasını taşınamaması karşısında geçerli bir adli mütalaa niteliğine kavuşmadığı, ancak taslak sayılabileceği bu nedenle de resmi belgede sahtecilik suçunun varlığından söz edilemeyeceği*⁴³³...”.

Benzer bir karara göre; “*suça konu çekte düzenleme yeri olarak belirtilen yerin kent, ilçe, köy şeklinde yönetim birimi olmadığı bu nedenle TTK’nın 692. maddesinde öngörülen zorunlu unsurun gerçekleşmediği gözetilerek 765 s. TCK’nın 345. maddesi yerine 342/1. maddesi ile hüküm kurulması*⁴³⁴...”, bozmayı gerektirmiştir⁴³⁵. Yargıtay uygulaması yasal unsurları taşımayan resmi belgenin özel belge olarak kabul edilmesi şeklindedir.

⁴³¹ Yarg. , 11. CD. , 14/02/2012 t. , 2009/14902 E. , 2012/1493 K. Sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 105.

⁴³² Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 3289.

⁴³³ YCGK, 01/05/2007 t. , 2007/11-59 E. , 2007/105 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴³⁴ Yarg. , 6. CD. , 26/04/2006 t. , 2004/9925 E. , 2006/4202 K. Sayılı kararı, Dinamik Mevzuat İçtihat Programı. “*Suça konu senette borçlu adresi yazılan “Hisar Mah. Müze Sokak” adının düzenleme yeri olarak kabul edilemeyeceği, senedin bu haliyle TTK’nın 688. Maddesinde yazılı unsurları taşımadığı gözetilmeden, TCK’nın 345. Maddesi yerine yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.*”, Yarg. , 6.CD., 23/10/2003 t., 2002/16560 E. , 2003/7412 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴³⁵ “*Resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için sahte belgenin usulüne uygun biçimde düzenlenmesi, buna göre de belgeyi düzenleyen kurumun ismi, kaşesi, mühür ve yetkili memurun imzası gibi bulunması zorunlu olan öğeleri içermesi yanında hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması da gerekmektedir.*”, Yarg. , 11.CD. , 11/07/2011 t. , 2011/5886 E. , 2011/7488 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.adalet.org

Çeklerle ilgili olarak çek üzerinde keşidecinin vergi numarasının olmaması çekin geçerliliği dolayısıyla resmi belge olma vasfını engellemez (Çek K. m. 2/9). Yargıtay kararlarında da bu husus şu şekilde vurgulanmaktadır: “Çekin unsurları yasada sınırlı olarak sayılmış olup vergi kimlik numarası bunlar arasında yer almadığından çek üzerinde tahrifat yapılması suçunda çekte vergi kimlik numarası olmadığı için özel belge niteliğinde kabul edilip sahteciliğin resmi belge yerine özel belgede sahtecilik olacağının kabulü doğru değildir.”⁴³⁶”.

Bir resmi belgenin yasal unsurlarındaki eksikliği, o belgeyi düzenleme yetkisi olan kişi dışında bir kişinin tamamlaması halinde de resmi evrakta sahtecilik suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir. Örneğin, keşidecisi tarafından keşide yeri yazılmayan bir senet üzerine daha sonradan üçüncü bir kişi tarafından keşide yeri eklenmesi halinde özel belgede sahtecilik suçu işlenmiş olur⁴³⁷.

Madde gerekçelerinde ayrıca şekil şartlarına ilişkin verilen örnek de şu şekildedir:

“Kambiyo senedi veya emtiayı temsil eden evrak, imzalı ve boş olarak faile tevdi edilmiş olup da, fail, bunu tevdi maksadından farklı bir şekilde doldurmuşsa, o takdirde açığa atılan imzanın kötüye kullanılmasına ilişkin yaptırım uygulanacaktır. Çünkü bu durumda tevdi edilen kağıt, imzalı ve fakat boş olarak verildiği için henüz belge niteliğini kazanmamıştır.”

B. Resmi Belge Hükmünde Belgeler⁴³⁸

765 sayılı TCK’nın 349. maddesinin 2. fıkrasında;

“Emre veya hamile yazılı olarak tanzim edilen kambiyo senetleri, emtiayı temsil eden evrak yahut ortaklık veya alacaklılık sağlayarak belli bir meblağı temsil eden hisse senetleri, tahviller ve hazine bonoları gibi kıymetliler ile bunlar dışında kalan kıymetli evrak ve mali değerleri temsil eden veya ihraç edenin mali yükümlülüklerini içerek her türlü evrak resmi varaka hükmündedir.” denilmektedir.

⁴³⁶ Yarg. , 11.CD. , 23/01/2009 t. , 2008/20423 E. , 2009/14508 K. sayılı kararı, (10.04.2016), www.kazanci.com.

⁴³⁷ Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Cilt:V, Ankara 2014, Adalet Yayınevi, (C:V), s. 5973; Erman ve Özek, s. 374; Sahir Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi Evrak Tabirinden Ne Anlaşılmalı Lazım Gelir? , **Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi**, Cilt:IV, Sayı:1, Ankara, 1949, (Resmi Evrak), s. 131.

⁴³⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, “Resmi belgeye benzetilen belge” adı altında konuyu incelemiştir. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 685.

Bu hüküm ile özel belge niteliğinde olan bazı belgeler, sosyal açıdan sahip oldukları önem ve ekonomik hayatta oynadıkları rol nedeniyle resmi belge statüsüne sokulmuştur⁴³⁹.

5237 sayılı TCK' nın "Resmi Belge Hükümünde Belgeler" başlıklı 210. maddesi ise;

"(1) Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur." şeklinde düzenlenmiştir.

Madde gerekçesinde bu düzenlemenin amacı şu şekilde açıklanmıştır:

" Madde, ticari hayatta büyük yer tutan ve basit bir ciro ile veya buna bile gerek görülmeksizin tedavül eden bazı evrakı daha ciddi bir şekilde korumak maksadına yöneliktir.

*Maddede, son zamanlarda tahvillerde de sahtecilik fiillerinin geniş ölçüde gerçekleştirilmesi ve bu nedenle güvenliğin çok zarara uğraması nedeni ile "her türlü tahviller" de özel himaye altına alınmıştır; ayrıca el yazılı vasiyetnamelerde gerçekleştirilen sahtecilik dolayısıyla resmi belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanacağı açıklanmıştır. Burada söz konusu olan vasiyetname, noter huzurunda yapılmamış olanlardır. Noterin talep üzerine düzenlediği vasiyetname bir resmi belge olduğundan bu madde kapsamında zikredilmesine gerek yoktur. Burada geçen vasiyetname, ölen kişinin meydana getirdiği el yazısı ile yapılmış veya onun beyanı üzerine özel kişilerce saptanmış vasiyetnamelerdir."*⁴⁴⁰.

765 sayılı TCK'nın 349. maddesinin 1. fıkrasındaki "mahkemeler ve resmi dairelerde kanunen geçerli sayılan belge düzenlemeye yetkili olanın memur gibi değerlendirileceği" hükmüne ne Hükümet Tasarısı'nda ne de 5237 sayılı TCK'da yer verilmiştir.

⁴³⁹ Erman, Sahtekarlık, s. 393. İtalya Ceza Kanununun 491. maddesinde bu belgeleri içerikleri itibarıyla özel belge, cezaları açısından resmi belge saymıştır. Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 107.

⁴⁴⁰ TCK Hükümet Tasarısının 286. maddesinde aynı konuda; "Emre veya hamile yazılı kambiyo senetleriyle emtiayı temsil eden belgelerde ve hisse senetleriyle her türlü tahvillerde ve vasiyetnamelerde yapılan her türlü sahtecilik fiilleri hakkında 281 inci maddede yazılı ceza uygulanır." hükmüne yer verilmiştir.

Bununla birlikte Hükümet Tasarındaki hüküm ile 5237 sayılı TCK'nın 210. maddesindeki norm arasındaki önemli bir farka işaret etmek gerekir. Hükümet Tasarısının 286. maddesi ile getirilen hükümde “sadece ceza yönünden resmi belgede sahtecilik suçuna atıf” yapılmış ancak “suçun oluşması için özel belgede sahtecilikte olduğu gibi belgenin kullanılması gerektiği” belirtilmiştir⁴⁴¹. Buna karşılık 5237 sayılı Kanun sadece ceza yönünden resmi belgede sahtecilik suçlarına atıf yapmamış, bu tür belgelerin bütün hükümleriyle birlikte resmi belgede sahtecilik kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiş, suçun oluşması için belgenin düzenlenmesi veya değiştirilmesini yeterli saymıştır.

Bu husus madde gerekçesinde;

“Madde ile, sayılan özel belgelerde sahtecilik yapılması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir. Burada söz konusu olan, sadece resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin cezanın uygulanması değildir. Sayılan belgelerde sahtecilik yapılması durumunda, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.” denilmek suretiyle ifade edilmiştir.

Burada değinilmesi gereken bir başka husus, bu belgelerde sahtecilik yapılması halinde kural olarak sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik (m. 204/1) hükümlerinin uygulanacağıdır. Failin kamu görevlisi olması halinde ise bu belgeleri düzenlemesi ile kamu görevi arasında nedensellik bağı kurulması halinde 204/2. madde hükmü uygulanacaktır. Bu duruma örnek olarak, mal müdürünün görevi ile ilgili sahte çek düzenlemesi verilebilir⁴⁴².

⁴⁴¹ Hükümet Tasarısının gerekçesinde; “Madde, ticari hayatta büyük yer tutan ve basit bir ciro ile veya buna bile gerek görülmeksizin tedavül eden bazı evrakı daha ciddi bir şekilde korumak maksadına yöneliktir. Madde 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu da göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Ancak 765 sayılı Kanunun, mehz Kanundan ayrılma sonucu bizdeki uygulamada ortaya çıkan ve bazen dava zamanaşımına uğramasına yol açan bir aksaklık giderilmiş ve resmi belgelerde eşitliğin sadece ceza yönünden olduğu açıklanmıştır. Şu suretle ki, suç bütün özel belgelerde sahtecilik fiillerinde olduğu gibi, yine kullanma ile oluşacak, sadece resmi belgede sahteciliğin cezası uygulanacaktır. Kambiyo senedi veya emtiayı temsil eden evrak, imzalı ve boş olarak faile tevdi edilmiş olup da, fail bunu, tevdi maksadından farklı bir şekilde doldurmuşsa, o takdirde açığa atılan imzanın kötüye kullanılmasına ilişkin yaptırım uygulanacaktır. Bu hususta 285 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır. Maddede son zamanlarda tahvillerde de sahtecilik fiillerinin geniş ölçüde gerçekleştirilmesi ve bu nedenle güvenliğin çok zarara uğraması nedeni ile “her türlü tahviller” de özel himaye altına alınmıştır; ayrıca el yazılı vasiyetnamelerde gerçekleştirilen sahtecilik dolayısıyla resmi belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanacağı açıklanmıştır. Burada söz konusu olan vasiyetname, noter huzurunda yapılmamış olanlardır. Noterin talep üzerine düzenlediği vasiyetname bir resmi belge olduğundan bu madde kapsamında zikredilmesine gerek yoktur. Burada geçen vasiyetname, ölen kişinin meydana getirdiği el yazısı ile yapılmış veya onun beyanı üzerine özel kişilerce saptanmış vasiyetnamelerdir.” denilmektedir.

⁴⁴² Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 109.

Maddede ifade edildiği üzere, özel belgede sahteciliğin konusunu emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname oluşturuyorsa resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanacaktır. Dolayısıyla cezanın belirlenmesinde değil aynı zamanda suçun oluşumunda da söz konusu hükümlerin dikkate alınması gerekir. Bunun sonucu olarak, söz konusu belgeler bakımından suç sahteciliğin yapıldığı anda tamamlanır, özel belgelerde sahtecilikten farklı olarak suçun oluşması için sahte belgenin kullanılmış olması gerekmez⁴⁴³.

Maddede sayılan bu belgelerin resmi belge hükmünde sayılabilmesi için, kanunda öngörülen tüm şartları yerine gelmiş olmalıdır⁴⁴⁴. Eğer bu şartların birinde eksiklik bulunur ve zorunlu unsurlardan birine yer verilmezse belgenin özel belge olduğu kabul edilir⁴⁴⁵.

⁴⁴³ Güngör, s. 65. İtalyan Ceza kanunu m. 491 ise resmi belge hükmündeki belgelerde yapılan sahteciliği yalnızca ceza bakımından resmi belgede sahtecilikle eş tutmuştur; bu nedenle suçun işlenmesi için belgelerin ayrıca kullanılması gerekir. Soyaslan, ss. 491-504.

⁴⁴⁴ Bakıcı ve Yalvaç, s. 718; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 675; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 685; Hafizoğulları ve Özen, s. 169; Gündel, s. 1066; Gökcan, Resmi Belge, s. 102; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:IV, s. 5631; Taşdemir, s. 39; Meran, Dolandırıcılık, s. 361, Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 75.

“...2-) Kambiyo senetlerinde yapılan sahteciliğin resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen bütün unsurlarını taşıması gerekli olup, Yargıtay İBK'nın 14.12.1992 tarih ve 1/5 Sayılı kararında da açıklandığı üzere; kambiyo senetlerinde bulunması zorunlu olan keşide yerinin duraksamaya meydan vermeyecek biçimde açık ve anlaşılır olması gerekmektedir. Suça konu çekin dosyada bulunan onaysız fotokopisinde, TTK'nın 688. maddesinde öngörülen ve bulunması zorunlu unsurlardan olan "keşide yerinin" gösterilmemiş olması, ayrıca keşide edenin ismi yanında da herhangi bir yer yazılmamış olması karşısında; gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesi ve suç vasfının tayini amacıyla, suça konu çek aslı duruşmaya getirilerek, keşide yerinin yazılı olup olmadığı araştırılıp, keşide yerinin yazılmamış olduğunun tespiti durumunda, sanığın eyleminin "özel belgede sahtecilik" suçunu oluşturacağı ve denetime olanak sağlanması bakımından da çek aslının dosya içinde bulundurulması gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan sanığın mahkumiyetine karar verilmesi...”, Yarg. , 11.CD. , 20/06/2017 t. , 2015/5107 E. , 2017/4818 K. sayılı kararı, (23.09.2017) www.kazanci.com

“Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 14.12.1992 tarih ve 1/5 ve Ceza Genel Kurulu'nun 24.03.1998 gün ve 51/106 Sayılı kararlarında açıklandığı üzere; kambiyo senetlerinde yapılan sahteciliğin resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için, ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanununda öngörülen bütün unsurları taşıması gerekir. Yasal unsurları taşımayan bir kambiyo senedinde sahtecilik yapılması halinde fiil, özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır. Türk Ticaret Kanununun 688/6 ve 689/4. (suç ve karar tarihinden sonra yürürlüğe giren 6102 Sayılı TTK'nın 776 ve 777.) maddeleri uyarınca suça konu bono asıllarının duruşmaya getirilip incelenerek, bulunması gereken zorunlu unsurları ihtiva edip etmediğinin tespit edilmesi ve aslının denetime imkan verecek şekilde dosya arasına konulmasından sonra sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri yerine yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm kurulması...”, Yarg. , 11. CD. , 20/06/2017 t. , 2015/5547 E. , 2017/4783 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

⁴⁴⁵ Bakıcı ve Yalvaç, s. 718; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 675; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 685; Hafizoğulları ve Özen, s. 169; Gündel, s. 1066; Gökcan, Resmi Belge, s. 102; Yaşar, Gökcan ve

Buna karşılık, kambiyo senedi veya emtiayı temsil eden evrak, imzalı ve boş olarak faile tevdi edilmiş olup da fail bunu tevdi amacından farklı bir şekilde doldurmuşsa, bu takdirde açığa imzanın kötüye kullanılması suçuna ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir. Çünkü bu durumda, tevdi edilen kağıt henüz belge niteliğini kazanmamıştır⁴⁴⁷.

TCK m. 210/1 hükmü bu hükümde yer alan belgeleri düzenleyen kişileri kamu görevlisi haline getirmemektedir. Dolayısıyla bu tür belgelerde sahtecilik yapanlar, özel kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu düzenleyen hükümden (TCK m. 204/1) sorumlu olurlar⁴⁴⁸.

Aşağıda maddede sayılan belge türleri hakkında kısaca bilgi verilecektir.

1. Emre Veya Hamile Yazılı Kambiyo Senedi

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 670 vd. hükümlerine göre kambiyo senetleri⁴⁴⁹, poliçe⁴⁵⁰, bono⁴⁵¹ ve çek⁴⁵² tir. Kambiyo senetleri, TTK'nın "Kıymetli

---

Artuç, C:V, ss. 5587-5959; Taşdemir, s. 39; Meran, Dolandırıcılık, s. 361; Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 3483.

⁴⁴⁶ "Suç tarihinde yürürlükte bulunan 6762 sayılı TTK'nun 688. (6102 sayılı Kanunun 776.) maddesinin 6.fıkrası uyarınca senet metninde bulunması zorunlu unsurlardan olan "tanzim yerinin" bulunmaması halinde senedin özel belge niteliğinde olacağı, dosyada bulunan suça konu bonoda açıkça düzenleme yeri belirtilmemiş, senedi düzenleyenin ismi yanında "K... Mah. Y... Sit. 615 Ada N... Apt. N Blok No:..." biçiminde gösterilen adresin hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmediğinden, suça konu senedin bono vasfını haiz olmayıp, özel belge niteliğinde olduğu gözetilmeden, suç vasfında yanılğı sonucu yazılı şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması...", Yarg. , 11. CD. , 22/01/2015 t. , 2013/2926 E. , 2015/978 K. sayılı kararı, (26/05/2016), www.kazanci.com.

"...1-Yargıtay İBK'nın 14.12.1992 tarih ve 1/5 ve Ceza Genel Kurulu'nun 24.03.1998 gün ve 51/106 sayılı kararlarında açıklandığı üzere kambiyo senetlerinde yapılan sahtekarlığın resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanununda öngörülen bütün zorunlu unsurlarını taşıması gerekir. Aksi takdirde yasal unsurları taşımayan bir kambiyo senedinde sahtekarlık yapılması halinde fiil, özel belgede sahtekarlık suçunu oluşturacaktır. Kuşkusuz, kambiyo senedinin sahteciliğin tamamlandığı anda tüm unsurları taşıması gerekmektedir. Sanıkla iştirak ilişkisi bulunmayan 3. Kişiler veya mağdur tarafından eksik zorunlu unsurların sonradan tamamlanması durumunda resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanmaz...", Yarg. , 11. CD. , 07/12/2012 t. , 2012/4417 E. ve 2012/21222 K. sayılı kararı, Taşdemir, ss. 515-516.

⁴⁴⁷ Bknz. Madde gerekçesi.

⁴⁴⁸ Güngör, s. 65. Gökçen, kuralın TCK m. 204/1'den uygulama yapılması olmakla birlikte bu belgelerin görev nedeniyle düzenlenmesi halinde TCK m. 204/2'den hüküm kurulması gerektiği görüşündedir. Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 109. Tezcan, Erdem ve Önok'un da ifade ettiği üzere kanunen resmi belge hükmünde sayılan bu belgelerin kamu göreviyle bir alakası yoktur. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 739.

⁴⁴⁹ Bu belgelerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen ve Kaya Arslan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 8. Bası, İstanbul 2013, s. 99 vd.; Hasan Pulaşlı, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6273 sayılı Kanunla Değişik 5941 sayılı Çek Kanunu'nun Yorumu ile Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Adalet

Evrak” başlıklı Üçüncü Kitabının dördüncü kısmında düzenlenmiştir. Kambiyo senetleri ticari hayatta paradan sonra en çok kullanılan ödeme araçları olması sebebiyle kamu güveninin en yüksek olduğu belgelerdendir⁴⁵³.

Hak sahipliğinin tespit şeklinde göre kıymetli evrakın 3 çeşidi bulunmaktadır. Bunlar; nama yazılı kıymetli evrak, emre yazılı kıymetli evrak ve hamile yazılı kıymetli evraktır. Kambiyo senetlerinin TCK m. 210/1’in konusunu oluşturabilmesi için emre veya hamiline yazılı olması gerekir. Bu belgeler emre yazılı oldukları takdirde ciro⁴⁵⁴ ve teslim ile devredilirler; bu yüzden tedavül yetenekleri daha fazladır⁴⁵⁵.

Kanunda nama yazılı kambiyo senetleri resmi belge hükmünde kabul edilmemiştir. Bunun nedeni, bu tip senetlerin devrinin, zilyetliğin devriyle beraber bir temlikname verilmesine bağlı tutulmuş olmasıdır Bu yüzden nama yazılı

Yayınevi, Ankara, 2013, s. 115 vd.; Ali Bozer ve Celal Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 3. Bası, Ankara, 2013, s. 51 vd; Hayri Domaniç, **Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması IV**, Birinci Baskıdan Tıpkı Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 110 vd; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, Gözden Geçirilmiş 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.161 vd.; Sesim Soyer Güleç, **Borç İçin Hapis Yasağı ve Karşılıksız Çek Suçu**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Mart 2011, s. 118 vd.

⁴⁵⁰ Poliçe, belirli bir kişinin emrine, içinde tutarı yazılı paranın ödenmesini öngören ve belli bir kişiye karşı düzenleyen tarafından yazılan ve senet metninde poliçe kelimesini içeren senettir. Pulaşlı, s. 119. Poliçede bulunması gereken unsurlar TTK m. 671’e göre “*poliçe kelimesi (Türkçe ya da poliçenin yazıldığı dildeki karşılığı), belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havale, ödeyecek olan kişinin “muhatabın” adı, vade, ödeme yeri, kime ya da kimin emrine ödenecek ise onun adı, düzenlenme tarihi, düzenlenme yeri ve düzenleyenin imzası*”dır.

⁴⁵¹ Bono, düzenleyenin belli meblağdaki bir parayı ödemek üzere borçlandığını gösteren bir kıymetli evraktır. Domaniç, s. 465.

Bonoda bulunması gereken unsurlar TTK m. 776’a göre “*bono veya emre yazılı senet kelimesi (Türkçe ya da bononun yazıldığı dildeki karşılığı), kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödeme vaadi, vade, ödeme yeri, kime ve kimin emrine ödenecek ise onun adı, düzenlenme tarihi, düzenlenme yeri ve düzenleyenin imzası*”dır.

⁴⁵² Çek, bankada hesabı olan kişilerin ödeme aracıdır. Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:V, s. 5966; Taşdemir, s. 500.

Çekte bulunması gereken unsurlar TTK m.780’e göre “*çek kelimesi (Türkçe ya da çekin yazıldığı dildeki karşılığı), kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödenmesi için havale, ödeyecek kişinin “muhatabın” ticari unvanı, ödeme yeri, düzenlenme tarihi, düzenlenme yeri ve düzenleyenin imzası*”dır.

⁴⁵³ Kambiyo senetleri, alacak hakkı içeren ve para gibi ödeme aracı olarak kullanılabilen belgelerdir. Sıkı şekil şartlarına tabidirler ve bu şartları taşımadıklarında geçersiz sayılırlar. Ancak kambiyo senedinin düzenlenmesini sağlayan hukuki ilişkinin geçersizliği kambiyo senedinin geçersiz olması sonucunu doğurmaz. Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:V, s. 5962; Bakıcı ve Yalvaç, s. 1148; Bozer ve Göle, ss. 49-50.

⁴⁵⁴ Ciro, senedin arkasına yazılan yazı ile veya imza ile başkasına devri olarak tanımlanabilir. Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 126.

⁴⁵⁵ Olcay Er, **Türk Ceza Hukuku ve Adli İncelemeler Açısından Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara, Mayıs 2008, www.yok.gov.tr, (13.05.2016), ss. 9-10.

senetlerin tedavül yeteneği diğerlerine göre daha azdır⁴⁵⁶.

Bazı senetler, kanun koyucu tarafından emre yazılı olarak kabul edilmiştir. Örneğin kambiyo senetleri (poliçe, bono ve çek) kanunen emre yazılıdır. Senedin metin veya şeklinden, hamili kim ise, o kimsenin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak, hamile yazılı sayılır (TTK m. 658). TTK'nın 671 ve 672. maddeleri gereğince hamile yazılı poliçe düzenlenemez. Bono da hamile yazılı düzenlenemez. Sonuç olarak emre veya hamile yazılı kambiyo senedinden 4 çeşit belge anlaşılması gerekir. Bunlar; emre yazılmış poliçe, bono ve çek ile hamiline yazılmış çek⁴⁵⁷ tir.

2. Emtiayı Temsil Eden Belge

Emtia, ticarete konu olan mal anlamına gelmektedir⁴⁵⁸. Emtia senetleri, malları temsilen verilen ve belirli şekil şartlarını taşıyan kıymetli evrak niteliğine sahip makbuzlardır.

Emtiayı temsil eden belge ise ticari mallar için özellikle taşıma hukukunda ispat aracı olarak kullanılan belgeleri ifade etmektedir⁴⁵⁹. Emtiayı temsil eden belgeler, 6102 sayılı TTK'nın 832 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunlar; konişmento⁴⁶⁰, makbuz senedi⁴⁶¹ ve varanttır⁴⁶²; ancak TCK m. 210/1 kapsamında

⁴⁵⁶ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 110; Taşdemir, s. 495.

⁴⁵⁷ 6102 sayılı TTK'nın 785. maddesinde çekin hamiline yazılı olarak düzenlenebileceği belirtilmiştir. Gündel, s. 1067; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 111.

⁴⁵⁸ www.tdk.gov.tr.

⁴⁵⁹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 814. Zira MK m. 980/1'de belirtildiği üzere “Bir taşıyıcıya veya umumi mağazaya bırakılmış emtiayı temsil eden kıymetli evrakın teslimi, emtianın teslimi gibi sonuç doğurur.”

⁴⁶⁰ Konişmento TTK m. 1228/1'de “bir taşıma sözleşmesinin yapıldığını ispatlayan, eşyanın taşıyan tarafından teslim alındığını veya gemiye yüklendiğini gösteren ve taşıyanın eşyayı, ancak onun ibrazı karşılığında teslimle yükümlü olduğu senet” olarak tanımlanmıştır. TTK m. 1229/1'e göre “yükletenin beyanına uygun olarak gemiye yüklenen veya yüklenmek üzere teslim alınan eşyanın genel olarak cinsini, tanınması için zorunlu olan işaretlerini, gerektiğinde tehlikeli eşya niteliğinde olup olmadığı hakkında açık bir bilgiyi, koli veya parça sayısı ile ağırlığını veya başka suretle ifade edilen miktarını, eşyanın haricen belli olan hal ve durumunu, taşıyanın adı ve soyadını veya ticaret unvanını ve işletme merkezini, kaptanın adı ve soyadını, geminin adı ve tabiiyetini, yükletenin adı ve soyadını veya ticaret unvanını, yükleten tarafından bildirilmişse, gönderilenin adı ve soyadını veya ticaret unvanını, navlun sözleşmesine göre yükleme limanını ve taşıyanın eşyayı yükleme limanında teslim aldığı tarihi, navlun sözleşmesine göre boşaltma limanını veya buna ilişkin talimat alınacak yeri, konişmentonun düzenlendiği yer ve tarihi, taşıyan veya onu temsilen hareket eden kişinin imzasını, navlunun gönderilen tarafından ödeneceğine dair kayıtları, ödenecekse bunun miktarını, navlun sözleşmesinde açıkça kararlaştırılmışsa, eşyanın boşaltma limanında teslim olunacağı tarih ve süreyi, sorumluluk sınırlarını genişleten her şartı ve taraflarca uygun görülen diğer kayıtları” içermelidir.

⁴⁶¹ Makbuz senedi, kişiye umumi mağazaya tevdi edilen mallar (emtia) veya hububat üzerinde mülkiyet hakkı, varant ise rehin hakkı verir. Bozer ve Göle, s. 345; Poroy ve Tekinalp, s.381. TTK m.

sayılabilmeleri için emre veya hamile yazılı şekilde düzenlenmelidirler.

Emtiayı temsil eden belgeler TTK'da sayılmış olan unsurları taşııyorsa resmi belge hükmünde kabul edilmeyeceklerdir.

3. Hisse Senedi (Pay Senedi)

Anonim veya komandit ortaklıklarda ortaklık sermayesinin birbirine eşit bölümlere ayrılmış parçasından her birinin karşılığı olmak üzere kanunda gösterilen özelliklere uygun olarak düzenlenmiş değerli belge anlamına gelmektedir⁴⁶³. 6762 sayılı TTK'da 6762 sayılı TTK'da 339 vd. maddelerinde düzenlenen hisse senetleri, 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanunun 484 vd. maddelerinde "pay senedi" ismiyle düzenlenmiştir⁴⁶⁴.

4. Tahvil

Şirketlerin sermaye piyasasında borçlanmada kullandıkları sermaye piyasası araçlarından biridir. 6762 sayılı TTK'nın 420 vd. maddelerinde düzenlenmiş olup 420. maddede; *"Anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetlerine denir"* şeklinde

---

832/1'in ilk cümlesine göre, *"Makbuz senedi ve varant verme karşılığında serbest veya gümrüklenmemiş mal ve hububatı, saklama sözleşmesi uyarınca kabul etmek ve tevdi edenlere de bu senetlerle tevdi olunan mal ve hububatı satabilmek veya rehnedebilmek amacıyla kurulan mağazalara "umumi mağaza" denir"*. Makbuz senedi ve varant TTK m. 834'e göre *"tevdi edenin adı, mesleği, yerleşim yeri, tevдинin yapıldığı umumi mağazanın ticaret unvanı ile merkezi, tevdi olunan malların cins ve miktarı ile nitelik ve değerinin bilinmesi için açıklanması gereken hususlar, tevdi olunan malların tabi olması gereken resim, harç ve vergilerin ödenip ödenmediği ve sigorta edilip edilmediği, ödenmiş veya ödenecek ücretler, giderler, senedin kimin adına veya emrine düzenleneceğini gösteren bir ibare, umumi mağaza sahibinin imzası"* unsurlarını içermelidir ve m. 835' e göre varant, makbuz senedine bağlı olmalıdır. Ayrıca TTK m. 836'ya göre *"Makbuz senedi ve varanttan oluşan belgenin dip koçanlı bir defterden koparılmış olması ve defterin umumi mağazaya ait belgeler arasında saklanması gereklidir."*

⁴⁶² Doğan, s. 61.

⁴⁶³ Hisse senedi, anonim şirketler tarafından çıkarılan pay ortaklığı veren kıymetli evraktır. Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:V, s. 5961.

⁴⁶⁴ TTK m. 487/1'e göre *"pay senetlerinin; şirketin unvanını, sermaye tutarını, kuruluş tarihini, bu tarihteki sermaye tutarını, çıkarılan pay senedinin tertibini, bunun tescili tarihini, senedin türünü ve itibari değerini, kaç payı içerdiğini belirtmesi ve şirket adına imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisi tarafından imza edilmiş olması şarttır. Kapalı şirketlerde baskı şeklinde imzanın delikli olması veya sahtekarlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması gerekir."*

tanımlanmıştı. 6102 sayılı TTK’da tahvilin tanımına yer verilmemiştir⁴⁶⁵.

TCK m. 210/1’deki düzenlemede menkul kıymetlerden sadece hisse senedi ve tahvile yer verilmiştir. Bizim de katıldığımız Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe’nin görüşüne göre kanunda sadece hisse senedi ve tahvili belirtmek yerine diğer menkul kıymetleri de içine alacak şekilde Sermaye Piyasası Kanunu⁴⁶⁶,’nda yer alan tanımların dikkate alınarak “Sermaye Piyasası Araçları” kavramının kullanılması daha uygun olacaktır⁴⁶⁷.

5. Vasiyetname

Ölenin mallarının paylaşım şeklini ölmeden önce gösterdiği irade beyanıdır⁴⁶⁸. Bu irade beyanı resmi şekilde, sözlü veya mirasbırakanın el yazısı ile yapılabilir (MK m. 531). TCK m. 210/1’de kastedilen, resmi belgede sahtecilik suçuna konu olabilecek vasiyetname türü, yazılı şekilde yapılmış olan vasiyetnamedir⁴⁶⁹. Zira noter huzurunda yapılan vasiyetname, kamu görevlisi olan noter tarafından düzenlendiğinden zaten resmi belgedir⁴⁷⁰. Mirasbırakanın kendi hazırlamış olduğu vasiyetnamenin MK m. 538’de yer verilen yazılı şekil şartlarına uygun olarak hazırlanmış olması gerekir. Bu hükme göre; “*el yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar mirasbırakanın el*

⁴⁶⁵ Nazif Kaçak, **Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono-Poliçe-Çek**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 40.

⁴⁶⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 814. Sermaye Piyasası Araçları YSPK m. 3/ş’ye göre “Menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dahil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirtilen diğer sermaye araçlarını” ifade etmektedir. ESPK m. 3/b’ ye göre sermaye piyasası araçları “menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları”olarak düzenlenmekteydi.

⁴⁶⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 814; Doğan, s. 61.

⁴⁶⁸ Vasiyetname, vasiyet tasarruflarını içeren ve yasada gösterilen biçimlere uyularak yapılan ve mirasbırakan tarafından ölünceye kadar dönülebilen yazılı irade beyanı olarak tanımlanmaktadır. Ejder Yılmaz, s. 729; Taşdemir, s. 509; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 126.

⁴⁶⁹ “Suça konu vasiyetnamenin 5237 sayılı TCK’nun 210/1. maddesinin resmi belge hükmünde olduğu cihetle, dosya içerisinde bulunan 25.12.2008 tarihli “dosya inceleme tutanağı” nda; bu belgenin dava dilekçesinde delil olarak yazılarak 20.11.2005 tarihli dilekçe ile İzmir 7. Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 2006/4 Esas sayılı dosyası ile vasiyetnamenin tenfizi davası açıldığının belirtilmiş olması karşısında, sanığa yüklenen eylemin 5237 sayılı TCK’nun yürürlükte bulunduğu dönemde işlendiği ve aynı Kanunun 204/1. Maddesinde gösterilen suça uyduğu gözetilmeden, suç vasfının tayininde hataya düşülerek suç tarihi de yanlış belirlenmek suretiyle yazılı şekilde 765 sayılı TCK’nun yürürlükte bulunduğu dönemde işlenen “özel belgede sahtecilik” suçundan hüküm kurulması”, Yarg. , 11. CD. , 25/02/2013 t. , 2012/21451 E. , 2013/3075 K. sayılı kararı. Sedat Şan, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, ss. 50-51.

⁴⁷⁰ TCK m.210’un gerekçesi. www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc, (16.05.2016), s. 248.

yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur.” Aksi takdirde hukuki bir etki olarak delil değerinden söz edilemez bu nedenle suçtan da söz edilemez⁴⁷¹. MK m. 557/4’e göre bu şartlara uyulmadığı takdirde vasiyetnamenin iptali istenebilir⁴⁷².

Sözlü vasiyetnamenin TCK m. 210/1 kapsamına dahil olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Gökçen ve Üstüner’ e göre sözlü vasiyetnamede ortada bir belge yoktur; bu nedenle TCK m. 210/1 kapsamına dahil değildir⁴⁷³. Özbek, Doğan Bacaksız ve Tepe ile Yaşar, Gökcan ve Artuç’ a göre “yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü durumlarda” başvurulabilen sözlü vasiyetname ise tanıklardan birisi tarafından yazıya döküldüğü andan itibaren resmi belgede sahtecilik suçuna konu olabilir (MK m. 539). Aksi takdirde, mirasbırakanın bir ses kaydı şeklinde hazırlamış olduğu vasiyetname resmi belgede sahtecilik suçuna konu olamaz⁴⁷⁴. Kanaatimizce de sözlü vasiyetname TCK m. 210/1 kapsamına dahildir.

Sayılan bu belgeler üzerinde yapılan sahtecilik fiilleri bakımından yapılan atıf sadece resmi belgede sahtecilik suçunun cezasına ilişkin değildir. Yapılan atıf, resmi belgede sahtecilik suçunun tüm hükümlerine ilişkindir. Madde gerekçesi de bu yöndedir: “Madde ile sayılan özel belgelerde sahtecilik yapılması halinde resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir.” Bu nedenle de sayılan belgeler üzerinde yapılan sahteciliğin cezalandırılabilmesi için ayrıca kullanılmış olması gerekmez. Bu belgelerde sahtecilik yapılmış olması cezalandırma için yeterlidir⁴⁷⁵.

TCK m. 210/2’de yer alan birtakım istisnai düzenlemeler de aslında özel belge niteliğinde olan bir belgenin resmi belge olarak kabul edilmesini sağlamaktadır. Örneğin tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubunun düzenlemiş olduğu sahte belge, kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması

⁴⁷¹ 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren MK ile yürürlükten kaldırılan 743 sayılı eski MK m. 485’te “düzenlenme yeri” de el yazılı vasiyetnamenin koşullarından biriydi.

⁴⁷² Akkanat’a göre bilgisayar ekranına kalem benzeri bir araçla yazılan yazı da el yazısı ile yazılma şartını sağlar. Halil Akkanat, El Yazısı İle Vasiyetnamede Vasiyetname Metninin Özellikleri, **Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı**, II. Cilt, İstanbul, 2001, s. 802.

⁴⁷³ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 127; Üstüner, s. 29.

⁴⁷⁴ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 814; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5962. Taşdemir’ e göre vasiyetnamenin iptalinin mümkün olmasının dışında TCK m. 210/1 kapsamında olmasını gerektiren bir neden yoktur. Taşdemir, s. 510.

⁴⁷⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 814.

halinde resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur (TCK m. 210/2). Benzer bir düzenleme 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununda yer almaktadır. Buna göre; “*esnaf ve sanatkarlar meslek kuruluşlarının yetkili organlarının üyeleri ve genel sekreterleri ile personeli, görevlerini yerine getirirken görevleriyle ilgili suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle bu kuruluşların paraları ile para hükmündeki evrak, senet ve diğer malları aleyhine, bilanço, kesin hesap, rapor, diğer her çeşit evrak ve defterleri üzerinde suç işledikleri takdirde, bu suçlardan dolayı, adli olarak kamu görevlileri gibi ceza görürler*”⁴⁷⁶.

C. Özel Belge

Resmi belge niteliğinde olmayan belgelerin tamamı özel belge olarak kabul edilir⁴⁷⁷. Özel belge kavramı öğretilerde farklı şekillerde tanımlanmıştır:

Gökçen⁴⁷⁸, özel belgeyi resmi belgenin taşıması gereken zorunlu unsurları taşımayan belge; Gündel⁴⁷⁹, resmi olmayan ve hukuki sonuç doğurmaya elverişli olan belge; Yaşar, Gökcan ve Artuç⁴⁸⁰, içeriği hukuka ve ahlaka aykırı bulunmayan

⁴⁷⁶ “*Esnaf ve sanatkarlar odası başkanı, sekreteri ve yönetim kurulu üyesi olan sanıkların bazı Bağkur’lu kişileri bağımsız çalışmadıkları ve odaya kayıtlı olmadıkları halde çalışıyormuş gibi gösterip kaydettirdikleri ve varolan çalışma sürelerini gerçeğe aykırı olarak artırdıkları sigortalılığa esas gerçek dışı sigortalılık belgeleri düzenlemek suretiyle ek sigortalılık hizmet süresi kazandırdıkları, bu şekilde yaşlılık aylığı ve sağlık yardımından yararlanmalarına hak sağladıklarının iddia ve kabul olunmasına karşın, 5362 sayılı Yasanın 59. maddesi uyarınca odanın evraklarına karşı işlenen suçlardan memur gibi sorumlu oldukları gözetilerek eylemi 765 s. TCK’nın 348. maddesi yollamasıyla 339. (5237 sayılı Yasanın 205) maddesi uyan suçu oluşturup oluşturmadığı değerlendirilmeden özel belgede sahtecilik suçunu oluşturduğundan bahisle yazılı şekilde hüküm kurulması bozulmasına,*” Yarg. , 11. CD. , 11/03/2008 t. , 2007/7909 E. , 2008/1439 K. sayılı kararı, (11.02.2016), www.kazanci.com

⁴⁷⁷ “... Resmi belge, 5237 sayılı Yasanın gerekçesinde bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazı biçiminde tanımlanmış ve düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerektiği belirtilmiştir. Bu tanıma uymayan belgeler, özel belge olarak kabul edilebilir. Bu durumda, mahkemenin, öncelikle suç konusu kamu taşıma biletini düzenleme yetkisinin, hangi kurum veya kişiye ait olduğunu saptayarak belgenin niteliğini belirlemesi daha sonra da suçun hukuki nitelendirmesini yapması doğru sonuca ulaşmayı olanaklı kılacaktır. Yapılan açıklamalara göre, sanığın sahte İ. E.T.T. otobüs bileti satma eyleminin, 5237 sayılı TCY’nın 204. ve 207. maddelerinde düzenlenen sahtecilik suçları kapsamında değerlendirilmesi zorunluluğu belirlemiştir. Somut olayda, mahkemece, 765 sayılı TCY’nın 325. maddesinin karşılığının, 5237 sayılı TCY’da bulunmadığı gerekçesiyle önceki hükümde belirlenen cezanın, bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına karar verilmesi hukuka aykırıdır.”, Yarg. , 4. CD. , 22/11/2006 t. , Kamu Yararına Bozma, 2006/4668 E. , 2006/16597 K. sayılı kararı, Bakıcı ve Yalvaç, s. 855.

⁴⁷⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 106.

⁴⁷⁹ Gündel, s. 1012.

⁴⁸⁰ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:V, s. 5887.

ve bir kamu görevlisinin görevi nedeniyle düzenlemediği belge; Bakıcı/Yalvaç⁴⁸¹, resmi belge niteliğinde olmayan, resmi bir işlem için kamu görevlisi tarafından düzenlenmeyen, konusu hukuka aykırı olmayan belge olarak tanımlamıştır.

Özel belgelerin en temel ayırıcı unsuru özel hukuk kişileri arasında gerçekleşen ilişkilerde kullanılmasıdır. İki özel kişi arasında gerçekleşen satış sözleşmesi, hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir mektup⁴⁸², teminat mektubu, mal beyanı, kira sözleşmesi, vergi beyanı, sigorta giriş bildirimi, tahliye taahhütnamesi⁴⁸³ buna örnektir.

Fatura ve defterler, özel kişiler tarafından düzenlenen belgeler arasında olmasına rağmen özel belgede sahtecilik suçuna değil, VUK m. 359’da düzenlenen suç tipine konu olabilirler⁴⁸⁴.

Kamu görevlisinin görevi veya yetkisi dışında düzenlediği belge de özel belge olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, özel belgenin söz konusu olabilmesi için kanun koyucunun bu belgeyi resmi belge hükmündeki belgeler arasında saymamış olması gerekmektedir. TCK m. 201/1. maddesinde sayılan belgeler, özel belge olmakla birlikte ticaret hayatında yüklenen önem nedeniyle resmi belge hükmünde kabul edilmişlerdir⁴⁸⁵.

Geçerlik şartı olarak şekil şartlarını ihtiva etmemesi nedeniyle, resmî belge niteliğini taşımayan belgeler de özel belge olarak kabul edilmelidir⁴⁸⁶ Senetler gibi yazılı delil başlangıcı teşkil eden yazılar da özel belge sayılır. Bir hakkı ispatlamasa bile bir olayı ispata yarayan özel mektuplar da özel belge niteliğindedir⁴⁸⁷.

⁴⁸¹ Bakıcı ve Yalvaç, s. 1063.

⁴⁸² “Sahte olarak düzenlenmiş bir mektup ispat vasıtası olduğu için TCK’nın 345. Maddesinde ifade olunan özel evrak mefhumuna dahildir.”, YCGK, 04/04/1983 t. , 6-13/155 sayılı kararı, (01.05.2015), www.kazanci.com.tr

⁴⁸³ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:IV., s. 5632; Taşdemir, s. 38; Hasan Tahsin Gökcan, Özel Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m.207), **ABD**, Yıl:68, Sayı:2010/1, (Özel Belge), s. 220.. “Sanığın, katılan sigorta şirketinin tali acentesi olarak çalıştığı dönemde Safter Dönmez isimli müşterinin sigorta işlemlerinin yapılmasına aracılık ederek müşteriye katılan şirket kayıtlarında 847,81 TL bedelli olarak gözüken poliçe yerine sahte olarak tanzim ettiği 1.500 TL bedelli poliçeyi verdiğinin iddia olunması karşısında; suça konu sigorta poliçesinin özel belge niteliğinde olduğu gözetilmeksizin suç vasfında yanılıya düşülerek resmi belgede sahtecilik suçundan yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Yarg. , 11. CD. , 19/04/2012 t. , 2010/4638 E. , 2012/6248 K. sayılı kararı, Meran, Dolandırıcılık, s. 483.

⁴⁸⁴ Yarg. , 11.CD. , 14/11/2007 t. , 2006/6740 E. , 2007/7940 K. , Dinamik Mevzuat İçtihat Programı.

⁴⁸⁵ Doğan, ss. 62-63; Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 106; Güngör, s. 62; Toroslu, Özel, s. 226.

⁴⁸⁶ Güngör, s. 63; Soyaslan, s. 492; Erman ve Özek, s. 517.

⁴⁸⁷ Doğan, s. 63.

VI. Belgelere İlişkin Özel Durumlar

A. Suret Niteliğinde Belgeler

Suret, gerçek bir belgenin fotokopi çekmek, faks çekmek, karbon kağıdı kullanmak gibi çeşitli vasıtalar kullanılmak suretiyle elde edilen kopyalarıdır⁴⁸⁸.

Suretleri de onaylı suretler ve onaysız suretler olarak ikiye ayırarak incelemek mümkündür. Onaylı suretler, belgeyi düzenleme yetkisi bulunan kamu görevlisi tarafından “aslı gibidir” şerhi konulmak suretiyle aslı ile aynı delil değerinin kazandırıldığı suretlerdir. Bu şekilde hukuken önem arzetme niteliği kazanan belge, sahtecilik suçlarına konu olabilmektedir⁴⁸⁹.

765 sayılı TCK’da resmi belgede suret üzerinde yapılan sahtecilik asıl belge üzerinde yapılan sahteciliğe göre daha az şekilde cezalandırılmaktaydı. Ancak onaylı suret hukuken resmi belgenin yerine kullanılabilir ise suret üzerinde yapılan sahtecilik aslı üzerinde yapılan sahtecilik gibi cezalandırılmaktaydı (765 s. TCK m. 339/2).

Yargıtay, resmi bir belgenin aslına ulaşamaması halinde özel belgede sahtecilik suçundan hüküm tesis etmektedir. Yargıtay 6. CD.’nin 14/10/1982 tarih ve 6950/7033 sayılı kararında “*Aslının bulunmaması nedeniyle üzerinde inceleme yapılamayan ve başka suretlerle de TTK’nın 688. Maddesinde yazılı koşulları taşıdığı kesin olarak tespit edilemeyen senedin adi senet niteliğinde kabul edilerek buna göre TCK’nın 345. maddesinin uygulanması gerekirken banka memurunun varsayımına dayanılarak senedin bono kabul edilmesi ve yazılı biçimde uygulama yapılması*” sebebiyle yerel mahkeme kararını bozmuştur. Yargıtay bu kararında aslına ulaşamayan sureti özel belge olarak kabul etmiştir. Ancak bir belgenin onaysız sureti garanti ve ispat fonksiyonunu tam olarak karşılamadığından kabul edilemez. Bu nedenle Yargıtay’ın bu kararı yerinde değildir⁴⁹⁰.

Fotokopi belgeler üzerinde yapılan sahtecilik fiilleri bakımından ceza muhakemesi anlamında sorun teşkil eden husus, fotokopi belge üzerinde kriminal

⁴⁸⁸ Doğan, s. 63; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 816.

⁴⁸⁹ Doğan, s. 63; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 816.

⁴⁹⁰ İstisnai olarak belgenin sahibi suretin üzerine “aslı gibidir” şerhini koymak suretiyle garanti ve ispat fonksiyonunu sağlamış olur ve böylece belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturabilir. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 817; Doğan, s. 63.

inceleme yapabilme olanağının olmamasıdır. Buna rağmen Yargıtay konuyla ilgili farklı kararlar vermektedir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi' nin verdiği karara göre;
“fotokopilerde grafolojik tanı unsurları kayba uğramakta ise de, fotokopi belgelerin net olması halinde üzerinde inceleme yapılması mümkün bulunduğundan ve onun adına belgeyi ibraz edenin olay tarihinden önceki günlere imza ve yazı örnekleri temin edilerek Adli Tıp Kurumuna gönderilip bilirkişi incelemesi yaptırılarak yazı ve imzaların kime ait olduğu saptanıp sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken yazılı şekilde beraat verilmesi yasaya aykırıdır.”⁴⁹¹

Yani Yargıtay fotokopi belgenin net olup olmaması ölçütünü esas almaktadır.

B. Yabancı Resmi Belgeler

HMK m. 224'e göre yabancı resmi belgeler ikili uluslararası antlaşmaların getirdiği istisnalar hariç olmak üzere ancak belgenin düzenlendiği devletin yetkili makamınca/ilgili Türk konsoloslğunca onaylandıktan sonra ülkemizde resmi belge vasfını haiz olurlar. Ülkemizin de taraf olduğu 1961 tarihli Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılmasına Dair La Haye Sözleşmesi “savcı, zabıt katibi veya adliye memuru tarafından verilmiş olanlar dahil bulunmak üzere, devletin bir yargı organına veya mahkemeye bağlı bir makam veya görevli memur tarafından düzenlenmiş olan belgeleri, idari belgeleri, noter senetlerini, kişilerce özel sıfatla imzalanmış belgeler üzerine konulmuş olup belgenin kaydının veya belirli bir tarihte mevcut olduğunun ve imzaların doğruluğunun resmi makam veya noterlerce onaylanması gibi resmi beyanlarını” sözleşmenin amaçları bakımından resmi belge saymış ve “diplomasi veya konsolosluk memurları tarafından düzenlenmiş belgelerle, ticaret veya gümrük işlemleriyle doğrudan doğruya ilgili olan idari belgeler” hariç, bu belgelerin üye devletlerde kullanılmaları için onay gerekmediğini hüküm altına almıştır⁴⁹².

Bir görüşe göre, yabancı bir kamu kurumu veya mahkeme tarafından verilen resmi belge ancak iç hukukta hukuki değer arz ediyorsa resmi belgede sahtecilik

⁴⁹¹ Yarg. , 11.CD. , 10/07/2007 t. , 2007/7226 E. , 2007/4889 K. sayılı kararı, Yaşar, Gökcan ve Artuç, C:IV, s. 5655.

⁴⁹² Sözleşme metni için bkz.

www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR.../kanuntbmmc06703028.pdf.

suçunun konusunu oluşturabilir⁴⁹³. Örneğin yurtdışından alınan diplomalar ile Yüksek Öğretim Kurumuna yapılan başvurular sırasında sahte bir diploma kullanılması halinde resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır⁴⁹⁴.

Diğer bir görüşe göre ise, yabancı ülkede düzenlenen resmi belge o ülkenin mevzuatına uygunsa ülkemiz hukuku bakımından da resmi belge niteliğini haiz olur⁴⁹⁵. Yargıtay bu durumlarda belgenin geçerliliği hususunda yapılması gereken rutin inceleme sırasında sahteliğin anlaşılması halinde aldatma kabiliyetinin söz konusu olmadığı bu nedenle mahkumiyet hükmü verilemeyeceğine karar vermiştir⁴⁹⁶.

C. Hukuken Geçerli Olmayan Belgeler

Konuya ilişkin farklı görüşler olmakla birlikte, Özbek'e göre baştan itibaren hukukten yok hükmünde olan belgeler sahtecilik suçlarına konu olmaz. Ancak iptal edilmeye kadar geçerliliğini korumaya devam eden yani nisbi butlanla batıl olan belgeler iptal edilmeye kadar belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturabilirler. Çünkü bir yargı kararıyla iptal edilmediği sürece bu belgeler bir belgenin sahip olması gereken tüm fonksiyonlara sahiptir⁴⁹⁷.

Belge, ahlaka veya hukuka aykırı ise hukuk düzeni tarafından korunmayacağı için batıldır. Belge batıl olduğu için de hukukten sonuç doğurmaya elverişli olmaz. Ancak bunun için ahlak veya hukuka aykırılığın belgeden anlaşılabilmesi gerekir⁴⁹⁸.

⁴⁹³ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 817; Doğan, s. 64.

⁴⁹⁴ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 817.

⁴⁹⁵ Erman, Sahtekarlık, s. 392; Erman ve Özek, s. 400; Gündel, s. 807. "... dosya içinde bulunan belge örneğinde de apostil şerhinin mevcut olmadığı görülmekle; Yabancı Resmi Belgelerin Tasdikten Muaf Tutulmasına ilişkin 1961 tarihli Lahey Konvansiyonu, bu Sözleşmeye taraf devletlerden birinin ülkesinde düzenlenmiş olup da diğer akit devlet ülkesinde kullanılacak olan resmi belgelerin diploması ve konsolosluk memurları tarafından onaylanması zorunluluğunu kaldırmış ise de anılan bu Sözleşme gereğince belgedeki imzanın, imzalayan kişinin sıfatının, gerektiğinde bu belge üzerindeki müdür ve damganın belgeyi düzenleyen ülkenin yetkili makamınca tasdik edilmiş olmasının, başka bir ifadeyle apostil şerhini ihtiva etmesinin zorunlu olduğu cihetle; suça konu vekaletnamenin bu şerhi içermemesi nedeniyle hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir belge olmadığına ve resmi belgede sahtecilik suçunun unsurlarının bulunmadığına ilişkin mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmüştüğünden tebliğnamede bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiştir.", Yarg. 11. C.D., 18/03/2013 t., 2012/13801 E., 2013/4284 K. Sayılı kararı, Tekin, s.922.

⁴⁹⁶ Yarg. 11.CD., 14/04/2008 t., 2201/2797 sayılı kararı, Yaşar, Gökcan ve Artuç, C.IV., s.5656.

⁴⁹⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 817.

⁴⁹⁸ Erman, Sahtekarlık, s. 340; Erman, Evrakta Sahtekarlık, s. 192; Erman ve Özek, s. 349; Bakıcı ve Yalvaç, s. 701; Esen, s. 452; Ekici ve Esen, s. 247; Taşdemir, s. 42.

VII.Elektronik Ve Elektronik İmzalı Belgelerin Belgede Sahtecilik Suçu Açısından İncelenmesi

Bilgisayar kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte yeni bir hukuki değer ortaya çıkmış ve bunların korunması gerekmiştir. Bu nedenle elektronik ortamdaki verilerin belgede sahtecilik suçu bakımından incelenmesi önem arz etmektedir.

Elektronik belge kavramından elektronik ortam⁴⁹⁹ da sayısal olarak kodlanmış elektronik veriler anlaşılmaktadır⁵⁰⁰. 5070 sayılı Elektronik İmza kanunu (EİK) nun 3/a maddesinde elektronik veri, “*elektronik optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan ve saklanan kayıtlar*” olarak tanımlanmıştır⁵⁰¹.

Elektronik belgeden söz edilebilmesi için öncelikle elektronik verilerin algılanabilir olması gerekir. Elektronik belgeler, yazılı belgelerden farklı olarak doğrudan algılanamazlar. Bu belgeler ancak bir veri taşıyıcısının ekranından okunabilirler. Zira veri taşıyıcısında kayıtlı olan bu veriler, maddi bir varlığa sahip olmadığından bir araç yardımı olmaksızın okunabilmeleri mümkün değildir. Buna karşın bu belgelerin çıktısı alınmak suretiyle yazılı hale getirilebilmeleri mümkündür⁵⁰².

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 205/2. maddesinde “*Usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulan elektronik veriler, senet hükmündedir*” denilmek suretiyle yazılı belgelerin yanı sıra elektronik belgelerin de senet hükmünde olduğu belirtilmiştir. Görüldüğü üzere söz konusu hükümde elektronik verilerin belge niteliğine sahip olabilmesi için güvenli elektronik imza ile

⁴⁹⁹ Elektronik ortam, son kullanıcının içeriğine erişmesi için elektronik veya elektromanyetik enerji kullanan, geleneksel medyanın aksine son kullanıcının erişmesi için basılı biçimlere ihtiyaç duyulmayan ortamları ifade eder. Elektronik cihazların veri oluşturma, saklama, değiştirme gibi fonksiyonları çeşitli elektronik unsurlarca gerçekleştirildiğinden, delil olarak kullanılacak veriler etkisi olan her türlü elektronik cihaza da elektronik ortam denilebileceği ifade edilmektedir. Mustafa Göksu, **Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil (1086 sayılı HMUK ve 6100 sayılı HMK Çerçevesinde)**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 9. 5651 sayılı Kanun’un tasarı metninde de “elektronik ortam” terimi kullanılmış ve gerekçe de bu kavramın internet ve bilişim ağlarını da kapsayacak şekilde geniş kapsamlı olduğuna dikkat çekilmiştir.

⁵⁰⁰ Erturgut, s. 34 vd.

⁵⁰¹ Siber suçlulukla mücadele alanında referans metin olarak nitelendirilebilecek olan Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi’ne göre “bilgisayar verisi” terimi; bir bilgisayar sisteminin belli bir işlevi yerine getirmesi sağlayan yazılımlar da dahil olmak üzere, bir bilgisayar sisteminde işlemeye uygun nitelikteki her türlü bilgi ve kavramı ifade eder. (m. 1/b)

⁵⁰² Erturgut, s. 34 vd; Veli Özer Özbek, Elektronik Ortamda Bulunan Verilerin Ceza Muhakemesinde Delil Niteliği ve Değerlendirilmesi, **İÜHF**, Cilt:59, Sayı:1-2, (Elektronik), s. 174 vd.

oluşturulmuş olması aranmaktadır. Güvenli elektronik imzanın ne olduğunu açıklamadan önce elektronik imza kavramı üzerinde durmak gerekir.

Elektronik ortamda da aynen yazılı ortamda olduğu gibi güvenilirlik, verilerin bütünlüğü, yetkili kişinin kimliğinin belirlenmesi, inkar edilememe gibi hususların sağlanmak istenmesi nedeniyle elektronik imzaya ihtiyaç duyulmuştur⁵⁰³. Elektronik imza, fiziki ortamda bulunmayan, el yazısı ile imza atmanın fiilen imkansız olduğu hallerde sanal ortamda bulunan belgenin doğruluğunu, güvenilirliğini ve bütünlüğünü koruyan ve imza sahibinin bu belgenin içeriğini kabul edip, onayladığını belirtmesine ve imzalamasını mümkün kılan bir teknik kavramdır. Aslında e-imza, el yazısı ile imzanın elektronik ortamdaki karşılığıdır. Bu bağlamda elektronik imza, ıslak imzanın bir istisnası olmayıp, alternatifidir⁵⁰⁴.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 3/b maddesinde elektronik imzanın *“başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi”* ifade ettiği belirtilmiştir. Elektronik imza⁵⁰⁵, bu imzanın elektronik sertifika sağlayıcısı tarafından doğrulanması suretiyle elektronik verinin üretildiği, değiştirildiği, gönderildiği, alındığı ve/veya kaydedildiği zamanın tespit edilmesini sağlamaktadır (EİK m. 3/h).

Bilgisayar ekranına kalemle atılan imza, tarayıcıdan bilgisayara aktarılan imza, biyometrik imza ve dijital imza gibi basit elektronik imzaların yanı sıra güvenli elektronik imza da elektronik imza çeşitleri arasında yer almaktadır⁵⁰⁶. Bu sayılan

⁵⁰³ Erturgut, s. 55.

⁵⁰⁴ Gürsel Ozer, **Elektronik İmza ve Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısının Hukuki ve Cezai Sorumluluğu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 32. Esasında, elektronik imza kavramı çok genel bir tanım olup, kişilerin elle atmış olduğu imzaların tarayıcıdan geçirilmiş hali olan sayısallaştırılmış imzaları, kişilerin göz retinası, parmak izi ya da ses gibi biyolojik özelliklerinin kaydedilerek kullanıldığı biyometrik önlemleri içeren elektronik imzaları ya da bilginin bütünlüğünü ve tarafların kimliklerinin doğruluğunu sağlayan sayısal imzaları içermektedir. Bilge Sayıcı, **Türkiye’de Hukuk ve Adli Bilimler Açısından İmza ve Karşılaşılan Sorunlar**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 22; Derya Belgin, **Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Değeri** (HUMK m. 295/A), **Hukuk Gündemi Dergisi**, 2009/2, s. 44.

⁵⁰⁵ Elektronik imza ile ilgili Avrupa Komisyonu’nun 1999 tarih ve 99/93/EC sayılı “e-İmza İçin Topluluk Çerçevesi” Direktifi bulunmaktadır. Bu Direktif, e-imza’ nın ıslak imza kadar geçerli olmasını, üye ülkelerde kontrol makamlarının denetlenmesini, güvenli bir e-ticaret altyapısının kurulmasının desteklenmesini öngörmüştür. AB Komisyonunun bu Direktifi, elektronik imzanın kullanılması ve hukuken tanınması için gerekli olan hukuki çerçeveyi teşkil etmektedir. Mustafa Güler, **Türkiye’de E-İmza Alanındaki Hukuki Düzenlemelerin ve Kamu Kurumlarında Bazı E-İmza Uygulamalarının İncelenmesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s.10.

⁵⁰⁶ Elektronik imza ve çeşitleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İpek Sağlam, **Elektronik Sözleşmeler**, Legal Yayınevi, İstanbul 2007, s. 154 vd., Erturgut, s. 60 vd.

imza çeşitleri arasında en güvenilir ve dolayısıyla senet hükmünde ispat gücüne sahip olan imza, güvenilir elektronik imzadır⁵⁰⁷. Güvenli e-imza dışındaki e-imzalar, hukuki açıdan ıslak imzayla eşdeğer nitelikte değildir. Dolayısıyla, temelde ıslak imza ile gerçekleştirilebilecek her türlü işlem elektronik ortamda güvenli e-imza ile yapılabilir⁵⁰⁸.

5070 sayılı EİK'nın "güvenli elektronik imza" yı düzenleyen 5. maddesinde yer alan hükme göre, "güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı sonucu doğurur." Aynı Kanunun 4. maddesinde ise güvenli elektronik imza, unsurları sayılmak suretiyle tanımlanmıştır. Buna göre, güvenli elektronik imza;

- a) *Münhasıran imza sahibine bağlı olan,*
- b) *Sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan güvenli elektronik imza oluşturma aracı ile oluşturulan,*
- c) *Nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlayan,*
- d) *İmzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının tespitini sağlayan", elektronik imzadır.*

Güvenli elektronik imza ile oluşturulmuş elektronik verilerin belge olarak kabul edilmesinin nedeni, bu yolla ortaya konan ve hukuken önem taşıyan irade beyanlarının imza sahibine ait olduğu konusunda yeterli güvenceyi sağlamasıdır. Bu güvencenin sağlanması bu alandaki teknolojik gelişmeler sayesinde olmuştur⁵⁰⁹.

Güvenli elektronik imza, sadece elektronik belgenin imza sahibine ait olmasını göstermemekte aynı zamanda elektronik veriler üzerinde değişiklik ve ekleme yapılmasını veya bu verilerin yeniden oluşturulmasını da önlemektedir. Bu nedenle güvenli elektronik imza ile oluşturulmuş belgelerin sahteciliğe konu olması yazılı belgelere göre daha zordur⁵¹⁰.

Elektronik imza, imza sahibine ait olan ve bir eşi daha olmayan şifreler, kriptografik gizli anahtarlar gibi verilerin imza oluşturma aracıyla kullanılması suretiyle oluşturulur. Bu şekilde kullanılan veriler, imza doğrulama verileri ile

⁵⁰⁷ Ayşe Ece Acar, **Medeni Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği**, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, ss. 77-78.

⁵⁰⁸ Hayrettin Eren, **E-Dönüşüm Sürecinde İdari İşlemler (Elektronik İdari İşlemler)**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 60.

⁵⁰⁹ Güngör, s. 47.

⁵¹⁰ Güngör, s. 47.

karşılaştırılarak imzanın kime ait olduğu tespit edilir. Bu karşılaştırma, elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından elektronik sertifika aracılığıyla yapılır. EİK m. 4'te belirtildiği üzere, güvenli elektronik imzanın ayırıcı unsuru elektronik imza oluşturma verilerinin imza doğrulama verileriyle karşılaştırılmasının nitelikli elektronik sertifika aracılığıyla yapılarak imza sahibinin tespit edilmesidir. Öte yandan güvenli elektronik imza ile oluşturulmuş elektronik verilerin çıktısının alınarak yazıya dönüştürülmesi halinde niteliği gereği ancak bir veri taşıyıcısı üzerinde bulunan yazılım aracılığıyla doğrulanabilen bu imzanın kağıt üzerinde görünebilmesi mümkün olmayacaktır. Böyle bir imzasız yazının belge sayılamayacağı açıktır⁵¹¹.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesinin 2. fıkrasında yer alan hüküm, elektronik imzanın uygulama alanını sınırlamaktadır. Bu hükme göre; *“Kanunların resmi şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez.”* Söz konusu hüküm resmi belgelerin tamamına değil, sadece kanunların resmi veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemlere ilişkin belgeler ile teminat sözleşmelerine sınırlama getirmektedir. Bu sınırlamanın dışında kalan resmi belgelerin güvenli elektronik imza ile imzalanabilmesi mümkündür.

Kanun tarafından bir hukuki işlemin resmi şekle bağlı olması, o işlemin resmi şekilde yapılmadıkça geçerli olmaması anlamına gelir⁵¹². Resmi şekil, kanun tarafından hukuki işlemlere resmiyet verme hususunda kendisine görev ve yetki verilmiş resmi memurlar tarafından yine kanunlarda öngörülen usul ve esaslara göre gerçekleştirilen şekildir⁵¹³. Kanun tarafından resmi şekil şartına bağlanmış olan hukuki işlemlere örnek olarak, Türk Medeni Kanununun 205 inci maddesinde düzenlenen mal rejimi sözleşmesi verilebilir. Buna göre evlendikten sonra yapılan mal rejimi sözleşmesinin geçerli olabilmesi için noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılmış olması şarttır.

Elektronik İmza Kanununun 5. maddesinde “teminat sözleşmeleri” nin de güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Teminat

---

⁵¹¹ Güngör, s. 48.

⁵¹² Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 403.

⁵¹³ Kocayusufoğlu, s. 276.

sözleşmeleri, bir borcun ödenmesini garanti altına almak için yapılan sözleşmelerdir. Kefalet, garanti sözleşmeleri teminat sözleşmelerinin örneğidir.

Güvenli elektronik imza ile oluşturulan belgelerde yapılan sahteciliğin Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçunu düzenleyen hükümleri açısından incelenmesi gerekir. Niteliği gereği ancak maddi varlığa sahip olan yazılı belgeler bakımından geçerli olabilecek TCK'nın ilgili hükümlerinin bu tür belgeler bakımından uygulama alanı bulması kural olarak söz konusu değildir⁵¹⁴. Elektronik ortamda sahtecilik suçu, elektronik ortamda saklanan verilerin değiştirilmesi olup, sahtecilik fiilinin işlenmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır⁵¹⁵.

Elektronik İmza Kanununda bu konuyu düzenleyen özel hükümler yer almaktadır. Kanunun “imza oluşturma verilerinin izinsiz kullanımı” başlıklı 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm şu şekildedir: *“Elektronik imza oluşturma amacı ile ilgili kişinin rızası dışında; imza oluşturma verisi veya imza oluşturma aracını elde eden, veren, kopyalayan ve bu araçları yeniden oluşturanlar ile izinsiz elde edilen imza oluşturma araçlarını kullanarak izinsiz elektronik imza oluşturanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve elli günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.”* Görüldüğü üzere bu hükümde elektronik imza sahteciliği cezalandırılmaktadır.

Aynı Kanunun 17. maddesinde ise “elektronik sertifikalarda sahtekarlık” düzenlenmiştir. Buna göre; *“tamamen veya kısmen sahte elektronik sertifika oluşturanlar veya geçerli olarak oluşturulan elektronik sertifikaları taklit veya tahrif edenler ile bu elektronik sertifikaları bilerek kullananlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.”*

Elektronik sertifikalarda yapılan sahteciliğin cezalandırılmasının amacı,

---

⁵¹⁴ Güngör, s. 50; Çetin Arslan ve İhsan Baştürk, Belgede Sahtecilik Suçunun Konusu Olarak Elektronik Ortamdaki Veriler, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, Aralık 2013, ss. 195-219. 765 sayılı TCK'nın 525/c maddesinde “verilerde sahtecilik” olarak adlandırılacak fiili bir suç olarak tanımlanmıştı. Buna göre; *“Hukuk alanında delil olarak kullanılmak maksadıyla sahte bir belgeyi oluşturmak için bilgileri otomatik olarak tabi tutan bir sisteme, verileri veya diğer unsurları yerleştiren veya var olan verileri, diğer unsurları tahrif eden kimse...”* cezalandırılmaktaydı. Tekin Ve Dağoğlu'na göre, e-imzalı belgelerdeki sahtecilikte EİK ve TCK bu konuda özel bir hüküm getirmediğinden TCK m. 204'ün uygulanmasına bir engel yoktur. Tekin, ss. 934-935; Yeşim Dağoğlu, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2016, s. 19.

⁵¹⁵ Mahmut Koca, **Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi'nin Maddi Ceza Hukuku Alanında Öngördüğü Düzenlemeler ve Türk Hukuku**, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt: III, Beta Yayınevi, İstanbul, 2003, (Avrupa), s. 803.

elektronik belgelerin güvenilirliğini korumaktır. Zira elektronik sertifikalar, elektronik verilerin kim tarafından, ne zaman ve ne şekilde oluşturulduğunun güvenilir biçimde bilinmesini sağlamaktadır⁵¹⁶.

Bir kimsenin bir veri taşıyıcısına girerek, taşıyıcıdaki verileri değiştirmesi veya buna yeni veri eklemesi halinde, TCK m. 244'te düzenlenen "sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme" suçundan dolayı sorumluluğu söz konusu olabilecektir. TCK m. 244/2' de yer alan hüküm, "*bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştire, var olan verileri başka yere gönderen kişi... cezalandırılır*" şeklindedir. Buna göre, örneğin failin nüfus kayıtlarının tutulduğu bilişim sistemine girerek gerçeğe aykırı olarak verileri bu sisteme yüklemesi veya sistemde var olan verileri gerçeğe aykırı olarak değiştirmesi halinde henüz maddi anlamda bir belgeden söz edilemeyeceği için yapılan sahtecilik TCK m. 204'te düzenlenen suçu oluşturmaz. Öte yandan, gerçeğe aykırı biçimde değiştirilmiş veya oluşturulmuş olan verilerin çıktısının alınarak yetkili memur tarafından imzalanmış olması halinde sahte bir resmi belge meydana getirilmiş olur. Böyle bir belgeyi bilerek kullanan kişi TCK m. 204'te yer alan sahte resmi belgeyi kullanmaktan dolayı sorumlu olur⁵¹⁷.

Türk Ceza Kanununa bir hüküm eklenerek elektronik belgelerde yapılan sahtecilik fiillerinin doğrudan cezalandırılması sağlanabilecektir. Zira İtalyan Ceza Kanununa 23 Aralık 1993 tarih ve 547 sayılı Kanunla eklenen 491-bis maddesi ile belgede sahteciliği düzenleyen hükümlerin elektronik belgeler bakımından da geçerli olduğu hükme bağlanmıştır⁵¹⁸.

§3. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI

I. Avrupa Birliği Hukuku

Avrupa Birliği Hukuku bakımından belgede sahtecilik suçları yolsuzluk kavramı içerisinde ele alınmış ve bu yönde düzenlemeler yapılmıştır⁵¹⁹. Uluslararası

---

⁵¹⁶ Güngör, s. 50.

⁵¹⁷ Güngör, s. 51.

⁵¹⁸ Güngör, s. 51.

⁵¹⁹ <http://www.teftis.gov.tr/ShowBroadNews.aspx?id=2c7bc972-267f-469c-b464-ae1ed7ce6c2d>, (23.09.2017), s. 1 vd. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 27 Ocak ve 4 Kasım 1999

alandanda yasadığı göçmenliğin önlenmesi bakımından pasaport ve benzeri belgelerde sahtecilik de Avrupa Birliği hukuku bakımından önem arz etmektedir.

Ekonomik, sosyal ve siyasi yönden birçok olumsuz gelişmeye neden olan yolsuzluk⁵²⁰; 4 Ocak 1999 tarihli “Avrupa Konseyi Yolsuzlukla Mücadele Özel Hukuk Sözleşmesi”nde (Civil Law Convention on Corruption) tanımlanmıştır. Bu Sözleşme’nin ikinci maddesinde yolsuzluk, “doğrudan doğruya ya da dolaylı yollardan rüşvet ve yasadışı bir menfaat temin eden kişinin yürüttüğü görevlerin veya gerekli davranışların yasalara uygun bir şekilde yerine getirilmesinde sapmalara yol açan rüşvet veya başka her türlü yasadışı menfaatin talep edilmesi, teklif edilmesi, verilmesi ya da kabul edilmesi” olarak tanımlanmıştır⁵²¹.

Daha önce 21 Mayıs 1997 tarihinde yayımlanan Yolsuzlukla Mücadelede Avrupa Birliği Politikası Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Belgesi Avrupa Komisyonu tarafından 28 Mayıs 2003 tarihinde güncellenmiş ve söz konusu belgenin ekinde Avrupa Birliği’ne Üye ve Aday ile Diğer Üçüncü Ülkelerde Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesine İlişkin On İlke belirlenmiştir. Avrupa Birliği Aday Ülkelerde Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesine İlişkin On İlke arasında “Yasaları uygulamakla yükümlü kurumların rolü sadece yolsuzluk konusunda değil, aynı zamanda sahtecilik, vergi suçları ve kara para aklama konusunda da güçlendirilmelidir.” İlkesine de yer verilmektedir⁵²².

---

tarihlerinde kabul edilen “Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi” ve “Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi” 4852 ve 5065 sayılı kanunlarla kabul edilmiştir. Anılan sözleşmelerin kabul edilmesi ile Türkiye 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren GRECO (Yolsuzluğa karşı Devletler Grubu) na üye olmuştur. Şu anda Türkiye GRECO’nun 39 üyesinden biri olup Adalet Bakanlığı temsilcisi Başkanlığında, İçişleri ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinden oluşan GRECO nezdindeki Türk delegasyonu göreve başlamıştır.

⁵²⁰ Yolsuzluk kavramı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bknz. Behiye Eker Kazancı, Yolsuzluk Kavramı ve TCK’da Yolsuzlukla Mücadele Etmeyi Amaçlayan Hükümler, **CHD**, Sayı:6, Nisan 2008, ss. 51-90.

⁵²¹ https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc087/kanuntbmmc087/kanuntbmmc08704852.pdf.

⁵²² 1. Devlet liderleri ve karar vericilerinin yolsuzlukla mücadele hususunda güvenilirliklerinin olması ve açık bir tutum sergilemeleri büyük önem taşımaktadır. Yolsuzluğu engelleyecek ve baskı altında tutacak önlemleri kapsayan yolsuzlukla mücadele stratejileri geliştirilmelidir ve uygulamaya konmalıdır. Bu stratejiler devletin her düzeyinde geniş çaplı ele alınıp tartışılmalıdır.

2. Aday ülke AB mevzuatına tam olarak uyum sağlamalıdır. Ayrıca temel uluslararası yolsuzlukla mücadele araçlarının tamamına taraf olunmalıdır ve uygulamaya konulmalıdır (BM, Avrupa Konseyi ve OECD Sözleşmeleri).

3. Yolsuzlukla mücadele yasaları önemli olmasına karşın, söz konusu yasaların uygun ve şeffaf yolsuzlukla mücadele birimlerince uygulanması daha fazla önem taşımaktadır. Uygun soruşturma teknikleri ve istatistikleri geliştirilmelidir. Yasaları uygulamakla yükümlü kurumların rolü sadece yolsuzlukla değil, aynı zamanda **sahtecilik, vergi suçları ve kara para aklama konusunda da güçlendirilmelidir.**

AB'de yolsuzluk kavramı Birliğin hassas olduğu konulardan birisi olup, Avrupa Topluluklarının mali çıkarlarının korunması amacıyla Komisyon, 28 Nisan 1999'da Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi'ni (OLAF)⁵²³ kurarak, Birlik içindeki yolsuzlukla mücadeleye verdiği önemi göstermiştir. Avrupa Birliği kurumlarının mali çıkarlarının korunması, Avrupa kurumlarının vergi mükelleflerinin paralarının en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak için bir öncelik teşkil etmektedir. AB bütçesinden sağlanan kaynakların yanlış kullanılması veya AB bütçesini finanse eden vergi, resim ve harçların kaçırılmasından şüphelendiğinde, soruşturma yürütmekle

---

4. Kamu görevi her vatandaşa açık olmalıdır. Personel alma ve terfi etme objektif kriterlere ve liyakata dayanmalıdır. Ücretler ve sosyal haklar yeterli düzeyde olmalıdır. Kamu görevlileri mal beyanında bulunmalıdır. Hassas görevlerde rotasyon geçerli olmalıdır.

5. Kamu yönetiminde (yargı, emniyet, gümrük, vergi idaresi, sağlık sektörü ve kamu ihaleleri) dürüstlük, hesap verme sorumluluğu ve şeffaflık, denetim ve izleme standartları aracılığıyla güçlendirilmelidir.

6. Rehber ilkeler oluşturulmalı ve uygulama aşamasında gözlemlenmelidir.

7. İhbarda bulunan ve ifade verenlerin korunmasına ilişkin olarak hem kamu sektöründe ve hem de özel sektörde açık kurallar bulunmalıdır.

8. Medya ve eğitim yolu ile toplumun yolsuzluk konusundaki bilinci artırılmalıdır. Yolsuzluğun hoşgörü ile karşılanacak bir fenomen olmadığı ve cezai bir suç olduğu mesajı vurgulanmalıdır.

9. Politikacılarla iş çevresi arasında örtülü bağlantıların kurulmasının önlenmesi amacıyla, siyasi parti finansmanı ve siyasi partilerin dış mali kontrolüne ilişkin açık ve şeffaf kurallar getirilmelidir. Siyasi partilerin karar verme süreci üzerindeki etkileri çok güçlüdür ancak çoğunlukla rüşvete ilişkin yaptırımlardan muaf tutulmaktadırlar.

10. Rehber ilkeler ve dürüst şirketlere ilişkin beyaz listelerin yayımlanması gibi yollarla özel sektörün yolsuz faaliyetlerden kaçınması sağlanmalıdır.

R. Bülent Tarhan, Yolsuzlukla Mücadele Kanunlar, Yönetmelikler, Uluslararası Sözleşmeler, Eylem Planları, Avrupa Birliği Aday Ülkelerde Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesine İlişkin On İlke, European Union, "Ten Principles for Improving the Fight Against Corruption in the Candidate Countries", http://www.tepav.org.tr/upload/files/1269871534r6711.Yolsuzlukla_Mucadele_Kanunlar_Yonetmelikler_Uluslararası_Sozlesmeler_Eylem_Planlari.pdf, (13/05/2016), s. 255; Cengiz Topel Çiftçioğlu, Yolsuzluk ve Yolsuzlukla Mücadelede Türkiye- AB Gümrük Birliği Kapsamında Adli İşbirliği, **Fasikül Hukuk Dergisi**, Sayı:82, Eylül 2016, <https://jurix.com.tr/article/7534>, (13/12/2016), s. 1 vd.

⁵²³ Ülkemiz, 5 Şubat 2007 tarihli ve 2007/11611 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki 2005 Yılı Programına İlişkin Finansman Anlaşması uyarınca, Avrupa Sahtecilikle Mücadele Birimi'nin (OLAF) AB'den sağlanan fonlarla finanse edilen projelerle ilgili olarak denetim ve kontrol yapmasını kabul etmiş; 2006/32 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Başbakanlık Teftiş Kurulu, OLAF'ın ülkemizdeki muhatap kuruluşu olarak belirlenmiştir.

13 Ekim 2006 tarihli ve 2006/32 sayılı genelge ile Saydamlığın artırılması ve kamuda etkin yönetimin geliştirilmesi bağlamında görev ifa eden "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Komisyonu"nun görevleri arasında yolsuzlukla mücadelede uluslararası kuruluşlarla işbirliğini sağlamak, yapılan çalışmalara ve alınması gereken tedbirlere ilişkin genel prensipleri belirlemek hususları dahil edilmiş, Başbakanlık Teftiş Kurulunun da Komisyonun çalışmalarında sekreteryaya hizmetlerini sağlaması uygun görülmüştür. Ayrıca aynı genelge ile, Avrupa Birliği'nden sağlanan mali kaynakların kullanımıyla ilgili usulsüzlükler ve suistimaller konusunda yapılacak inceleme ve soruşturmalarda koordinasyonu sağlayacak muhatap kuruluş olarak Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı görevlendirilmiş ve ve Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi'ne (OLAF) bildirilmiştir.

özel bir sahtecilik önleme bürosuna⁵²⁴ (OLAF) görev verilmektedir. OLAF ayrıca, yetkililer arasında yapılan ciddi suiistimal iddiası, ihale prosedürlerinde usulsüzlükler, çıkar çatışması, sahtecilik, fikri mülkiyet haklarının ihlali ve yolsuzluk gibi davaları hem Avrupa'da hem de uluslararası alanda inceleyebilir. Dolandırıcılıkla mücadelenin yasal dayanağı, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın 325. Maddesi'dir⁵²⁵.

OLAF, Avrupa Birliğinin yürütme erki olan Avrupa Komisyonu içinde bağımsız bir soruşturma birimi olarak görev yapmakta olup, Avrupa Birliği'nin teftiş kurulu niteliğindedir. OLAF, 1988 yılında benzer amaçla kurulan “Avrupa Komisyonu İçindeki Sahteciliği Önleme Koordinasyon Görev Gücü- (UCLAF)’ın Genel Müdürlük seviyesine getirilmiş, genişletilmiş yetkilerle donatılmış ve bağımsız bir yapı kazandırılmış şeklindedir⁵²⁶.

Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Bürosu'na (OLAF) bağlı olan Avrupa Teknik ve Bilim Merkezi (ETSC)⁵²⁷ 'nin rolü ise avro paraları taklitçiliğe karşı korumaktır. ETSC, bu amaçla, sahte avro paraları analiz edip sınıflandırmakta ve ulusal makamlara yardımcı olmaktadır.

INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Institutions) tarafından Uruguay'ın Montevideo kentinde Kasım 1998 tarihinde yapılan 16 ncı Kongre'nin ana temalarından birisi de “Sahteciliğin ve Yolsuzluğun Önlenmesinde ve Ortaya Çıkarılmasında Yüksek Denetim Kurumlarının (Sayıştay'ların) Rolü” olmuştur. Bu toplantının sonucunda 81 kaleme alınan “Montevideo Deklarasyonu,” yolsuzlukların önlenmesi ve ortaya çıkarılmasında Yüksek Denetim Kurumlarına tavsiyelerde bulunmaktadır⁵²⁸.

Avrupa Birliği Antlaşması Madde K. 3'e (98/700 / JHA) dayanılarak Konsey tarafından kabul edilen 3 Aralık 1998 tarihli Ortaklık Kararı gereğince Avrupa Sahte

⁵²⁴ Avrupa Sahteciliğe Karşı Ofisi (the European Anti-Fraud Office -OLAF), 28 Nisan 1999 tarihinde 1999/352/EC sayılı Komisyon kararı ile kurulmuştur. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:l34008>, (13/05/2016), s. 1 vd.

⁵²⁵ http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/fight_against_fraud.html?root_default=SUM_1_CODED =22, (13/05/2016), s. 1 vd.

⁵²⁶ <http://www.tepav.org.tr/upload/files/1313475413-4>.

Bir Olgu Olarak Yolsuzluk Nedenler Etkiler Cozum Onerileri.pdf, (23.09.2017), s. 82.

⁵²⁷ Avrupa Teknik ve Bilim Merkezi (ETSC), 29 Ekim 2004 tarihinde 2005/37/EC sayılı Komisyon kararı ile kurulmuştur. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:l33314>, (13/05/2016), s. 1 vd.

⁵²⁸ [http://www.tepav.org.tr/upload/files/1313475413-](http://www.tepav.org.tr/upload/files/1313475413-4)

4.Bir Olgu Olarak Yolsuzluk Nedenler Etkiler Cozum Onerileri.pdf, (23.09.2017), ss. 80-81.

ve Orijinal Arşivleme Sistemi (FADO-False and Authentic Documents Online) kurulmuştur. Bu internet tabanlı görüntü arşivleme sistemi yasadışı göçle mücadele ve sahte belgelerin kullanımını önlemek amacıyla kurulmuş olup, AB ülkeleri arasında gerçek ve sahte belge görüntülerinin paylaşılmasına yardımcı olmaktadır. Sistem özellikle aşağıdakilere izin verecek şekilde tasarlanmıştır⁵²⁹:

- orijinal ve dövülmüş belgeler arasındaki ekran karşılaştırması;
- sahtecilik ve güvenlik teknikleri hakkında merkezi bilgi;
- Kullanıcıların ilgili bilgileri hızlı bir şekilde bulabilmesi için çapraz referanslama;

- Belirli sahte belgelerle ilgili bildirimler.

Sahte belgelerde sahtecilik yapmak bazen kişilerin kendileri için bazen de kazanç sağlamak için yapılır. Ancak bu suçlar genellikle terörizm, göçmen kaçakçılığı ve insan kaçakçılığı gibi diğer suçların vasıtasıdır.

Makine tarafından okunabilen bir pasaport, yüz tanıma yazılımı ve iris tarama çağında, belgeleri inandırıcı bir şekilde hazırlamak yüksek düzeyde beceri gerektirir. Dolayısıyla, ilgili ağırları durdurmak ve çıktılarını ele geçirmek, bir dizi başka suçu oluşturabilir.

EUROPOL (Avrupa Polis Teşkilatı)⁵³⁰, göçmen kaçakçılığını durduran ve kaçakçılığı kolaylaştıran belgelerin oluşturulmasını ve kullanılmasını engelleyen işlemleri düzenli olarak desteklemektedir. Organize suç grupları, bu krizle bağlantılı büyüyen bir suç pazarını desteklemek için sahte belgelerin üretimine daha fazla

⁵²⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:I33075;> [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31998F0700,](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31998F0700) (23.09.2017) , s. 1 vd.

⁵³⁰ Avrupa Polis Teşkilatı-EUROPOL'un kurulmasına 7 Şubat 1992 tarihli Avrupa Birliği Maastricht Antlaşması kapsamında karar verilmiştir. Merkezi Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan EUROPOL, 3 Ocak 1994 tarihinde Avrupa Uyuşturucu Birimi (EDU) adı altında sınırlı faaliyetlerine başlamış olup, her ne kadar başlangıçta uyuşturucu ticareti ile mücadele merkezinin ağırlık noktasını oluşturdu ise de, giderek önemli diğer suç alanlarını da kapsamaya başlamıştır. Bu gelişmeler ışığında, EUROPOL Sözleşmesi bütün üye ülkeler tarafından onaylanarak 1 Ekim 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bir dizi yasal işlemin yerine getirilmesinin ardından EUROPOL, 1 Temmuz 1999 tarihinde tam olarak faaliyetlerine başlamıştır. Europol kurucu Antlaşması 01.01.2010 tarihinde yürürlüğe giren "Avrupa Polis Ofisi (Europol)ün Kuruluşuna Dair AB Konsey Kararı ile yürürlükten kalkmıştır. Böylece Europol AB kuruluşu niteliği kazanmış ve Bütçesi AB'nin genel bütçesinden karşılanmaya başlamıştır. Görev alanına en az iki üye ülkeyi ilgilendiren, yasadışı uyuşturucu ticareti, yasadışı göç şebekelerinin katıldığı suçlar, yasadışı motorlu taşıt ticareti, çocuk pornografisi, her türlü insan ticareti, para ve diğer ödeme araçları ile ilgili kalpazanlık, radyoaktif ve nükleer maddelerin yasadışı ticareti, terörizm suçları ile, bu suç türleri ile bağlantılı kara para aklama faaliyetlerinin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi girmektedir, [http://www.interpol.pol.tr/Duyurular/SiteAssets/Sayfalar/test1_copy\(4\)/Europol%202009%20Konsey%20Karar%C4%B1.pdf,](http://www.interpol.pol.tr/Duyurular/SiteAssets/Sayfalar/test1_copy(4)/Europol%202009%20Konsey%20Karar%C4%B1.pdf) (23.09.2017), s.1 vd.

yatırım yapmaktadır. Bu nedenle Europol tarafından koordine edilen bir operasyon, Yunanistan'da, sahte veya sahte belgelerin büyük miktarda üretilmesi ve dağıtılmasına karışmış bir organize suç grubunun ağını hedef almıştır:

- pasaportlar;
- ulusal kimlik kartları;
- Schengen vizeleri;
- sürücü belgesi;
- sığınmacının kayıt kartları;
- oturma izni.

II. Bazı Yabancı Kanunlarda Belgede Sahtecilik Suçlarının Düzenleniş Biçimi

A. Almanya

Belgede sahtecilik suçları, Alman Ceza Kanununun 267-282. maddeleri arasında yer almakta olup 19. yüzyılda hazırlanmış metinler olması nedeniyle kazuistik bir yapıya sahiptir⁵³¹. Bu suçlar, Kanunun özel hükümlerinin yer aldığı bölümün 23 üncü kısmında "Belgede Sahtecilik(Urkundenfälschung)" başlığı altında düzenlenmiştir⁵³²:

Alman Ceza Kanununun 267. maddesinde sahte belgeyi düzenlemek, gerçek bir belgeyi değiştirmek, değiştirilmiş bir belgeyi kullanmak seçimlik hareket olarak

⁵³¹ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 43 vd.

⁵³² **Belgede Sahtecilik (Urkundenfälschung)**

§267. (1) Kim yanıltma amacıyla gerçek olmayan bir belge düzenlerse veya gerçek bir belgeyi değiştirirse veya değiştirilmiş bir belgeyi kullanırsa 5 yıla kadar hapis veya para cezasıyla cezalandırılır.

(2) Teşebbüs de cezalandırılır.

(3) Aşağıdaki vahim hallerde hapis 6 aydan 10 yıla kadardır:

1-Kişi sahtekarlığı meslek edinmişse veya suç örgütü mensubu olarak fiili işlemişse veya tekrerrür söz konusu ise,

2-Fiil çok büyük maddi kayıplara sebebiyet vermiş ise,

3-Çok sayıda sahte belge ile hukuk güvenliği tehlikeye sokulmuş ise,

4-Fiil, kamu görevlisi tarafından yetki veya nüfuzu kötüye kullanılmak suretiyle işlenmiş ise.

(4) Her kim sahteciliği suç örgütü mensubu olarak ve mükerreren işlerse veya bunu meslek haline getirmişse 1 yıldan 10 yıla kadar hapisle cezalandırılır, az vahim hallerde 6 ay ile 10 yıl arası ceza verilir.

8 inci kısımda Para ve Kıymetli Damgalarda Sahtecilik (Geld- und Wertzeichenfälschung) 146-152b maddeleri arasında düzenlenmiştir. Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 43; Feridun Yenisey ve Gottfried Plagemann, **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch STGB**, İstanbul, Mayıs 2015, s. 1 vd.

düzenlemiş, 5 yıla kadar hapis veya para cezası suçun yaptırımını olarak belirlenmiştir. Failin sahteciliği meslek edinmiş olması veya suç örgütü mensubu olarak işlenmesi, tekerrür hali, fiilin çok büyük maddi kayıplara sebebiyet vermesi, çok sayıda sahte belge ile hukuk güvenliği tehlikeye sokulmuş olması, fiilin kamu görevlisi tarafından yetki veya nüfuzu kötüye kullanılmak suretiyle işlenmiş olması suçun ağırlaştırıcı halleri olarak düzenlenmiştir.

Alman hukukunda belgede sahtecilik suçlarında temel alınan husus delildir. Par. 267' de düzenlenen belgede sahtecilik suçunun ihdasıyla özellikle delil tedavülü açısından irade açıklamalarının korunması amaçlanmaktadır. Belgenin delil olarak kullanılabilmesi için düzenleyicisinin garantör olarak arkasında olması gerekir⁵³³.

Alman Ceza Kanunu'nda Türk Ceza Kanunu'ndan farklı olarak, teknik kayıtlarda sahtecilik düzenlemesine yer verilmiştir⁵³⁴. Gerçek olmayan bir teknik kayıt düzenlemek, bir teknik kaydı tahrif etmek, sahte veya tahrif edilmiş bir kaydı kullanmak seçimlik hareket olarak düzenlemiş, 5 yıla kadar hapis veya para cezası suçun yaptırımını olarak belirlenmiştir.

Alman Ceza Kanunu'nda ispat açısından önemli verilerde sahtecilik ayrı bir madde olarak düzenlenmiş, hukuki ilişki açısından delil değeri taşıyan verilerin başkalarını kandırmak amacıyla gerçek dışı veya sahte olarak saklanması, değiştirilmesi veya değiştirilen bu verilen kullanılması seçimlik hareket olarak düzenlemiş, 5 yıla kadar hapis veya para cezası suçun yaptırımını olarak belirlenmiştir⁵³⁵. Hukuki ilişkide veri işlem sürecine (bilgisayar kayıtlarına) tahrif maksadıyla nüfuz etme, aldatmayla eş değerde sayılmıştır⁵³⁶.

⁵³³ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 67.

⁵³⁴ **Teknik Kayıtlarda Sahtecilik (Fälschung Technischer Aufzeichnungen)**

§268. (1) Her kim hukuki ilişkide kandırma maksadıyla,

1-Gerçek olmayan bir teknik kayıt düzenlerse veya bir teknik kaydı tahrif ederse veya

2-Sahte veya tahrif edilmiş bir teknik kaydı kullanırsa 5 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir teknik cihazın tamamen veya kısmen kaydettiği verilerin dökümü, ölçüm ve hesap değerleri ile vakıa süreçlerinin teknik kayıt sayılması, genel olarak insanlar veya o işi bilen kişiler tarafından tanınması ve delil olarak kabul edilmesine bağlıdır.

(3) Failin kayıt sırasında kayda müdahale etmesi, sonucu etkilemesi suretiyle de sahte teknik kayıt düzenlenebilir.

(4) Teşebbüs cezalandırılır.

(5) 267. maddenin 3 ve 4 üncü fıkraları bu madde bakımından da geçerlidir.

⁵³⁵ **İspat Açısından Önemli Verilerde Sahtecilik (Fälschung Beweiserheblicher Daten)**

§269. (1) Her kim hukuki ilişki açısından delil değeri taşıyan verileri başkalarını kandırmak maksadıyla gerçek dışı veya sahte belge olacak biçimde saklar veya değiştirir veya değiştirilen bu verileri kullanırsa 5 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

Alman Ceza Kanunu'nun 271. maddesinde "belgede dolaylı sahtecilik" kavramına yer verilmiş; haklar veya hukuki ilişkiler açısından önemli olan beyan, işlem veya olayların resmi belgelere, kitaplara, veri bankalarına veya sicillere sahte olarak mevcut veya gerçekleşmiş gibi girmesine veya saklanmasına sebebiyet vermek belgede dolaylı sahtecilik olarak düzenlenmiştir⁵³⁷.

Alman Ceza Kanunu m. 273'te resmi kimlik belgelerinin değiştirilmesi ayrı bir maddede düzenlenmiş; resmi kimlik belgesi üzerinde bir kaydı yok etmek, tanınmaz hale getirmek, üzerini örtmek veya kimlik belgesi üzerinden bir sayfayı koparmak veya bu şekilde değiştirilmiş resmi kimlik belgesini kullanmak seçimlik hareketlerine yer verilmiştir⁵³⁸. Kanunun 275. maddesinde resmi kimliklerde sahteciliğin hazırlık hareketleri ayrıca düzenlenerek cezai yaptırıma tutulmuştur⁵³⁹. Sahte kimlik belgelerinin temin edilmesi fiili de ayrı bir madde olarak

---

(2) Teşebbüs de cezalandırılır.

(3) 267. maddenin 3 ve 4 üncü fıkraları bu madde bakımından da geçerlidir.

⁵³⁶ **Bilgi İşlem Alanında Hukuki İlişkilerde Aldatma (Täuschung im Rechtsverkehr bei Datenverarbeitung)**

§270. Hukuki ilişkide veri işlem sürecine (bilgisayar kayıtlarına) tahrif maksadıyla nüfuz etme, aldatmayla eş değerdedir.

⁵³⁷ **Belgede Dolaylı Sahtecilik (Mittelbare Falschbeurkundung)**⁵³⁷

§271. (1) Haklar veya hukuki ilişkiler açısından önemli olan beyan, işlem veya olayların resmi belgelere, kitaplara, veri bankalarına veya sicillere sahte olarak mevcut veya gerçekleşmiş gibi girmesine veya saklanmasına sebebiyet veren kişi 3 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

(2) Her kim belgede veya veri saklanmasında sahtecilik yaparsa yukarıdaki fıkra göre cezalandırılır.

(3) Fail bunu kendisi veya üçüncü kişiye çıkar sağlamak veya bir başkasına zarar vermek maksadıyla yaparsa 3 aydan 5 yıla kadar hapis cezası verilir.

(4) Teşebbüs de cezalandırılır.

⁵³⁸ **Resmi Kimlik Belgelerinin Değiştirilmesi (Verändern von amtlichen Ausweisen)**

§273. (1) Her kim hukuki ilişkide kandırma maksadıyla veya 267 veya 274 üncü maddeler bağlamında cezalandırılmayan hallerde;

1-Resmi kimlik belgesi üzerinde bir kaydı yok ederse, tanınmaz hale getirirse, üzerini örterse veya kimlik belgesi üzerinden bir sayfayı koparırsa veya

2-Bu şekilde değiştirilmiş resmi kimlik belgesini kullanırsa 3 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

(2) Teşebbüs de cezalandırılır.

⁵³⁹ **Resmi Kimliklerde Sahteciliğin Hazırlık Hareketleri (Vorbereitung der Fälschung von amtlichen Ausweisen)**

§275. (1) Her kim resmi kimlik belgelerinde sahtecilik yapmak maksadıyla hazırlık yaparsa;

1-Şekilleri itibarıyla bir suç işlemeye uygun olan plakalar, formlar, harfler, negatifler (baskı negatifleri) ve matrisler,

2-Resmi kimlik belgeleri imal etmekte kullanılan veya bunlara çok benzeyen kağıtlar veya

3-Resmi kimlik belgelerinin matbu formlarını imal eder, kendisi veya başkası için bir yerden sağlar, saklar veya başkasına aktarırsa, 2 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

(2) Fail, fiili itiyaden veya suç örgütünün üyesi olarak 1 inci fıkroda belirtilen tarzda devamlı surette işlemişse 3 aydan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3)149 uncu paragrafın 2 ve 3. fıkraları burada da geçerlidir.

düzenlenmiştir⁵⁴⁰. İkamet belgeleri ve motorlu araç belgelerinde yapılan sahteciliklerde 275 ve 276. madde hükümlerinin geçerli olduğu belirtilmiştir⁵⁴¹. Bir başkası adına düzenlenmiş kimlik belgesini aldatmak maksadıyla kullanmak veya kendisine ait kimlik belgesini başkasına vermek fiilleri, kimlik belgelerinin kötüye kullanılması başlıklı 281. maddede düzenlenmiştir⁵⁴².

Belgeyi gizlemek, sınır işaretlerini değiştirmek fiilleri 274. maddede ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir⁵⁴³.

Sağlık raporlarında sahtecilik⁵⁴⁴⁵⁴⁵, gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenleme⁵⁴⁶, gerçeğe aykırı sağlık raporlarının kullanılması⁵⁴⁷ fiilleri Alman Ceza Kanunu'nda ayrı ayrı maddelerde düzenlenmiş ve yaptırıma bağlanmıştır

⁵⁴⁰ **Sahte kimlik belgelerinin temin edilmesi (Verschaffen von falschen amtlichen Ausweisen)**

§276. (1) Her kim gerçek olmayan veya sahte bir resmi kimlik belgesini veya 271 ve 348 inci paragraflarda tanımlanan şekilde sahtecilik içeren resmi kimlik belgelerini,

1-İthal veya ihraç etmeye teşebbüs eder veya

2-Hukuki ilişki açısından kandırma maksadıyla kendisi veya başkası için temin eder, saklar veya bir başkasına bırakırsa 2 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

(2) Fail, fiili itiyaden veya suç örgütünün üyesi olarak 1 inci fıkra da belirtilen tarzda devamlı surette işlemişse 3 aydan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

⁵⁴¹ **İkamet Belgeleri, Motorlu Araç Belgeleri (Aufenthaltsrechtliche Papiere, Fahrzeugpapiere)**

§276a. 275 ve 276 inci madde hükümleri ikamet ve motorlu taşıt belgeleri için de geçerlidir.

⁵⁴² **Kimlik Belgelerinin Kötüye Kullanılması (Mißbrauch von Ausweispapieren)**

§281. (1) Bir başkası adına düzenlenmiş kimlik belgesini hukuk alanında aldatmak maksadıyla kullanan veya kendisine ait kimlik belgesini başkasına veren kişi 1 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

(2) Kimlik belgesi yerine kullanılan vesika ve belgeler de kimlik belgesi kapsamındadır.

⁵⁴³ **Belgeyi Gizleme, Sınır İşaretlerini Değiştirme (Urkundenunterdrückung, Veränderung einer Grenzbezeichnung)**

§274. (1) Her kim;

1-Kendisine ait olmayan bir belge veya teknik kaydı, bir başkasına zarar vermek maksadıyla yok eder, zarar verir veya gizlerse;

2-Delil açısından önem taşıyan verileri siler, gizler, kullanılamaz hale getirir veya değiştirirse,

3-Bir sınır taşıyı veya bir sınırı veya su seviyesini belirten bir işareti başkasına zarar vermek maksadıyla yerinden alır, yok eder veya tanınmaz hale getirir veya bir başka yere yerleştirirse, 5 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

⁵⁴⁴ Bu hüküm, 765 sayılı Eski TCK'nın 254. , 5237 sayılı TCK'nın 210/2. maddesine karşılık gelmektedir.

⁵⁴⁵ **Sağlık Raporlarında Sahtecilik (Fälschung von Gesundheitszeugnissen)**

§277. Her kim hekim veya sağlıkla ilgili yetkili kişi olarak veya yetkisi olmadığı halde yetkili kişilerin adını kullanarak kendisinin veya başkasının sağlık durumu hakkında bir belge düzenler veya bu tür bir gerçek belgeyi tahrif eder veya resmi kurum ya da sigorta şirketlerini aldatmak için kullanırsa 1 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

⁵⁴⁶ **Gerçeğe Aykırı Sağlık Raporu Düzenleme (Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse)**

§278. Hekim veya yetkili tıp mesleği mensupları, bir resmi makama veya sigorta şirketine sunmak maksadıyla bir kişinin sağlık durumuyla ilgili olarak bilerek gerçeğe aykırı rapor düzenlerlerse 2 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

⁵⁴⁷ **Gerçeğe Aykırı Sağlık Raporlarının Kullanılması (Gebrauch unrichtiger Gesundheitszeugnisse)**

B. Avusturya

Belgede sahtecilik suçları, Avusturya Ceza Kanununun özel kısmında “*Belge ve Delillere Karşı Suçlar*” başlığı altında 233-231. paragraflar arasında düzenlenmiştir⁵⁴⁸:

Avusturya Ceza Kanununun 223. maddesinde belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketleri; hukuk alanında bir hakkın, hukuki ilişkinin veya bir olayın ispatı amacıyla sahte bir belge tanzim veya gerçek bir belgeyi tağyir etmek veya bu amaçla bu tür belgeyi kullanmak olarak düzenlenmiş; 224. maddesinde bu fiilin yerli resmi belge veya kanun ya da iki taraflı sözleşme ile yerli resmi belgeye eşit tutulan yabancı resmi belge veya ölüme bağlı tasarruf veya 237. paragrafta belirtilen kıymetli belge üzerinde işlenirse ceza arttırılacağına yer verilmiştir. 227. maddesinde kendisi veya başkası için belgede sahteciliği mümkün kılmak kastıyla, açıkça bu tür amaç için belirlenmiş araç ve alet imal, tedarik veya satışa arz eden ya da bunu başkasına devreden kişinin cezalandırılacağı hükmüne yer verilmiştir.

Failin taklit veya tağyir edilen bir belgeyi, hukuk alanında kullanmadan önce kendi isteği ile yok etmek suretiyle veya başka yollarla kullanılma tehlikesini ortadan kaldırırsa cezalandırılmayacağı düzenlemesine yer verilmiştir. (m. 226)

Avusturya Ceza Kanununun 228. maddesinde, dolaylı olarak gerçek dışı belge düzenleme fiili yaptırıma bağlanmış, bilerek hukuk alanında bunları kullanmak kastıyla bir hak, hukuki ilişki veya olayın yerli bir resmi belgede gerçek dışı yer almasına neden olan kişinin cezalandırılacağı hükmüne yer verilmiştir⁵⁴⁹. 229. maddede ise belgeyi gizlemek suçu düzenlenmiştir⁵⁵⁰. Kanunun 230. maddesinde

---

§279. Her kim kendisinin veya başkasının sağlık durumuyla ilgili olarak bir resmi makamı veya sigorta şirketini kandırma maksadıyla 277 ve 278. maddelerde belirtilen şekilde gerçeğe aykırı olarak düzenlenmiş raporu kullanırsa 1 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.

⁵⁴⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 48 vd.

⁵⁴⁹ **Dolaylı Olarak Gerçek Dışı Belge Düzenleme**

§228. Bilerek hukuk alanında bunları kullanmak kastıyla bir hak, hukuki ilişki veya olayın yerli bir resmi belgede gerçek dışı yer almasına neden olan kişi cezalandırılır. İyi niyetli olarak tanzim edilmiş gerçek dışı yerli bir resmi belgeyi, kendisi veya başkası tarafından kasten belgenin gerçek dışılığına neden olmak koşuluyla hukuk alanında bir hakkı veya hukuki bir ilişkiyi veya olayı ispat için kullanan kişi aynı şekilde cezalandırılır.

⁵⁵⁰ **Belgeyi Gizlemek**

§229. Hukuk alanında bir hakkın, hukuki ilişkinin veya olayın ispatı için kullanılmasını engellemek maksadıyla hiç veya tek başına üzerine tasarrufta bulunamayacağı bir belgeyi yok eden veya ona zarar veren veya gizleyen kişi cezalandırılır.

sınır çizgilerinin değiştirilmesi, 231. maddede başkalarına ait kimlik belgelerinin kullanılması cezalandırılmaktadır.

Hemen hemen bütün kanunlarda milli belgede yapılan sahtecilik ile yabancı belgede yapılan sahtecilik arasında ayırım yapılmamıştır⁵⁵¹. Avusturya CK, bazı yabancı belgelerde yapılan sahteciliği daha ağır cezayı gerektiren nitelikli bir hal olarak kabul etmiştir (par. 224).

C. Fransa

Belgede sahtecilik suçları, 1994 tarihli Fransız Ceza Kanununun Millete, Devlete ve Kamu Barışına Karşı Cürüm ve Cünhalar'ın yer aldığı 4 üncü Kitabın 4. kısmında 41-1 ve devamı maddelerinde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir⁵⁵²:

Fransız Ceza Kanunu m. 441-1.'de sahtecilik suçunu *“Başkasına zarar verecek nitelikte hangi yöntemle yapılmış olursa olsun bir hakkın veya hukuki sonuçları olan bir durumun delilini oluşturmak maksadıyla ya da ihtimaliyle, herhangi bir düşünce açıklamasının yazılı veya diğer bir anlatım şekliyle gerçeğinin her türlü şekilde hileli olarak değiştirilmesi sahtecilik suçunu oluşturur.”* Şeklinde tanımlamış, belgede sahtecilik ve sahte belgeyi kullanmak 3 yıl hapis ve 45.000 Euro para cezası yaptırımına bağlanmıştır. m.441-2'de ise bir hakkı, kimliği veya bir sıfatı belirlemek ya da bir izin vermek amacıyla idari makam tarafından verilen bir belgede işlenen sahtecilik suçu, 5 yıl hapis ve 75.000 Euro para cezası yaptırımına bağlanmıştır. Sahte belgenin kullanılması halinde de aynı cezaya hükmedileceği düzenlenmiştir.

Belgede sahtecilik veya sahte belgeyi kullanmayla ilgili olarak; 1-Kamu gücü kullanan veya kamu hizmeti ile yükümlü kişi tarafından görevin ifası sırasında işlenmesi, 2-İtiyadi bir şekilde işlenmesi, 3-Failinin cürüm işlenmesini ya da cezasız kalmasını kolaylaştırmak amacıyla işlenmesi hallerinde 7 yıl hapis veya 100.000 Euro para cezası verileceği düzenlenmiştir.

Fransız Ceza Kanunu m. 441-3'de m. 441-2'de tanımlanan sahte belgeden birini hileli şekilde elinde bulundurmanın yaptırımı 2 yıl hapis ve 30.000 Euro para cezası olarak düzenlenmiştir. Birçok sahte doküman, hileli bir şekilde elde

⁵⁵¹ Erman ve Özek, s. 225.

⁵⁵² Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 50 vd.

bulundurulursa cezanın 5 yıl hapis ve 75.000 Euro para cezasına yükseltileceği belirtilmiştir.

Kanunun 441-4. maddesinde kamu idaresi tarafından yapılan tescilde veya resmi veya tasdik edilmiş bir belgede işlenen sahteciliğin 10 yıl hapis ve 150.000 Euro para cezasını gerektirdiği, sahte belgeyi kullanmanın da aynı şekilde cezalandırılacağı, belgede sahtecilik ya da sahte belgeyi kullanma fiilinin, görevin veya hizmetin ifası sırasında kamu gücünü elinde bulunduran veya kamu hizmeti gören kişi tarafından işlenmesi halinde cezanın 15 yıl hapis 225.000 Euro para cezasına yükseltileceği düzenlenmiştir.

Suçun görevin veya hizmetin ifası sırasında kamu gücünü elinde bulunduran veya kamu hizmeti gören kişi tarafından veya itiyadi şekilde veya suç failinin cürüm işlemesini ya da cezasız kalmasını kolaylaştırmak amacıyla işlenmişse 7 yıl hapis ve 100.000 Euro para cezası verileceği belirtilmiştir.(m. 441-5)

Kanunun 441-6. maddesinde belgeyi saklamak da suç olarak şu şekilde düzenlenmiştir: *“Hangi tür hileli davranışla olursa olsun bir kamu idaresi tarafından veya kamu hizmetiyle görevli idare tarafından bir hakkı, bir kimliği veya bir sıfatı tespit etmeye yönelik belgeyi veya izin verilmesine ilişkin bir belgeyi saklayan kişi 2 yıl hapis ve 30.000 Euro para cezasına çarptırılır. Bir kamu idaresinden veya kamu hizmetiyle görevli idareden bir yardım, ödeme veya diğer bir avantaj elde etmek maksadıyla gerçek dışı beyanda bulunmak aynı cezayla cezalandırılır.”*

Olayları maddeten gerçek dışı gösteren bir belge veya ilmühaber düzenlemek, özünde doğru olan bir belge veya ilmühberi tağyir etmek, sahte veya tağyir edilmiş bir belge veya ilmühaber kullanmak fiillerinin 1 yıl hapis ve 15.000 Euro para cezasını gerektirdiği, suçun devlet hazinesine zarar vermek veya başkalarının malvarlığına zarar vermek maksadıyla işlenmesi halinde 3 yıl hapis ve 45.000 Euro para cezası verileceği m. 441-7’ de düzenlenmiştir.

D. İtalya

Bu suçlar, İtalyan Ceza Kanununda özel hükümlerin yer aldığı ikinci kitabın Kamu Güvenine Karşı Suçlar başlığı taşıyan 7. Bölümün 3. Kısımında “Belgede

Sahtecilik” başlığı altında 476. ve devamı maddelerde düzenlenmektedir. İtalyan Ceza Kanunu hükümleri büyük ölçüde 765 sayılı TCK ile paralellik göstermektedir⁵⁵³:

İCK m. 476’da kamu görevlisi tarafından yapılan resmi belgede sahtecilik suçu düzenlenmiş olup, bir kamu görevlisinin görevini ifa ettiği sırada tamamen veya kısmen gerçek olmayan bir belge düzenlemesi veya gerçek belge üzerinde tahrifat yapması durumunda, 1 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı, aksi ispat edilinceye kadar geçerli olan bir belge söz konusu ise faile 3 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası verileceği hüküm düzenlenmiştir. M. 477’de ise belgenin tasdikli suretlerinde sahtecilik hali düzenlenmiş, kamu görevlisinin görevini ifa ettiği sırada, gerçekte olmayan belgenin tasdikli suretini düzenlemesi veya gerçek bir belgeyi taklit veya tahrif ederek belgenin hukuken geçerli olması için gereken şartları gerçeğe aykırı bir biçimde geçerli gösterecek şekilde değiştirmesi halinde 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı öngörülmüştür.

Resmi veya özel belgeler üzerinde tahrifat ve kamu görevlisi tarafından bu belgelerin tasdik edilmesi hali İCK m. 478’de düzenlenmiş olup, kamu görevlisinin, görevini ifa ettiği sırada resmi veya özel belgenin tahrif edilmiş şeklinin tasdikli suretini ibraz etmesi halinde 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüş, sahteciliğin aksi ispat edilinceye kadar geçerli olan belgede yapılması hali, suçun ağırlaştırıcı hali olarak düzenlenmiştir.

476, 477 ve 478. maddelerdeki fiillerin sivil kişi veya vazifesi dışında memur tarafından gerçekleştirilmesi halinde ise, verilecek cezanın üçte bire kadar indirileceği hükme bağlanmıştır. (İCK m. 482)

Fikri sahtecilik, 765 sayılı TCK’da olduğu gibi İCK m. 479’da ayrı bir madde olarak düzenlenmiştir. Kamu görevlisi, görevi esnasında düzenlediği belge içeriğinde gerçeğe aykırılıkları tasdik etmesi ve bunu bir fiili kendisi yapmış veya kendi yanında gerçekleşmiş gibi göstermesi veya gerçekleşmemiş olan açıklamaları kendisine yapılmış gibi göstermesi veya bunlar üzerinde tahrifat yapması halinde 476. madde hükmüne göre cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. İCK m. 480’de

---

⁵⁵³ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 52 vd.

fikri sahteciliğin kamu görevlisi tarafından yapılan tasdikli suretlerde yapılması hali düzenlenmiştir⁵⁵⁴.

Kamu görevi ifa eden kişilerin fikri sahtekarlık yapması hali ayrı bir maddede düzenlenmiş ve tıp mesleği veya hukukla ya da bir başka kamu görevinin ifası esnasında gerçeğe aykırı olarak tasdik işlemi yapılması halinde 1 yıla kadar hapis veya para cezası yaptırımı öngörülmüş, bu fiilin menfaat elde etmek maksadıyla gerçekleştirilmesi halinde her iki cezanın birlikte uygulanacağı düzenlenmiştir. (İCK m. 481)

İCK m. 491'de 5237 sayılı TCK'da olduğu gibi resmi belge hükmünde belgeler düzenlenmiş, sahteciliğin el yazısı vasiyetname veya devredilebilir hisse senedi ve benzeri kağıtlar ile ilgili ise 485. maddedeki özel belgede sahtecilik yerine 476/1 ve 482. maddelerdeki cezaların verileceği hükme bağlanmıştır.

E. Amerika Birleşik Devletleri

Amerikan hukuk sistemi genel anlamda Kıta Avrupası hukuk sisteminden farklıdır. Birleşik Devletler hukuk sistemi, kodifiye edilmiş ve edilmemiş birçok seviyedeki kanunlardan oluşmaktadır. Bunların en üstünde yer alan Birleşik Devletler Anayasası federal devletin kurucu unsurudur ve federal kanunların çerçevesini çizmektedir⁵⁵⁵. Federal anayasa ve federal kanunlar Birleşik Devletlerdeki üstün hukuk metinleridir⁵⁵⁶. Birleşik Devletlerde hukukun anayasa, kanunlar, idarenin düzenleyici işlemleri ve gelenek hukukundan oluşan dört kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi Birleşik Devletler Anayasasıdır. Ülke genelindeki tüm kanunların ve düzenleyici işlemlerin Federal Anayasaya uygun olmaları zorunluluğu bulunmaktadır⁵⁵⁷.

---

⁵⁵⁴ **m.480- Kamu Görevlisi tarafından yapılan tasdikli suretlerde fikri sahtecilik**

Kamu görevlisi, görevini ifa ettiği sırada resmi dairenin düzenlediği tasdik veya olurlar üzerinde bu belgeyle ispatlanmak istenen gerçekleri tahrif ederek tasdik ederse 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

⁵⁵⁵ Stephen Elias, Susan Levinkind, **Legal Research: How to Find & Understand The Law**, 14th Edition, Berkeley: Nolo, 2005, s. 22.

⁵⁵⁶ William Burnham, **Introduction to the Law and Legal System of the United States**, 4th Edition, St. Paul, Minnesota: Thomson West, 2006, s. 41.

⁵⁵⁷ Paul Bergman, Sara J. Bergman Barrett, **Represent Yourself In Court: How to Prepare & Try a Winning Case**, 6th Edition, Berkeley: Nolo, 2008, s.481.

Belgede sahtecilik suçları ile ilgili olarak Amerika Birleşik Devletleri Kanunu ve federal kanunlarda düzenlemelere yer verilmiştir. Modern ekonomide yazılmış ve basılmış belgelerin öneminin artması nedeniyle tüm Amerikan yargı kararlarında sahtecilik suçlarının kapsamı resmi ve özel belgeler bakımından genişletilmiştir⁵⁵⁸.

Amerika Birleşik Devletleri Kanunu (U.S. Code) 18. Başlıkta “Suçlar ve Ceza Yargılaması” na yer verilmiştir. 18. Başlık Bölüm 25’de “Sahte Belge Düzenlemek ve Belgede Sahtecilik” başlığı altında sahtecilik suçları ile ilgili ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. USC §471’ de her kim aldatmak amacıyla sahte olarak belge düzenler, sahte para basar ve bu şekilde, Amerika Birleşik Devletleri’nin herhangi bir yükümlük ya da diğer güvenliğini değiştirirse, o kişinin belgede sahtecilik suçunu işlemiş sayılacağına yer verilmiştir. §472’ de ise her kim sahtekarlık amacıyla bir belgeyi yayınlamak, yayınlamak, satmak veya veya benzer niyetle Amerika Birleşik Devletleri’ne getirir veya sahteciliği saklı tutar veya gizler, Amerika Birleşik Devletleri’nin herhangi bir yükümlük ya da diğer güvenliğini değiştirirse, o kişinin belgede sahtecilik suçunu işlemiş sayılacağına, en fazla 20 yıl hapis cezası ile cezalandırılacağına yer verilmiştir⁵⁵⁹.

§472-509 arasında da düzenlendiği üzere birçok federal kanunda sahte belge düzenlemek ve belgede sahtecilik suçları, kıymetli evraklar, posta pulları, banka havaleleri, yabancı banknotlar, devlet kayıtları, mahkeme kararları, mahkeme görevlilerinin imzaları ile ilgilidir⁵⁶⁰.

Her eyaletin kendi ceza kanunları ise farklı düzenlemelere yer vermektedir. Birçok eyalet ortak hukuktaki (common-law) sahtecilik tanımıyla benzerlik göstermekle birlikte, sahtecilik kapsamında sayılan resmi ve özel belgelerin listesi genişletilmektedir. Örneğin Arizona Ceza Kanununa göre sahte belge düzenlemek, belgeyi değiştirmek, bilerek sahte belgeye sahip olmak, kabul edilsin ya da edilmesin sahte bir belgeyi sunmak suç olarak düzenlenmiştir. Arizona Ceza Kanuna göre sahtecilik suçu 3 unsurdan oluşmaktadır: 1) Başka bir kişi adına imza atmak, 2) Aldatma amacı, 3) İmza atmaya yetkili olmadığını bilmek⁵⁶¹.

⁵⁵⁸ John M. Scheb, John M. II Scheb,, **Criminal Law**, Fifth Edition, Belmont, 2009, s. 181.

⁵⁵⁹ <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/part-I/chapter-25>, (23.09.2017), s. 1 vd. Scheb ve Scheb, ss. 181-182; Philip E. Carlan, Lisa S. Nored, Ragan A. Downey, **An Introduction to Criminal Law**, United States, 2011, s. 47.

⁵⁶⁰ Scheb ve Scheb, ss. 181-182.

⁵⁶¹ Scheb ve Scheb, s. 182.

İKİNCİ BÖLÜM
RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK M. 204), UNSURLARI,
SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ VE BENZER SUÇ TİPLERİ İLE
KARŞILAŞTIRMA, YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA

§ 1. GENEL AÇIKLAMALAR

Belgede sahtecilik suçları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” isimli dördüncü bölümünde 204-212. maddeleri arasında yer almaktadır.

Kanun koyucu resmi belgede sahtecilik suçuna 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde yer vermektedir. Bu hükme göre; *“(1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

(2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.”

Maddenin birinci fıkrasında herkes tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu, ikinci fıkrasında ise kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu düzenlemiştir⁵⁶². Maddenin son fıkrasında, sahteciliğin konusunu kanun hükmü gereğince sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli bir belgenin

---

⁵⁶² Bu durumda TCK m. 204/1 ile m. 204/2 arasındaki ilişkinin ne olduğu sorusu gündeme gelmektedir. Bir görüşe göre, m. 204/2 nitelikli haldir ve kanun kamu görevlisi için daha ağır ceza belirlemiştir. Esen, ss. 465-484; Ekinci ve Esen, ss. 272-282; Taşdemir, s. 166; Şen ve Maviş, s. 23. Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise iki fıkra farklı suçlardır. Soyaslan, s. 498; İtişgen, s. 54; Gökcan, Resmi Belge, s. 102; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5632; Meran, Dolandırıcılık, s. 365. TCK m. 204' ün gerekçesinde de “*maddenin ikinci fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi ayrı bir suç olarak tanımlanmaktadır*” denilmek suretiyle bu görüşün haklılığı ortaya konmaktadır.

oluşturması, ilk iki fıkrada düzenlenen sahtecilik suçlarının cezada artırımı yapılmasını gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmiştir.

Kanun koyucu maddenin ilk fıkrasında “resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi” demek suretiyle suçu işleyen kişiyi özel olarak tanımlama ihtiyacı hissetmeden, herkes tarafından işlenebilecek resmi belgede sahtecilik suçunu; maddenin ikinci fıkrasında ise “görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmî belgeyi kullanan kamu görevlisi” ifadesini kullanarak "kamu görevlisi" olarak tanımlanan kişilerce işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu düzenlemiştir.

Resmi belgede sahtecilik fiilleri, 765 sayılı TCK’da kazuistik bir yöntemle iki ayrı fasılda 339-357. maddeler arasında düzenlenmişti. 5237 sayılı yeni TCK’nın 204. maddesindeki düzenleme, eski kanunda düzenlenen tüm resmi belgede sahtecilik fiillerini kapsamaktadır. Bu hususta TBMM Adalet Komisyonu Raporu’nda;

*“Resmi belgede sahtecilik suçuyla bağlantılı olarak belgenin asıl, özet veya suret olması bakımından veya bu belgeler arasında, “kimlik belgesi”, “şahadetname”, “beyanname”, “zabitanın teftiş ve kontrolüne tabi defter”, “iyi hal veya yoksulluk belgesi”, ya da “sağlık raporu” olup olmamasına göre ayırım yapılması, toplumda hukuk güvenliğini sarsan keyfi uygulamalara imkan sağlayan bir durum olarak görüldüğü için; bütün bu ayırımlar, Komisyon çalışmaları sonucunda oluşturulan metinde terk edilmiştir.”*⁵⁶³.

Böylece resmi belge niteliğindeki herhangi bir belgede yapılacak sahteciliklerin aynı kapsamda değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Kamu görevlisi olmayanlarca işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun gerçekleşmesi bakımından kanunda bazı seçimlik hareketler öngörülmüştür. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 204/1. maddesinde sırasıyla; sahte olarak resmi belge düzenlenmesi, gerçek bir resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi ve sahte bir resmi belgenin kullanılması seçimlik hareketleri sayılmıştır. Kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda ise herkes tarafından işlenebilecek resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerine ek olarak; gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketi de sayılmıştır.

⁵⁶³ <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss664m.htm> (26/05/2016), s. 1.

Kamu görevlisi olmayanlar tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu ile kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçu bakımından failin yukarıda sayılan seçimlik hareketlerden birini yerine getirmesi zorunludur. Zira bir fiilin suç teşkil edebilmesi bakımından öncelikli olarak kanuni tarife uygun olması gerekmektedir. Bu bakımdan özellikle belirli şekil kurallarının oldukça önem arz ettiği sahtecilik suçlarında, fiilin ceza kanunundaki tipe uygun olması bir zorunluluktur.

Resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi olmayanlar ve kamu görevlileri tarafından işlenmesi bakımından, kanunda öngörülen seçimlik hareketlerdeki farkların dışındaki bir başka fark ise; suçun konusunu teşkil eden resmi belgeye ilişkindir. Kanun koyucu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 204/2. maddesinde kamu görevlilerinin resmi belgede sahtecilik suçunu ancak görevleri gereği düzenlemeye yetkili oldukları resmi belgelere karşı işleyebileceklerini öngörmüştür. Diğer taraftan herkes tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu bakımından suçun konusunun resmi belge olması yeterli sayılmıştır.

§ 2. RESMÎ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNUN UNSURLARI

I. Suçun Maddi Unsurları

Suçtan söz edilebilmesi için öncelikle ortada failin olumlu veya olumsuz bir davranışının bulunması, bu davranışın dış dünyada bir değişikliğe neden olması ve yapılan davranış ile dış dünyada oluşan bir değişiklik arasında bir nedensellik ilişkisi kurulabilmesi gerekir. Bunların tümü suçun maddi unsurunu oluşturur⁵⁶⁴.

Maddi unsurlar ibaresi öğretide ilk kez Kunter tarafından kullanılmıştır. Kunter eserinde; maddi unsurları; hareket, netice ve illiyet bağı (nedensellik alakası) olarak belirtmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda maddi unsurlar ibaresi kullanılmış özellikle genel hükümlere ilişkin yeni düzenlemeler bu çerçevede ele alınmıştır. Gerçekten Türk Ceza Kanunu'nun 21. maddesinde kastın varlığı için suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi aranmıştır. Hüküm

⁵⁶⁴ Nur Centel, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul, Beta Yayınları, Eylül 2016, s. 228.

gerekçesinde de kastın kişi ile işlendiği suçun maddi unsurları arasındaki psikolojik bağı ifade ettiği belirtilmiştir. Yine Türk Ceza Kanunu’nun 30. maddesinin 1. fıkrasında hata bahsi düzenlenirken suçun kanuni tanımındaki maddi unsurlar denilmek suretiyle de aynı ibare tekrarlanmıştır⁵⁶⁵.

A. Suçun Maddi Konusu

Suçun maddi konusunu “resmi belge” ve “resmi belge hükmünde belge” oluşturmaktadır. Bu belgelerle ilgili gerekli açıklamalara birinci bölümde yer verilmiştir.

B. Fail

Fail suçun aktif sujesini oluşturmaktadır. Suç tipinde düzenlenen “her kim”, “kimse”, “...kişi” gibi ibareler suçun failini işaret etmektedir. Her suçun mutlaka bir faili, yani o suçu oluşturan fiili işleyen bir kişi vardır⁵⁶⁶. 5237 sayılı TCK m. 37’de fail, suçun kanuni tanımındaki fiili gerçekleştiren kişi olarak tanımlanmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun faili herkes olabilir. Ancak TCK’nın 204. maddesinde resmi belgede sahtecilik suçunun failinin kamu görevlisi olup olmaması şeklinde ayrıma gidilmiş, birinci fıkra da kamu görevlisi olmayan kişinin resmi belgede sahteciliği; ikinci fıkra da ise kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği düzenlenmiştir.

1. Sivil Kişi

Sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin birinci fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir⁵⁶⁷:

⁵⁶⁵ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 162.

⁵⁶⁶ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2016, (Genel), s. 150; Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, US-A Yayınları, Ankara, Aralık 2016, (Genel), s. 393.

⁵⁶⁷ 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 342. maddesinde memur olmayan kişi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu şu şekilde düzenlenmişti; “Bir kimse resmen memur olmadığı takdirde 339 uncu maddede gösterilen suretlerle resmi bir varakada sahtekarlık yaparsa iki seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

“Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır⁵⁶⁸.”

TCK m. 204/1 kamu görevlisi olmayan kişinin resmi belgede sahteciliğinin yanı sıra kamu görevlisi olmalarına rağmen görevleri gereği düzenlemeye yetkili olmadıkları resmi belgede sahtecilik yapanları da cezalandırmaktadır⁵⁶⁹. Yani resmi belgede sahteciliğin 204. maddenin ilk fıkrasında düzenlenen temel şekli, herkes tarafından işlenebilen suçlardandır⁵⁷⁰.

2. Kamu Görevlisi

Resmi belgede sahteciliğin 204. maddenin 2. fıkrasında düzenlenen nitelikli şekli ise ancak bir kamu görevlisi tarafından işlenebilen özgü suçlardandır. Kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin ikinci fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir⁵⁷¹:

Eğer vesika kanunen sahteliği isbat olunmadıkça muteber olan resmi evrak kabilinden ise dört seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına hükmolunur.

Ve eğer sahtekarlık aslın vücudunu farzederek yahut sahih olan aslına mugayir surette yazarak veyahut sahih bir sureti tahrif eyliyerek resmi bir varakanın sureti üzerinde işlenmişse bir seneden üç seneye kadar ağır hapse mahkum olur.

Eğer mezkur varaka kanunun sahteliği ispat olunmadıkça muteber addolunan evrak kabilinden ise verilecek ceza iki seneden beş seneye kadar ağır haptistir.”

⁵⁶⁸ Söz konusu fıkra hükmünün gerekçesi şu şekildedir: “Söz konusu suç, seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır. Birinci seçimlik hareket, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu seçimlik hareketle, resmi belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir. Sahtelikten söz edebilmek için, düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir. Başka bir deyişle, sahteliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılmayan belge, sahte belge olarak kabul edilmek gerekir. İkinci seçimlik hareket, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu seçimlik hareketle, esasında mevcut olan resmi belge üzerinde silmek veya ilaveler yapmak suretiyle değişiklik yapılmaktadır. Mevcut olan resmi belge üzerinde sahtecilikten söz edebilmek için, yapılan değişikliğin aldatıcı nitelikte olması gerekir. Aksi takdirde, resmi belgeyi bozmak suçu oluşur. Birinci ve ikinci seçimlik hareketle bağlantılı olarak belirtmek gerekir ki; sahteciliğin, belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının, suçun oluşması bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Üçüncü seçimlik hareket ise, sahte resmi belgeyi kullanmaktır. Kullanılan sahte belgenin kişinin kendisi veya başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi yoktur.”

⁵⁶⁹ Toroslu, Özel, s. 231.

⁵⁷⁰ Bilirkişinin mahkemeye göndermesi için kendisine teslim ettiği raporda değişiklik yapan sekreterin fiili herkes tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçudur. Güneş Okuyucu Ergün, Bilirkişi Raporu Üzerinde Gerçekleştirilen Sahtecilik Fiillerinin Niteliği, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, Yıl: 2013, (Bilirkişi), s. 271.

⁵⁷¹ 765 sayılı Türk Ceza Kanunun 339. maddesinde ise; “Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif eyler ve bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevellüt edebilirse üç seneden on seneye kadar ağır hapis

“Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir sahte belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır⁵⁷².”

Kamu görevlisi kavramı, çalışmamızın ilk bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. TCK m. 6’da kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi olarak tanımlanmıştır.

Bu noktada Kamu İktisadi Teşebbüslerinde (KİT) çalışan personelin durumu üzerinde ayrıca durulması gerekir. 765 sayılı TCK döneminde Yargıtay, vermiş olduğu kararında KİT çalışanlarının düzenlediği belgenin özel belge sayılması

---

cezasına mahkum olur. Eğer işbu varaka sahteliği isbat edilmedikçe muteber olan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası beş seneden on iki seneye kadar verilir.

Evrakın musaddak suretleri kanunen zayi olan asılları makamına kaim olmak lazım geldiği takdirde, mezkur suretler hakkında asılları gibi muamele olunur.” Şeklinde düzenlenmişti.

340. maddesinde ise; *“Bir memur memuriyetini icra halinde bir varaka tanzim veya tahrir ederken hakikate muvafık olmayan keyfiyet ve ifadeleri sahih ve huzurunda cereyan etmiş gibi gösterir yahut zaptına memur olduğu ifadeleri zaptetmez yahut bu ifadeleri değiştirir ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde baladaki maddede yazılı olan cezalarla cezalandırılır.”* şeklinde bir düzenlemeye yer verilmişti.

341. maddesinde; *“Bir memur aslı mevcut olmayan resmi bir varakanın musaddak suretini tasni ve kanuni şekline uydurarak ita eyler veyahut aslını değiştirip mahvetmeksizin işbu asla mugayir bir suret verir ise üç seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası görür. Eğer işbu varaka sahteliği ispat olunmadıkça muteber addolunan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası dört seneden eksik olamaz. Eğer sahtekarlık resmi evrak münderecatının sıhhatini tasdik esnasında irtikap olunmuş ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde fail hakkında beş seneye kadar hapis cezası verilir.”*

352. maddesinde ise; *“Bir memur memuriyetini icra halinde geçen maddelerde beyan olunan cürümlerden birini işler veya her ne surette olursa olsun bu cürümleri işlemekte başkasıyla birleşirse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.”* Hükmüne yer verilmişti.

⁵⁷² Kanun maddesinin söz konusu fıkraya ilişkin gerekçesi şu şekildedir: *“Maddenin ikinci fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi ayrı bir suç olarak tanımlanmaktadır. Birinci fıkra da tanımlanan suçtan farklı olarak, bu suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesinin yanı sıra, suçun konusunu oluşturan belgenin kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belge olması gerekir. Bu bakımdan resmi belgede sahteciliğin kamu görevlisi tarafından yapılmasına rağmen, düzenlenen sahte resmi belgenin kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belge olmaması halinde, bu fıkra hükmü uygulanamaz. Söz konusu suçu oluşturan hareketler, birinci fıkra da tanımlanan suçu oluşturan seçimlik hareketlerden ibarettir. Ancak, bu bağlamda özellikle belirtilmelidir ki, kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleştirmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesi halinde, bu fıkra da tanımlanan suç oluşur. Maddenin üçüncü fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun konu bakımından nitelikli unsuru belirtilmiştir. Buna göre, suçun konusunu oluşturan resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, cezanın belirlenen oranda artırılması gerekir. Bu hüküm, belgelerde sahtecilik suçları ile delil teorisi arasındaki ilişki göz önüne alınarak, daha üstün ispat gücüne sahip belgeyi daha fazla korumak ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak, değişik yorumlara son vermek maksadıyla bir belgenin böyle bir güce sahip olup olmadığının saptanması için kanunlarda bu hususu belirten bir hüküm bulunması gerekli sayılmıştır.”*

gerektiğini belirtmiştir. Buna göre, “Kamu İktisadi Teşebbüsü olan TKİ (Türkiye Kömür İşletmeleri) Şırnak işletmesine ait kömür sevk ve teslimat belgeleri özel belge niteliğindedir⁵⁷³.” Ancak 233 sayılı KHK m. 11/b’ye göre;

“Teşebbüslerin ve bağlı ortaklıkların paralarına ve para hükmündeki kıymetli evrak ve senetlerine ve diğer mevcutlarına karşı işledikleri suçlar ile bilanço, tutanak, rapor ve benzeri her türlü belge ve defterleri üzerinde işledikleri suçlar ile ifa ettikleri görevlerinden doğan suçlardan dolayı memur sayılarak haklarında Türk Ceza Kanununun 2’nci kitap üçüncü ve altıncı bablarındaki hükümler uygulanır.”

Bu nedenle bugün KİT personelinin teşebbüslerin ve bağlı ortaklıkların senetleri, bilanço, tutanak, rapor ve benzeri her türlü belge ve defterleri üzerinde işledikleri suçlar bakımından resmi belgede sahtecilik suçu hükümlerine göre yargılama yapılmalıdır⁵⁷⁴.

TCK m. 204/2’ de sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan farklı olarak, kamu görevlilerinin gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemesi şeklinde seçimlik harekete de yer verilmiştir. Fikri sahtecilik olarak da adlandıran bu hareket ancak kamu görevlileri tarafından görev alanına giren bir belgenin düzenlenmesi sırasında işlenebilir.

Resmi belgede sahteciliğin kamu görevlisi tarafından yapılmasına rağmen düzenlenen sahte resmi belgenin kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belge olmaması halinde ikinci fıkra hükmü uygulanmaz, birinci fıkrada yer alan özel kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik hükmü uygulanır⁵⁷⁵.

⁵⁷³ Yarg. , 6.CD. , 26/11/1992, 7507/8222, (20.05.2015), www.kazanci.com.

⁵⁷⁴ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 819.

⁵⁷⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 819; Esen, s. 459; Ekinci ve Esen, m. 262; Meran, Dolandırıcılık, s. 355; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5620; Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu, **Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu (151-229. Maddeler)**, 3. Cilt, Tümüyle Yenilenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 3165. “...2- Boş nüfus cüzdanlarının saklanması ve damgalanmasında görevli bulunan sanık A. G.’nin nüfus cüzdanı hazırlamak ve imzalamakla görevli olmaması nedeniyle eyleminin göreviyle ilgisi bulunmadığı ve 204/1. Fıkrasıyla cezalandırılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde 2. Fıkra ile ceza tayini...”, Yarg. , 8. CD. , 07/05/2012 t. , 2010/8851 E. , 2012/15420 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı, “765 sayılı TCK’nun 339 ve 5237 sayılı TCK’nun 204/2. Maddesinde öngörülen memurun (kamu görevlisinin) resmi belgede sahteciliği suçunun oluşabilmesi için memurun görevin sırasında ve kanuni yetkisine dayanarak bir belgeyi sahte olarak düzenlemesi gerekmektedir. Sahte resmi belge düzenleyen kişi memur olsa dahi suça konu belgeyi düzenleme yetkisi yoksa eylem 765 sayılı TCK’nun 342/1 ve 5237 sayılı TCK’nun 204/1. Maddesinde öngörülen memur olmayan kimsenin resm “Maddenin ikinci fıkrasında, kamu görevlisi sıfatıyla çalışmasalar bile, tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin, görevlerinin gereği olarak gerçeğe aykırı belge düzenlemesi, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, düzenlenen belgenin kişiye haksız bir

Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin birinci fıkrasında “..gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren...” ifadesinde ise, unsurları tam olan bir resmi belgenin olduğu ama hukuken geçerli olan bu resmi belgenin belgeyi oluşturan kişi dışında başkası tarafından değiştirildiği sonucu çıkmaktadır. Yani suçun faili kamu görevlisi dışında başka bir kişidir. Zira failin aynı zamanda resmi belgeyi oluşturan kişi olması durumunda birinci fıkra değil, ikinci fıkra hükmü uygulanacaktır.

3. Tabip, Diş Tabibi, Eczacı, Ebe, Hemşire Veya Diğer Sağlık Mesleği Mensubu

Türk Ceza Kanununun 210. maddesinin 2. fıkrasında⁵⁷⁶;

“Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine

---

menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Böylece, belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır.”i belgede sahteciliği suçunu oluşturacaktır. Bu açıklamalar ışığında; sanığın yetkisi dışında 1. Sicil amiri tarafından doldurulması gereken “ 1. Sicil amirinin notu” hanesini doldurmuş olması karşısında eyleminin memur olmayan kişinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturacağı...”, Yarg. 11. CD., 06/05/2015 t., 2013/23921 E., 2015/26050 K. sayılı kararı. Şan, Resmi Belge, s. 135.

⁵⁷⁶ Aynı konu 765 sayılı TCK’nın 354. maddesinde şu şekilde düzenlenmişti: “Hekim, Hekim, eczacı, sağlık memuru veya diğer bir sağlık mesleği mensubu, Hükümetçe emniyet ve itimat olunacak bir belgeyi hatır için gerçeğe aykırı olarak verir ise, altı aydan iki yıla kadar hapis ve yüzmilyon liradan üçyüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Gerçeğe aykırı olarak düzenlenmiş böyle bir belgeyi bilerek kullanan kimse hakkında dahi aynı ceza tertip olunur.

Eğer bu gibi gerçeğe aykırı bir belgeye dayanılarak, sinir ve akıl hastalıkları kurumlarına kabul ve orada ikamete mecbur edilmesi gerekmeyen bir kimse bu kurumlara kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar meydana gelir ise, failin göreceği ceza iki yıldan dört yıla kadar haptir.

Eğer birinci fıkrada yazılı fiil, failin kendisine yahut başkasına verilmiş veya vaat ve temin olunmuş para ve sair menfaat karşılığında işlenmiş ise, failin göreceği ceza üç yıldan beş yıla kadar haptir.

Eğer düzenlenen belgeden ikinci fıkrada yazılı olan fahiş zarar meydana gelmiş ise faile verilecek ceza dört yıldan altı yıla kadar haptir.

Eğer gerçeğe aykırı belge, işlenmiş bir suçu yahut işkence, zalimane veya gayriinsani diğer fiillerin delillerini gizlemek veya bu delilleri yok etmek için düzenlenmiş ise faile verilecek ceza, dört yıldan sekiz yıla kadar haptir.

Her halde bu cezalar ile birlikte birinci fıkradaki ağır para cezası, ikinci ve üçüncü fıkradaki hallerde iki kat, dördüncü fıkradaki halde üç kat olarak hükmolunur.

Gerçeğe aykırı belge düzenlemesi için para veren veya vaat eden yahut menfaat temin veya vaat eden kimse hakkında dahi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur ve verilir alınan para ve sair eşya da müsadere edilir.”

göre cezaya hükmolunur.” denilmek suretiyle resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılacak belgelere yer verilmiştir⁵⁷⁷.

Buna göre, gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip⁵⁷⁸, diş tabibi⁵⁷⁹, eczacı⁵⁸⁰, ebe⁵⁸¹, hemşire⁵⁸² veya diğer sağlık mesleği mensubu hakkında, düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır⁵⁸³.

“Diğer sağlık mensubu kişiler” ifadesine bir görüşe göre hayvan sağlığı ile ilgili görevlerde çalışanlar da dahildir, çünkü hayvanın hastalıksız ve yenilebilir olduğu yönünde rapor verilmesi hem menfaat sağlanmasına imkan vermekte hem de kamunun zarar görmesine neden olabilecek niteliktedir⁵⁸⁴. Kanımızca, istisnaların dar yorumlanması gerektiğinden hayvan sağlığı ile ilgili görevlerde çalışanlar bu

⁵⁷⁷ Fıkra hükmünün gerekçesi şu şekildedir: “Maddenin ikinci fıkrasında, kamu görevlisi sıfatıyla çalışmasalar bile, tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin, görevlerinin gereği olarak gerçeğe aykırı belge düzenlemesi, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmoluncaktır. Böylece, belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır.”

⁵⁷⁸ Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun m. 1’e göre tabip, hastaları tedavi eden kişidir; bu nedenle tıp fakültesi diplomasına sahip olması gerekir.

⁵⁷⁹ Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun m. 29/1’e göre; “Diş tabibi, insan sağlığına ilişkin olarak, dişlerin, diş etlerinin ve bunlarla doğrudan bağlantılı olan ağız ve çene dokularının sağlığının korunması, hastalıklarının ve düzensizliklerinin teşhisi ve rehabilite edilmesi ile ilgili her türlü mesleki faaliyeti icra etmeye yetkilidir.”

⁵⁸⁰ Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik m. 4/1-c’ye göre; “Eczacı, Eczacılık fakültesi veya Eczacılık Mektebi’nden mezun olmuş ya da kanuna (Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanuna) göre yabancı okullardaki eğitimin yeterliliğini ispat ve tescil ettirmiş, eczacılık faaliyetlerini yürütmeye yetkili sağlık mensubunu” ifade etmektedir.

⁵⁸¹ Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun m. 47/1’e göre; “Türkiye’de üniversitelerin ebelik ile ilgili lisans eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarından mezun olan ve diplomaları Sağlık Bakanlığınca tescil edilenler ile öğrenimlerini yurt dışında ebelik ile ilgili bir okulda tamamlayarak denklikleri onaylanan ve diplomaları Sağlık Bakanlığınca tescil edilenlere ebe unvanı verilir.” Aynı Kanunun 51/1. maddesine göre; “Ebeler gebelerin muayenesiyle bunların hıfzısıhhatlerine mütaallik tedabirin ifasına ve doğumun teshiline ve bu esnada yapılacak basit manevraların ve çocuk için lazım gelen ilk tedbirlerin ifasına salahiyyettardır.”

⁵⁸² Hemşirelik Kanunu m. 4/1’ in ilk cümlesine göre; “Hemşireler; tabip tarafından acil haller dışında yazılı olarak verilen tedavileri uygulamak, her ortamda bireyin, ailenin ve toplumun hemşirelik girişimleri ile karşılanabilecek sağlıkla ilgili ihtiyaçlarını belirlemek ve hemşirelik tanılama süreci kapsamında belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde hemşirelik bakımını planlamak, uygulamak, denetlemek ve değerlendirmekle görevli ve yetkili sağlık personelidir.”

⁵⁸³ İsviçre Ceza Kanunu’nda suça “Görevin ve Mesleğin Yükümlülüklerine Karşı Suçlar” kısmında yer verilmiştir. Rahime Erbaş, Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK m.210/2), **İÜHF**, Cilt: LXXI, Sayı: 1, 2013, s. 333. Bakıcı ve Yalvaç’ a göre suçun düzenlenme yeri ve şekli hatalıdır. Suç özel belgede sahtecilikten sonra ayrı bir maddede düzenlemelidir. Bakıcı ve Yalvaç, s. 1157.

⁵⁸⁴ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5976; Taşdemir, s. 511.

madde kapsamında değerlendirilemez. Kanun koyucu hayvan sağlığı ile ilgili görevlileri bu kapsamda tutmak isteseydi tabip, diş hekimi, eczacı ve ebe mesleklerine açıkça yer verdiği gibi veteriner ifadesine de yer verirdi. Burada diğer sağlık görevlilerinden anlaşılması gereken insan sağlığı kapsamında belge düzenlemeye yetkili sağlık görevlileridir.

Gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi sadece kamu görevlileri için ve resmi belgeler bakımından söz konusudur⁵⁸⁵; ancak bu kişiler kamu görevlisi olmamalarına ve düzenledikleri belge özel belge olmasına rağmen bu maddeden cezalandırılır⁵⁸⁶. TCK m. 210' un gerekçesinde de belirtildiği üzere bu kişilerin bu maddeden cezalandırılabilmesi için düzenledikleri belgenin görevleriyle ilgili olması gerekir⁵⁸⁷. Suç salt bu kişiler tarafından işlenebileceğinden özgü suç söz konusudur, bu nedenle bu suça iştirak ancak azmettirme veya yardım etme şeklinde olabilir⁵⁸⁸.

Kanunda sayılan bu belgeler, sadece ceza yönünden resmi belgeye benzetilmiştir. Bunun dışında kalan hususlarda özel belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanması gerekir.

Öte yandan gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubunun kamu görevlisi olması halinde, kamu görevlisi olan bu kişilerin doğrudan resmi belgede sahtecilik suçundan (TCK m. 204/2) mı, yoksa TCK m. 210/2 gereğince mi sorumlu tutulacaklarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretide failin kamu görevlisi olması halinde TCK m. 204/2' de yer alan hükmün uygulanması gerektiğini savunan görüş⁵⁸⁹ olduğu gibi, bu durumun da TCK m. 210/2 kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunan görüş⁵⁹⁰ de bulunmaktadır. Kanımızca, kamu görevlisi tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu tarafından gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi halinde TCK m. 204/2 hükmü uygulanmalıdır. Zira, kamu görevlisi

⁵⁸⁵ Güngör, s. 94; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, ss. 5974-5975.

⁵⁸⁶ Gökcan, Belgede Sahtecilik, ss. 330-503; Artuk, Gökcan ve Yenidünya, ss. 707-708; Esen, s. 598; Ekinci ve Esen, s. 340; Gündel, s. 1071; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3322; Kaylan, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 15; Taşdemir, s. 511; Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 3488. Güngör' e göre fail kamu görevlisi olsa da bu maddeden cezalandırılmalıdır. Güngör, s. 95.

⁵⁸⁷ Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 506.

⁵⁸⁸ Bakıcı ve Yalvaç, s. 1161; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3330; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5987; Erbaş, ss. 348-349; Ali İhsan Erdağ, Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu (Sağlık Mesleği Mensupları tarafından İşlenebilecek Olan Belgede Sahtecilik Suçu, **V. Türk-Alman Ceza Hukuku Sempozyumu**, TBB, Ankara, 2008, s. 552.

⁵⁸⁹ Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 513- 514.

⁵⁹⁰ Güngör, s. 95.

tarafından görev gereği düzenlenen belgeler, resmi belge niteliğindedir. TCK m. 210/2’ de ise resmi belge niteliği taşımayan belgelerde yapılan sahtecilik fiillerinin cezalandırılması amaçlanmaktadır.

C. Mağdur

Mağdur, suçun pasif sujesini oluşturmaktadır. Suçun mağduru suçla korunmak istenen hukuki değerın sahibi olan gerçek veya tüzel kişilerdir⁵⁹¹. Bir başka deyişle mağdur, belirli bir suç ile zarara uğratılan veya tehlikeye maruz bırakılan hak veya yararın sahibini belirten terimdir⁵⁹². Öğretide her ne kadar tüzel kişilerin suç mağduru olamayacakları görüşü⁵⁹³ bulunsa da, hukuk düzenince oluşturulmuş haklara ve borçlara sahip olabilen bu anlamda üyelerinden ayrı bağımsız malvarlıkları bulunan tüzel kişiler de yapılarına uygun düştüğü ölçüde⁵⁹⁴, suç mağduru olabileceklerdir. Kural olarak her suçun bir mağduru vardır⁵⁹⁵. Mağdur kavramının benzer kavram olan suçtan zarar gören kavramı ile farkının ortaya konulması özellikle zincirleme suç hükümlerinin ve etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması bakımından büyük önem arz eder. Mağdur ve suçtan zarar gören kavramları arasındaki temel fark, suçun mağduru, suçtan doğan ceza ilişkisinin tarafı olduğu halde, suçtan zarar gören kimse ancak hukuk ilişkisinin tarafıdır ve iddiası esas itibarıyla yalnız zarar ve ziyana ilişkin olup, hukuki nitelik taşımaktadır⁵⁹⁶.

Resmi belgede sahtecilik suçları Türk Ceza Kanununda “Topluma Karşı Suçlar” bölümünde düzenlenmiş olduğundan bu suç tiplerinin toplumu oluşturan bireylerin tamamına karşı işlenmiş olduğunun kabulü gerekir. Bu nedenle bu suçun

---

⁵⁹¹ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara, Eylül 2017, (Genel), s. 198.

⁵⁹² Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Genel Kısım**, Cilt II, İstanbul, 1999, s. 426.

⁵⁹³ Koca ve Üzülmöz, Genel, ss. 152-153.

⁵⁹⁴ Kuşkusuz tüzel kişiler yapılarına uygun düşmeyen öldürme (TCK m. 81 vd.), yaralama (TCK m. 86 vd.) ve benzeri suçların mağduru olamayacaklardır.

⁵⁹⁵ Bu konuda öğretide yer alan “*mağdursuz suç*” kavramına değinmekte yarar vardır. Aslında bu suçların da bir mağduru bulunmaktadır. Mağdursuz suçta aslında suçun faili kendi işlemiş olduğu suçun aynı zamanda mağdurudur. Bu suçlara uyuşturucu madde kullanma veya 765 sayılı TCK dönemindeki itiyadî sarhoşluk örnek gösterilebilir. Veli Özer Özbek, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi**, Ankara, 1999, (Ceza Hukuku), ss. 320-321.

⁵⁹⁶ Dönmezer ve Erman, s. 427.

mağduru toplumu oluşturan herkeştir⁵⁹⁷. Sahtecilik suçu doğrudan bir kişiye yöneltilmemişse, bu suçun mağdurunun devlet olduğunu söylemek mümkün olacaktır⁵⁹⁸. Buna karşılık, işlenen resmi belgede sahteciliğin sonucu doğrudan doğruya belli bir kişinin veya kişilerin mağduriyeti söz konusu olmuşsa bu kişilerin de suçun mağduru olduğu kabul edilmelidir⁵⁹⁹. Nitekim Yargıtay, başkasının adı yazılarak senet düzenlenip bankaya teminat olarak verilip kredi alınması nedeniyle sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarından dava açılması halinde, senette ismi yazılıp imzası taklit edilen kişinin, ismi kullanılarak zarar görmesi nedeniyle sahtecilik suçundan açılan davaya katılabileceğini kabul etmektedir⁶⁰⁰.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi' nin 13.11.1986 tarih ve 7664/10169 sayılı kararında *“sahtecilik cürümlerinin konusu belgede korunan kamu güveni olup, bunun topluma ait bir değer olması nedeniyle kişisel çıkarın koruma konusu olmadığı”* kabul edilmiştir.

Kanımızca resmi belgede sahtecilik suçuyla korunan üstün hukuki değer, daha önce de ifade etmiş olduğumuz üzere kamu güvenidir; ancak toplum suçtan zarar gören konumundadır⁶⁰¹. Bu nedenle resmi belgede sahtecilik suçu, mağduru belli

⁵⁹⁷ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 196; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 677; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3165; Üstüner, s. 38.

⁵⁹⁸ Artuk, Gökcan ve Yenidünya, s. 401; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 677; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 196; Erman ve Özek, s. 11.

⁵⁹⁹ Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 677; Kaylan, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 8; Aşıcıoğlu, s. 229; Malkoç, Memurun Yargılaması, s. 120.

⁶⁰⁰ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 29.06.1992 tarihli ve 176/201 sayılı bir kararında: *“Yargıcın bir olayda suçtan zarar görenin sınırlarını belirlerken sanığa yüklenen cezalandırılması istenilen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturması konusundaki isteğini göz önünde tutmak ve bu haklı görüldüğünde kişiye suçtan zarar görme niteliği tanımak durumundadır”* denilmektedir.

“Posta dağıtıcısı olarak görev yapan sanık M. Ö.' in, müşteki Y. S.'e gönderilen gerekçeli kararın tebliğine ilişkin tebliğ mazbatasında müştekinin komşusu olduğu ve kendisine haber verildiği bildirilen M. A.'ün Başköy Köyünde ikamet etmemesine rağmen komşusuna haber verilmiş gibi işlem yaptığı iddiasıyla hakkında açılan “resmi belgede sahtecilik” suçunda, zarar görenin mağdur Y. S. Olup, bu suçtan doğrudan zarar görmeyen şikayetçi PTT Genel Müdürlüğünün katılma hakkı bulunmadığı ve bu suç için usulsüz verilen katılma kararının hükmü temyiz etme hakkı vermeyeceği cihetle; şikayetçi kurum adına vekilinin temyiz isteminin 5320 sayılı Yasanın 8/1. Maddesi gereğince, uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nun 317. Maddesi uyarınca reddine, 31.03.2014 gününde oybirliğiyle, karar verildi.”, Yarg. 11. CD., 31/03/2014 t., 2012/1863 E., 2014/6029 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı.

⁶⁰¹ Meran, Dolandırıcılık, s. 356; *“...Belgede sahtecilik suçlarında korunan hukuki yarar kamu güveni olup, suçun geniş anlamda mağduru, toplumu oluşturan bireylerdir. Bununla birlikte belgede sahtecilik suçunun işlenmesiyle haksızlığa uğrayan gerçek ve tüzel kişilerin suçtan zarar görmeleri mümkün olduğundan, gerçek ve tüzel kişilerin yargılamaya katılmaları olanaklıdır...”*, YCGK, 05/05/2012 t., 2011/14-491 E., 2012/219 K. Sayılı kararı, Taşdemir, s. 193.

olmayan bir suçtur⁶⁰². Resmi belgede sahtecilik suçunun mağdurunun ancak gerçek kişiler olduğu görüşü⁶⁰³ ve yukarıda bahsetmiş olduğumuz üzere tüzel kişilerin suç mağduru olamayacakları görüşü bulursa da kanımızca resmi belgede sahteciliğin sonucunda zarara uğratılan tüzel kişiler de bu suçtan zarar gören⁶⁰⁴ olabilecektir.

Belgede sahtecilik suçlarının mağdurları açısından yapılan incelemelere göre mağdurların %11,5' inin emekli, %50,8' isinin esnaf, %22,1' inin işçi, %4,9' unun memur, %4,9' unun ev hanımı, %5,7'sinin ise diğer meslek grubunda yer aldığı; %87,7' sinin ilköğretim, %4,9' unun lise, %7,4' ünün ise üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir⁶⁰⁵.

D. Fiil

1. Genel Olarak

Fiil, hareket, netice ve bu ikisi arasındaki nedensellik bağı olarak tanımlanmaktadır⁶⁰⁶.

2. Hareket

Hareket, insanın dış dünyada beliren iradî davranışı olarak tanımlanır, insanla bağlantısı olmayan tabiat olayları, suç olgusunu ilgilendirmez⁶⁰⁷. Bu bağlamda suç yolu(iter criminis)'nun aşamalarını suç fikrinin ortaya çıkması, hazırlık hareketleri, icra hareketleri, suçun tamamlanması ve suçun sona ermesi şeklinde açıklarsak, cezalandırma konusunda ceza hukukunun inceleme alanını düşünceler dışında, dış dünyada değişiklik yaratan insan davranışları oluşturur. Bu nedenle suç yolundaki suç fikrinin ortaya çıkması aşaması hareket şeklinde dış dünyaya yansımadıkça ceza

⁶⁰² Zeki Hafızogulları, **5237 Sayılı Kanunun 43/1. Maddesine 2005/5377 Sayılı Kanunla Eklenen “Mağduru Belli Olmayan Suçlarda Da Bu Fıkra Hükmü Uygulanır” Hükmü Hakkında**, www.zekihafizogullari.com, (19.01.2016), (5237 sayılı Kanun), s. 1 vd.

⁶⁰³ Koca ve Üzülmöz, Özel, ss. 677-678; Erman, Sahtekarlık, s. 10.

⁶⁰⁴ Koca ve Üzülmöz, Genel, s. 107.

⁶⁰⁵ Muhammed Nabi Kantarcı, Eyüp Kandemir, Ferruh Baklacıoğlu, Yüksel Temur, Esat Şahin ve Abdülkâki Coşkun, Belgede Sahtecilik (İmza Sahteciliği) Suçunda Mağdurların Değerlendirilmesi, **İUHFM**, Cilt: LXX, Sayı: 2, 2012, ss. 59-70.

⁶⁰⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 219.

⁶⁰⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 199; Gökçen, Belgede Sahtecilik, ss.162-163.

hukukunun müdahalesi dışında kalır. Ceza hukuku yönünden önem taşıyan hareket her hangi bir hareket değil, kanunun suç saydığı bir neticeye neden olan harekettir⁶⁰⁸.

Suçun işlenebilmesi için yasada birkaç hareketin gösterildiği ancak bunlardan sadece birinin yapılması durumunda neticenin gerçekleşeceğinin kabul edildiği suça “seçimlik hareketli suç” denir. Seçimlik hareketli suçlarda yasada gösterilen hareketlerden birinin yapılmasıyla suçun oluşacağı kabul edilmiştir. Fail bir yada birkaç hareketi gerçekleştirse bile ortaya tek suç çıkacak ve faile tek ceza verilecektir. Çünkü hareketlerden bir kaç yapıldığında da yasa hükmü birkaç kez değil sadece bir kez ihlal edilmiş olmaktadır⁶⁰⁹.

Seçimlik hareketli suçlarda suçun tanımında birden çok hareket gösterilmiş olmakla birlikte suçun gerçekleşmesi için bu hareketlerin birden çoğunun yapılması gerekmez. Suç tanımındaki hareketlerden birini yapılması suçun oluşması için yeterlidir. Bu tür suçlarda kanun metninde yer alan hareketlerden birden çoğunun yapılması durumunda da suçun sayısında bir değişiklik olmaz. Diğer bir deyişle birden çok hareket söz konusu olsa da tek suç işlenmiş sayılır⁶¹⁰.

Resmi belgede sahtecilik suçu, bir resmi belgenin düzenlenmesiyle veya değiştirilmesiyle veya gerçek bir resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesiyle ya da sahte resmi bir belgenin kullanılmasıyla işlenebilecek seçimlik hareketli bir suçtur. Sahteciliğin aynı belgeyle ilgili olarak seçimlik hareketlerden birden fazlasının icrasıyla işlenmesi, cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde göz önünde bulundurulur. Belgede sahtecilikte asıl olan kullanmaktır. Sahte belge düzenlemek ve gerçek bir belgede değişiklik yapmak ise, kullanmanın hazırlık hareketleri niteliğindedir. Ancak kanun koyucu, sahte belge düzenlemeyi ve gerçek belgede sahtecilik yapmayı cezalandırmak suretiyle cezalandırılabilirliği öne çekmiştir⁶¹¹.

Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin birinci fıkrasında açıkça görüldüğü üzere resmi belgede sahtecilik suçu, seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır.

⁶⁰⁸ Demirbaş, s. 208; Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Ankara, 2011, s. 167; Koca ve Üzülmaz, Genel, s. 157.

⁶⁰⁹ Centel, Zafer ve Çakmut, s. 252.

⁶¹⁰ Kayıhan İçel ve A. Hakan Evik, **Ceza Hukuku Genel Hükümler 2, Suçun Yapısal Unsurları ve Özel Görünüş Biçimleri**, Beta, İstanbul, 2007, s. 9.

⁶¹¹ Koca ve Üzülmaz, Özel, s. 678.

Bu hareketler⁶¹² ;

- Resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlemek,
- Gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek,
- Sahte resmi belgeyi kullanmak şeklinde sayılmıştır. Söz konusu hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suçun maddi unsuru tamamlanmış olacaktır⁶¹³.

Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin ikinci fıkrasında ise kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçu düzenlenmektedir. Bu fıkra da birinci fıkra da sayılan seçimlik hareketlere ek olarak fikri sahtecilik olarak adlandırılan “gerçeğe aykırı belge düzenlemek” fiiline de yer verilmiştir.

Suçun oluşması için maddede sayılan seçimlik hareketlerden birisinin gerçekleştirilmesi yeterlidir. Failin sahte olarak düzenlediği belgeyi ayrıca kullanmış olması gerekmez. Eğer somut olayda birden fazla seçimlik hareket icra edilmişse TCK’nın 61. maddesine göre temel ceza belirlenirken bu husus dikkate alınmalıdır⁶¹⁴.

a. Resmi Bir Belgeyi Sahte Olarak Düzenlemek

Resmi belgede sahtecilik suçunun ilk maddi unsuru, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu hareketle, aslında resmi belge mevcut olmadığı halde

⁶¹² 5237 sayılı TCK, resmi belgede sahtecilik fiillerini resmi belgeyi esas alarak düzenlemiştir. 765 sayılı TCK’da ise pasaport, hüviyet cüzdanı ve nüfus tezkeresi, ruhsatnamedeki sahtecilikler için ayrı düzenlemeler mevcuttur:

765 sayılı TCK m. 350; “Hüviyet cüzdanlarını, nüfus tezkerelerini, pasaportları ve ruhsatnameleri taklid edenler veya bunların yazılarını değiştirenler; bu gibi sahih vesikaları kimlere ita kılınmış ise onlardan başkasına veya diğer bir mekan ve zamanda verilmiş gibi göstermek maksadı ile değiştirenler yahut bunların sıhhat ve itibarı için lazım gelen tasdik muamelesini ve matlûb olan şartlarını sahte olarak ifa kılınmış gibi gösterenler; böyle taklid edilmiş veya değiştirilmiş nüfus tezkere ve hüviyet cüzdanı ve pasaport ve ruhsatnameleri kullanan ve kullanmak maksadı ile başkalarına teslim ve ita eyleyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

⁶¹³ “TCK’nın 204/1. maddesindeki suçun oluşması için belgenin sahte olarak düzenlenmesi veya başkasını aldatacak şekilde değiştirilmesi yeterli olacağı gibi, sahte olarak düzenlenen belgenin kullanılmasıyla da suç oluşur.”, Yarg. 11.CD. , 29/03/2012 t. , 2010/12595 E. , 2012/4418 K. , Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 164.

⁶¹⁴ “Belgelerin sahte olarak düzenlendikleri anda resmi belgede sahtecilik suçu oluşacak, özel belgede olduğu gibi, suçun oluşumu için belgenin kullanılması, çek veya senetlerin bankaya ibrazı aranmayacaktır. Sahte olarak düzenlenen bu belgelerin suç oluşturabilmesi için aldatma yeteneklerinin de bulunması şarttır. Keza, böyle bir belgenin kamunun güvenine mazhar olabilmesi, bunda yapılan sahteciliğin bu güveni sarsabilmesi ve failin sahtecilik suçundan cezalandırılabilmesi için, bu yazının hukuken geçerli olması, başka deyişle hukuk düzeni içinde belirli birtakım sonuçlar doğurabilecek nitelikte olması gerekir.”, Yarg. 11. CD., 18/02/2009 t. , 2008/4791 E. , 2009/1217 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 165; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 678.

mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir⁶¹⁵. Resmi bir belgenin sahte olarak düzenlenmesinden maksat, benzetmek suretiyle mevcutmuş gibi resmi bir belgenin oluşturulmasıdır⁶¹⁶. Ayrıca o belgeyi düzenlemekle görevli olmayan failin resmi belge görünümüne sahte bir belge üretmesidir⁶¹⁷.

5237 sayılı TCK'da yer alan "sahte resmi belge düzenleme" ibaresi, 765 sayılı TCK'nın 339. maddesinde ifade edilen "tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzimi" ne karşılık gelmektedir. Bu husus öğretide taklit olarak da adlandırılmaktadır⁶¹⁸.

Suç konusu hareketlerden "düzenlemek" ifadesi "taklit etmek" olarak anlaşılmalıdır⁶¹⁹. Bunun için belgenin düzenleyeni olarak görünen kişiden başka bir kişi tarafından yeni baştan düzenlenmiş olması gerekir. Belgenin düzenleyicisi olarak görünen kişinin gerçekte mevcut veya hayatta olup olmadığı veya tamamen uydurma bir ismin düzenleyen olarak gösterilmesi önem taşımaz⁶²⁰.

Sahtecilik, düzenleyen kişinin veya belge sahibinin kimliğine ya da belgenin içeriğindeki herhangi bir bilgiye ilişkin olabilir.

Resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen kişi, kamu görevlisi sıfatına sahip olmayan bir kimse olabileceği gibi, görevi gereği olarak düzenlemeye yetkili olmadığı resmi bir belgeyi düzenleyen kişi de olabilir⁶²¹. Failin kamu görevlisi olması ve sahte olarak düzenlenen belgenin kamu görevlisinin düzenlemeye yetkili

---

⁶¹⁵ Bakıcı ve Yalvaç, s. 721; Çetin ve Malkoç, s. 212; Gündel, s. 809. Şen ve Maviş'e göre belgede sahtecilik şeklen olmalıdır. Belgedeki imza vb. sahte olmalıdır. İçerikteki sahte ifadeler belgede sahtecilik değil; VUK m. 359'daki içerik itibarıyla sahte belge düzenlenmesi suçuna vücut verir. Şen ve Maviş, s. 29. VUK m. 359, "vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan defter ve kayıtlar ile vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeler" bakımından geçerlidir; bu nedenle Şen ve Maviş'in görüşüne katılmıyoruz. Belgede sahtecilik şeklen olabileceği gibi içerik itibarıyla de olabilir. Fail, vergi borcunu ödemediği halde ödemiş gibi belge düzenlediği takdirde resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek fiilini gerçekleştirmiş ve resmi belgede sahtecilik suçunu işlemiş olur. Bakıcı ve Yalvaç, s. 721.

⁶¹⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 689; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 680.

⁶¹⁷ Güngör, s. 82; Erman, Sahtekarlık, s. 422.

⁶¹⁸ Taklit, varakanın düzenleyeni gözüken kişiden başka bir kimse tarafından yeniden düzenlenmesi demektir. Bu halde sahte olarak oluşturulan evraktan önce ortada gerçek bir belgenin bulunması ve sahtekarlık sonucunda yine bu belgenin varlığını koruması gerekir. Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 165; Tezcan, Erdem ve Özek, s. 699; ERMAN, Sahtekarlık, s. 422; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 795; Erman ve Özek, s. 409; Gözübüyük, İmran Öktem'e Armağan, s. 137.

⁶¹⁹ Taşdemir, s. 266; Malkoç, Memurun Yargılanması, s. 124.

⁶²⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 683.

⁶²¹ Güngör'e göre buradaki sahtecilik maddi sahtecilik olup kamu görevlisi olmayan bir kimsenin resmi belgeyi görevi gereği düzenlemesi mümkün olmadığından özel kişiler bu suçun faili olamazlar. Güngör, s. 83.

olduğu bir belge olması durumunda TCK'nın 204. maddesinin birinci fıkrasındaki suç değil, ikinci fıkrasındaki suç oluşur.

Öğretide bir belgenin sahte olması için taklit edilmiş olması gerektiği görüşüne göre, sahte olarak meydana getirilen belgeden önce gerçek ve sahih bir belgenin varlığı gereklidir⁶²². Ancak sahteciliğin mutlaka sahte olmayan bir belgenin taklit edilmesi suretiyle meydana getirilmiş olması gerekmez. Kanunda belgenin sahte olarak düzenlenmesini taklit ile sınırlandıran bir hükme yer verilmemiştir bu nedenle bu görüşe katılmak mümkün değildir.

Erman'a göre resmi belgeyi düzenlemek deyimi ile kanun gerçek belgenin taklidini kastetmiştir. Zira gerçek bir belgeyi değiştiren kimse gibi, gerçek olmayan ifade ve durumları gerçekmiş gibi gösteren kişi de netice itibarıyla sahte bir belge düzenlemiş olur. Bu nedenle "sahte bir resmi belge düzenlemek" ibaresini dar ve mahsus bir anlamda, yani "taklit" anlamında anlamak gerekir. Taklit kavramı ise, sahte olarak meydana getirilen belgeden önce gerçek ve geçerli bir belgenin varlığını gerekli kıldığı gibi, sahtecilik sonucunda bu belgenin varlığını aynen korumuş olmasını da gerektirir⁶²³.

Artuk, Gökçen ve Yenidünya ise; gerekçedeki ifadeden yola çıkarak resmi belgenin sahte olarak üretilmesini, gerçekte olmayan bir belgenin gerçekmiş gibi üretilmesi şeklinde yorumlamaktadır⁶²⁴.

Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe'ye göre bir resmi belgenin düzenlenmesi iki şekilde de gerçekleşebilir. Sahteciliğin konusu daha önceden var olan veya aslında var olmayan bir belge olabilir. Öncelikle özel kişi kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi gereken belgeyi kendisi sahte olarak düzenlemiş bulunabilir. Örneğin yurttan yasadışı çıkış yapmak isteyenlere sahte pasaport düzenlenmesi veya üniversite sınavına girmek için sahte lise diploması düzenlenmesi gibi. Bunun yanında aslında var olan bir resmi belge içeriği değiştirilmek suretiyle sahte olarak düzenlenebilir. Örneğin, kişi aslında var olan bir nüfus cüzdanını taklit ederek sadece fotoğraf ve isim kısımlarını değiştirerek sahte bir nüfus cüzdanı düzenlemiş olabilir. Ancak bu şekilde oluşturulan belge kısmen sahte bir belge değildir, tamamen sahte bir şekilde düzenlenmiş sahte bir resmi belgedir. Her iki şekilde de özel kişi sadece

⁶²² Erman, Sahtekarlık, s. 422; Gözübüyük, İmran Öktem'e Armağan, s. 137.

⁶²³ Erman, Sahtekarlık, s. 329.

⁶²⁴ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 390-391.

kamu görevlisi tarafından düzenlenebilen bir resmi belgeyi sahte olarak üretmiş yani gerçek bir resmi belgeyi taklit etmiştir⁶²⁵. Kanımızca da her iki durumda da resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi durumu söz konusudur.

Bir belgenin sahte olarak üretilmiş sayılması için tamamen sahte olması gerekmez; kısmen sahte olması yeterlidir. Örneğin, iki kişi tarafından imzalandığında tamamlanan bir belgenin üzerindeki imzalardan sadece birinin sahte olması halinde o belge sahte sayılır⁶²⁶. 204. maddenin gerekçesinde, sahteciliğin belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının suçun oluşması açısından bir önemi bulunmadığı ifade edilmiştir. Şu halde kısmen sahte belge düzenlenmesi halinde de fıkarda tanımlanan suç oluşacaktır. Kısmen sahte olarak düzenlenmiş bir belgeden söz edilebilmesi için önceden düzenlenmiş geçerli bir belge bulunmalıdır. Bu geçerli belgeye fail tarafından sahte hükümler veya bölümler eklenmek suretiyle kısmen sahte belge vücuda getirilebilir. Belgenin tarihi ve tanzim yeri gibi tali kısımlarında yapılan sahtecilik bunlara hukuki sonuç başladığı takdirde önem arz eder⁶²⁷.

Burada üzerinde durulması gereken hususlardan birisi bu seçimlik hareket bakımından aldatma kabiliyetinin ayrıca incelenmesinin gerekip gerekmediğidir⁶²⁸. Öğretide ve Yargıtay içtihatlarında aldatma yeteneğinin tespitinin nasıl yapılacağı tartışmalıdır. Kanunun lafzı dikkate alındığında aldatma kabiliyetinin sadece “gerçek bir resmi belgenin değiştirilmesi” seçimlik hareketi bakımından geçerli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Çünkü kanunun ifadesi “*Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi...*” şeklindedir. Ancak öğretide aldatma kabiliyetinin tüm seçimlik hareketler için geçerli olduğunu savunanlar⁶²⁹ olduğu gibi,

⁶²⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız Ve Tepe, Özel, ss. 820-821.

⁶²⁶ Güngör, s. 83; Bakıcı ve Yalvaç, s. 721; Gündel, s. 809; Meran, Dolandırıcılık, s. 365; Gökçen, Belgede Sahtecilik, ss. 171-172; Taşdemir, s. 267.

⁶²⁷ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 522.

⁶²⁸ “1-Sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdiri hakime ait olduğu cihetle, suça konu hükme esas alınan çekin aslı celb edilerek duruşmada incelenmek suretiyle, özelliklerinin duruşma tutanağına yazılması ve denetime olanak verecek şekilde dosya içine konulması, bu belgelerin yasal unsurları taşıyıp taşımadığı, aldaticılık niteliği bulunup bulunmadığı kararda tartışılıp değerlendirildikten sonra sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik inceleme ile hüküm kurulması...”, İstanbul BAM, 18. CD. , 27/01/2017 t. , 2017/311 E. , 2017/408 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

⁶²⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 391, Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5635; Taşdemir, ss. 267-268.

lafzi yorumu esas alarak buna karşı çıkan yazarlar da bulunmaktadır⁶³⁰.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi' nin konuya ilişkin çeşitli içtihatlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının objektif ölçütlere göre belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir:

“Sanığın Terme Nüfus Müdürlüğü'nce kardeşi H.K. 'a verilen nüfus cüzdanındaki kardeşine ait fotoğrafı çıkarıp, yerine kendi fotoğrafını yapıştırıp üzerine lamine ile kaplatarak kullandığı dosyada aslı mevcut suça konu nüfus cüzdanının, 29.04.2002 tarihli ekspertiz raporunda tahrifatın belgenin ilk geldiği haliyle, yani üzerinde kaplı laminesi açılmadan ibraz olunan şahıslarca ilk bakışta ve kolaylıkla dikkat çekmeyecek nitelikte olması nedeniyle iğfal kabiliyetini haiz olduğunun” bildirilmesi ve çok sayıda kişiyi aldatabilecek nitelikte bulunan kimliğin arka yüzünde mühür ile soğuk damganın belirli olması karşısında, topladığı delilleri sübuta yeter nitelik ve derecede kabul eden mahkemenin takdirinde bir isabetsizlik görülmemiştir”⁶³¹.

Belgenin sunulduğu makam sahte olduğunu ilk bakışta anlamamış olsa bile bu husus normal kontroller sırasında fark edilirse, belgenin aldatma yeteneğinin bulunmadığı kabul edilmelidir. Bu yönde Yargıtay içtihatları da bulunmaktadır:

“Karpuzlu ilçesi Tapu Sicil Müdürlüğünde veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak görev yapan sanığın, A. A. adına kayıtlı taşınmazlara ilişkin intikal işlemlerini yapmak için ilgilinin mirasçıları adına işlemleri takip eden M.K. 'dan çeşitli masraflar adı altında 850 milyon lirayı alıp gerçekte tapu kayıtlarında intikale yönelik hiçbir işlem yapmadığı halde Tapu Sicil Müdürlüğü'nün başka bir işlemi ihtiva eden 04.08.2003 tarih ve 357 yevmiye numarasını vermek sureti ile intikal işlemlerini yapmış gibi gösteren toplam 17 adet tapu senedini “siciline uygundur” şerhi ile imzalayıp A.A 'nın mirasçılarına verdiği mirasçılardan H.K 'nın doğrudan gelir desteği almak için anılan belgeleri Tarım Müdürlüğü'ne ibraz ettiği; ancak bu kurumda Tarım Bakanlığı'nca oluşturulan çiftçi kayıt sistemi nedeniyle suça konu tapu senetlerinin gerçeği yansıtmadığının hemen tespit edilip olayın ihbar edildiği anlaşılmış, mahkemece de oluşu bu şekilde kabul edilen olayda; tapu kütüğünün aslında sahtecilik yapılmamış olması, tapu sicilinin aleni bulunması, müracaat durumunda gerçek kayıtlara her zaman ulaşılabilmesi nedeniyle suça konu tapu senetlerinin aldatma yeteneğinin mevcut olmadığı nazara alınarak, sanığın resmi evrakta sahtecilik suçundan beraati yerine, yazılı gerekçelerle mahkumiyetine karar verilmesi”⁶³².

⁶³⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 684. Bu ek unsura objektiflikten uzak olması tespitinin güçlüğü nedeniyle karşı çıkan yazarlar da bulunmaktadır. Erman ve Özek, s. 252.

⁶³¹ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 170.

⁶³² YCGK. , 30/11/2010 t. , 2010/5-195 E. , 2010/244 K. sayılı kararı, (15.03.2016), www.kazanci.com

Aldatma kabiliyeti veya iğfal yeteneği sahtecilik kavramının içinde yer alan, onu içeren bir unsurdur. Aldatma yeteneği olmayan ilk bakışta sahte olduğu anlaşılan bir belgenin sahtecilik suçlarına konu olabilmesi mümkün değildir⁶³³. Sahtecilikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir yani sahteciliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılamayan belge sahte belge olarak kabul edilemez⁶³⁴.

Bu nedenle kanunda ayrıca vurgulanmamış olsa dahi tüm sahtecilik suçları bakımından aldatma kabiliyetinin varlığı gereklidir. Ancak kanunkoyucu söz konusu ibareye sadece “değiştirme” seçimlik hareketinin önünde yer verilmiş olduğundan hükmü tartışmalı bir hale getirmiştir. Bunun için mutlaka ifadenin ya kanundan çıkarılması ya da tüm seçimlik hareketleri kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu değişiklik yapıncaya kadar sanık lehine yorum ilkesinden hareketle aldatma yeteneğinin tüm seçimlik hareketler için aranması mümkündür. Aksi takdirde sadece “değiştirmek” için bu ek unsura yer verip “düzenlemek” için yer vermemek eşitlik ilkesine aykırı olur⁶³⁵.

Resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesinde suç, belgenin düzenlendiği anda meydana gelir. Zira bu suç neticesi harekete bitişik bir suçtur; bu çerçevede suç neticenin gerçekleşmesiyle tamamlanır ve biter⁶³⁶.

---

⁶³³ Örneğin, diploma numarası olmayan bir diplomanın sahte olduğu kolaylıkla anlaşılacağından aldatma yeteneği yoktur. Çiçek, s. 148. Diploma, onaylı özet belgeye örnek teşkil eder. Özet belge, dayanak alınarak hazırlandığı belgenin yalnızca gerekli olan kısımlarını içeren belgedir. Özet belge, kamu görevlisince hazırlandığı ve onaylandığı takdirde onaylı özet belge niteliği taşır. Bakıcı ve Yalvaç, ss. 686- 687.

⁶³⁴ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, ss. 820-821; Günay, s. 20; Artuk, Gökcan ve Yenidünya, s. 521.

⁶³⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, ss. 820-821.

⁶³⁶ “1) Kamu güveni aleyhine işlenen suçlardan olan resmi evrakta sahtecilik suçunun oluşması için belgenin sahte olarak düzenlenmesi yeterli olduğundan, çalıntı olup gerçek plakası 34 TF 3758 olan ford transit aracın, 34...7052 sahte plaka ile sanık E. G. 'un eşi H. Adına oluşturulan sahte araç tescil belgesine dayanılarak, H. 'nin S... 2. Noterliği' nden verdiği içerik itibariyle sahte olan vekaletnameye göre U... 3. Noterliği'nde düzenlenen 02.10.2002 gün ve 17847 yevmiye numaralı “satış senedi” ile katılana satışını yapan sanıkların üzerlerine yüklenen zincirleme biçiminde sahte resmi evrak düzenlemek suçunun tüm unsurları itibariyle oluştuğu gözetilmeden, katılan adına tescil işlemlerinin yapılması için trafik tescil müdürlüğüne ibraz edildiğinde, aracın trafik kaydına göre gerçek plaka sahibi anlaşıldığından hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmadığından bahisle yazılı şekilde beraatlerine karar verilmesi yasaya aykırı...”, Yarg. , 11. CD. , 27/11/2006 t. , 2005/5448 E. , 2006/9554 K. sayılı kararı, Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5828.

b. Gerçek Bir Resmi Belgeyi Başkalarını Aldatacak Biçimde Değiştirmek

Resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturan diğer seçimlik hareket, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu hareketle esasında mevcut olan bir resmi belge üzerinde silmek veya ilaveler yapmak suretiyle değişiklik yapılmaktadır⁶³⁷. Örneğin adliyeden alınan adli sicil kaydındaki bilgilerin değiştirilmesi, senedin üzerindeki tutar veya vade tarihinin değiştirilmesi gibi⁶³⁸. Belgenin değiştirilmesinde kullanılan aracın ise bir önemi yoktur⁶³⁹.

Sahteciliğin bu şeklinde ispat açısından önem taşıyan gerçek bir belgede sonradan yetkisiz olarak değişiklik yapılmakta ve böylelikle bu belgenin baştan itibaren değişiklikten sonraki içeriğe sahip olduğu izlenimi uyandırılmaya çalışılmaktadır. Böylelikle bu ihtimalde suçun konusunu oluşturan gerçek bir belge üzerinde yapılan değişiklik ile delilin yönü değiştirilmektedir⁶⁴⁰.

Sahtecilik suçunun bu yolla işlenebilmesi için öncelikle ortada gerçek ve şekli unsurları tam olan geçerli bir belgenin bulunması gerekir, zira sahte bir belgenin kanun tarafından korunması söz konusu olamaz⁶⁴¹. Bu nedenle değişiklik, belgenin düzenlenmesi bittikten sonra yapılmalıdır⁶⁴².

Belgenin bir defa değiştirilmiş olması belge üzerinde yapılan yeni değişikliklerin ayrı bir suç oluşturmalarını önlemez. Sahte belgeler üzerindeki değişiklikler, değiştirme kapsamında değil, sahte belge oluşturma'nın yenilenmesi olarak değerlendirilir. Failin aynı olması halinde zincirleme suç, faillerin farklı kişiler olması halinde ise birden fazla suç söz konusu olabilir⁶⁴³.

Belgenin gerçek sayılması için zorunlu şekil şartlarını taşımasının yanı sıra batıl olmaması yani geçerli olması gerekir. Belge, mutlak butlanla batıl ise suç oluşmaz; nispi butlan halinde ise belge iptal edilinceye kadar geçerli olduğundan bu

⁶³⁷ TCK m. 204'ün gerekçesinde de bu şekilde ifade edilmektedir.

⁶³⁸ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, ss. 820-821.

⁶³⁹ Güngör, s. 84.

⁶⁴⁰ Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 685.

⁶⁴¹ Güngör, s. 84; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 685; Erman, Sahtekarlık, ss. 425-427; Gökcan, Resmi Belge, s. 99; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5626; Demirel, s. 42.

⁶⁴² Güngör, ss. 85-86; Gökcan, Resmi Belge, s. 111; Demirel, s. 42; Taşdemir, s. 270.

⁶⁴³ Erman, Sahtekarlık, s. 425; Gökcan, Resmi Belge, ss. 118-119; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5659; Taşdemir, s. 41.

suça konu olabilir, iptal edildikten sonra bu suçu oluşturmaz⁶⁴⁴. Hukuka veya ahlaka aykırı belgeler hukuk düzeni tarafından korunmayacağı için batıldır. Hukuka veya ahlaka aykırılık belgeden anlaşılıyorsa belge batıl olacağı için sahteciliğe konu olmaz; anlaşılamıyorsa sahteciliğe konu olabilir⁶⁴⁵.

Gerçek bir resmi belgenin değiştirilmesi fiili, özel kişiler tarafından işlenebileceği gibi kamu görevlileri tarafından da işlenebilir. Failin kamu görevlisi olması halinde TCK m. 204/2' den cezalandırılır.

Belge üzerinde yapılan değişiklik, belgenin varlığını ortadan kaldıracak nitelikte olmamalı, değişiklik belgenin sadece içeriğine ve hukuki etkisine yönelik sonuç doğurmalıdır. Aksi takdirde TCK m. 205'te düzenlenen resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu oluşur⁶⁴⁶.

Belgedeki maddi hataların düzeltilmesi belgenin değiştirilmesi anlamına gelmez. Belgenin anlamını değiştirecek düzeltmeler yapılmışsa bu takdirde belgenin değiştirilmesi söz konusu olur⁶⁴⁷.

Belge, belgeyi düzenleyen kişi tarafından değiştirilebileceği gibi üçüncü bir kişi tarafından da değiştirilebilir. Bu konuda dikkate edilmesi gereken husus, değiştirmeden söz edebilmek için belgenin tamamlanmış olmasının gerekmesidir. Belge tamamlanana kadar düzenleyen kişinin belge üzerinde yaptığı çıkartma ve eklemeler değiştirme sayılmaz; zira bu aşamada belge henüz düzenleyeninden koparak tamamlanmamış dolayısıyla hukuki sonuç doğurmaya başlamamıştır.

Mevcut olan resmi belge üzerinde sahtecilikten söz edebilmek için yapılan değişikliğin aldatıcı nitelikte olması yani aldatma kabiliyetini haiz olması gerekir⁶⁴⁸.

⁶⁴⁴ Erman, Sahtekarlık, s. 339; Erman ve Özek, s. 348; Çetin ve Malkoç, ss. 134-135; Taşdemir, ss. 41-42; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 822; Tekin, s. 929.

⁶⁴⁵ Erman ve Özek, s. 349; Bakıcı ve Yalvaç, s. 701; Taşdemir, s. 42.

⁶⁴⁶ Güngör, s. 85.

⁶⁴⁷ Erman, Sahtekarlık, s. 426.

⁶⁴⁸ Erman ile Erman ve Özek'e göre zarar unsurunun aldatıcılık niteliğini kapsaması ve belge kullanılmadığı takdirde bu niteliğin anlaşılmasının zor olması dolayısıyla aldatıcılık niteliği ortak unsurlardan biri değildir. Erman, Sahtekarlık, s. 253; Erman ve Özek, s. 252. Kaylan ve Özen aldatma yeteneği ve zarar imkan ve ihtimaline zarar verme bilinç ve iradesi şeklinde yorumladıkları kastı da ilave etmektedirler. Kaylan, Kamu Güveni, ss. 1-8; Muharrem Özen, 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu Bağlamında Noterlerin Cezai Sorumluluğu, **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, Sayı: 137, Mart 2008, ss. 28-29. "...1-...Belgede sahtecilik suçu, bir belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi veya belgeyi tamamen veya kısmen değiştirilmesi suretiyle oluşmaktadır. Bu suçun hukuki konusu kamunun güveni olup suçun oluşumu için genel kast ve zarar olasılığı yeterlidir. Bir belgeden söz edebilmek için öz ve biçimsel koşulları taşınmalı ve belgenin aldatıcılık yeteneğinin de bulunması gerekir...", Yarg. , 11. CD. , 10/01/2013 t. , 2010/5864 E. , 2013/389 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

Aksi takdirde resmi belgeyi bozmak suçu oluşur⁶⁴⁹. Örneğin çekin keşide tarihini değiştirerek çeki kendi alacaklısına ciro eden failin fiili resmi belgede sahteciliktir, fiil madde 204/1 kapsamında değerlendirilmelidir⁶⁵⁰. Bu şekliyle aldatma kabiliyeti belgede sahtecilik suçlarında tipe uygunluk unsuru içerisinde yer alan maddi unsurlar arasında yer alır. Alman Ceza Kanunu §267 ise “aldatmak için” ifadesini kullanmak suretiyle aldatma kabiliyetini suçun tipe uygunluk unsurunun manevi unsurları arasında yer alacak şekilde özel kast olarak düzenlemiştir⁶⁵¹.

TCK’nın 204. maddesinin gerekçesinde de “*Sahtelikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir. Başka bir deyişle, sahteliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılamayan belge, sahte belge olarak kabul edilmek gerekir.*” Denilerek, sahteciliğin ilk bakışta ve kolaylıkla herkes tarafından anlaşılabilir olduğu durumlarda suçun oluşmayacağı vurgulanmak istenmiştir. Gündel’ e göre aldaticılık belgede sahteciliği meydana getiren bütün fiiller için söz konusu olduğundan maddede ayrıca bu koşula yer verilmesi gereksizdir⁶⁵². Artuk, Gökçen ve Yenidünya’ ya göre ise diğer iki seçimlik harekette sahte kelimesine yer verildiğinden aldaticılık unsuruna bu hareketlerde yer verilmemiştir. Zira sahtecilik, aldaticılık unsurunu haizdir⁶⁵³. Kanımızca da bu görüş kabul edilebilir niteliktedir; bu harekette sahtelik kavramına yer verilmemiş, aldaticılık unsurundan bahsedilerek bu eksiklik kapatılmıştır⁶⁵⁴.

Sahtecilik ya ilk bakışta anlaşılacak kadar bariz ya da rutin kontrolle anlaşılacak şekilde ustaca yapılmış olmalıdır⁶⁵⁵. Yargıtay, aldatma kabiliyetinin

⁶⁴⁹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 393; Günay, s. 20.

⁶⁵⁰ Günay, s. 20.

⁶⁵¹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 822.

⁶⁵² Gündel, s. 809.

⁶⁵³ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 607; Erdal Noyan, **Ceza Hukuku**, Şubat 2005, Ankara, s. 109.

⁶⁵⁴ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5641; Gökcan, Resmi Belge, s. 108.

⁶⁵⁵ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 132; “28.01.2009 tarihli “Tutanak” başlığını taşıyan belgede, poliçede sigorta bitim tarihinin 24.10.2008 olmasına rağmen sağ üst köşede bulunan trafik sigorta pulu üzerinde 24.10.2009 tarihinin yazıldığı, sağ üst köşede ve sol alt köşede bulunan trafik sigorta pullarının seri numaralarının birbirini tutmadığının açıklanması, dosyadaki onaysız fotokopiden ibaret belgenin incelenmesinde tutanakta belirtilen tespitler ile uyumlu olduğunun anlaşılması karşısında; trafik sigorta pulu üzerinde yapılan ve mahkemece aldatma kabiliyetinin bulunduğu kabul olunan tahrifatın belge üzerindeki diğer bilgilerden farklı olduğunun ilk bakışta anlaşılma nedeniyle bu değişikliğin aldatma kabiliyetine ne şekilde haiz olduğunun karar yerinde tartışılmaması, yasaya aykırı...”, Yarg., 11. CD. , 15/05/2014 t., 2012/26229 E. , 2014/9790 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı. “...Belgelerde sahtecilik suçunun oluşması için, o belgenin hukuki sonuç doğurabilecek ve ilk bakışta dikkati çekmeyecek biçimde düzenlenip, belirli kişileri aldatabilecek

tespitinde belgenin muhatabı tarafından yapılması gereken rutin kontrol sırasında sahteciliğin ortaya çıkmasını da aldatma kabiliyetinin var olmadığı durum olarak kabul etmektedir. Örneğin, evine gelen bir elektrik faturası üzerinde oynama yaparak daha az bedel ödeyeceğini düşünen A, dışarıdan bakıldığında sahteliği anlaşılamayacak şekilde değiştirdiği fatura ile ödeme noktasına gider. Sistemden kontrol edildiğinde faturanın sahteliği ortaya çıkar. Burada yapılan kontrol rutin bir kontrol niteliğindedir çünkü kendisine fatura ibraz edilen görevli bunu kontrol ettikten sonra ödemeyi almak zorundadır. Bu nedenle bu örnekte Yargıtay'ın kabulünden hareket edecek olursak belgenin aldatma kabiliyeti yoktur⁶⁵⁶.

Aldatma kabiliyeti (iğfal kabiliyet) objektif ölçütlere göre belirlenmelidir⁶⁵⁷. Aldatıcılık kabiliyeti belgede yapılan sahteciliğin herkes tarafından kolayca anlaşılabilir ya da belgenin kullanıldığı olay ya da ilişkideki muhatap tarafından fark edilebilir olup olmamasına göre belirlenir⁶⁵⁸. Belge üzerinde yapılan sahtecilik, belirli bir kişiyi değil, sıradan bir kişiyi kandırabilecek nitelikte ise aldatma kabiliyetinin varlığı kabul edilir⁶⁵⁹. Yargıtay, yapılan sahteciliğin açıkça belli olacak biçimde yapılması halinde aldatma kabiliyetinin bulunmayacağını kabul etmektedir⁶⁶⁰.

---

yeteneğe olması ve bu konunun objektif olarak saptanması gerekir. Sanığın suça konu senedin rakamla değer gösteren kısmının başına (1) rakamı ekleyip, duraksama halinde esas alınacak yazı ile değer gösteren bölüme ise bir defada “onüçmilyar altıyüzelliiki milyon yüzbin” yazmak suretiyle ekleme sahteciliği ve icra kovuşturması yaptığı, açıklanan bu durum karşısında, maddi öğeye göre kandırıcılık yeteneğinin gerçekleşip gerçekleşmediği gözlemlenmeden, kandırıcılığın neden oluşmadığı tartışılmadan yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak beraat hükmü kurulması...”, Yarg. , 6. CD. , 13/05/2003 t. , 2003/17977 E. , 2003/3127 K. sayılı kararı, Gündel, s .959.

⁶⁵⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 822.

⁶⁵⁷ Erman ve Özek, s. 421; “Dosyada sahteciliği iddia olunan çekin ön yüzünde “hamiline” yazması gerekirken, “halimine” yazılması ve çek bedelinin sonunda yazılı kısmın üstünden gidilerek “milyon” şeklinde rakamla yazılan miktara paralel olarak düzeltilmesinin TTK ile yasal unsurları belirlenmiş olan çekin geçerliliğini ortadan kaldırmayacağı, bu haliyle çekin yasal unsurlarının oluştuğu değerlendirilerek, sanıkların suç tarihinden önce fikir ve eylem birliği içinde oldukları, sanık Süleyman Aşını'nın iddia konusu çeki yetkisi olmadığı halde keşide edip sanık Devrim Hümeysi Ataç'ın da şirket kaşesi vurup, sanık Süleyman Aşını'nın kaşe üzerini imzalayarak bankaya ibraz etmesi karşısında; çek kesmeye yetkili Üzeyir Aşını'nın rızası dışında sahte olarak düzenlenen çekin keşideci imzasını banka görevlilerinin tanıması nedeniyle sahte olduğunun anlaşılması karşısında çekin iğfal kabiliyetini ortadan kaldırmayacağı, suça konu çekin banka haricinde herhangi bir kimseye verilmesi durumunda tedavüle girmesi mümkün olup, **objektif olarak iğfal kabiliyetine haiz olduğu gözetilmeyerek**, sanıkların üzerlerine atılı resmi belgede sahtecilik suçunun bütün unsurları itibarıyla oluştuğu ve mahkumiyetine karar verilmesi gerektiği dikkate alınmadan, suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle yazılı şekilde beraat kararı verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”, Yarg. ,11. CD. , 08/12/2011 t. , 9269/23050 sayılı kararı, Günay, s. 110.

⁶⁵⁸ Çetin ve Malkoç, s. 42.

⁶⁵⁹ Aşıcıoğlu, s. 228; Er, s. 34.

⁶⁶⁰ YCGK, 10/02/1992 t. , 6-347/13 sayılı kararı, Taşdemir ve Özkepir, s. 104 vd.

Memurların bilgisizliği ya da ihmalleri nedeniyle aldatma yeteneği olmayan belge üzerinde işlem yapması belgeye hukuki geçerlilik kazandırmaz. Örneğin; onaysız bir fotokopi, ceza hukuku bakımından “belge” niteliğinde kabul edilemeyeceğinden bu fotokopi belgeye itibar etmemesi gereken görevlilerin buna göre işlem yapmaları belgeye geçerlilik kazandırmaz⁶⁶¹.

Aldatma kabiliyetinin ne zaman olduğunun takdiri mahkemeye aittir. Sahtecilik ilk bakışta açıkça anlaşılabilirse mahkeme doğrudan aldatma kabiliyetinin olmadığını takdir edebilir. Mahkemenin bunu tespit edemediği durumlarda bilirkişiye başvurulur. Bilirkişi incelemesi mahkemeyi bağlayıcı nitelikte değil, yardımcı niteliktedir⁶⁶².

Burada tüm öğeleri tamam olan bir resmi belge üzerinde kazma, silme, yıkama gibi fiziki veya kimyasal işlemlerle çıkarma yapılarak ya da bir takım eklemelerde bulunmak suretiyle asıl metnin anlamının ve hukuki içeriğiyle kimliğinin değiştirilmesi söz konusudur⁶⁶³.

Gerçek bir belgeyi değiştirmek fiili, değişikliğin yapılmasıyla tamamlanmış olur. Değiştirilen belgenin kullanılması, bundan yarar sağlanması veya bununla bir kimseye zarar verilmesi, suçun oluşması bakımından önemli değildir.

⁶⁶¹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 822.

⁶⁶² “...a-) Beraatine hükmedilen diğer sanık ...'a ait aracın motorlu taşıtların satış veya devrine ait ilişik kesme fenni muayene izin belgesini sahte olarak düzenlediği iddiasıyla sanık ... hakkında açılan kamu davasında; sanığın suçlamayı kabul etmeyerek diğer sanık ...'yi tanımadığını ve suça konu belgeyi kendisinin düzenlemediğini savunması, sanık ...'ın ise suça konu belgenin sanık ... tarafından kendisine getirildiğini, aracın satış işlemlerinin ise, vekili sıfatıyla... tarafından bu belgeye istinaden noterde gerçekleştirildiğini beyan etmesi, dosya arasında bulunan ve Yalova Vergi Dairesi görevlilerince tanzim edildiği anlaşılan “TUTANAK” başlıklı tarih ve sayısız belgenin 2 numaralı bendinde suça konu belgenin düzenlendiği tarih itibarıyla Yalova Vergi Dairesinin otomasyona geçmediği, bu dönemde belgelerin elde düzenlendiği, ancak suça konu belgenin bilgisayarda düzenlenmiş olduğunun belirtilmesi karşısında; suç unsurlarının belirlenmesi ve gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde tespiti bakımından, öncelikle belgelerde sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdirinin mahkemeye ait olduğu gözönüne alınıp, suça konu belge aslının duruşmaya getirtilip incelenmesi suretiyle, özellikleri duruşma tutanağına yazıldıktan ve denetime olanak verecek şekilde dosyada bulundurulduktan sonra, işgal kabiliyetinin bulunup bulunmadığı yöntemince araştırılıp işgal kabiliyetinin bulunduğunun anlaşılması halinde, noterde temyiz dışı sanık ...'ın vekili sıfatıyla aracın satış işlemini gerçekleştiren ...'ın tanık sıfatıyla beyanının alınması, gerektiğinde suça konu belgedeki yazı, rakam ve imzaların aidiyeti hususunda usulünce bilirkişi incelemesi yaptırılmasından sonra sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden eksik incelemeyle yazılı şekilde mahkumiyetine hükmedilmesi yasaya aykırı...”, Yarg. , 11. CD. , 15/06/2017 t. , 2017/4504 E. , 2017/4618 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

⁶⁶³ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 392.

c. Sahte Resmi Belgeyi Kullanmak

Resmi belgede sahtecilik suçunun üçüncü maddi unsuru, sahte resmi belgeyi kullanmaktır. Elde edilmesi umulan yarar doğrultusunda belgenin işleme konulması, belgenin kullanılmasını ifade eder⁶⁶⁴. Kullanma, belge sahte olmasaydı hangi amaca hizmet edecek idiyse o amacın elde edilmesine yönelik bir faaliyette bulunulması anlamına gelir. Yurtdışına çıkabilmek için havaalanındaki işlemlerde sahte pasaport ibraz edilmesi bu suça örnektir⁶⁶⁵.

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 346. maddesinde; “*Bir kimse sahtekarlık cürmünde ortaklığı olmaksızın sahte bir varakayı bilerek kullanır veya onunla menfaat temin ederse mezkur varaka resmi evraktan ise, 342 ve hususi evraktan ise, 345 inci maddelere göre ceza görür.*” şeklinde düzenlenmişti.

Kullanılan sahte belgenin kişinin kendisi veya başkası tarafından düzenlenmiş olmasının suçun oluşması açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır⁶⁶⁶. Sahte belgeyi kullanma bakımından failin sorumlu tutulabilmesi için kullandığı belgenin sahte olduğunu bilmesi gerekir⁶⁶⁷. Bu durum başkası tarafından düzenlenen belgenin kullanılması durumunda önem arz eder. Kişi kullandığı belgenin sahte olduğunu bilmiyorsa suçtan sorumlu tutulamaz⁶⁶⁸.

Özel belgede sahtecilik suçundan farklı olarak sahte belgenin kullanılması bu suçun tamamlanması için gerekli değildir. Öte yandan, Kanunda sahte resmi belgenin kullanılması suç sayılmıştır. Bu nedenle resmi belgenin yalnızca düzenlenmesi suçun oluşması için yeterlidir; ayrıca kullanılmasına gerek yoktur. Kişi resmi belgeyi düzenler ancak kullanmazsa suç, belgenin düzenlendiği tarihte tamamlanır. Resmi belge onu düzenleyen tarafından kullanıldığında ise suçun tamamlanma zamanı sahte belgenin kullanıldığı tarihtir⁶⁶⁹.

⁶⁶⁴ Gündel, s. 809.

⁶⁶⁵ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 616.

⁶⁶⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, ss. 823-824.

⁶⁶⁷ Esen, s. 467; İkinci ve Esen, ss. 273-274; Bakıcı ve Yalvaç, s. 722; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5643; Gökcan, Resmi Belge, s. 109; M. Necmettin Berkin, Senetlerde Sahtekarlık, **İÜHFİM**, Cilt: XIV, Sayı:1-2, İstanbul, 1948, s. 669.

⁶⁶⁸ Berkin, s. 677.

⁶⁶⁹ Bakıcı ve Yalvaç, s. 722; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5646. “...*Sanığın, üzerinde kendi fotoğrafı bulunan ancak H. Demir isimli şahsın kimlik bilgilerini içeren nüfus cüzdanı talep belgesi ile 28.06.2004 tarihinde Bornova Nüfus Müdürlüğüne müracaat ederek 109-692573 seri numaralı nüfus cüzdanını, daha sonra da bu nüfus cüzdanıyla 29.06.2004 tarihinde Bornova Emniyet Müdürlüğüne başvurarak 0-291550 seri numaralı pasaportu aldığı, 02.07.2004 tarihinde bu sahte pasaport ve*

TCK'nın 204. maddesinde resmi belgeyi “sahte olarak düzenlemek”, “değiştirmek” veya böyle sahte bir belgeyi “kullanmak”, suçun seçimlik hareketleri olarak düzenlenmiştir. Sahtecilik fiiline iştirak eden kişinin belgeyi kullanması durumunda bundan dolayı ayrıca cezalandırılması ve cezasının artırılması söz konusu değildir. Bu nedenle kullanma hareketini sahteciliği gerçekleştiren failin yapması durumunda yine tek suçtan ceza verilecektir⁶⁷⁰. Ancak kişi, başkasının düzenlediği sahte belgeyi bilerek kullanırsa, düzenleyen kişi sahte belgeyi düzenlemekten diğer ise kullanmaktan dolayı ceza alır⁶⁷¹.

Sahte belgenin kullanılması nedeniyle suçun oluşabilmesi için öncelikle belgede yapılan sahteciliğin başkalarını aldatmaya elverişli olması gerekir. Bunun için belgenin sahte olduğu ilk bakışta anlaşılmamalıdır⁶⁷².

Kullanmanın suç oluşturması için belgenin ispat vasıtası olarak yani hukuki anlamda kullanılmış olması gerekir⁶⁷³. Belgenin nasıl kullanıldığının bir önemi

---

nüfus cüzdanını kullanarak İzmir Adnan Menderes havalimanından yurtdışına çıktığı, 24.10.2005 tarihinde ise sınırdışı edilerek geldiği İstanbul Atatürk havalimanından 109-692573 seri numaralı nüfus cüzdanını ibraz ederek pasaportsuz yurda giriş yaptığı, Pasaport Kontrol Büro Amirliği görevlilerince sanığın durumu incelendiğinde ve yapılan mülakat sonucunda başkasına ait bilgilerle nüfus cüzdanı ve pasaport alarak yurtdışına çıktığının ve gerçek kimliğinin A. Ve M. Oğlu, 1967 doğumlu E. Albayrak olduğunun tespit edildiği, suça konu nüfus cüzdanı aslının sanıktan ele geçirildiği ve dosya arasında bulunduğu, pasaportun ise bulunmadığı... anlaşılmaktadır... Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; sanığın sahte belgelerle müracaat ederek H. Demir adına nüfus cüzdanı ve pasaport düzenlettiği, sahte pasaportla yurt dışına çıktığı ve sahte nüfus cüzdanını kullanarak da yurda giriş yaptığı göz önüne alındığında; resmi belgede sahtecilik suçunun nüfus cüzdanının en son kullanıldığı 25.10.2005 tarihinde tamamlandığı ve sanık hakkında bu tarih itibari ile yürürlükte bulunan 5237 sayılı TCK hükümleri uyarınca uygulama yapılması gerektiği gözetilmeden, mülga 765 sayılı TCK hükümleri uyarınca uygulama yapılması kanuna aykırıdır...”, YCGK, 12/02/2013 t. , 2012/11-1445 E. , 2013/54 K. Sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁶⁷⁰ Güngör, s. 86; Toroslu, Özel, s. 242; Esen, ss. 468-470; Ekinci ve Esen, ss. 275-278; Bakıcı ve Yalvaç, s. 722; Gündel, s. 809.

⁶⁷¹ Bakıcı ve Yalvaç, s. 722; Taşdemir, s. 271; Kaylan, Belgelerde Sahtecilik Suçları, s. 10.

⁶⁷² “Sanık, resmi belgede sahtecilik suçundan yargılanmıştır. Uyuşmazlık, suça konu belgenin aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır. Dosya kapsamından sanığın yurt dışındaki bir üniversiteden aldığı diploma için denklik işlemi yapılmasını talep ettiği ve neticede denklik belgesi verildiği, daha sonradan söz konusu diplomanın sahte olduğunun tespit edildiği anlaşılmaktadır. Başvuru tarihinde yürürlükte olan bu husustaki yönetmeliğe göre, belgelerin orijinal olup olmadığının araştırılması zorunludur. Bu araştırma ise belgeyi veren kurum nezdinde yapılabilir. Somut olayda, bu hususta bir inceleme yapılmamıştır. İnceleme yapılmış olsaydı, suça konu diplomanın sahte olduğu kolaylıkla anlaşılabilecek, denklik belgesinin verilmesi de söz konusu olmayacaktı. İdari görevin gerektirdiği araştırma yapılması halinde belgenin sahteliği anlaşılabilecek ise bu durumda belgenin aldatıcılık niteliğine sahip olduğu kabul edilemez. Açıklanan nedenlerle resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı beraat kararı verilmesi usul ve yasaya uygundur.”, YCGK, 04/12/2007 t., 2007/11-245E., 2007/264 K. sayılı kararı, (12.05.2016), <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=43456>.

⁶⁷³ Türk Ceza Kanununun sahte özel belgenin kullanılmasını düzenleyen 207. maddesinin ikinci fıkrasının gerekçesinde, “Suçun oluşması için bir unsur olarak kullanmanın gerçekleşmesi gerekir.

yoktur. Sahte bir vasiyetname yargılama sırasında mahkemeye delil olarak sunulabileceği gibi sahte bir çekin bedelini tahsil etmek için bankaya ibraz edilmesi de mümkündür. Belgenin kullanılmış sayılması için failin egemenlik alanından çıkması yeterli sayılmamalıdır. Örneğin emanet olarak notere bırakılması ya da altındaki imzanın onay için sunulmuş olması halinde belge kullanılmış sayılmaz. Bunlar daha çok belgenin kullanılması için yapılan hazırlık hareketleridir⁶⁷⁴.

Sahte belgenin kullanılmasıyla birlikte suç tamamlanmış olur. Suçun tamamlanması için failin sahte belgeyi kullanarak elde etmeyi istediği sonucun gerçekleşmesi veya bir zararın doğmuş olması gerekmez⁶⁷⁵.

d. Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemek

TCK m. 204/2’ de kamu görevlisinin işleyeceği resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ayrıca gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketine de yer verilmiştir⁶⁷⁶. TCK m. 204’ün gerekçesinde açıklandığı üzere, gerçeğe aykırı belge düzenleme, kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleşmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesidir. Yukarıda sayılan sahte belge düzenlemek ve değiştirmek maddi sahtecilik olarak kabul edilirken, kamu görevlisinin düzenlemeye yetkili olduğu belgeyi gerçeğe aykırı düzenlemesi ise fikri sahtecilik olarak kabul edilmektedir⁶⁷⁷.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 340. maddesi ile benzeştiği ileri sürülmekle birlikte, Kanunda açık bir hükümle maddi ve fikri sahtecilik ayırımına yer verilmemiştir. Birinci bölümde ayrıntılı olarak bahsetmiş olduğumuz üzere öğretide bir kısım yazarlara göre maddi sahtecilik- fikri sahtecilik ayırımı⁶⁷⁸ gereksizdir⁶⁷⁹. Bir kısım yazarlara göre ise bu

---

Kullanmadan maksat, bu sahte belgenin herhangi bir hukuki ilişkide veya herhangi bir hukuki işlem tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya çalışmaktır.” denilmek suretiyle bu husus belirtilmiştir.

⁶⁷⁴ Güngör, ss. 87-88.

⁶⁷⁵ Güngör, s. 88.

⁶⁷⁶ 765 sayılı Türk Ceza Kanununun aynı konuyu düzenleyen 340. maddesi şu şekildeydi: “Bir memur memuriyetini icra halinde bir varaka tanzim veya tahrir ederken hakikate muvafık olmayan keyfiyet ve ifadeleri sahih ve huzurunda cereyan etmiş gibi gösteri, yahut zaptına memur olduğu ifadeler zapt etme, yahut bu ifadeleri değiştirir ise bundan dolayı umumi veya hususi bir zarar tevellüt edebildiği takdirde baladaki maddede yazılı olan cezalar ile cezalandırılır.”

⁶⁷⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 825; Bakıcı ve Yalvaç, s. 689.

⁶⁷⁸ Belgede sahteciliğin geleneksel bu tür ayırımının 1810 Fransız Ceza Kanunundan geldiği ifade edilmiştir. Zanardelli Kanunundan gelerek 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu, sahteciliğin bu

ayırma yer verilmesi önem arz etmektedir⁶⁸⁰.

“Sahte” ile “gerçeğe aykırı” kavramları birbirinden farklıdır. Bir belge gerçeğe aykırı olabilir ancak sahte olmayabilir. Belgeyi düzenleyen kişi buna yetkili ise kural olarak sahte bir belgeden söz edilemez. Ancak sahte olmayan bir belgenin gerçeğe aykırı olması mümkündür. Örneğin, noter tarafından düzenlenen vasiyetname sahte olmayabilir fakat gerçeğe aykırı olabilir bu nedenle fikri sahtecilik sadece kamu görevlisinin işleyebileceği özgü bir suçtur. Çünkü resmi belge düzenleme yetkisi sadece kamu görevlisindedir, özel kişilerin resmi belge düzenleme yetkisi bulunmamaktadır. Ancak özel kişilerin resmi bir belgenin düzenlenmesi sırasında yalan beyanda bulunarak belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesine neden olmaları ayrı bir suç tipi olarak TCK m. 206’da düzenlenmiştir⁶⁸¹.

Yine bu nedenledir ki; resmi belgede sahtecilik suçu bakımından özel belgede sahtecilik suçundan farklı olarak ayrıca “gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemek” fiiline yer verildiği görülmektedir (TCK m. 204/2).

Bu çerçevede maddi sahtecilik ve fikri sahtecilik arasındaki farkları şu şekilde ortaya koymak mümkündür⁶⁸²:

1. Maddi sahtecilikte daha önce var olan gerçek bir belge bulunması gereklidir. Oysa fikri sahtecilikte fail doğrudan doğruya sahte belgeye vücut vermekte, sahtecilik yazının yazıldığı anda işlenmektedir.

2. Maddi sahtecilik, herkes tarafından gerçekleştirilebildiği halde, fikri sahtecilik sadece bir kamu görevlisi tarafından görevini yerine getirirken ve bu görev gereği resmi belge düzenlenirken gerçekleşebilir.

3. Maddi sahtecilik, gerek resmi gerekse özel belgede yapılabildiği halde fikri sahtecilik, ancak resmi belgede söz konusu olabilir. Bunun anlamı, fikri sahtecilik suçunun failinin her zaman bir kamu görevlisi olmasıdır. Özel belgenin içeriği itibarıyla, gerçeği ifade etmemesi halinde belki cezalandırılmayan bir muvazaa veya bir başka suç oluşabilir. Ancak hiçbir zaman belgede sahtecilik suçu oluşmaz.

---

türlerini tanımış, 340. maddede açıkça belgede fikri sahteciliği düzenlemiştir. İtalyan Ceza Kanunu, 476 vd. maddelerde “Falsita’ materiale” ve “Falsita’ ideologica” adı altında ayrıntılı olarak belgelerde maddi ve fikri sahteciliği düzenlemiştir. Hafızogulları ve Özen, s. 169.

⁶⁷⁹ Erman, Sahtekarlık, s. 297; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 430.

⁶⁸⁰ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 686; Soyaslan, s. 414; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 763.

⁶⁸¹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 825.

⁶⁸² Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 825

Türk Ceza Kanunu, maddi sahtecilik ile fikri sahtecilik arasında ceza açısından herhangi bir fark görmemiş, bu suçların faillerini eşit şekilde cezalandırmıştır.

Neticesi bakımından bu suç bir zarar değil, tehlike suçudur. Yani suçun oluştuğunun kabul edilmesi bakımından sahte belgenin kullanılması ile bir zararın oluşması şart değildir; bir zarar tehlikesinin varlığı yeterlidir. 765 sayılı TCK'da ise hem özel hem de resmi belgede sahtecilik suçu zarar suçu olarak düzenlenmiştir⁶⁸³.

Kanun maddesinde özel olarak bir tehlikenin varlığı şart koşulmadığı için diğer bir ifadeyle hâkimin bir tehlikenin varlığını araştırma yükümlülüğü söz konusu olmadığından bu suç tipleri soyut tehlike suçlarıdır⁶⁸⁴. Ancak öğretide bazı yazarlar⁶⁸⁵ ile birlikte Yargıtay'ın yeni tarihli kararları bir zarar olasılığından söz etmekle bu suç tiplerini birer somut tehlike suçu olarak kabul etmektedir⁶⁸⁶. Ancak zarar tehlikesinin ayrıca araştırılması gerekmez. Çünkü eğer söz konusu belge hukuki sonuç doğurabilecek bir belge ise ve yapılan sahtecilik aldatma kabiliyetine sahipse ortada bir zarar tehlikesinin bulunduğu kabul edilmelidir⁶⁸⁷.

3. Netice

Ceza hukukunda hukuki anlamda hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişikliğe netice denilmektedir⁶⁸⁸. Ancak bu değişikliğin netice sayılabilmesi için herhangi bir değişiklik değil, suç tipinde unsur olarak yer verilen dış dünyadaki değişiklik olması gerekmektedir⁶⁸⁹.

Kanuni tanımında unsur olarak bir neticeye yer verilmediğinden resmi belgede sahtecilik suçu sırf hareket suçlarından⁶⁹⁰. Suçun oluşumu bakımından sahtecilik oluşturan fiillerin gerçekleştirilmesi yeterlidir. Resmi belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi veya gerçek bir belgede değişiklik yapılmasıyla veya

⁶⁸³ 765 s. TCK m. 339 ve 345: "...bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevellüt edebilirse...".

⁶⁸⁴ Erman, Sahtekârlık, s. 222; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 674.

⁶⁸⁵ Toroslu, Özel, s. 211; Soyaslan, s. 405; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV., s. 5632.

⁶⁸⁶ "Belgede sahtecilik... suçunun hukuki konusu kamunun güveni olup, suçun oluşması için genel kast ve zarar olasılığı yeterlidir.", Yarg. 11.CD. , 05/03/2008 t. , 1232/1298 sayılı kararı; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV., s. 5620.

⁶⁸⁷ Erman ve Özek, s. 261.

⁶⁸⁸ Dönmezer ve Erman, s. 381; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 214; Koca ve Üzülmöz, Genel, s. 210.

⁶⁸⁹ Dönmezer ve Erman, s. 381.

⁶⁹⁰ Koca ve Üzülmöz, Özel, s. 678; Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 678.

kullanma ile suç tamamlanır⁶⁹¹.

E. Suçu Etkileyen Sebepler

1. Genel Olarak

Suçun nitelikli hallerini (suça etki eden halleri) cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren ve daha az ceza verilmesini gerektiren haller olarak ikiye ayırarak incelemek mümkündür.

Cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren hal, TCK'nın 204. maddesinin 3. fıkrasında yer alan resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge olması halidir.

TCK madde 204/1 ve 204/2' ye konu olan resmi belgeler aksi kanıtlanıncaya kadar, madde 204/3' e konu olan resmi belgeler ise kanunlarda açıkça gösterilmiş olan sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli olan belgelerdir. Kolluk memurunun içeriği itibariyle gerçeği yansıtmayan arama tutanağı aksi kanıtlanıncaya kadar, noter tarafından düzenlenen sahte vekaletname ve taahhütname sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli belgelerdendir⁶⁹².

TCK madde 204/3, sadece madde 204/1 ve 204/2' de öngörülen sahtecilik fiilleri açısından nitelikli hal sayılır, TCK madde 205 (resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu) bakımından nitelikli hal sayılmaz.

2. Resmi Belgenin Kanun Hükmü Gereği Sahteliği Sabit Oluncaya Kadar Geçerli Belge Niteliğinde Olması

Resmi belgeler arasında ispat gücü ve güvenilirlik bakımından bir ayrım yapılmıştır⁶⁹³: Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge ve aksi sabit olana kadar geçerli belge⁶⁹⁴. Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerin hem ispat güçleri

---

⁶⁹¹ Soyaslan, s. 499; Esen, s. 470; Ekinci ve Esen, s. 277; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 744; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3170.

⁶⁹² Günay, s. 20.

⁶⁹³ Gündel, s. 807; Gökcan, Resmi Belge, s. 113; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5648.

⁶⁹⁴ Bu belgeler, mutlak, kesin ya da salt olan resmi belgeler ve mutlak, kesin ya da salt olmayan resmi belgeler şeklinde de adlandırılmaktadır. Gözübüyük, İmran Öktem'e Armağan, ss. 132-133; Kaylan,

nedeniyle hem de sahtelikleri ispat oluncaya kadar kesin delil olmaları nedeniyle kamu nezdinde güvenilirlikleri daha yüksektir⁶⁹⁵.

Kanunda sahtecilik suçuna konu olan resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması cezayı ağırlaştıran bir neden sayılmıştır. Bu durumda verilecek ceza yarısı oranında artırılacaktır (TCK m. 204/3).

Madde hükmünün gerekçesinde belirtildiği üzere⁶⁹⁶, Kanunda böyle bir ağırlaştırıcı nedene yer verilmesinin nedeni, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerin ispat gücünün diğer resmi belgelere göre fazla olmasıdır. Bu türden belgeler üzerinde işlenen sahtecilik suçunun kamu güvenini daha ağır biçimde ihlal ettiğinden hareket eden kanun koyucu, bunu cezanın artırılmasını gerektiren bir neden saymıştır.

Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için mutlaka belgenin bu niteliğini kanun hükmünden alıyor olması gerekir⁶⁹⁷. Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelere örnek olarak⁶⁹⁸; mahkeme ilamları (HMK m. 204/1)⁶⁹⁹, duruşma

---

Kamu Güveni, s.11. Erman ve Erman ve Özek, bu ayrımın doğru olmadığı fikrindedir. Zira bir belgenin aksinin ispatı onun sahte olduğuna dalalettir. Erman, Sahtekarlık, s. 389; Erman ve Özek, s. 397; Erman, Resmi Evrak, s. 141.

⁶⁹⁵ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5648; Gökcan, Resmi Belge, s. 113.

⁶⁹⁶ Kanunun gerekçesinde fıkra hükmünün gerekçesi şu şekilde açıklanmıştır: “Maddenin üçüncü fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun konu bakımından nitelikli unsuru belirlenmiştir. Buna göre, suçun konusunu oluşturan resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, cezanın belirlenen oranda artırılması gerekir. Bu hüküm, belgelerde sahtecilik suçları ile delil teorisi arasındaki ilişki göz önüne alınarak, daha üstün ispat gücüne sahip belgeyi daha fazla korumak ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak, değişik yorumlara son vermek amacıyla bir belgenin böyle bir güce sahip olup olmadığının saptanması için kanunlarda bu hususu belirten bir hüküm bulunması gerekli sayılmıştır.”

⁶⁹⁷ Bakıcı ve Yalvaç, s. 685; Gündel, s. 814; Kaylan, Belgelerde Sahtecilik Suçları, s. 111.

⁶⁹⁸ Gündel, ss. 814-815. Seçim kurullarınca düzenlenen tutanaklar 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun m. 178’e göre ve belediye suçlarından dolayı düzenlenen tutanaklar Umuru Belediyeye Mütcellik Ahkamı Cezaiye Hakkında 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil Kanun m.6’ya göre bu belgelerdendi; ancak bu maddeler 23/01/2008’ de çıkarılan 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 578 ile ilga edilmiştir.

⁶⁹⁹ HMK m. 301/2’de ilam “taflardan her birine verilen hüküm nüshası” olarak tanımlanmaktadır. HMK m. 204/1’e göre ilamlar sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerdendir. Mahkeme ilamlarının kesinleşmemiş olması, bu belgelerden sayılmalarına engel değildir. Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 221. “...5237 sayılı TCK’ nun 204. maddesinin 3. fıkrasındaki hükmün ancak” resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge” niteliğinde olması halinde uygulanabileceği ve kural olarak mahkeme ilamları bu kapsamda ise de somut olayda sanığın özel belge niteliğinde olan suça konu dilekçelere katılan adına imza atıp onun yerine dava açması ve açılan davaların takip edilmemesi nedeniyle suç tarihinde yürürlükte olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 409. Maddesi gereğince mahkemece davaların açılmamış sayılmalarına ilişkin verdiği kararların hukuken sonuç doğurabilecek ilam niteliğinde olmadığı cihetle anılan Yasanın 204/3. Maddesinde belirtilen belgelerden olmadığı, sanığın eylemlerinin ayrı ayrı özel

tutanakları (CMK m. 222)⁷⁰⁰, düzenleme şeklindeki noter⁷⁰¹lik belgeleri (HMK m. 204/1; Noterlik Kanunu m. 82/2)⁷⁰², ilam niteliğinde bulunan belgeler (İİK m. 38)⁷⁰³ gösterilebilir.

Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgeler dışında kalan belgeler ise aksi sabit olana kadar geçerli belgelerdir⁷⁰⁴. Kaçakçılıkla ilgili tutanaklar⁷⁰⁵, orman suçlarıyla ilgili tutanaklar (Orman Kanunu m. 82/4)⁷⁰⁶, tapu ve sicil kayıtları⁷⁰⁷ bu belgelere örnek verilebilir.

---

belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırı...", Yarg. , 11. CD. , 23/06/2014 t. , 2012/25521 E. , 2014/12331 K. sayılı Kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁷⁰⁰ CMK m. 222' ye göre " *Duruşmanın nasıl yapıldığı, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yapılıp yapılmadığı, ancak tutanakla ispat olunabilir. Tutanağa karşı yalnız sahtecilik iddiası yöneltilebilir.*" maddeden anlaşılabileceği üzere duruşma tutanakları, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerdendir.

⁷⁰¹ Noterlik Kanunu m. 60/4' e göre noter, dışarıda düzenlenen bir metindeki imza, mühür, işaret veya tarihi onaylayabilir. Aynı Kanunun 82/3. maddesine göre noterin imzayı onayladığı belgelerin içerikleri aksi sabit olana kadar geçerlidir. " *Katılan, S.G. ' nun hazır bulunmadığı halde hazırmış gibi sahte olarak düzenlenen 08.08.2001 tarihli şirket ortaklar kurul kararının, Ankara 31. Noterliğinin 08.08.2001 gün ve 20870 yevmiye sayısıyla onaylandığının iddia olunması karşısında; noter tarafından düzenlenen onaylı belgenin içerik itibarıyla gerçeğe aykırı olması nedeniyle sanıkların eylemlerinin suç tarihi ile iddianamenin düzenlendiği tarihte yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK'nın 342/1 maddesindeki suçu oluşturup oluşturmayacağının değerlendirilmesi gerektiğinin gözetilmemesi...*", Yarg. , 11.CD. , 18/10/2010 t. , 2010/10330 E. , 2010/11453 K. sayılı kararı, Taşdemir, ss. 292-293.

⁷⁰² Noterlerin işlemleri düzenleme veya onaylama şeklinde gerçekleşmektedir. Noterlerin düzenledikleri belgeler HMK m. 204/1 ve Noterlik Kanunu m. 82/2'ye göre sahteliği sabit oluncaya kadar geçerlidir. Noterlerin düzenlediği belgelerde kamuda güven yaratan, işlem konusu olayın gerçekliği değil; belgenin düzenlenmesini sağlayan beyanların noter huzurunda yapılmış olmasıdır. Erman ve Özek, s. 16.

"Hisse devir sözleşmesinin noterlik tarafından resen düzenlenen işlemlerden olması nedeniyle; sahte içerikli hisse devir sözleşmesi düzenlenmesi eyleminin 765 sayılı TCK' nın 342/2. (5237 sayılı TCK'nın 204/1-3) maddesindeki sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulmak suretiyle eksik ceza belirlenmesi...", Yarg. , 11. CD. , 05/03/2013 t. , 2011/5448 E., 2013/3627 K. sayılı kararı, Gündüz ve Gültaş, s. 76.

⁷⁰³ İİK m. 38' in 1. Cümlesine göre " *Mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, istinaf ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir.*" maddede belirtilen belgeler ilamların icrası hakkında hükümlere tabi oldukları için ilam niteliğindedirler, dolayısıyla ilamlar gibi sahteliği sabit oluncaya kadar geçerlidirler.

⁷⁰⁴ Bakıcı ve Yalvaç, s. 685; Cengiz, s. 28; Üstüner, s. 63.

⁷⁰⁵ Mülga Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m. 21/son' da bu tutanakların aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli oldukları belirtilmekteydi. 21.03.2007 tarihinde kabul edilen 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m. 20' de böyle bir hükme yer verilmemiştir.

⁷⁰⁶ Gözübüyük, İmran Öktem'e Armağan, s. 133.

⁷⁰⁷ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5648; Gökcan, Resmi Belge, s. 113.

3. Suçun Terör Amacıyla İşlenmesi (TMK m. 5)

Terörle Mücadele Kanununun 4. maddesinde madde metninde altı bent halinde sıralanan suçların terör⁷⁰⁸ amacıyla işlendiği hallerde terör suçunun oluşacağı belirtilmiştir. Bu suçlar arasında resmi belgede sahtecilik suçuna da yer verilmiştir(TMK m. 4/1-a). Aynı Kanunun 5. maddesinde ise, 4.maddede sayılan suçların terör amacıyla işlendiğinin tespit edildiği, yani terör suçunun söz konusu olduğu hallerde ilgili suç için kanunlarda öngörülen cezaların yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir; çocuklar cezadaki artırımdan muaf tutulmaktadır. Buna göre resmi belgede sahtecilik suçunun terör amacıyla işlendiği hallerde ceza yarı oranında artırılarak tayin edilecektir.

4. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Hal: Hukuki İlişkiye Dayanan Alacağın İspatı veya Gerçek Bir Durumun Belgelenmesi Amacıyla Sahtecilik (TCK m. 211)

Failin hukuki ilişki⁷⁰⁹ye dayanan bir alacağın⁷¹⁰ ispatı ya da gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla suçu işlemesi hafifletici nitelikli hal⁷¹¹ olarak düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanununun 211. maddesinde yer alan sahtecilik suçlarına ilişkin hafifletici nedeni düzenleyen hüküm şu şekildedir:

⁷⁰⁸ TMK m. 1' e göre “Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığını bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”

⁷⁰⁹ Hukuki ilişki, hukuki münasebet; hukuki olaylara konu oluşturan, yani hukuki sonuçlar doğuran ilişki olarak tanımlanabilir. Ejder Yılmaz s. 275.

⁷¹⁰ Hukuki anlamda alacak kavramı; “bir edim ile yükümlü olan borçlunun şahsına karşı alacaklının kullandığı hak”tır. Borç ilişkisinin içerdiği asıl hak “alacak hakkı”dır.

⁷¹¹ 4925 sayılı Karayolları Taşıma Kanunu’nun 25.06.2009 tarihli 5917 sayılı Kanunla ilga edilen 31. maddesinin 2. fıkrasında “Yetki belgeleri, taşıt belgeleri veya taşıt kartı üzerinde tahrifat yapan yetki belgesi sahipleri hakkında Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.” şeklinde bir düzenlemeye yer verilmişti. Bu hafifletici nitelikli halin lehe kanun uygulaması bakımından göz önünde bulundurulması gerekir.

“Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde verilecek ceza, yarısı oranında indirilir⁷¹².”

Kanun koyucu, hukuki bir ilişkiye dayanan alacağını ispatlayabilmek için ya da gerçek bir olayı belgelendirebilmek için işlenen sahteciliklerin haksızlık içeriğinin diğer sahteciliklere nazaran daha az olduğu gerçeğinden hareketle bu nitelikli hali kabul etmiştir. Suç haksız yarar sağlamak için işlenirse bu madde uygulanmaz⁷¹³.

Bu hafifletici nedenin uygulama alanı bulabilmesi için öncelikle fail tarafından kasten sahte olarak düzenlenmiş bir belgenin olması gerekir, diğer bir ifadeyle failin özel kastla hareket etmesi gerekir⁷¹⁴. Dolayısıyla bu halde ortada sahtecilik suçunun unsurlarını taşıyan bir fiil bulunmaktadır. Failin saikinin kusurluluğu azaltan bir neden olarak kabul edilmiş olması nedeniyle bu fiil daha az cezayla cezalandırılmaktadır. Zira fail, sahtecilik suçunu hukuka aykırı bir amaç için değil, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını belgelemek için işlemektedir⁷¹⁵. Salt bu nedenle hareket eden fail indirimden yararlanacaktır⁷¹⁶.

Madde kapsamında değerlendirilebilmesi için sahte belgenin bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatlanması amacıyla düzenlenmiş olması gerekir. Örneğin fail diğer bir kişiden alacağını tahsil etmek amacıyla sahte bir bono düzenlemiş olabilir veya gerçekte babası olmasına rağmen nüfus kaydında babası olarak görülmeyen fail, bebeği annesinden polis zoruyla alabilmek için sahte bir nüfus kaydı düzenlemiş olabilir. Yine sanık kiraya verdiği ev için kira sözleşmesi yapmamasına rağmen vergi iadesi alabilmek için sahte bir kira sözleşmesi düzenlemiş olabilir⁷¹⁷. Bu gibi durumlarda aradaki hukuki ilişki ve bu hukuki ilişkiye dayanan alacak-borç ilişkisi gerçektir. Alacaklı durumundaki kişi bu hukuki durumu

⁷¹² 765 sayılı TCK’ nın aynı hükme karşılık gelen 347. maddesi şu şekildeydi: “Bir kimse geçen maddelerde beyan olunan cürümleri kendisi veya başkası için sahil bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik maksadıyla işlemişse resmi evrak sahtekarlığından dolayı bir aydan iki seneye kadar ve resmi olmayan evrak sahtekarlığından dolayı altı aya kadar hapis cezasına mahkum olur.”

⁷¹³ Gündel, s. 1094; Er, s. 42.

⁷¹⁴ Soyaslan, s. 511.

⁷¹⁵ Güngör, s. 97.

⁷¹⁶ Bakıcı ve Yalvaç, s. 1176; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3343; Mehmet Nihat Kanbur, Kendiliğinden Hak Alma Fiillerinin Yeni Türk Ceza Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi, **CHD**, Yıl: 1, Sayı: 2, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2006, s. 89.

⁷¹⁷ Yarg. , 11. CD. , 16/11/2006 t. , 2752/9182 sayılı kararı, Dinamik Mevzuat ve İçtihat Programı.

belgelendirmeye yönelik bir belge düzenlemektedir⁷¹⁸. Haksız fiilden kaynaklanan bir alacağın ispatlanması için sahte belge düzenlenmesi halinde madde hükmünde yer alan hafifletici neden uygulanmaz⁷¹⁹.

Gerçek bir olayın belgelendirilmesi amacıyla da resmi belgede sahtecilik suçu işlenebilir⁷²⁰. Örneğin bir kamu kurumunun eşyalarını taşıyan şoför, malı teslim ettikten sonra ambar memuruna verdiği malın teslim alındığını gösteren belgeyi kaybeder, bu fiş olmaksızın ücretini alamayacağını düşünen şoför, belgenin sahtesini üretir. Böylelikle şoför, gerçek bir olayı belgelendirmek için sahte belge düzenlemiştir⁷²¹.

Öğretide kabul edilen görüşe göre, failin gerçekten alacaklı olduğunu ispatlaması gerekmez sadece alacaklı durumunda olduğu bilinciyle hareket etmesi yeterlidir⁷²². Kanunun 211. maddesinde failin amacı esas alındığından bir alacağını veya gerçek bir durumu belgelendirdiğini düşünerek sahtecilik suçunun işlenmesi, fail hakkında söz konusu nedenin uygulanması için yeterlidir. Gerçekte böyle bir alacağın olmaması veya belgelenen durumun gerçeği yansıtmamasının önemi yoktur,

⁷¹⁸ “Kızlarının hastalığının tedavisi için paraya ihtiyaç duyan katılanların suç tarihinde akrabaları olan sanıktan 5.000 TL borç istedikleri, sanığın posta havalesi yoluyla istenen tutarı gönderdiği, sanığın aksi kanıtlanamayan savunmalarında, bir süre sonra tekrar borç istemeleri üzerine katılanlara elden 3.000 TL daha verdiğini belirttiği, bu borca ilişkin olarak sanığın katılanlardan aldığını belirterek icraya koyduğu 12/03/2007 tanzim, 30/03/2007 ödeme tarihli 8.000 TL tutarındaki senette bulunan borçlu ve kefil katılanlara ait imzaların el ürünü olmayan, takliden atılmış, sahte imzalar olduklarının dosya kapsamındaki grafoloji uzmanı bilirkişi raporuyla saptanması karşısında, sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK’nın 204/1 ve 211. Maddeleri kapsamında bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin yanılıklı değerlendirme ve yetersiz gerekçelerle yazılı şekilde beraatine karar verilmesi”, Yarg. , 5. CD. , 05/06/2014 t. , 2014/3006 E. , 2014/6195 K. sayılı kararı, (12.05.2016), www.kazanci.com.tr

⁷¹⁹ Güngör, s. 97; Gündel’ e göre haksız fiil de hukuki ilişki kavramına dahildir. Gündel, s. 1093.

⁷²⁰ “Sanığın Diyarbakır Merkez İlçe Nüfus Müdürlüğü’ne 13.11.2007 günü müracaatla değiştirilmek üzere ibraz ettiği nüfus cüzdanının sahte olduğunun iddia olunmasına, sanığın savunmasında hüviyet cüzdanını kaybettiğini, asker kaçağı olduğu için yenisini çıkartmaktan ve yakalanmaktan korktuğu ve kimliksiz dolaşmamak için suça konu nüfus cüzdanını tanzim ettiği savunmasına, dosya arasında mevcut nüfus talep belgesi, nüfus kayıt örneği ve sahte düzenlenen nüfus cüzdanındaki tüm bilgilerin sanığın kütüklerdeki kaydına uygun olduğunun ve üzerindeki bilgi ve fotoğrafın da sanığa ait olduğunun eşi ve kardeşince de teyit edildiğinin anlaşılmasına, suça konu nüfus cüzdanının içerik itibarıyla gerçeği yansıtmamasına göre, suçun gerçek olan bir durumu belgelemek amacıyla işlendiğinin kabulüyle cezasından 5237 sayılı TCK’nın 211. maddesi uyarınca indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi...”, Yarg. , 11. CD. , 21/12/2011 t. , 2011/11737 E. , 2011/23767 K. sayılı kararı, Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 241.

⁷²¹ Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 693.

⁷²² ERMAN, Sahtekarlık, s. 473; Artuk, Gökcan ve Yenidünya, s. 422; Yaşar, Gökcan ve Artuk, C: V, s. 5996.

failin bunun gerçekliğine inanarak hareket etmesi yeterlidir⁷²³. Yargıtay'ın kararları da bu yöndedir⁷²⁴. Zira TCK m. 30/2' ye göre *“bir suçun daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.”* Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe' ye göre failin bu nitelikli halden yararlanabilmesi için fail ile belgenin muhatabı arasında gerçek bir hukuki ilişkinin ve bu ilişkiye dayalı bir alacağın var olması gerekir. Eğer gerçekten bu şekilde bir alacak olmamasına rağmen fail olduğunu düşünerek fiili gerçekleştirmişse hata hükümlerinden yararlanma imkanı vardır (TCK m. 30/2)⁷²⁵.

Madde hükmünde açıkça belgede sahtecilik suçundan söz edildiği için söz konusu hafifletici nedenin açığa imzanın kötüye kullanılması suçu bakımından uygulanması mümkün görünmemektedir⁷²⁶.

II. Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, belirli bir normda belirtilen emir ve yasağa uygun hareket edilmesi kuralına aykırılık olarak tanımlanmaktadır⁷²⁷. Ceza normunun yasakladığı bir fiilin işlenmesine izin vererek, onun hukuka aykırı olmasını önleyen kurala “hukuka uygunluk sebebi” denilmektedir⁷²⁸.

Resmi belgede sahtecilik suçu bakımından hakkın kullanılması gündeme gelemez, zira hukuk düzeni bu konuda kimseye bir hak tanımaz. Hiçbir hak kişiye sahte bir belge düzenleme veya kullanma imkânı vermez ya da ilgili resmi kuruluşun kişiye sahte belge düzenleme veya kullanma konusunda rıza gösterebilmesi mümkün değildir⁷²⁹.

Konusu suç teşkil eden emir yerine getirilemeyeceği için bu konuda da bir hukuka uygunluk nedeninden söz etmek mümkün değildir.

Hukuka aykırılık kambiyo senetleri bakımından önem arz eder. Zira, bir belgenin başkasının adıyla imzalanmasına örneğin eşlerin ya da akrabaların birbirleri

⁷²³ Güngör, s. 97; Bakıcı ve Yalvaç, s. 1176; Kaylan, Kamu Güveni, s. 16; Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 3546.

⁷²⁴ YCGK, 17/02/1992 t. , 6-346/24 sayılı kararı; YCGK, 15/03/1993 t. , 6-45/65 sayılı kararı; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5997.

⁷²⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 827.

⁷²⁶ Güngör, s. 97.

⁷²⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 286; Gökcan, Belgede Sahtecilik, ss. 222-223.

⁷²⁸ Dönmezer ve Erman, s. 665 vd. Gökcan, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 223.

⁷²⁹ Erman ve Özek, s. 290. Gökcan'e göre, hakkın kullanılması belgede sahtecilik suçları bakımından hukuka uygunluk sebebidir. Gökcan, Belgede Sahtecilik, ss. 224-225.

yerine imza atmalarına özellikle kambiyo senetlerinde rastlanmaktadır⁷³⁰. Bu durumda ilgilinin rızası bakımından bir değerlendirme yapılması gerekir. TCK m. 26/2’de “rızasının kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hakka ilişkin olması” gerektiği belirtilmiştir. Belgede sahtecilik suçları kişilere karşı değil, kamu güvenine karşı işlendiğinden ilgilinin rızası da hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilemez⁷³¹. Gökçen, Artuk ve Yenidünya’ ya göre ise kişinin babasının yerine imza atması, noter vekaletiyle yapılması gerekirken sözlü vekaletle yetinilmesi hakkın icrası hukuka uygunluk sebebinin varlığına güvenilerek hareket edildiğini gösterir. Kişi, hukuka uygunluk sebebinin varlığında hataya (TCK m. 30/3) düşmüştür⁷³². Kanımızca konuya haksızlık bilinci (TCK m. 30/4) bakımından yaklaşmak daha doğru olacaktır. Zira kişi, fiilin hukuka aykırı ve yasak olmadığını

⁷³⁰ “Sanığın eşi Ü... O... adına onun bilgisi olmadan bonoları düzenleyip imzalayarak katılan firmaya vermesinden dolayı resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması talebiyle açılan davada, sanığın fiilen yönettiği iş yerinin eşi üzerine kayıtlı olduğu, bu nedenle katılan firmadan aldığı mallara karşılık düzenlenen senetlere eşinin adına olan iş yeri kaşesini basmak suretiyle borç senetlerini eşi adına imzaladığını beyan etmesi ve katılan ile ticari ilişkiyi ve bonolardaki imzayı inkar etmemesi karşısında; sanığın katılana zarar verme bilinci veya suç işleme kastıyla hareket ettiğine dair mahkumiyetine yeterli delil bulunmadığı gözetilmeden hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi, yasaya aykırı...”, Yarg. , 21. CD. , 03/06/2015 t. , 2015/1191 E. , 2015/1692 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

“... CGK’ nın 30.03.1992 tarih ve 6-80/98 sayılı kararında da açıklandığı üzere, belgelerde sahtecilik suçlarından kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edilmektedir. Mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan failde mağdura zarar vermek bilinci bulunmayacağından kastın varlığı ileri sürülemez. Ancak doğal olarak, rıza üzerine başkasının imzasını taklit eden failin, mağdura herhangi bir zarar vermeyeceği kanısı ile hareket ettiği sabit olmalıdır. Mağdurun rızasının kastı ortadan kaldırabilmesi için fiilin işlenmesinden önce açıklanması zorunludur. Mağdurun rızası açık olabileceği gibi, zımni de olabilir. Özellikle iki kişi arasındaki ilişkiler, böyle bir rızanın varlığını ciddi olarak kabule elverişli olduğu takdirde, bu rızaya dayanarak başkasının imzasını atan kimsede suç kastının varlığı kabul olunamaz. Somut olayımızda, öncelikle denetime olanak sağlaması açısından suça konu senet asılları dosyaya konulup, senetler arasındaki S K adına atıldığı iddia olunan imzaların bu şahsın rıza ve muvafakatiyle atılıp atılmadığı konusu sanıklar ve yakınından sorulup araştırılması, ...”, Yarg. , 11. CD. , 06/03/2006 t. , 2004/2973 E. , 2006/1566 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

“Ayrıca ilk derece mahkemesince her ne kadar sanık E. Y. hakkında atılı suçtan mahkumiyeti cihetine gidilmiş ise de; sanık E. Y.’ın ilk derece mahkemesince şahsi hallerinin tespiti sırasında da belirtildiği gibi öğrenci olması, babası olan sanık E.Y.’ın işlerinin yoğun olması nedeniyle söz konusu işyerinin E. Y.’ın üzerine kayıtlı olması ve sanık E. Y. ile C. G. arasındaki ticari ilişkiye bizzat şahit olmaması, babası ile aralarındaki aile görüşmeleri sırasında ticari ilişki konusunda bilgi sahibi olduğu, işyerinin öğrenci olan E. Y.’ın üzerine kayıtlı olması nedeniyle söz konusu senetlerin bankadan kullanılan kredi karşılığında bankaya ibrazı anında zorunluluk nedeniyle bonoların arkasının sanık E. Y. tarafından ciro edildiği, sonuçta senetlerdeki sahtecilikten menfaat temin edenin E. Y. olması ve sanık E. Y.’ın yargılamaya konu senetlerde sahtecilik yaptığına dair her türlü şüpheden uzak, somut, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden. “Şüpheden sanık yararlanır” ilkesi gereğince ilk derece mahkemesinin sanık E. Y. hakkındaki mahkumiyet kararının kaldırılarak sanığın beraatine dair karar vermek gerekmiştir.”, Samsun BAM, 2. CD. , 06/06/2017 t. , 2017/393 E. , 2017/849 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁷³¹ Erman ve Özek, s. 286; Esen, s. 471; Ekinci ve Esen, s. 279; Bakıcı ve Yalvaç, s. 731; Yaşar, Gökçen ve Artuç, C: IV, s. 5662; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 227.

⁷³² Gökçen, Belgede Sahtecilik, ss. 227- 285; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 631-644.

düşünerek hareket etmektedir. Dolayısıyla failin bu şekilde davranmasının sebebi, yasaklılık yanılmasıdır⁷³³.

Bu suçlar bakımından meşru savunma mümkün olabilir⁷³⁴. TCK m. 25/1' e göre, “*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrar muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*” Bu duruma örnek olarak kendi taşınmazına zarar verileceğine dair eline bilgi ulaşan kişinin taşınmazı bir başkasına satmış gibi göstermesi ve bu surette saldırıyı engellemesi verilebilir. Aynı şekilde kendisine yönelik bir saldırı gerçekleşeceği bilgisine ulaşan bir kişinin sahte bir kimlik kullanarak seyahat etmesi durumunda meşru savunma gündeme gelebilir. Ancak burada belgede sahtecilik fiilinin saldırıyı defetmeye elverişli ve orantılı olması gerekmektedir.

765 sayılı Kanun döneminde, öğretide malvarlığına karşı meşru savunma söz konusu olamayacağı için bu gibi durumlarda failde zarar verme bilincinin bulunmadığı, bu nedenle de suçun manevi unsuru oluşmayacağı için failin cezalandırılmayacağı belirtilmekteydi. 5237 sayılı Kanun döneminde ise, malvarlığına karşı yapılan saldırılar bakımından meşru savunma hükümlerinin uygulanması mümkündür.

Ayrıca çok ağır ve muhakkak bir tehlike altında olan kişi bakımından genel nitelikteki zorunluluk halinin koşulları oluşmuşsa, uygulanabilme imkânı vardır. Ancak zorunluluk hali CMK hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde kusurluluğu etkileyen mazeret sebebi olarak düşünülmelidir.

Resmi belgede sahtecilik, görevin ifası kapsamında (TCK m. 24/1) gerçekleştirilebilir. Görevin ifası kapsamında hareket edilen hallerde fiil hukuka aykırı olmadığından suç oluşmaz⁷³⁵. Örneğin, 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 6. maddesinin ilk fıkrasının “e” bendine göre, teşkilat görevlerini yerine getirirken “*İstihbari faaliyetler için görevlendirilenlerin kimliklerini değiştirebilir; kimliğin gizlenmesi için her türlü*

⁷³³ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 461; Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 690.

⁷³⁴ Koca ve Üzülmmez’ e göre, esasen resmi belgede sahtecilik suçunda sadece görevin ifası işlenen fiili hukuka uygun hale getirebilir. Suç mahiyeti itibarıyla ilgilinin rızası, meşru savunma ve hakkın kullanılması çerçevesinde işlenmeye uygun bir fiil değildir. Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 691.

⁷³⁵ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 339; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 10. Baskı, Eylül 2017, (Muhakeme), s. 481; Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 691.

önlemi alabilir; tüzel kişilikler kurabilir. Kimliğin oluşturulması veya tüzel kişiliğin kurulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belge, kayıt ve dokümanlar ile araç ve gereçler hazırlayabilir; değiştirebilir ve kullanabilir.” Görüldüğü üzere bu düzenleme çerçevesinde hazırlanan belgeler gerçeğe aykırı olabilir. Ancak bu durum görevin ifasından kaynaklandığından suç teşkil etmez. Benzeri bir düzenleme gizli soruşturmacı görevlendirilmesini öngören CMK’nın 139. maddesinin 2. fıkrasında yer almaktadır. Bu hükme göre; *“Soruşturmacının kimliği değiştirilebilir. Bu kimlikle hukukî işlemler yapılabilir. Kimliğin oluşturulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belgeler hazırlanabilir; değiştirilebilir ve kullanılabilir.”*

III. Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Manevi Unsur

Suçun oluşabilmesi için suç tipinde belirtilen unsurların fail tarafından bilinmesi ve istenmesi gerekmektedir. Öğretide ve uygulamada farklı görüşler olmakla birlikte, resmi belgede sahtecilik suçları bakımından GENEL KAST yeterlidir⁷³⁶. TCK’nın 21. maddesine göre; *“Suçun oluşması, kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleşmesidir.”* Suç, genel kastla işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir⁷³⁷. Tip içerisinde özel bir kasttan söz edilmediği için suçun olası kastla da işlenebilmesi mümkündür. Avukatın belgenin sahteliği ihtimalini öngörmesine rağmen bunu göze alarak mahkemeye delil olarak sunması halinde olası kast mevcuttur⁷³⁸.

Kusurluluğun diğer bir türü olan taksirle işlenen fiiller, kanunda bu konuda açık bir düzenlemenin bulunması halinde cezalandırılır (TCK m. 22/1). O halde

⁷³⁶ “Kastın niteliğinin belirlenebilmesi için dış dünyaya yansıyan davranışlardan hareketle sonuç çıkarmak olanaklıdır. Başka deyişle, failin olay öncesi, sırası ve sonrasındaki davranışları kastının belirlenmesinde ölçü olarak alınmalıdır.” YCGK, 27/12/2005 t. , 2005/1-131 E. , 2005/167 K. Sayılı kararı, (12.05.2016), www.kazanci.com.

⁷³⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 744. “...1) Sahibi bulunduğu aracın gerekli harçlar yatırılıp ilgili diğer belgeler de eklenerek yetkili istasyona götürülüp teknik muayenesinin yaptırılmadığını, araç teslim edilmeksizin sadece ruhsatının kimliği tespit edilemeyen şahsa verilerek muayene işleminin sahte biçimde yapıldığını bilebilecek durumda olan sanığın, yüklenen suçu kasten işlediği sabit olduğu gibi “resmi belgede sahtecilik suçunun” olası kastla işlenemeyeceği gözetilmeden, suçun olası kastla işlendiğinden bahisle sanık hakkında TCK’nın 21/2. Maddesinin uygulanması suretiyle eksik ceza tayini...”, Yarg. , 11. CD. , 23/01/2013 t. , 2011/4333 E. , 2013/1189 K. sayılı kararı, (10.05.2016), www.kararara.com.

⁷³⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 744.

resmi belgede sahtecilik suçlarının taksirli şekli cezalandırılmamaktadır.

Günümüzde öğreti ve uygulamaya egemen olan görüşe göre de, kastın kanunda öngörülen suçun maddi unsurlarının somut olayda bilinmesi ve istenmesi ile oluşacağı, böylece kastın bilme ve isteme unsurlarına dayandığı kabul edilmektedir. Buradan yola çıkarak, sahtecilik suçlarında kastın gerçeğin değiştirildiğini bilme ve bunu isteme şeklinde gerçekleştiği söylenebilir⁷³⁹. Sahtecilik suçunun oluşabilmesi için failin sahte bir belgeyi meydana getirme bilinç ve iradesine sahip olması yeterlidir⁷⁴⁰.

Resmi belgede sahtecilik suçunun var olabilmesi için, sahte olarak düzenlene belgenin hukuken kendisine kıymet atfedilecek bir belge olduğunun failce bilinmesi gerekir. Bu belgenin aynı zamanda resmi belge niteliğine sahip olup olmadığının bilinmesi önemli değildir⁷⁴¹.

Öte yandan öğretinin bir kısmı ve yargı kararlarında hem eski hem de yeni kanun bakımından sahtecilik suçlarında kast için gerçeğin bilerek ve istenerek tahrif edilmesi yeterli sayılmayıp, failin başkasına ait varlık veya menfaatlara zarar verme bilinci ile hareket etmesi gerektiği kabul edilmektedir⁷⁴². Buna göre, fail içinde bulunduğu durum ve olayın özelliği gereği fiilinin bir zarar yol açmayacağına makul ve akla uygun bir inançla hareket etmişse zarar verme bilinç ve iradesinin bulunmadığı kabul edilir.

Belgede sahtecilik suçlarında failin “zarar vermek bilinci” ile hareket etmesi

⁷³⁹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 827; Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanunu, ss. 205-215; Meran, Dolandırıcılık, s. 374; Gözübüyük, İmran Öktem’e Armağan, ss. 138-147; Uğur, s. 42.

⁷⁴⁰ MANZINI ayrıca kastın gerçekleştirmiş sayılması için failin aldatma amacına sahip olması gerektiğini savunmaktadır. Güngör, s. 29.

⁷⁴¹ İzzet Özgenç, Kast-Taksir Kombinasyonları, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Süleyman Arslan’a Armağan, Cilt: 6, Sayı:1-2, 1998, (Kast), ss. 345-346; Mahmut Gökpinar, Ceza Sorumluluğunun Temeli: Kast, **TBB Dergisi**, Sayı: 79, 2008, s. 202.

⁷⁴² Toroslu, Genel, s. 233; Hafizoğulları ve Özen, Genel, ss. 282-283; Erman, Sahtekarlık, s. 270; Erman ve Özek, s. 273; Çetin ve Malkoç, s. 184; Esen, s. 471; Ekinci ve Esen, s. 278; Bakıcı ve Yalvaç, s. 746; Taşdemir, s. 100; Kaylan, Belgelerde Sahtecilik Suçları, s. 10.

“Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 30.03.1992 gün ve 80/98 Sayılı kararında açıklandığı ve Dairemizin benzer birçok kararında vurgulandığı üzere, belgelerde sahtecilik suçlarında kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edilmelidir. Mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan fail de mağdura zarar vermek bilinci bulunmayacağından kastın varlığı ileri sürülemez. Ancak doğal olarak, rıza üzerine başkasının imzasını taklit eden failin, mağdura herhangi bir zarar vermeyeceği kanısı ile hareket ettiği sabit olmalıdır. Mağdurun rızasının kastı ortadan kaldırabilmesi için fiilin işlenmesinden önce açıklanması zorunludur. Mağdurun rızası açık olabileceği gibi zımni de olabilir. Özellikle iki kişi arasındaki ilişkiler, böyle bir rızanın varlığını ciddi olarak kabule elverişli olduğu takdirde, bu rızaya dayanarak başkasının imzasını atan kimsede suç kastının varlığı kabul olunamaz”, Yarg. , 11.CD. , 22/06/2017 t. , 2017/4138 E. , 2017/1980 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

gerektiğini savunan Erman⁷⁴³, a göre bu bilinç, “kullanılacak sahte delille başkasının bir hak veya menfaatine zarar verilebileceğinin tahmin edilmesinden ibaret”tir. Yazara göre “evrakta sahtekarlık suçlarında söz konusu olan kast, genel bir kasttır; ancak bu kastın varlığı için failin fiilinden bir zararın doğabileceğini öngörmüş olması lazımdır; diğer bir deyimle, fail bu zararın ihtimal dairesinde olduğunu tahmin etmiş ve bu keyfiyet kendisini sahtekarlıkta bulunmaktan alıkoymuş olacaktır.”

Yargıtay’ın da benzer görüşte olduğunu gösteren kararları vardır⁷⁴⁴. Yargıtay’a göre de “...mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan sanığın mağdura zarar vermek bilinci bulunmayacağından kastın

⁷⁴³ Erman, Sahtekarlık, ss. 270-272. Zarar verme bilinci yerine “haksızlık bilinci” terimini kullanan Özgenç’e göre, “kişi, işlediği fiilin davranış normlarına aykırı olduğunu ve dolayısıyla, haksızlık teşkil ettiğini bilmesine rağmen; tercihini bu fiili işlemekten yana kullanmıştır, bu fiili işlemekten vazgeçmemiştir. Bu itibarla, işlediği fiilden dolayı kusurlu addedilebilmesi için; kişinin bu fiilin bir haksızlık teşkil ettiğini, davranışının hukuk toplumunda hakim olan düzeni korumaya matuf bir davranış normunu ihlal ettiğini bilmesi gerekir. Diğer bir deyişle; kişi, işlediği fiilin hukuken tasvip edilmez bir fiil olduğunun bilincinde olmalıdır. Ancak, işlenen fiilin pozitif hukuk metinlerinde cezalandırılabilir bir fiil olarak yani suç olarak tanımlanmış olduğunu bilmek gerekmez. Hatta, işlenen fiilin bir haksızlık teşkil ettiğinin bilincinde olduktan sonra; ayrıca cezaya layık bir haksızlık olduğunun bilinip bilinmediğinin araştırılmasına gerek yoktur.”, Özgenç, ss. 316-317.

⁷⁴⁴ “Özel İdare ile Yerel Mahkeme arasındaki uyumsuzluk, sanığın sahtekarlık kastı ile hareket edip etmediği hususundadır. Sorunun çözümü için öncelikle mağdurun rızası kavramı üzerinde durmak gerekir. Kamunun güveni aleyhine işlediklerinde kuşku bulunmayan belgelerde sahtekarlık suçlarında, mağdurun rızası hukuka uygunluk sebebi sayılamazsa da, failin, belgede sahtekarlıkta bulunmak kastına etki yapmaktadır. **Belgelerde sahtekarlık suçlarında kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edilmektedir.** Mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan mağdura zarar vermek bilinci bulunmayacağından kastın varlığı ileri sürülemez. Ancak doğal olarak, rıza üzerine başkasının imzasını taklit eden failin, mağdura herhangi bir zarar vermeyeceği kanısı ile hareket ettiği sabit olmalıdır. Mağdurun rızasının ortadan kaldırılabilmesi için fiilin işlenmesinden önce açıklanması zorunludur. Mağdurun rızası açık olabileceği gibi zımnî de olabilir. Özellikle iki kişi arasındaki ilişkiler, böyle bir rızanın varlığını ciddi olarak kabule elverişli olduğu takdirde, bu rızaya dayanarak başkasının imzasını atan kimsede suç kastının varlığı kabul olunamaz. Yargıtay’ın duraksamasız uygulamaları da bu yöndedir. Bu genel açıklamalardan sonra olaya bakıldığında; aksi kanıtlanamayan ve tanık Fatma tarafından da doğrulanan savunmaya göre, sanık, şikayetçiden aldığı borca karşılık verdiği suça konu bonoda, annesi Fatma’nın kendisine önceden verdiği rızaya dayanarak, onun yerine imza atarak, bonoyu şikayetçiye vermiştir. Borç ödenmeyince şikayetçi senedi icraya koymuş, Fatma zaman kazanmak amacıyla imzaya itiraz etmiştir. Nitekim bu hususu duruşmadaki beyanında açıkça söylemektedir. O halde, sanığın önceden mevcut rızaya dayanarak annesi adına suça konu bonoya sahte imza attığı anlaşıldığından, sanıkta sahtekarlık kastı bulunmamaktadır. Bu itibarla yüklenen suçun manevî ögesi bulunmadığından direnme kararının bozulmasına karar verilmelidir.”, YCGK, 30/03/1992 t. , 1992/6-80 E. , 1992/98 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkeper, ss. 281-282;

“Sanığın Asliye Hukuk Mahkemesine açmış olduğu nüfus kayıt tashihi davasında yakınının ve diğerlerinin davacı olarak gösterilmesine gerek ve zorunluluk olmadığı halde ve anılan davayı hukuken kendi adına açma olanağı bulunmasına karşın, dilekçede bu kişileri de fazladan davacı olarak gösterip adlarına sahte imza attırarak Mahkemeye sunması biçiminde gerçekleşen eyleminden dolayı başkasının zararına hukuksal bir sonuç doğmayacağı gözetilmeden, öğeleri itibarıyla oluşmayan suçtan beraat yerine mahkumiyet kararı verilmesi...”, Yarg. , 6.CD. , 14/10/2003 t. , 2003/18567 E. , 2003/7057 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkeper, s. 557.

*varlığı ileri sürülemez*⁷⁴⁵”.

Bizim de katıldığımız Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe'nin görüşüne göre, failin zarar verme bilinci ile hareket etmesi zorunlu değildir. Failin sadece gerçeğe aykırı şekilde bir belgeyi düzenlediği, değiştirdiği ve kullandığının bilincinde olması yeterlidir. Yargıtay, 765 sayılı eski TCK ile 5237 sayılı TCK arasındaki düzenleme farkını görmezden gelmektedir. 765 sayılı TCK döneminde bir zarar suçu olarak düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı TCK'da tehlike suçu olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla 765 sayılı TCK döneminde failin kastı mutlaka zarar neticesini de kapsamak zorundayken 5237 sayılı TCK bakımından böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır⁷⁴⁶. Örneğin, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını ispatlamak veya gerçek bir durumu belgelemek amacıyla sahtecilik yapması halinde fail, kimseye zarar verme niyeti olmadığı halde yine de sahtecilikten sorumlu tutulmaktadır (TCK m. 211).

Yargıtay'ın zarar verme bilinci olmadığından kastın yokluğunu kabul ettiği durumlarda ise yanılmanın kaçınılmaz olduğu durumlarda failin TCK m. 30/4' te düzenlenen haksızlık yanılması⁷⁴⁷ ndan yararlanabilmesi mümkündür⁷⁴⁸. Örneğin, birlikte çiftçilik yapan baba ve oğuldan baba, oğlunun rızasıyla kooperatiften oğlunun yerine imza atar⁷⁴⁹. Burada ortada bir haksızlık bilinci söz konusu değildir ancak tüm kararlardaki örnekler için aynı şey söylenemez. Örneğin, birlikte market işleten karı kocadan karısı eşinin yerine mal satın alırken onun yerine çekleri imzalar⁷⁵⁰. Burada bir ödeme aracı olan çekteki imza daha sonraki yargılama aşamalarında hukuki sonuç doğurabilecek ve kişilerin hak kaybına neden olabilecek niteliktedir. Dolayısıyla ortada bir haksızlık söz konusudur ve bu haksızlığı fark

⁷⁴⁵ Yarg. , 11.CD. , 06/02/2008 t. , 2007/8225 E. , 2008/617 K. sayılı kararı, Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5665.

⁷⁴⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 827; Güngör, s. 32.

⁷⁴⁷ Haksızlık yanılması, failin işlediği fiilin haksızlık oluşturduğunun bilincinde olmamasını ifade eder. Türk Ceza Kanunu'nun 30. maddesinin son fıkrasında, işlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişinin cezalandırılmayacağı belirtilmiştir. Haksızlık yanılması ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Veli Özer Özbek, Türk Ceza Kanununda Hata (m.30), **CHD**, Sayı:7, Ağustos 2008, (Hata), ss. 83-99; Sesim Soyer Güleç, Türk Ceza Kanununda Haksızlık Yanılması (M.30/4), **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 1, 2008, ss. 59-91; Ahu Karakurt, Türk Ceza Kanunu'nda Hata, **CHD**, Sayı:10, Ağustos 2009, ss. 109-155; Nurcan Gündüz, Türk Ceza Hukukunda Hukuki Hata, **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, Cilt-I, Ankara, 2015, ss. 517-52.

⁷⁴⁸ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 827.

⁷⁴⁹ YCGK, 16/09/1985 t. , 195/463 sayılı kararı, Artuk, Gökcan ve Yenidünya, s. 422.

⁷⁵⁰ Yarg. , 6. CD. , 30/09/1992 t. , 5203/6144 sayılı kararı, Artuk, Gökcan ve Yenidünya, s. 422.

etmeyen kişinin bu husustaki yanılığı kaçınılmazdır⁷⁵¹.

Alman Ceza Kanunu, bu suç tiplerini aldatmak kastıyla işlenebilen suçlar olarak düzenlenmiştir. Öğretide bu düzenleme şeklinin daha yerinde olduğu çünkü belge üzerinde yapılan her türlü sahtecilik fiillerinin cezalandırılmasının bu suçla korunmak istenen hukuki değere uygun olmadığı, önemli olan hususun bir ispat aracı olan belgenin aldatma kastıyla üzerinde sahtecilik yapılması olduğu isabetli olarak savunulmaktadır. Yoksa Ticaret Hukuku dersi için ödevde kullanmak üzere bir bono hazırlayan ve arkadaşını borçlu olarak gösteren öğrencinin bu suçu işlediğinden söz etmek mümkün değildir. Belgede sahtecilik suçlarında aranan “aldatma kabiliyeti” de bu suçta aldatma özel kastının aranması gerektiğinin en güzel örneğidir⁷⁵².

Suç, kasten işlenebildiğinden fail, kamu görevlisini aldatarak sahte belge düzenlenmesini sağlarsa kamu görevlisi bakımından manevi unsur eksikliği nedeniyle resmi belgede sahtecilik suçundan ceza verilemez; ancak kamu görevlisinin aldatılması dikkatsizliğinden ya da gereken özeni göstermemesinden kaynaklanmışsa görevi ihmal ya da görevi kötüye kullanma suçu bakımından bir değerlendirme yapılması gerekir⁷⁵³.

Resmi belgede sahtecilik suçu, olası kastla da işlenebilir⁷⁵⁴. Örenğin, bir avukat bir hususun ispatı bakımından müvekkilinin kendisine verdiği belgenin sahte olabileceğini öngörmesine ve bu hususta ciddi şüphelerinin bulunmasına rağmen, bu belgeyi dava dosyasına ibraz etmesi halinde, kullanmak suretiyle belgede sahtecilik suçunu işlemiş olur⁷⁵⁵.

---

⁷⁵¹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 827.

⁷⁵² Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 827.

⁷⁵³ Gökcan, Resmi Belge, s. 124; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV; ss. 5666-5667; Taşdemir, s. 167. “...Orman muhafaza memuru olan sanığın, iki adet nakliye tezkeresinin üst nüshası ile dip koçanlarını, emvalim miktarı yönünden farklı düzenlediği iddiasından ibaret olayda; sanığın, nakliye tezkerelerini düzenlerken yazmayı unuttuğu emvallerin miktarlarını, müştekiye sorarak yazdığına, ancak müştekinin “15 ster aldım” şeklindeki beyanını iki seferde 15 ster olarak anlayıp, iki nakliye tezkeresine toplamda 15 ster yazdığına dair savunmasının, müştekinin beyanı ile desteklemiş olması ve tüm dosya kapsamı ile sahte resmi belge düzenlemek suç kastıyla hareket ettiğine ilişkin delil bulunmaması karşısında, eylemin görevi ihmal suçunu oluşturacağı gözetilmeden, yazılı şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyetine karar verilmesi, yasaya aykırı...”, Yarg. , 11. CD. , 21/01/2014 t. , 2012/11716 E. , 2014/1187 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁷⁵⁴ Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 691.

⁷⁵⁵ Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 691.

IV. Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Kusurluluk, Kusurluluğu Azaltan Ve Kaldıran Sebepler

Belgede sahtecilik suçunda kusurluluk ve kusur yargısı bakımından genel kurallar geçerlidir. Bu kapsamda resmi belgede sahteciliğin zorunluluk hali çerçevesinde işlenebileceği kabul edilmektedir⁷⁵⁶. Yargıtay, acil bir müdahale için annesini hastaneye getiren ve vize tarihinin geçmiş olması nedeniyle tedaviyi yeşil kart üzerinden yaptıramayacağını öğrenince yeşil kart üzerindeki vize tarihinde değişiklik yaparak annesini muayene ettirmeye çalışan kişinin fiilini, suç oluşacağını düşünmeden hareket ettiği gerekçesiyle resmi belgede sahtecilik saymamıştır⁷⁵⁷. Aslında bu olayın zorunluluk halinin koşulları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekirdi⁷⁵⁸.

Alman hukukunda bir kişiye mutlak cebir (vis absoluta) uygulanarak bir belgenin imzalatıldığı durumlarda sahte bir belgenin varlığı kabul edilmekte, buna karşılık zorlayıcı cebirin veya tehdidin etkisiyle bir belgeye imza atılmasının belgeyi sahte hale getirmeyeceği kabul edilmektedir⁷⁵⁹. Bizim de katıldığımız Koca ve Üzülmmez'in görüşüne göre bu hususta genel kurallardan ayrılmanın haklı bir gerekçesi yoktur. Esasen mutlak cebirin uygulandığı hallerde, ortada cebre maruz kalan kişiye yüklenilebilecek bir fiil yoktur, bir kişi tehdit edildiği ya da kendisine cebir uygulandığı için sahte belge düzenlerse kusurlu sayılamaz⁷⁶⁰. Cebir ve tehdit, kusurluluğu kaldıran hal olmaları dolayısıyla belgeyi düzenleyen kişi hakkında CMK m. 223'e göre "kusurunun bulunmaması nedeniyle ceza verilmesine yer olmadığı" verilecektir.

Buna karşılık, zorlayıcı cebirin veya tehdidin söz konusu olduğu hallerde ise konunun TCK'nın 28. maddesi kapsamında değerlendirilmesi, uygulanan cebirin veya tehdidin iradeyi etkilediği sonucuna ulaşılması halinde, belge üzerinde sahteciliği gerçekleştiren olarak gözüken kişinin değil, zorlayan kişinin fail olarak cezalandırılması gerekir⁷⁶¹.

⁷⁵⁶ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 286; Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 693.

⁷⁵⁷ Yarg. 6. CD. , 02/03/2006 t. , 2005/6248 E. , 2006/2907 K. Sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 286.

⁷⁵⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 286; Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 694.

⁷⁵⁹ Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 694.

⁷⁶⁰ Özgenç, s. 391.

⁷⁶¹ Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 694.

§ 3. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

I. Teşebbüs

Suçta teşebbüs, 5237 sayılı TCK'nın 35. maddesinde, kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması olarak tanımlanmıştır. Bir başka deyişle suça teşebbüs, failin suç yolunda suç işleme kararını, suç tipinde düzenlenmiş neticeyi gerçekleştirmeye yönelik elverişli hareketlerle dış dünyaya yansıtmasına rağmen, elinde olmayan sebeplerle suçu tamamlayamaması durumudur. 5237 sayılı TCK'daki düzenleme ile birlikte 765 sayılı TCK' da yer alan teşebbüs düzenlemesinden uzaklaşarak, eksik teşebbüs-tam teşebbüs ayırımına son verilmiştir. 5237 sayılı TCK'da teşebbüs durumunda cezalandırma açısından, olayın özelliklerine göre hakime, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığını ölçüt alarak cezada indirim yapma yetkisi tanınmıştır⁷⁶².

Resmi belgede sahtecilik suçları bakımından teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide iki farklı görüş bulunmaktadır. Aralarında sahtecilik

⁷⁶² Madde gerekçesinde bu ayırmadan vazgeçilmesinin nedenleri şu şekilde açıklanmıştır: "...Ancak teşebbüs hâlinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, cezanın belirlenmesinde "eksik teşebbüs"- "tam teşebbüs" ayırımının esas alınmasıdır. Çünkü "eksik teşebbüs"- "tam" teşebbüs ayırımında her olaya uygulanabilen ve duraksamaya yer bırakmayan objektif bir ölçüt bulunamamaktadır. Bu nedenle suçun tamamlanamadığı durumlarda ceza miktarı belirlenirken, yapılan hareketin ulaştığı gerçekleştirme aşamasından ziyade, fiilin doğurduğu zarar veya tehlikenin ağırlığı dikkate alınmalıdır. Çünkü bir olayda icra hareketleri bitmemesine rağmen ortaya çıkan zarar veya tehlike, icra hareketlerinin bitmesinden sonra meydana gelen zarar veya tehlikeden daha ağır olabilir. Özellikle silâhla yapılan ve tekrarlanan hareketlerle gerçekleştirilmek istenen adam öldürme suçunda bu durum söz konusu olmaktadır. Örneğin tabancasındaki mermilerden sadece birini atıp mağduru yaraladıktan sonra engellenen fail, icra hareketleri bitmediği için adam öldürmeye "eksik teşebbüs"ten dolayı, buna karşılık silahındaki tek kurşunu atıp mağdura isabet ettiremeyen fail, icra hareketleri bittiği için "tam teşebbüs"ten dolayı cezalandırılmaktadır...". Öğretide bu ayırımın kaldırılmasının yerinde olduğu söylenmektedir. Bknz. Veli Özer Özbek, 5237 Sayılı YTC'nın Teşebbüs ve Kusurluluğa İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, **Kazancı Hukuk Dergisi**, Sayı: 5, 2005, (Teşebbüs), s. 23; Fatih Selami Mahmutoğlu, **TBMM Adalet Komisyonu'nda Kabul Edilen Türk Ceza Kanunu Tasarısı Hakkında Görüş, Türk Ceza Kanunu Reformu**, Türkiye Barolar Birliği Yayını, 2. Kitap, Ankara, 2004, s. 367; Tuğrul Katoğlu, Olası Kast ve Suça Teşebbüs, **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, Cilt-I, Ankara, 2015, ss. 611-626; Demirbaş, Genel, s. 399; Mustafa Özen, **Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, Ekim 2017, s. 664 vd. ; Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, Eylül 2017, (Ceza), s. 556 vd. ; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 530; Önder, s. 517-518; Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku'nda Teşebbüs ve İştirak, **CHD**, Sayı: 26, Aralık 2014, ss. 249-252; Ahmet Gökçen ve M. Emin Artuk, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 11. Baskı, Ankara, Eylül 2017, s. 586 vd.

suçlarının da bulunduğu tehlike suçları bakımından teşebbüsün mümkün olduğunu savunan birinci görüşe göre, teşebbüs hükümleri sadece zarar suçları bakımından değil, aynı zamanda hukuki varlık veya menfaati tehlikeye sokan bu suçlar bakımından da uygulanabilir⁷⁶³. Öte yandan suça teşebbüsün bir zarar tehlikesi nedeniyle cezalandırıldığından hareket eden diğer görüşe göre, bu suçlar bakımından bir tehlikenin ortaya çıkması için suçun tamamlanmış olması gerekir. Bu türden bir suça teşebbüsün cezalandırılması halinde hukuken korunan hiçbir değer veya menfaati ihlal etmemiş bir fiil cezalandırılmış olur⁷⁶⁴.

Resmi belgede sahtecilik suçu sırf hareket suçlarındandır, genel olarak ani hareketli bir suçtur. Kanun maddesinde yer alan seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanır⁷⁶⁵. Dolayısıyla sahte resmi belgenin düzenlenmesi, gerçek bir resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi, sahte resmi belgenin kullanılması ya da gerçeğe aykırı bir resmi belgenin düzenlenmesiyle suç tamamlanır⁷⁶⁶.

İcra hareketlerinin kısımlara bölünebildiği durumlarda suça teşebbüsün mümkün olduğu söylenebilir⁷⁶⁷. Buna göre, sahte belge düzenlemeyi kararlaştıran failin, elverişli hareketlerle düzenlemeye başlayıp elinde olmayan engelleyici nedenlerle belgenin düzenlenmesini tamamlayamaması halinde fail suça teşebbüsten cezalandırılır⁷⁶⁸. Örneğin, muhtara düzenlettirilen sahte nüfus cüzdanı talep belgesi

⁷⁶³ Toroslu, Genel, s. 270; Erman, Sahtekarlık, ss. 451-452; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 160.

⁷⁶⁴ Güngör, s. 98.

⁷⁶⁵ Soyaslan, s. 499; Esen, s. 470; Ekinci ve Esen, s. 277; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 744; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3170.

⁷⁶⁶ “5237 sayılı TCK’nın 204/1. maddesindeki resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için belgenin sahte olarak düzenlenmesi, başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi veya sahte olarak düzenlenen belgenin kullanılması eylemlerinden birinin gerçekleştirilmesinin yanı sıra sahte belgenin hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması da gerekeceğinden; sanığın suça konu araçlar motor ve şasi numaralarının silinmesi şeklindeki eyleminde, suçun konusunu oluşturan motor ve şasinin mevcut hali ile hukuki sonuç doğurmaya elverişli hale gelmediği, yüklenen eylemin resmi belgede sahtecilik suçunun hazırlık hareketleri niteliğinde kabul edilebileceği, bu itibarla yasada tanımını bulan seçimlik hareketlerin herhangi birisinin somut olayda gerçekleşmediği cihetle, unsurları itibariyle oluşmayan resmi belgede sahtecilik suçundan sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi”, Yarg. , 11. CD. , 16/12/2014 t. , 2013/1822 E. , 2014/21784 K. sayılı kararı. Mustafa Atalan, **Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 563.

⁷⁶⁷ Erman, Sahtekarlık, s. 450; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 249; Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 694; Bakıcı ve Yalvaç, s. 732. Parlar ve Hatipoğlu’ na göre bu suç teşebbüse elverişli değildir. Parlar ve Hatipoğlu, s. 3170; Dağoğlu, s. 61.

⁷⁶⁸ “Sanığın hurdaya ayrılan aracı ikinci kez trafiğe tescil ettirmek amacıyla suça konu aracın faturası ile şahadetnamesinin kaybolduğundan bahisle yeniden tanzim olunarak tarafına verilmesi talebini içeren dilekçesi üzerine anılan kurumdan aldığı fatura ve şahadetname ile hazırladığı diğer belgelerle birlikte Trafik Tescil Denetleme Şube Müdürlüğü’ne başvurmadan ibaret oluşa uygun

ile nüfus müdürlüğünden nüfus cüzdanı çıkartmaya çalışırken yakalanan fail, biri tamamlanmış diğer teşebbüs aşamasında kalmış iki ayrı resmi belgede sahtecilik suçunu işlemiş olur. Ancak Yargıtay, resmi belgede sahtecilik suçuna teşebbüssün mümkün olmadığı noktasından hareketle hatalı olarak bu olayda tamamlanmış tek resmi belgede sahtecilik suçunun oluştuğunu kabul etmiştir⁷⁶⁹. Fakat tamamlanmayan bir resmi belgenin aldatma kabiliyetini haiz olmaması halinde teşebbüs hükmünün de uygulanabilmesi mümkün olmaz⁷⁷⁰.

Yargıtay, resmi belgede sahtecilik suçu bakımından da teşebbüsün mümkün olmadığı görüşündedir⁷⁷¹. Yargıtay, 765 sayılı Kanun döneminde kullanma olmadığından bahisle teşebbüs hükmünü uygulayan yerel mahkeme kararını bir bozmuştur⁷⁷².

Suçun seçimlik hareketini oluşturan kullanma, fiilin icrasında bir aracı şahsın kullanılması suretiyle de gerçekleştirilebilir. Bu gibi hallerde sahte belge, muhatabın dikkatine sunulması, onun tarafından algılanabilir hale getirilmesiyle kullanılmış olur. Bu durumda sahte belgenin muhataba ulaştırılmak üzere aracı durumundaki kişiye verilmesiyle birlikte kullanma açısından suçun icrasına başlandığı kabul edilir⁷⁷³.

Bu suç, kullanma yönüyle temadi edebilir. Kullanma bakımından temadinin

---

olarak sübutu kabul edilen eyleminin resmi belge niteliğindeki trafik sicilinin gerçeğe aykırı oluşturulmak istenmesi nedeniyle TCK'nın 342/1. (5237 sayılı TCK m.204/1) maddelerinde yazılı resmi belgede sahteciliğe teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilmelidir.", Yarg. , 11. CD. , 28/01/2009 t. , 2006/4307 E. , 2009/161 K. Sayılı kararı, (11.03.2016), www.kazanci.com.

⁷⁶⁹ "Resmi belgede sahtecilik suçlarına teşebbüsün mümkün olmadığı, suçun sahte resmi belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması halinde oluşacağı cihetle, sanık M.A.'nın mağdur A.K. adına, Hamidiye Mahallesi Muhtarlığına 'sahte nüfus cüzdanı talep belgesi' tanzim ettirmesi ve bu belge ile nüfus müdürlüğüne müracaat ederek mağdur adına nüfus cüzdanı düzenletmeye çalışırken yakalanması eyleminde tamamlanmış 'resmi belgede sahtecilik' suçundan ceza verilmesi gerekirken yazılı şekilde 'resmi belgede sahteciliğe teşebbüs' suçundan mahkumiyet kurulması...", Yarg. 11. CD. , 02/04/2012 t. , 2012/1057 E. , 2012/4596 K. sayılı kararı, Yaşar, Gökcan ve Artuç, s. 6277; Gökcan, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 250.

⁷⁷⁰ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 829.

⁷⁷¹ "Sanığın sahte olarak bilgisayar ortamında hazırladığı 20.2.2002 tarihli Adli Tıp Raporuna göre kandırıcılık yeteneği bulunan çeki Kentbank Merter Şubesine ibraz ederek karşılığını tahsil etmeye çalıştığıının anlaşılması karşısında; eylemine uyan 765 sayılı TCY'nın 342/1, 504/3,61, 522/1. Maddeleri uyarınca hükümlülüğü yerine, yerinde olmayan gerekçelerle yazılı biçimde beraatine karar verilmesi", Yarg. 6. CD. , 22/03/2006 t. , 2006/2778 E. , 2006/2832 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkepir, ss. 501-502.

⁷⁷² "Resmi belgede sahtecilik suçunda belgenin düzenlenmesiyle suçun oluşacağı, kullanmanın unsur olmadığı gözetilmeden suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü ile TCK'nın 35. Maddesi uygulanarak eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.", Yarg. , 11. CD. , 06/02/2012 t. , 2009/13772 E. , 2012/1070 K. sayılı kararı, Gökcan, Belgede Sahtecilik, ss. 249-250.

⁷⁷³ Koca ve Üzülmaz, Özel, s. 694.

söz konusu olduğu hallerde kullanmanın kesintiye uğramasıyla birlikte suç sona erer. Buna göre, resmi belgede sahtecilik suçunda suçun tamamlanması ile sona ermesi farklı zamanlara tekabül edebilir⁷⁷⁴.

Sahte resmi belge düzenlemek fiilinde düzenlenen belge aldatıcılık niteliğini haiz değilse, belgenin sahteliği kolayca anlaşılacağından zarar verme ihtimali yoktur. Bu durumda belge bakımından resmi belgede sahtecilik suçuna teşebbüs edildiği de kabul edilemez⁷⁷⁵. Bu durum işlenemez suç olarak nitelendirilebilir⁷⁷⁶.

II. İştirak (Suçluların Çokluğu)

5237 sayılı TCK, suça iştirak konusunda 765 sayılı TCK'daki asli iştirak-feri iştirak ayırımına yer vermemiş, suç ortaklığı konusunda azmettiren ve yardım eden şeklinde ikili bir ayırım yapmıştır. Ayrıca kimlerin fail sayılacağı konusunda, m. 37/1'de, *“Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri fail olarak sorumlu olur.”* düzenlemesi ile “birlikte faillik” kurumuna yer vermiştir. Suça iştirakten söz edebilmek için birden çok kişi tarafından gerçekleştirilen aralarında nedensel bağlantı bulunan birden çok hareket ile bu kişiler arasında iştirak iradesi bulunmalı ve nihayet karar verilen suç işlenmelidir⁷⁷⁷.

Resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi olan ve olmayan kişi bakımından işlenmesi durumu yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere farklı fıkralarda düzenlenmiştir. Fakat bu iki fıkra arasındaki ayırım sadece faile ilişkin olmayıp suçu olmayıp suçu oluşturan eylemlere de ilişkindir.

Resmi belgede sahtecilik suçunun herkes tarafından işlenebilen şekli için iştirakin her hali mümkündür⁷⁷⁸.

TCK m. 204/2 bakımından failin kamu görevlisi olması zorunlu bulunduğundan bu suç bakımından özgü suçlara ilişkin iştirak hükümleri

⁷⁷⁴ Koca ve Üzülmüş, Özel, s. 695.

⁷⁷⁵ Gökcan, Resmi Belge, s. 123; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5666.

⁷⁷⁶ Erman ve Özek, s. 429; Kaylan, Kamu Güveni, s.8; Malkoç, Memur Yargılaması, s. 119.

⁷⁷⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, ss. 501-503; Halil Polat, **5237 Sayılı TCK'da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, ss. 745-746; Mustafa Özen, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı, **TBB**, Sayı: 70, 2007, (İştirak), ss. 239-353; Özen, Ceza, s. 712; Akbulut, s. 603; Gökcan ve Artuk, s. 630.

⁷⁷⁸ Parlar ve Hatipoğlu, s. 3170.

uygulanır⁷⁷⁹. Buna göre kamu görevlisi olmayan kişi kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna iştirak etmişse, özel faillik niteliğini taşıyan kişi olarak kamu görevlisi olan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur⁷⁸⁰.

Bir kişiyi resmi belgede sahtecilik suçunu işlemeye teşvik eden, zaten önceden mevcut bulunan kararını kuvvetlendiren, sahtecilik suçu işlendikten sonra yardımda bulunacağını vaat eden, suça yol gösteren ve gerekli araçları sağlayan ile sahtecilik yapılmadan veya yapıldığı sırada yardım ederek icrasını kolaylaştıran kişi yardım eden olarak sorumlu olacaktır.

Kamu görevlisi tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu bakımından incelenmesi gereken diğer husus, kamu görevlisinin dolaylı fail, kamu görevlisi olmayan kişinin ise araç olduğu durumlarıdır. Bu durumda kanımızca herkes tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK m. 204/1 maddesinin uygulanması gerekir.

Başka bir ihtimal ise resmi belgede sahtecilik suçunda kamu görevlisi olmayan kişinin dolaylı fail, kamu görevlisinin de araç olması durumudur. Öğretide kabul edilen bir görüşe göre, dolaylı fail olan kişi her ne kadar TCK m. 204/2'deki tanıma uymasa da bu suçu doğrudan işleyen kamu görevlisi gibi cezalandırılmalıdır; kamu görevlisinin suçta araç olarak kullanıldığı için cezalandırılmaması durumu değiştirmez⁷⁸¹. Kanımızca kamu görevlisi niteliği taşımayan kişi dolaylı fail olsa da TCK m. 204/2' de düzenlenen yaptırım ile cezalandırılmamalıdır. Zira TCK m. 204/2' de düzenlenen suç, özgü suç niteliğinde olup ancak kamu görevlisi olan bir kişi tarafından işlenebilir. Kamu görevlisi olmayan kişiler, suça katkıları ne olursa olsun TCK m. 40/2' de belirtildiği üzere ancak iştirak eden olarak cezalandırılabilecektir⁷⁸².

Suçun tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mensubu

⁷⁷⁹ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5666; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3170; Gündel, s. 811; Özen, İştirak, ss. 249-250.

⁷⁸⁰ Parlar ve Hatipoğlu, s. 3170; Gündel, s. 811. “5237 sayılı TCK’nın 40/2. Maddesine göre özgü suç niteliğinde olan ve kamu görevlisi tarafından işlenebilen resmi evrakta sahtecilik suçuna iştirak eden diğer kişilerin azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabilecekleri dikkate alınarak, kamu görevlisi olmayan ve suça azmettirdiği sabit bulunmayan sanık Türkan’ın, suça yardım eden olarak sorumlu tutulup hükmolunanın cezasının 5237 sayılı Kanunun 39/1. Maddesi uyarınca indirime tabi tutulması gerektiğinin gözetilmemesi...”, Yarg. , 5.CD. , 26/03/2009 t. , 2009/831 E. , 2009/3760 K. sayılı kararı, Gökcan, Belgede Sahtecilik, ss. 350-351.

⁷⁸¹ Erman, Sahtekarlık, s. 421.

⁷⁸² İtişgen, s. 58.

tarafından ve gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi şeklinde işlenmesi hali özel olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre suç sadece bu kişiler tarafından işlenebileceğinden özgü suç söz konusudur ve suça belirtilen kişiler dışında kalan kişiler tarafından iştirak ancak azmettiren veya yardım eden şeklinde olabilir⁷⁸³.

III. Suçların İçtimaı (Suçların Birleşmesi)

A. Bileşik Suç

Bileşik suç⁷⁸⁴, TCK m. 42’de, “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini*⁷⁸⁵ *oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir.*” şeklinde tanımlanmıştır⁷⁸⁶. Bileşik suç, birden fazla fiilin bulunması halinde birden çok suçun oluşacağı kuralının bir istisnası olarak görülmektedir. Bileşik suç halinde ortada esasında birden çok suç değil; tek fiil ve tek suç, kanunun ifadesiyle “*tek fiil sayılan suç*” bulunmaktadır⁷⁸⁷. Nitekim TCK m. 42/1 son cümlede “*Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*” şeklindeki düzenleme ile bileşik suçun genel içtima kurallarının bir istisnası olduğu vurgulanmıştır. Kanun koyucu esasen görünüşte içtimanın (tüketen-tüketilen norm ilişkisi) bir çeşidi olan⁷⁸⁸ bileşik suçu, diğer görünüşte içtima hallerinin aksine kanunda ayrıca düzenleme gereği duymuştur⁷⁸⁹. Bileşik suçta, gerçekte kanunun diğer normlarının düzenlediği suçlara bünyesinde

⁷⁸³ Bakıcı ve Yalvaç, s. 1161; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3330; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5987; Erdağ, s. 552; Erbaş, ss. 348-349.

⁷⁸⁴ Madde gerekçesinde bileşik suçun düzenlenmesinin nedeni şu şekilde açıklanmıştır: “*Maddede biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması nedeniyle tek fiil sayılan ve doktrinde bileşik suç (mürekkep suç) olarak adlandırılan fiilin tanımı yapılmakta ve bu tür suçlarda, suçu oluşturan araç suçtan dolayı ayrıca ceza verilmeyeceği, dolayısıyla cezaların içtima hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça belirtilerek bu konuda meydana gelen bir kısım yanlış uygulamaların bundan böyle giderilmesi amacı güdülmektedir.*”

⁷⁸⁵ Maddede “ağırlaştırıcı sebep” teriminin kullanılması, 5237 sayılı TCK’nın cezanın arttırılması ya da azaltılmasını gerektiren sebepler için kullanmış olduğu “nitelikli haller” terminolojisine aykırı olduğu ifade edilmiştir. Bknz. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 516; Özgenç, s. 492.

⁷⁸⁶ Bu tanımın “*Bir suç diğer bir suçun unsuru veya ağırlatıcı nedeni olduğunda, içtima hükümleri uygulanmaz.*” şeklinde yapılması gerektiği yönde görüş için bknz. Hafizoğulları ve Özen, s. 377.

⁷⁸⁷ Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 481; Özen, Ceza, s. 786; Akbulut, s. 674; Gökcan ve Artuk, s. 690.

⁷⁸⁸ Kayıhan İçel, Suçların İçtimaı, İstanbul, 1972, s. 204, (Suç); Kayıhan İçel, Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu, **İTÜSBD**, Yıl:7, Sayı:14, Güz 2008, (İçtima), s. 44; Koca ve Üzülmmez, Özel, ss. 480-481; Demirbaş, s. 487.

⁷⁸⁹ Özgenç’e göre, bileşik suça ilişkin Kanunun genel hükümlerinde düzenleme yapılması gereksizdir. Özgenç, s. 492.

unsur veya ağırlatıcı sebep olarak yer veren norm, bunu yapmak suretiyle onları tüketmiş, bağımsızlıklarını kaybettirmiş olmaktadır⁷⁹⁰.

Resmi belgede sahtecilik suçu seçimlik hareketli bir suç olduğundan maddede sayılan seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanır; birden fazla hareket aynı kişi tarafından gerçekleştirilse de tek suç oluşur⁷⁹¹. Diğer hareketler ise cezalandırılmayan sonraki hareketlerdir ancak diğer seçimlik hareketlerin cezalandırılmaması için başka bir suç oluşturmaması gerekmektedir⁷⁹².

Seçimlik hareketlerden birini gerçekleştiren fail diğer bir seçimlik hareketi gerçekleştirmeye devam etmekte ise bu durumda dava zamanaşımının ne zaman başlayacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Zira burada ilk hareketin gerçekleştirilmesi ile suç tamamlanmıştır. Fakat kişinin hazırladığı bu belgeyi kullanması ayrı olarak cezalandırılmayacaksa bu kullanım süresi boyunca aslında ilk gerçekleştirilen fiil nedeniyle ayrıca cezalandırılmayan, ilk fiilin devamı niteliğinde olan bir haksızlık söz konusudur. Bu nedenle diğer seçimlik hareketler devam ettiği takdirde suç bakımından dava zamanaşımını dolmamış kabul etmek gerekecektir⁷⁹³.

Sahtecilik suçlarının içtimaı ile ilgili olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu özel bir düzenleme getirmiştir. Belgede sahtecilik suçları kamu güvenine karşı işlenmekle beraber aslında çoğu suç bakımından bir araç niteliğindedir⁷⁹⁴. TCK'nın 212. maddesine göre⁷⁹⁵; *“Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.”*⁷⁹⁶.

⁷⁹⁰ İçel, Suç, s. 204; İçel, İctima, s. 44.

⁷⁹¹ Gökcan, Resmi Belge, s. 106; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5668. Soyaslan' a göre resmi belgeyi düzenleme ve kullanmanın seçimlik hareketler olması TCK m. 212 ile çelişkilidir. Zira belgeyi düzenleyen kendisi olmasa da sahteliği bilerek onu kullanan kişi de resmi belgede sahtecilikten ceza almaktadır. Soyaslan, s. 496.

⁷⁹² Tezcan, Erdem ve Önok, s. 693.

⁷⁹³ İtişgen, s. 59.

⁷⁹⁴ Bakıcı ve Yalvaç, s. 1194; İtişgen, s. 59.

⁷⁹⁵ Madde gerekçesi şu şekildedir: *“ Madde metninde, sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacağı kabul edilmiştir. Örneğin, sahte belgenin kullanılması sureti ile bir kimse aldatılarak bir yarar elde edilmiş olabilir. Bu durumda, hem dolandırıcılık hem de resmi veya özel belgede sahtecilik suçlarına ait cezaların içtima suretiyle verilmesi gerekecektir. Keza, sahte belge düzenlemek suretiyle zimmetin gizlenmeye çalışılması halinde, hem zimmet suçundan hem de resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır.”*

⁷⁹⁶ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m. 4/5'te bu kanuna tabi suç ve kabahatlerin belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi durumunda faile hem sahtecilikten hem de bu kanundaki suç ya da kabahatten ceza verileceği öngörülerek TCK m. 212' ye paralel bir düzenleme yapılmıştır.

Bu hükmün uygulama alanı bulabilmesi için sadece sahte belgenin kullanılmış olması yeterli değildir; bu belge kullanılarak işlenen fiilin aynı zamanda başka bir suça vücut vermesi de gerekir⁷⁹⁷. Örneğin sahte belgenin kullanılması suretiyle bir kimse aldatılarak yarar elde edilmişse hem dolandırıcılık hem de resmi belgede sahtecilik suçlarına ait cezaların içtima suretiyle verilmesi gerekir⁷⁹⁸. Zira dolandırıcılık suçu için hileli bir davranışta bulunmak yeterli olmayıp buna bağlı olarak mağdur aleyhine haksız bir menfaatin elde edilmiş olması gerekir (TCK m.157). Kullanmanın ayrı bir suça vücut vermemesi halinde sahte belgeyi düzenleyen fail, bu belgeyi kullanmaktan dolayı ayrıca cezalandırılmaz⁷⁹⁹. Buna

⁷⁹⁷ Erman, Sahtekarlık, s. 457. “Yüksek Ceza Genel Kurulu’nun 27.06.1988 gün ve 6-230/298 sayılı ilamında açıklandığı üzere; sanık hakkında sahte kimlik belgesi düzenlemek ve görevli memura kimliği hakkında yalan beyanda bulunma suçlarından iki ayrı dava açılmış ve mahkemece iki ayrı suç olduğu kabul edilerek hüküm kurulmuşsa da; delillere ve oluşturma göre sanığın baştan itibaren değişmeyen tek amacı, içinde bulunduğu durum nedeniyle yakalanmamak ve ceza görmemektir. Bu amaç doğrultusunda bir bütün olan fiil ve hareketlerinin ihlal ettiği hukuki değerler aynı nitelikte olup suça konu nüfus cüzdanının aldatma yeteneğine haiz bulunması da gözetilerek sanık hakkında sadece nüfus cüzdanında sahtecilik suçundan hüküm kurulması gerekirken iki ayrı suç kabulüyle fazla ceza tayini”, Yarg. , 11. CD. , 25/06/2008 t. , 2006/4148 E. , 2008/6828 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkepir, s. 296.

“Sanık ile katılanın mülkiyeti Hazineye ait olan ve 23.03.1999 tarih ve 2128 keşide no’lu sözleşme ile sanığa kiralanın taşınmazın kullanım hakkının katılana devri konusunda sözlü olarak anlaştıkları ve sanığın taşınmaz üzerinde yaptığı masraflar nedeniyle katılandan tanzim ve vade tarihleri bulunmayan, 3.250.000.000 TL meblağlı “teminat senedidir” şerhi bulunan senedi aldığı, daha sonra senede “tanzim” ve “vade tarihi” ile “nakden” sözcüğünü ilave ederek, eksik olan unsurlarını tamamlayıp, tahsil için icra takibine koymak suretiyle sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını işlediğinin iddia olunması karşısında; sanığın eyleminin sübutu halinde resmi belgede sahtecilik ve kamu kurumu olan icra müdürlüğünü aracı kılmak suretiyle dolandırıcılık suçlarını oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdirinin üst dereceli ağır ceza mahkemesine ait olduğu gözetilerek, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması”, Yarg. , 11. CD. , 24/04/2006 t. , 2006/1268 E. , 2006/3391 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkepir, ss. 629-630.

⁷⁹⁸ Yarg. , 5.CD . , 28/10/2009 t. , 2007/1643 E. , 2009/12112 K. sayılı kararı, Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 6014; “Sanığın Selma Delice, İlhan Soydoğan, Çetin Keçeli ve Aysel Soyöz adlarına düzenlenmiş belgelerle Yapı Kredi Bankasından kredi kartı almak için 24.06.2002 tarihinde başvuruda bulunduğu, banka görevlilerinin bu isimlerden Çetin Keçeli’nin müşterileri olduğunu tespit ederek yaptıkları telefon görüşmesinde adı geçen nüfus cüzdanını kaybetmiş olduğunu ve kredi kartı almak için bir talebi de bulunmadığını beyan etmesi üzerine açıklanan başvurunun sahte belgelerle yapıldığı anlaşılmış ve sanığın ertesi gün bu kez Murat Kuloğlu adına düzenlenmiş ancak üzerinde Mustafa Kibar’a ait fotoğraf bulunan ve 25.06.2002 tarihli ekspertiz raporuna göre işgal kabiliyetini haiz sahte nüfus cüzdanıyla kredi kartı başvurusunda bulunduktan sonra yakalandığı anlaşılmış olup, yüklenen sahte nüfus cüzdanı düzenleyip kullanmak suçunun tüm yasal unsurları itibarıyla oluşup sübut bulunduğu, dolandırıcılık suçunun ise eksik kalkışma aşamasında kaldığı gözetilmeden, belgelerin sahte olduğunun kolaylıkla anlaşılıp işgal kabiliyeti bulunmadığından bahisle beraatine hükümlenmesi”, Yarg. , 11. CD. , 29/03/2006 t. , 2006/8099 E. , 2006/2413 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkepir, ss. 496-497.

⁷⁹⁹ “Sahte belgenin kullanılması, düzenlemenin doğal sonucu olup bu nedenle zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı ve 24.04.2008 günlü iddianamede “sahte sürücü belgesinin hat alırken Zafer Özdemir adına abone sözleşmesi de imzalayarak sahtecilik suçunu teselsül ettirdiğinden” bahisle dava açılması karşısında sahte abone sözleşmesi yapılmasından dolayı açılan davadan dolayı hüküm kurulamaması”, Yarg. , 11. CD. , 24/12/2008 t. , 2008/13317 E. , 2008/13752 K. sayılı kararı, Taşdemir ve Özkepir, s. 85.

karşılık konu, TCK m. 247/2 bakımından tartışmalıdır. TCK m. 247/2’ de “zimmet suçunun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi” ağırlaştırıcı nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu durumda TCK m. 212 gereği her iki suçtan ceza verilmesi, Gündel’e göre hem bileşik suç kavramına aykırıdır hem de içtima sorunu oluşturur⁸⁰⁰. Meran’ a göre sahte belge düzenlenmesi bu nitelikli halin unsuru değildir; bu nedenle TCK m. 212 uygulanmalıdır⁸⁰¹. Kanımızca, sahte belge düzenlemek suretiyle zimmetin gizlenmeye çalışılması halinde hem zimmet suçundan hem de resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır. Zira TCK m. 212’de zimmet suçu istisna olarak gösterilmemiştir.

B. Fikri İçtima

Fikri içtima, TCK m. 44 ’de, “İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme fikri içtimanın bir türü olan farklı neviden fikri içtimayı belirtmektedir. Bir fiille aynı suçun birden fazla kişiye

⁸⁰⁰ Gündel, s. 1114.

⁸⁰¹ Meran, Dolandırıcılık, s. 467. “... sanığın sabit kabul edilen eylemi, makbuzların alt ve üst nüshalarının farklı yazılması veya eksik yazılması suretiyle aradaki farkın zimmete geçirilmesi eylemidir, 765 sayılı TCY’nin 78. Maddesindeki düzenleme uyarınca, zimmet suçunun unsurlarını oluşturan sahte belge düzenleme suçu, 5237 sayılı yeni yasa döneminde 22. maddesindeki düzenleme uyarınca ayrıca cezalandırılabilen bir fiil haline dönüşmüştür. Anılan maddede “Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.” Hükmü ile bu husus açıkça belirtilmiştir. Yasa koyucu diğer bazı suçlar yönünden de 765 sayılı Yasa dönemindeki mürekkep (bileşik) suç uygulamasından vazgeçmiş, bu kapsamda, TCY’nin 125 ve 146 maddesinde düzenlenen suçların, karşılığını oluşturan, 5237 sayılı Yasanın 302 ve 309. Maddelerinde, “Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.” düzenlemesi ile bu iradesini açıkça ortaya koymuştur. 5237 sayılı Yasanın 42, 43 ve 44. Maddelerindeki suçların içtimai ile ilgili istisnai düzenlemeler hariç, yeni yasa döneminde her fiil bağımsız bir suç oluşturmakta ve ayrıca cezalandırılmaktadır...”, YCGK, 11/07/2006 t. , 2006/5-182 E. , 2006/182 K. sayılı kararı, (12.05.2016), www.kararara.com.

“...5237 sayılı TCK’nın 212. maddesindeki “sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur” biçimindeki düzenleme nedeniyle, sanığın zimmeti sağlamak ve açığa çıkmasını engellemek için sahte belge düzenleme eylemlerinde sahtecilik suçunun unsurlarının bulunup bulunmadığının karar yerinde tartışılması ve sahteciliğin varlığının kabulü halinde bu suçtan da mahkumiyet hükmü kurulması gerektiğinin düşünülmemesi... karşı temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır...”, Yarg. , 5. CD. , 24/01/2011 t. , 2010/7227 E. , 2011/278 K. sayılı kararı, (12.05.2016), www.kararara.com.

karşı işlendiği hallerde aynı neviden fikri içtima söz konusudur (TCK m. 43/2)⁸⁰². Fikri içtima düzenlemesi ile birlikte “*non bis in idem*” kuralı uyarınca bir fiilin ikinci kez cezalandırılmasının önüne geçilmek istendiği belirtilmektedir⁸⁰³. Gerek aynı neviden fikri içtimanın gerekse farklı neviden fikri içtimanın gerçekleşebilmesi açısından iki şart bulunmaktadır. Bunlar; 1. Fiilin tek olması, 2. Birden fazla farklı suçun işlenmesi olarak belirtilebilir.

Tipe uygun fiil hareket, bu hareketin doğurduğu netice ve bu kavramlar arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koyan nedensellik bağıını ifade etmektedir. Bu bakımdan TCK m. 44’de yer alan “*İşlediği bir fiil ile...*” ifadesindeki fiilin hareketi mi yoksa neticeyi mi ifade ettiği çözümlenmesi gereken bir husustur. Fiilin tekliği incelemesinde kanımızca hareket esas alınarak belirleme yapılmalıdır⁸⁰⁴.

Burada resmi belgede sahtecilik suçunun farklı suç tipleri ile ilişkisinden bahsetmek gerekir. Örneğin, TCK m. 231/1’ e göre “*Bir çocuğun soybağını değiştiren veya gizleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” Meran’ ın görüşüne göre, çocuğun soybağını değiştirme suçu⁸⁰⁵ bakımından bir

⁸⁰² Bazı yazarlar aynı neviden fikri içtimanın varlığını kabul etmemekte ve bu yüzden TCK m. 44’de yer alan düzenlemenin de farklı neviden fikri içtima olmadığını savunmaktadırlar. Bknz. Hafizoğulları ve Özen, s. 380.

⁸⁰³ Madde gerekçesinde bu husus şu şekilde açıklanmıştır: “*Kişi, işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşumuna neden olabilir; ancak non bis in idem kuralı gereğince bu fiilden dolayı ancak bir defa cezalandırılabilir. Gerçekleştirdiği fiilin birden fazla farklı suçun oluşumuna neden olması durumunda, failin bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suç nedeniyle cezalandırılması yoluna gidilmelidir. Böylece, bir fiilden dolayı kişinin birden fazla cezalandırılmasının önüne geçilmek amaçlanmıştır.*”

⁸⁰⁴ Aynı yönde Bknz. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Genel, s. 528; Veli Özer Özbek, Suç Genel Teorisi Bakımından Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Görüşlerimiz, **CHD**, Yıl: 6, Sayı: 15, Nisan 2011, (Suç Genel Teorisi), ss. 23-24; Koca ve Üzülmmez, Özel, s. 468; Mahmut Koca, Fikri İçtima, **CHD**, Yıl: 2, Sayı:4, Ağustos 2007, s. 202. Bazı yazarlar ise, fiilin tekliği incelemesinde neticeyi esas almaktadırlar. Bknz. İCEL, İçtima, s. 64; Hafizoğulları ve Özen, ss. 380-381; Mustafa Özen, Ceza Hukukunda Fikri İçtima, **TBBD**, Sayı:73, 2007, (Fikri İçtima), s. 140; Özen, Ceza, s. 820; Akbulut, s. 727; Gökçen ve Artuk, s. 709.

⁸⁰⁵ “... Saniğin, gayri resmi birlikte yaşadığı A. K.’den olan çocuğu G.’i, resmi nikahlı eşi temyize gelmeyen sanık S. İle olan müşterek evliliklerinden olma gibi 14.12.2005 tarihli Mernis Doğum Formunu düzenleyerek nüfusa kayıt ettirdiğinin iddia ve kabul olunması karşısında, saniğin eyleminin TCK’nın 231. Maddesinde özel olarak düzenlenen suçu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde TCK m. 204/1. Maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet hükmü kurulması... kanuna aykırı...”, Yarg. , 14. CD. , 25/02/2013 t. , 2011/9533 E. , 2013/1775 sayılı kararı, (12.05.2016), www.kararara.com.

“Saniğin, gayri resmi eşi müşteki E. K.’den olma K. E. isimli çocuğunu 24.03.2006 tarihinde düzenlenen mernis doğum formunda, ana adını resmi nikahlı eşi M. E. olarak bildirip nüfusa tescil ettirmekten ibaret eyleminde, çocuğun soybağını değiştirme kastı bulunmayıp küll halinde resmi belge niteliğindeki nüfus kütüğünün gerçeğe aykırı oluşturulması nedeniyle 5237 sayılı TCK’nın 204/1, 43/1. Maddelerinde gösterilen suçu oluşturacağı gözetilmeden, yazılı şekilde resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan, “resmi belgede sahtecilik” ve çocuğun soybağını değiştirme

ayrım yapmak gerekir: Evlat edinme ya da soybağının düzeltilmesi halinde çocuğun, başkasıyla soybağı kurulacak şekilde nüfus kütüğüne kaydı ve buna dayanılarak sahte nüfus cüzdanı çıkarılması durumunda sahte resmi belge düzenlemesi ile soybağının değiştirmeden; başka sahte bir belge kullanılarak çocuğun soybağının değiştirilmesi halinde ise TCK m. 212'den ceza verilmesi gerekir. Ancak sahte belge olmadan kamu görevlisinin nüfus kütüğünde değişiklik yapması halinde ise tek fiille iki ayrı suç işlenmiş olduğundan fikri içtima hükümleri gereği belgede sahtecilikten ceza verilmelidir⁸⁰⁶. Taşdemir'e göre ise burada TCK m. 212 uygulama alanı bulur ve gerçek içtimadan hüküm kurulur⁸⁰⁷.

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 67/1'e göre "*Gerçeğe aykırı yerleşim yeri veya cüzdan talep belgesi veren köy veya mahalle muhtarları ile herhangi bir işlem sebebiyle nüfus müdürlüğüne gerçek dışı beyanda bulunanlar ve bunlara tanıklık edenler altı aydan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 67 ile TCK m. 204 arasında özel kanun-genel kanun ilişkisi bulunmaktadır. Nüfus Hizmetleri Kanunu özel kanun olduğundan, köy veya mahalle muhtarları gerçeğe aykırı yerleşim yeri veya cüzdan talep belgesi verdiklerinde TCK m. 204/2 değil, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 67 uygulanacaktır⁸⁰⁸.

Vergi Usul Kanununda resmi belgede sahtecilik suçuna göre özel hüküm niteliğinde olan benzer bir suç tipi "Kaçakçılık Suçları ve Cezaları" başlığı altında düzenlenmiştir (VUK m. 359/b, c). Buna göre;

"Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç

---

suçlarından ayrı ayrı hüküm kurulması...", Yarg. , 11. CD. , 15/02/2012 t. , 2009/18370 E. , 2012/1558 K. sayılı kararı, Gündüz ve Gültaş, s. 104.

⁸⁰⁶ Necati Meran, Çocuğun Soybağını Değiştirme ve Resmi Belgede Sahtecilik Suçunun Ayırıştırılması, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 85, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2013, s. 49.

⁸⁰⁷ Taşdemir, ss. 563-564.

⁸⁰⁸ "*Sanık Şahin Kerge ile hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanık Deniz Kocamaz'ın muhtar olan sanık Mehmet Taşdelen'i azmettirip sahte nüfus cüzdanı talep belgesi temin ettikten sonra sanık Şahin Kerge'nin bu belge ile nüfus müdürlüğüne başvurması üzerine yakalanmasından ibaret olayda, 5490 sayılı Yasanın 67/1. Maddesindeki "gerçeğe aykırı yerleşim yeri veya cüzdan talep belgesi veren köy veya mahalle muhtarları ile herhangi bir işlem sebebiyle nüfus müdürlüğüne gerçek dışı beyanda bulunanlar ve bunlara tanıklık edenler altı aydan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."* Şeklindeki özel hüküm niteliğindeki düzenleme karşısında, sanık Şahin Kerge'nin eyleminin 5490 sayılı Yasa'nın 67/1, 5237 sayılı TCK'nın 38. Maddesi uyarınca "*sahte nüfus cüzdanı talep belgesi düzenlemeye azmettirmek*" suçunu oluşturduğu gözetilmeden, olayda uygulama yeri bulunmayan TCK'nın 204/1. Maddesi uyarınca "*resmi belgede sahtecilik*" suçundan sanığın mahkumiyetine hükmedilmesi...", Yarg. , 11. CD. , 17/01/2013 t. , 2010/16968 E. , 2013/809 K. sayılı kararı, Gündüz ve Gültaş, s. 80.

yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.”

Aynı şekilde, “Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Bu suç tipleri genel hüküm niteliğinde olan resmi belgede sahtecilik suçuna göre özel hüküm niteliğinde olduğundan fail sadece bu suç tipinden cezalandırılır⁸⁰⁹.

VUK m. 359 sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlemek veya kullanmak, belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenlemek veya kullanmak fiillerini yaptırıma bağlamıştır. Bu maddede bahsi geçen belgeler özel belgelerdir⁸¹⁰ ve özel belgede sahteciliği düzenleyen TCK m. 207’den farklı olarak kullanma eylemi seçimlik hareket olarak düzenlenmiştir⁸¹¹. VUK’ da yer alan hüküm özel hüküm olduğundan maddede sayılan sahtecilik fiillerinden birisi işlendiğinde TCK değil, VUK hükümleri uygulama alanı bulacaktır⁸¹².

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m. 3/2’ de düzenlenen suça göre; “eşyayı, sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin, Türkiye’ye ithal eden kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” TCK m. 212’ de düzenlenen özel içtima kuralına göre bu durumda fail ilgili belgede sahtecilik suçundan hem de kaçakçılık suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

⁸⁰⁹ Aynı yönde Yarg. , 11.CD. , 30/01/2006 t., 2005/2456 E. , 2006/362 K. sayılı kararı, Dinamik Mevzuat İçtihat Programı.

⁸¹⁰ Tuncay Bakır, Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Düzenleyen ve Kullananlara Uygulanacak Cezalar ve Özellik Arzeden Durumlar, **Kazancı Hukuk, İşletme ve Maliye Bilimleri Hakemli Dergi**, Ağustos 2004, Sayı: 2, s. 105; Behiye Eker Kazancı ve Sesim Soyer, Ceza Hukuku Boyutuyla Vergi Kaçakçılığı Suçları, **Yavuz Alagonya İçin Armağan**, İstanbul, 2007, s. 944.

⁸¹¹ Bakır, s.105.

⁸¹² Eker Kazancı ve Soyer, s. 945.

C. Zincirleme Suç

Zincirleme suç, TCK m. 43' de,

“(1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/06/2005-5377 S.K./6.mad) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, ... ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.” şeklinde düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere aslında birden çok suçun bulunmasına rağmen, kanun koyucu belli şartların gerçekleşmesi durumunda bir cezaya hükmedileceğini ancak bu cezanın belli oranda ağırlaştırılacağını öngörmüştür⁸¹³. Dikkat edilecek olursa zincirleme suçtan bahsedilebilmesi için, önce ortada tek suç mu, birden çok suç mu olduğunun belirlenmesi gerekecek, birden çok suç olduğu tespit edildikten sonra, zincirleme suçun diğer şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılacaktır. Bir tek suçun olduğu bir yerde, zincirleme suçtan bahsedilemez⁸¹⁴. Birden fazla suçun tamamlanmış olması gerekmemektedir. Bu suçların bir veya birkaçının ya da tümünün teşebbüs aşamasında kalması mümkündür. Bu açıklamalar ışığında birden fazla işlenen suçun zincirleme suç sayılabilmesi için gereken şartlar, 1. Aynı suçun birden fazla kez işlenmesi, 2. Aynı suçun değişik zamanlarda işlenmesi, 3. Aynı suç işleme kararı, 4. Mağdurun aynı kişi olması, şeklinde sayılabilir⁸¹⁵.

⁸¹³ Madde gerekçesinde de bu husus vurgulanmıştır: “Zincirleme suç hâlinde aynı suçun birden fazla işlenmiş olması söz konusudur. Ancak, bu suçlar, aynı suç işleme kararı kapsamında işlenmektedirler, yani, bu suçlar arasında sübjektif bir bağ bulunmaktadır. Bu nedenle, kişiye bu suçların her birinden dolayı ayrı ayrı değil, bir ceza verilmekte ve fakat cezanın miktarı artırılmaktadır.”

⁸¹⁴ Türkan Yalçın Sancar, Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Zincirleme Suç, **TBBD**, Sayı:70, 2007, s. 247.

⁸¹⁵ “...Sanıklarda yakalanan otomobilde bulunan suça konu sahte plakalar, trafik belgesi, tescil belgesi, vekaletname ve sigorta poliçesinin aynı anda ele geçirilmesi ve değişik zamanlarda düzenlendiğine dair delil bulunmaması karşısında; 5237 Sayılı TCK’nun 43. maddesi kapsamında teselsül koşullarının oluşmadığı ancak belge sayısının temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınması gerektiği gözetilmeden, bu madde hükmünün tatbiki ile cezada artırımı gidilmiş olması suretiyle hükmün gereğince gerekçeyi içermemesi bozma nedenidir.”, İstanbul BAM, 08/03/2017 t. , 2017/1041 E. , 2017/1134 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com.

“Sanıkların, İstanbul 14. Noterliğince düzenlenmiş gibi görünen sahte Sosyalist Federatif Yugoslavya Cumhuriyeti sürücü belgesi tercümesi ile Beykoz Trafik Şube Büro Amirliğine başvurarak sürücü belgesi düzenlettirmelerinden ibaret eylemlerinin zincirleme şekilde 5237 Sayılı TCK’nun 204/1-3 ve 43/1. maddelerinde yer alan resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağının gözetilmeden yazılı

Resmi belgede sahtecilik suçlarında mağdur, kamudur; yani mağdur belli bir kişi değildir. Bu nedenle maddenin birinci fıkrasında “*mağduru belli kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır*” denildiğinden resmi belgede sahtecilik suçları bakımından da zincirleme suç söz konusu olabilecektir⁸¹⁶.

Yargıtay’ın konuya ilişkin olarak verdiği kararlarda belgenin muhatabı olan kişiyi esas almak suretiyle değerlendirme yaptığı görülmektedir. Birden fazla muhatap söz konusu ise birden fazla suçun oluşacağı yönünde karar vermektedir. “*Şikayetçiler İ.... ..., C.... Ve E....’a düzenlenen sahte çeklerin birbirinden bağımsız resmi evrakta sahtecilik suçlarını oluşturduğu gözetilmeden düzenlenen tüm sahte çeklerin tek suç kabul edilmesi sonucu eksik ceza tayini karşı temyiz nedeni olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır*”⁸¹⁷.

Ancak birden fazla resmi evrakta sahteciliğin tek bir muhataba karşı kullanılmasını ise zincirleme suç olarak kabul etmektedir: “*Trafik işlemleri için aracı büro işleten sanığın taşıt alım makbuz fotokopilerinde oynama yapıp düşük fon parası ödeyip, banka dekontlarında yine oynamayla gerçek rakamı yazıp tescil belgesi alma eylemi dolandırıcılık değil, zincirleme evrakta sahtecilik suçunu oluşturur*”⁸¹⁸.

şekilde hüküm verilmesi...”, Yarg. ,11. CD. , 19/06/2017 t. , 2017/3724 E. , 2017/4700 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

⁸¹⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 829. “... Sanığın, aynı suç işleme kararı altında ... adına düzenlenmiş sahte nüfus cüzdanı, ikametgah ilmühaberi, adsl ve telefon aboneliği, kira sözleşmesi ve bireysel bankacılık sözleşmesi düzenlemekten ibaret oluşa uygun olarak sübuta kabul edilen eylemlerinin, TCK’nın 43. Maddesi uyarınca zincirleme şeklinde resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden, resmi belgede sahtecilik suçu yanında ayrıca özel belgede sahtecilik suçundan da mahkumiyetine hükümlenmesi, yasaya aykırı...”, Yarg. , 11. CD. , 07/12/2012 t. , 2010/2136 E. , 2012/21239 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

“...Kesinleşmiş mahkumiyet hükümlerinin infazı aşamasında cezaevinden izinli olarak ayrılmasını müteakip firar eden, bu nedenle hakkında yakalama kararı verilen ve bu kararı etkisiz kılmak amacıyla kendi fotoğrafı ile katılanın kimlik bilgilerini içeren sahte olarak hazırladığı nakil evrakıyla mahalle muhtarlığına kaydını yaptıran, ardından kendi fotoğrafını yapıştırmak suretiyle aldığı nüfus cüzdanı talep belgesiyle nüfus müdürlüğüne müracaat edip katılan adına çıkardığı bilirkişi raporları doğrultusunda işgal kabiliyetini haiz nüfus cüzdanını alıp yakalanana kadar kullanan, yakalandığında görevlilere katılan adına düzenlenmiş nüfus cüzdanını gösteren, ancak herhangi bir tutanak tanzim edilmeden gerçek kimliğini açıklayan sanığın, başlangıçtan beri değişmeyen tek amacının, içerisinde bulunduğu durum nedeniyle yakalanmamak ve hapis cezasının infazını imkansız kılmak olduğu, bu amaç doğrultusunda gerçekleştirdiği eylemlerinin ihlal ettiği hukuki değerlerin aynı nitelikte olduğu ve iddianamede fiilin bir bütün olarak açıklandığı göz önüne alındığında, fiilleri kül halinde zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturmakta olup, bu konuda herhangi bir uyumsuzluk da bulunmamaktadır...”, YCGK, 18/02/2014 t. , 2012/1-1356 E. , 2014/70 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁸¹⁷ Yarg. , 11. CD. , 21/02/2007 t. , 2006/7454 E. , 2007/1029 K. sayılı kararı, UYAP İçtihat Programı.

⁸¹⁸ Yarg. , 11. CD. , 14/12/2002 t. , 5238/8669 sayılı kararı, (12.05.2016), www.kazanci.com.

Aynı şekilde,

“Sanığın yasal bağıtsız eşi H.’den olan çocuklarından H. Ve F.’yi 02/01/2000 tarihinde yasal bağıtlı eşi R.’den doğma gibi Nüfus Müdürlüğü görevlisini kandırarak nüfus kütüğüne kaydettirdiği anlaşıldığından, eylemlerinin zincirleme biçimde resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı biçimde karar verilmesi, isabetsizdir⁸¹⁹.”

Sahte resmi belgenin kullanılması fiili bakımından zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına değinmek gerekir⁸²⁰. Zira sahte belge birkaç kez

⁸¹⁹ Yarg. , 6.CD. , 10/04/2006, 2004/8074 E. , 2006/3352 K. sayılı kararı, (12.05.2016), www.kazanci.com; Aynı yönde “Sanık ...’in keşidecileri ... ve ... olan sahte düzenlenmiş 2 adet çeki kısa zaman aralığı içerisinde katılan ...’a vererek tavuk ürünleri satın almaktan ibaret olayda, sanığın sahtecilik fiillerini aynı suç işleme kararı içerisinde işlendiğinden bir kez zincirleme resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması gerekirken yazılı şekilde iki kez cezalandırılmasında isabet bulunmayıp ihbarnamedeki kanun yararına bozma istemi yerinde görülmekle, Kayseri 5. Asliye Ceza Mahkemesi’nin 03/10/2007 tarih, 2006/296 Esas, 2007/1032 Karar sayılı kararının 5271 Sayılı CMK’nın 309. maddesi uyarınca BOZULMASINA...”, Yarg. , 11. CD. , 19/06/2017 t. , 2017/13603 E. , 2017/4754 K. Sayılı kararı, kazanci.com; “...Suça konu paraların görevi dolayısıyla İl Sağlık Müdürlüğü’nde idari ve mali işler şube müdürlüğünden sorumlu sağlık müdür yardımcısı olarak görev yapan sanığa teslim edilmediği, muhafaza ve gözetim sorumluluğunun olmadığı, fiillerinde yasal tevdi unsurunun gerçekleşmediği, ilgililerin onayına sunmak üzere düzenlediği içeriği itibariyle sahte bordrolarla daha sonra da kişi hanelerinde değişiklik yaparak banka üzerinden hileli ve yasal olmayan yollarla kendisine fazla para ödenmesini sağladığı, bu durumda eylemlerinin zincirleme surette kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği ve kamu zararına dolandırıcılık suçlarını oluşturacağı gözetilmelidir.”, Yarg. , 5. CD., 10/05/2012 t. , 2012/2017 E. , 2012/5045 K. , www.kazanci.com; “...Vergi Dairesi’nde tahakkuk servisinde memur olarak çalışan ve para tahsil yetkisi bulunmayan sanığın, ödemeyi kendisine yapması gerektiğine eylemli olarak inandırarak ecrimisil bedelini ödemek için başvuran mükellefe kestiği makbuzların alt ve üst suretlerine farklı meblağlar yazarak aldığı paranın alt nüshada yazılı olan miktarını vezneye yatırıp fazlalığı mal edindiğinin anlaşılmasına göre oluşumu kabul edilen eylemin zincirleme ikna suretiyle irtikap ve zincirleme sahtecilik suçlarını oluşturduğu dikkate alınmalıdır.”, Yarg. , 5. CD. , 26/09/2011 t. , 2011/2532 E. , 2011/21164 K. sayılı kararı, (13.05.2017), www.kazanci.com.

⁸²⁰ “...Asker kaçağı olan sanığın yakalanmamak amacıyla sahte olarak nüfus cüzdanı düzenleterek kullanması, daha sonra çalışmak amacıyla Irak’a gitmeye karar verince bu kez sahte nüfus cüzdanıyla uyumlu olacak şekilde sahte pasaport düzenleterek, sahte pasaportu yurt dışına gidiş ve dönüşte kullanması şeklinde gerçekleşen somut olayda, asker kaçağı olan sanığın başlangıçta yakalanmamak için sahte düzenlenmiş olan nüfus cüzdanını kullandığı, daha sonra ise çalışmak amacıyla yurt dışına gitmeye karar verince bu kez sahte olarak düzenlenmiş olan pasaportu kullandığı sabittir. Bu durumda sanığın başlangıçta, asker kaçağı olduğu için yakalanmamak amacıyla sahte nüfus cüzdanı kullandığı, daha sonra ise yurt dışına çalışmak için gidebilmek amacıyla sahte pasaport kullandığı anlaşılmakta olup, her iki suça ilişkin kasttan önce gelen genel bir niyet ve bir suç işleme kararının varlığından, diğer bir deyişle iki suçu ortak zemine taşıyan sübjektif bir bağdan söz etmek mümkün değildir. Zira sanık yeni bir sebep ortaya çıktıkça sahte belge düzenleterek kullanmış ve her bir olay için yenilenmiş bir suç işleme kararıyla hareket etmiş olduğundan, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma imkanı bulunmayıp, işlenmiş iki ayrı sahtecilik suçunun söz konusu olduğu ve her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği kabul edilmelidir. Bu itibarla, sanığın iki ayrı sahtecilik suçundan cezalandırılmasına karar veren yerel mahkeme hükmü ile bu hükmü onayan Özel Daire kararında bir isabetsizlik bulunmayıp, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir...”, YCGK, 21/01/2014 t. , 2013/9-593 E. , 2014/24 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

“...5237 sayılı TCK’nın 43. Maddesinde, 765 sayılı TCK’nın 80. Maddesinden farklı olarak “değişik zamanlarda” denilmesi nedeniyle aynı anda işlenen eylemlerde zincirleme suça ilişkin hükümlerin

kullanılsa da tek bir suçtan söz edilir; yalnızca zamanaşımı belgenin son kez kullanıldığı tarihe göre belirlenir⁸²¹.

§4. BENZER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRMA

I. Özel Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m. 207)

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 207. maddesine göre; “Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu sahte belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükümlerine göre cezalandırılır.”

Yukarıdaki hükümden anlaşılacağı üzere, birinci fıkroda özel belgeyi sahte olarak düzenlemek, ikinci fıkroda ise bir sahte özel belgeyi bu niteliğini bilerek kullanmak suçlarına yer verilmiştir⁸²².

Suçla korunan hukuki değer resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi toplumda yaşayan insanlar arasındaki ve yazılı belgelere dayanan ilişkilere duyulan güvendir, kamu güvenidir⁸²³. Özel belgede sahtecilik suçunda korunan hukuki değer konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır⁸²⁴. Bir görüşe göre özel belgede sahtecilik

---

uygulanma olanağı bulunmadığından, suça konu bonoların aynı anda katılana verilmek suretiyle kullanıldığıının anlaşılması karşısında; 5237 sayılı TCK’nın 43. Maddesi kapsamında zincirleme suç koşullarının oluşmadığı...”, Yarg. , 11.CD. , 11/06/2012 t. , 2009/7517 E. , 2012/11264 K. sayılı kararı, Haluk Çolak, Dolandırıcılık ve Sahtecilik Suçlarında Suçların İçtimai, **Feridun Yenisey’ e Armağan**, Cilt I, Beta Basım, Ekim 2014, s. 304.

⁸²¹ Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 321. “...Saniğin hacizli olması nedeniyle gerçek plaka ve ruhsatı ile kullanmadığı aracını, başkası tarafından düzenlenen sahte plaka ve tescil belgeleri ile yakalandığı ana kadar kullandığı sabit olup, bu durumda resmi belgede sahtecilik suçu kanunda öngörülen seçimlik hareketlerden sahte belgenin kullanılması suretiyle işlenmiştir. Aynı belgelerin süregelen kullanımı ise tek bir suçu oluşturmakta olup, işlenmiş birden çok suç bulunmadığından somut olayda zincirleme suç hükümlerinin uygulanma şartları bulunmamaktadır...”, YCGK, 24/09/2013 t. , 2012/11-1506 E. , 2013/391 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁸²² 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 350. maddesinde; “1.Hüviyet cüzdanlarını, nüfus tezkerelerini, pasaportları ve ruhsatnameleri taklit edenler veya bunların yazılarını değiştirenler;

2. Bu gibi sahil vesikaları kimlere ita kılınmış ise onlardan başkasına veya diğer bir mekan ve zamanda verilmiş gibi göstermek maksadıyla değiştirenler yahut bunların sıhhat ve itibarı için lazım gelen tasdik muamelesini ve matlup olan şartlarını sahte olarak ifa kılınmış gibi gösterenler;

3. Böylece taklit edilmiş veya değiştirilmiş nüfus tezkere ve hüviyet cüzdan ve pasaport ruhsatnameleri kullanan ve kullanmak maksadıyla başkasına teslim veya ita eyleyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.”⁸²² şeklinde düzenlenmiştir.

⁸²³ Gökcan, Resmi Belge, s. 94; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5619, Erem, Amme, s. 103.

⁸²⁴ Sahir Erman, Hususi Evrakı Taklit ve Tağyir Etmek, **AD**, Yıl:40, Sayı:11, Ekim 1949, (Hususi Evrak), s. 1539.

suçunda korunan hukuki değer malvarlığıdır, bu nedenle de “Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar” bölümünde düzenlenmesi gerekir. Kanımızca korunan hukuki değer kamu güveni olduğundan suçun düzenleme yeri doğrudur⁸²⁵.

Resmi belgede sahtecilik suçunun konusu resmi belge, özel belgede sahtecilik suçunun konusu özel belgedir. Resmi nitelik taşımayan her türlü belge, özel belge sayılır. Bir belgenin özel belge sayılması mutlaka özel bir kişi tarafından düzenlenmesi gerektiği anlamına gelmez. Kamu görevlisinin görevi veya yetkisi dışında düzenlediği belge de özel belge olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla özel belge kamu görevlisi olmayan kişiler tarafından düzenlenebileceği gibi, kamu görevlileri tarafından görevleriyle ilgili olmayan konularda düzenlenebilir⁸²⁶. Resmi belge ile özel belge arasında ispat gücü bakımından fark bulunmaktadır. Bu fark nedeniyle kanunda özel belgede sahtecilik suçu açısından daha hafif bir yaptırım düzenlenmiş ve özel belgenin kullanılması unsurunu aramıştır⁸²⁷.

Yazılı delil başlangıcı sayılan yazılar, bir hakkı ispatlamasa bile bir olayı ispata yarayan özel mektuplar da özel belge sayılır⁸²⁸.

Ayrıca özel belgenin kanunen belirli bir şekilde yazılmamış olması belgenin bu niteliğini etkilemez. Hatta resmi belge olarak düzenlenmiş ancak şekil eksikliği nedeniyle bu niteliği kazanamayan yazılar da özel belge niteliği taşır⁸²⁹.

⁸²⁵ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5886; Taşdemir, s. 443; Er, s. 60; Gökcan, Özel Belge, s. 209.

⁸²⁶ Erman, Hususi Evrak, s. 1542; Erman ve Özek, s. 525; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5887; Gökcan, Özel Belge, s. 20; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 748; Gökcan, Memur Tarafından Sahtekarlık, s. 182; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837. “Türk Standartları Enstitüsü İmalat ve Yeterlilik Belgelerinin Enstitülerin malları ile ilgili bulunmamasına göre sahtecilik suçuna konu olan belgeler, TCK’nın 345. Maddesindeki özel belgede sahtecilik kapsamında düşünülmelidir.”, Yarg. , 6. CD. , 01/05/1984 t. , 1944/3564; YKD. , 1984, Cilt: 10, Sayı:8, ss. 1272-1273.

⁸²⁷ Erman ve Özek, s. 525; “Sanığın bilerek kabul ettiği sahte faturaları kullanmadığının anlaşılması karşısında beraati yerine yazılı biçimde hüküm kurulması yasaya aykırıdır.”, Yarg. , 6.CD. , 15/02/1994 t. , 8408/9997, Gündel, s. 411.

⁸²⁸ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837.

⁸²⁹ “Sahte olarak tanzim edildiği iddia olunan suçla konu bononun 10 Ağustos 2000 ve 16.11.2000 şeklinde iki ayrı vade tarihi taşıması nedeniyle 6762 s. TTK 690. Maddesi yollamasıyla aynı Kanunun 615. Maddesi uyarınca “bono” vasfını taşımadığı göz önüne alınarak sanığın eyleminin suç tarihinde yürürlükte olan 765 s. TCK 345. Maddesi (5237 s. TCK m.207/1) kapsamında özel belgede sahtecilik suçunu oluşturma gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi...”, Yarg. , 11.CD. , 13/10/2011 t. , 7318/20771, Günay, s. 111; “Yargıtayın yerleşmiş içtihatlarına göre, resmi belge düzenlenmiş ancak biçim yönünden eksiklik bulunması nedeniyle bu niteliği kazanamayan belgeler özel belge sayılmaktadır. Suç konusu senette de düzenleme tarihi bulunmadığı için özel belge niteliğindedir...”, YCGK, 28/11/1986 t. , 6-441/489 sayılı kararı, Gündel, s. 396.

“Suça konu ve bono niteliğinde olduğu iddia edilen senetler elde edilemediğine göre; Türk Ticaret Yasası’nın 688. maddesinde öngörülen öğeleri taşıyıp taşımadıkları, bono niteliğinde olup olmadıkları belirlenememektedir. Bu tür senetlerin protesto edilmiş olmaları da onlara resmi belge niteliğini kazandırmaz. O halde suçla konu senetlerin öğeleri saptanamadığına göre kuşkudan sanık

Bununla birlikte, özel belgenin söz konusu olabilmesi için kanun koyucunun bu belgeyi resmi belge hükmünde belgeler arasında saymamış olması gerekmektedir. TCK m. 210/1. maddesinde sayılan belgeler, özel belge olmakla birlikte ticaret hayatında bu belgelere yüklenen özel önem sebebiyle resmi belge hükmünde kabul edilmişlerdir. Sahte özel belge ile gerçeğe aykırı bir resmi belgenin düzenlenmesi sağlanırsa fail, resmi belgede sahtecilikten cezalandırılır⁸³⁰.

Özel belgede sahtecilik suçunun faili, herkes olabilir. Fail, kamu görevlisi olabileceği gibi kamu görevlisi olmayan bir kişi de olabilir. Söz konusu niteliği haiz kamu görevlisi, düzenlediği resmi belgenin geçerlilik koşullarına uymadığında, belge bu niteliği taşıyamayacağından özel belgede sahtecilik suçunun faili olabilir.

Tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubunun düzenlemiş olduğu sahte belge eğer özel bir belgeyse kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur (TCK m. 210/2).

Resmi belge kadar özel belge de, hukuki bir ilişkinin belgelendirilmesinde ve ispatında yaygın olarak kullanıldığından Kanun bu tür belgelerde sahteciliği suç sayarak delillere olan güveni sağlamak istemektedir. Bu suçta kamusal yarar yanında özel yarar daha çok ön plan acıkmaktadır. Böylece suçun mağduru, kamu yanında

---

yararlanır genel ilkesi uyarınca bu senetlerin özel belge niteliğinde kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.”, YCGK, 17/10/1988 t. , 6-272/363 sayılı kararı; YKD, 1989, Cilt:15, Sayı:4, ss. 556-557.

⁸³⁰ Bakıcı ve Yalvaç, s. 719; Gökcan, Özel Belge, s. 222; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5888; Taşdemir, s. 449. “*Sanığın, 22.05.1973 tarihli özel belge niteliğindeki senet üzerinde tahrifat yaptıktan sonra kadastro çalışmaları sırasında görevlilere ibraz ederek, resmi belge niteliğindeki kadastro tespit tutanağını düzenlettiğinin iddia olunması karşısında, suçun sübutu ve aldatma yeteneğinin bulunması halinde “memur olmayan kimsenin resmi belgede sahteciliği” suçunu oluşturacağı gözetilmeden, özel belge kabulü ile yazılı şekilde zamanaşımının gerçekleştiğinden bahisle kamu davasının ortadan kaldırılmasına karar verilmesi...*”, Yarg. , 15. CD. , 06/03/2012 t. , 2012/1338 E. , 2012/2916 K. sayılı kararı, Gündüz ve Gültaş, s. 102.

“*Öncelikle soruşturmaya konu 16/05/2005 tarihli ve 1471 yevmiye sayılı sahte olarak düzenlendiği iddia olunan şirket ana sözleşmesinin ilgili noter tarafından onaylanmış olması sebebiyle sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan bir resmi belge niteliğinde olduğu gözetildiğinde şirket kurucuları şüpheliler ...'ın eylemlerinin resmi belgede sahtecilik suçuna uyduğu, müşteki ...'ün 27/09/2012 tarihli şikayet dilekçesi ile 1471 yevmiye numaralı 16/05/2005 tarihli ....şirket kuruluş ana sözleşmesindeki kendisine ait görünen imzaların kendisine ait olmadığını ve sahte olarak düzenlendiğini, bu durumun Kınık noteri ...in arkadaşı olması sebebiyle ....tarafından organize edildiğinin iddia olunduğu hususu da nazara alındığında Kınık Noteri... ve katibi ...ında eylemlerinin iştirak halinde resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu şeklinde değerlendirilmesi gerektiği...*”, Yarg. , 11. CD. , 20/06/2017 t. , 2017/3731 E. , 2017/4817 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com

hukuki ilişkide özel belge kullanan kimse olmaktadır⁸³¹.

Resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin madde 204/1'de sayılan seçimlik hareketlerle bu suçun seçimlik hareketleri aynıdır. Fakat özel belgede sahtecilik suçunda failin sahte olarak düzenlediği özel belgeyi veya değiştirdiği özel belgeyi kullanması gerektiği halde⁸³², resmi belgede sahtecilik suçunda failin cezalandırılması için ayrıca resmi belgeyi kullanması gerekmemektedir. Bu nedenle özel belgede sahtecilik suçu *birden fazla hareketli bir suç* olarak kabul edilir⁸³³. Özel belgenin kullanılması, bir hukuki sonuç doğurmaya yönelik olarak ibraz edilmesidir. Örneğin, kira kontratının icra dairesine takip talebinin ekinde sunulması⁸³⁴.

TCK madde 207/2'de yer alan “*Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.*” Hükmü uyarınca sahte özel belgeyi bilerek kullanmak da özel belgede sahtecilik olarak kabul edilmiştir. Kişinin cezalandırılabilmesi için belgenin sahte olduğunu bilmesi ancak suçun ilk aşamasına iştirak etmemiş olması gerekir. İştirak etmişse ilk fıkra uyarınca cezalandırılacaktır⁸³⁵.

Özel belgede sahtecilik suçunun manevi unsuru, kasttır. Kastın hem sahte belge düzenlemeye hem de kullanılmasına yönelik olması gerekir. Özel belgede sahtecilik suçunda “bilerek kullanma” ifadesine yer verildiği halde resmi belgede sahtecilik suçlarında sadece “kullanma” ifadesine yer verilmiştir. Bilerek ifadesine yer verilmemiş olması failin kastının belgenin sahte olduğu bilgisini kapsamasına engel değildir⁸³⁶.

Suçun tamamlanması için resmi belgede sahtecilik suçundan farklı olarak hem sahte belgenin düzenlenmesi hem de kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle zamanaşımı resmi belgede sahtecilikte belgenin düzenlenmesi ile özel belgede sahtecilikte ise belge kullanıldıktan sonra işlemeye başlar⁸³⁷. Birden fazla hareketli bir suç olan özel belgede sahtecilik suçunda belgenin sahte olarak hazırlanmış olması

⁸³¹ Hafizoğulları ve Özen, s. 187.

⁸³² Artuk, Gökçen ve Yenidünya, ss. 648-687; Gündel, s. 1013; Berkin, ss. 675-676. “*TCK nın 345. maddesi ile karar verilebilmesi için özel evrakta sahtekarlık yapılması yeterli değildir. Suçun oluşması için sahte evrakın bizzat sahtekar veya bilerek başkası tarafından kullanılması gerekir.*”, YCGK, 08/11/1982 t. , 1982/82 E. 1982/00409 K. sayılı kararı, YKD, 1983, Cilt: 9, Sayı: 1, s. 111.

⁸³³ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837.

⁸³⁴ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837.

⁸³⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837.

⁸³⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837.

⁸³⁷ Berkin, s. 679.

suçun icra hareketi olarak kabul edilemez. Özel bir belgeyi sahte olarak hazırlayan kişi henüz hazırlık hareketi yapmaktadır. Ancak belgeyi hazırlayan ve kullanmak amacıyla harekete geçmiş ancak engel sebep nedeniyle kullanamamış olursa teşebbüs hükümleri uygulanabilecektir⁸³⁸.

Sahte resmi belgeyi düzenleyen ve kullananlar farklı kişiler ise aralarında iştirak iradesi yoksa ayrı ayrı cezalandırılırlar. Aynı durum özel belgede sahtecilik suçu bakımından da söz konusu olursa kullanan kişi cezalandırılırken, düzenleyen bakımından suç oluşmadığından cezalandırılmaz⁸³⁹.

Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza yarısı oranında indirilir (TCK m. 211). Bu hüküm sadece resmi veya özel belgede sahtecilik fiillerine özgü olmayıp tüm sahtecilik fiillerine yönelik ortak bir hüküm olarak düzenlenmiştir⁸⁴⁰.

TCK m. 212' ye göre; *“Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.”* Bu hüküm ile hem resmi belgede sahtecilik suçu bakımından hem özel belgede sahtecilik suçu bakımından özel bir içtima kuralı getirilmiştir, dolayısıyla her iki suç da başka suçlarla birlikte işlendiğinde gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır⁸⁴¹.

Dernekler Kanunu'nda da TCK'daki düzenlemelere göre özel norm niteliğinde olan bir suç tipi düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre; *“Genel kurul ve*

⁸³⁸ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837.

⁸³⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 750.

⁸⁴⁰ Gündel, s. 1094; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3294; Cengiz, ss. 84-90; Er, s. 60.

⁸⁴¹ *“Resmi belgede sahtecilik suçu ile özel belgede sahtecilik suçlarının 5237 sayılı TCY'da farklı maddelerde düzenlenmeleri nedeniyle sanıkların gerçek içtima kuralları uyarınca cezalandırılması gerektiği ileri sürülebilir ise de, belgede sahtecilik suçlarında korunan hukuki yararın kamu güveni olması, her iki suçun geniş anlamda mağdurunun toplumu oluşturan tüm bireyler olması, unsurlarının tamamen benzer düzenlenmesi de göz önüne alındığında, resmi belgede sahtecilik suçu ile özel belgede sahtecilik suçlarının aynı suç olduğunun kabulü gerekmektedir. Sanıkların aynı suç işleme kararıyla, etkin bir iş bölümü, fikir ve eylem birliği içinde gazeteye iş ilanı vermek suretiyle mağdurların kimlik bilgilerine ulaşarak, bu bilgilerle fotoğraf dışında aslına uygun nüfus cüzdanları düzenleyip, üzerine kendi fotoğraflarını yapııştırarak resmi belgede sahtecilik suçunu işledikleri, bu nüfus cüzdanlarıyla daha önceden cep telefonu başvurusu ile onaylanmış kredileri almak için katılan bankanın şubelerine başvuruda bulunup, mağdurlar adına olmakla birlikte içeriği itibarıyla sahte kredi sözleşmesi düzenlenmesini sağlayıp, bu sözleşmeleri mağdurlara atfen imzalayarak özel belgede sahtecilik suçunu işledikleri, sanıkların böylece aynı suç işleme kararıyla, aynı mağdura karşı aynı suçu değişik zamanlarda işlediklerinin ve bir bütün halinde zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmaları gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır...”*, YCGK, 05/06/2012 t. , 2011/15-491 E. , 2012/219 K. sayılı kararı, Taşdemir, s. 196.

diğer dernek organlarında yapılan seçimler ve oylamalar ile oyların sayım ve dökümüne hile karıştıranlar ve defter veya kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenler, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.” Ancak bu düzenleme, “filleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde” denilmek suretiyle daha ağır ceza öngören düzenlemelerin öncelikle uygulanmasına yönelik özel bir içtima kuralı içermektedir.

Derneklerin düzenlenmiş olduğu belgeler düzenleyen kişi kamu görevlisi olmadığından özel belge niteliğindedir. Bu nedenle bu suç tipi ile cezası karşılaştırılması gereken suç tipleri özel belgede sahtecilik suçunu düzenleyen TCK madde 207 ve 208’dir. Her iki suç tipinin de yaptırımını bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası olarak düzenlemiştir. Ancak karşılaştırmanın soyut cezalar üzerinden değil, somut cezalar üzerinden yapılması gerekir. Her iki suç tipinin de örtüştüğü durumlar söz konusu olduğundan büyük ihtimalle daha ağır ceza öngören Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanacaktır⁸⁴².

II. Resmi (TCK m. 205) Veya Özel Belgeyi (TCK m. 208) Bozmak, Yok Etmek Veya Gizlemek Suçu

5237 sayılı TCK belgede sahtecilik suçları bakımından belgenin türü yönünden (resmi ve özel belge ayrımı) ayrım yaparak hareket etmiştir. Birinci Bölümde detaylı olarak açıklamış olduğumuz bu iki belge türü sadece sahtecilik fiilleri bakımından değil, belgenin yok edilmesi, bozulması ve gizlenmesi fiilleri bakımından da temel ayrım olarak kabul edilmiştir. TCK m. 205⁸⁴³ resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek fiillerini⁸⁴⁴, TCK m. 208 ise özel belgeyi bozmak,

⁸⁴² Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 837.

⁸⁴³ “Gerçek bir resmi belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

⁸⁴⁴ 5237 sayılı TCK 205. maddenin gerekçesinde: “Maddede, resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek fiilleri, resmi belgede sahtecilik suçundan ayrı bir suç olarak ceza yaptırımına altına alınmıştır. Sahtecilik suçu, düzenlenen belgenin veya belgede yapılan değişikliğin başkasını aldatıcı nitelikte olmasını gerektirir. Bu maddede tanımlanan suçun işlenmesi, başkasını aldatma özelliği taşımayabilir. Suçun konusu, hukuken geçerli, yani gerçek bir resmi belgedir. Söz konusu suçu oluşturan seçimlik hareketler, resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemektir. Gerçek bir resmi belge üzerindeki yazıları örneğin boyamak veya silmek suretiyle okunamaz hâle getirmek, belge üzerindeki resmi koparmak, belgeyi yırtmak, yakmak veya gizlemek fiilleri bu suçu oluşturur. Dikkat edilmelidir ki; gizleme hâlinde, belge varlığını ve bütünlüğünü muhafaza etmektedir. Gizlenen belge, kişilerin nezdinde bulunan resmi belge olabileceği gibi, bir kamu kurum ve kuruluşunda ya da kamu

yok etmek ve gizlemek fiillerini yaptırıma bağlamaktadır.

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu ile belgede sahtecilik suçları arasındaki en önemli farklılık; belgede sahtecilik suçlarında gerçekte olmayan ya da olması gerekenden farklı bir belge meydana getirilirken, resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunda var olan gerçek bir resmi belge kısmen veya tamamen belli bir amaçla veya genel olarak kullanılamaz hale getirilmektedir⁸⁴⁵. Seçimlik hareketli olan bu suç tipi, gerçek bir belgenin bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesi suretiyle işlenebilir. Bu fiillerin ne şekilde gerçekleştirilmiş olması gerektiği kanunda ayrıca sayılmadığı için suç serbest hareketli bir suçtur⁸⁴⁶.

Korunan hukuki değer, belgede sahtecilik suçları ile aynıdır. Resmi veya özel bir belgenin bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesi ile o belgenin fonksiyonlarını yerine getirebilme imkanı ortadan kaldırılmış olur. Böylece kamunun varlığına güvendiği ve çeşitli hukuki sonuçlar bağlamış olduğu belgenin kaybı ile kamu güveni sarsılmış olur⁸⁴⁷.

Resmi belgede sahtecilik suçunu failin kamu görevlisi olup olmamasına ve fail kamu görevlisiyse belgeyi düzenlemek bakımından yetkili olup olmamasına göre değerlendirmesi yapılmaktadır⁸⁴⁸. Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu herkes tarafından işlenebilir, TCK madde 205'te düzenlenen suçun kamu görevlisi tarafından işlenilmesi halinde ceza artırılır. Suçun mağduru yoktur, suçtan

---

kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunda muhafaza edilen belge de olabilir. Gizlemenin, belgenin nezdinde bulunduğu kişiye ya da kurum veya kuruluşa karşı olması gerekir. Bir belgenin, örneğin bir uyuşmazlık bağlamında mahkemeden istenmesine karşılık; gerçeğe aykırı olarak, mevcut olmadığının veya bulunmadığının bildirilmesi hâlinde, bu suç değil, suç delillerini gizleme suçu oluşur. Bir resmi belgenin, örneğin bir hukukî uyuşmazlık bağlamında mahkemeden istenmesine karşılık; gerçeğe aykırı olarak, mevcut olmadığının veya bulunmadığının bildirilmesi hâlinde, bu suç oluşur. Ancak, bir suça ilişkin olarak yapılan soruşturma veya kovuşturma kapsamında istenen belgelerin verilmemesi hâlinde, resmi belgenin gizlenmesi suçunun değil, suç delillerini gizleme suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir. Gizleme olgusu, belgenin nezdinde bulunduğu kişiden ya da kurum veya kuruluştan çalınması suretiyle de gerçekleşebilir. Ancak bu durumda, hırsızlık suçundan değil, resmi belgenin gizlenmesi suçundan dolayı hüküm tesis edilmelidir. Bu suç, herhangi bir kişi tarafından işlenebilir. Resmi belgenin kamu görevlisi tarafından bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesi, bu suçun nitelikli şekli olarak tanımlanmıştır. Bu suç açısından özellik arzeden husus, suçun konusunu oluşturan belgenin, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu belge olması gerekmez. Gerçek bir resmi belgenin kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak belge bozulması, yırtılması, yok edilmesi veya gizlenmesi hâlinde, bu suç oluşur." ifadeleri kullanılmıştır.

⁸⁴⁵Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 832; Gökcan, Resmi Belge, s. 94; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5619; Erem, Amme, s. 103.

⁸⁴⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 832.

⁸⁴⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 832; Gökcan, Resmi Belge, s. 94; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5619; Erem, Amme, s. 103; Üstüner, s. 69; Güngör, s. 106.

⁸⁴⁸ Esen, s. 459; Ekinci ve Esen, s. 262; Parlar ve Hatipoğlu, s. 3265; Meran, Dolandırıcılık, s. 355.

zarar gören ise toplumdur. Ayrıca suç kamu görevlisi tarafından işlendiğinde TCK m.205'in gerekçesinde belirtildiği üzere belge bakımından yetkili olma zorunluluğu bulunmamaktadır⁸⁴⁹.

Suçun konusunu TCK m. 205 açısından gerçek bir resmi belge, TCK m. açısından ise gerçek bir özel belge oluşturmaktadır. Bu suç tipi bakımından kanunkoyucu “gerçek bir belge” vurgusu yapma ihtiyacı hissetmiştir. Madde gerekçesinde “Suçun konusu, hukuken geçerli, yani gerçek bir belgedir.” Denilmek suretiyle bu hususa yer verilmiştir⁸⁵⁰.

Resmi belgede sahtecilik ve resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçları farklı hareketlerle işlenebilir⁸⁵¹. Resmi belgede sahtecilik suçunda belge varlığını devam ettirir, belgenin yalnızca gerçekliği üzerinde oynama yapılır ya da yeni bir sahte belge üretilir veya kullanılır. Ancak resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçunda belgenin varlığı ya da ondan yararlanma olanağı ortadan kaldırılır. Dolayısıyla resmi belgede sahtecilik suçu belgenin gerçekliği; diğer suç ise belgenin varlığı ile ilgilidir⁸⁵².

Resmi belgede sahtecilik suçu şekli suç⁸⁵³; resmi belgeyi bozmak, yok etmek ya da gizlemek suçu ise maddi (şekli olmayan) suçtur⁸⁵⁴.

⁸⁴⁹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe'ye göre kamu görevlisinin çalıştığı yerdeki belgelere daha rahat ulaşabilmesi dolayısıyla kamu görevlisi suç konusu belge bakımından yetkili olmalıdır. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 832.

⁸⁵⁰ Gerekçede resmi belge için “hukuken geçerli” tabirinin kullanılması gereksizdir. Zira hukuken geçerlilik, tüm belgeler için zorunlu unsurdur ve bu unsuru taşımayan şey belge olamayacağından resmi belge niteliği de taşımaz. Taşdemir, s. 389; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 832.

⁸⁵¹ Ahmet Gökçen, Memur Tarafından İşlenen Resmi Evrakın Aslında Sahtekarlık Suçu, KHUKA, İlhan Özay'a Armağan 2, Yıl:7, Eylül 2004, (Memur), s. 183.

⁸⁵² Soyaslan, s. 521. “...5327 sayılı TCK'nın 205. Maddesindeki resmi belgeyi bozmak, yok etmek ya da gizlemek suçunun oluşabilmesi için belgenin içeriğindeki bilgilerin anlaşılabilir, kullanılamaz hale getirilmekle birlikte belgenin maddi varlığına dokunulmaksızın ondan faydalanma olanaklarının ortadan kaldırılması ya da belgenin tamamen yok edilmesi gerekeceği, somut olayda sanığın suça konu nüfus cüzdanındaki kimlik bilgileri üzerinde herhangi bir kazıntı ya da silinti yapmadan H.Y. adına düzenlenmiş kimlikteki orijinal fotoğraf üzerine kendi fotoğrafını yapıştırmak suretiyle tahrifat yaptığı belgeyi kullanmaktan ibaret eyleminde 5237 sayılı TCK'nın 205. Maddesinde düzenlenen suçun değil unsurlarının oluşması halinde aynı Kanunun 204/1. Maddesindeki suçun oluşacağı, ancak aldatma kabiliyetinin oluşmadığı yönündeki gözlem karşısında unsurları oluşmayan resmi belgede sahtecilik suçu yönünden sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi...”, Yarg. , 11. CD. , 04/06/2013 t. , 2012/1546 E. , 2013/9334 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁸⁵³ Gündel, s. 810; Gözübüyük, İmran Öktem'e Armağan, s. 138; Arıcı, s. 681.

⁸⁵⁴ Bakıcı ve Yalvaç, s. 1009. “... Gerçek bir belgeyi ortadan kaldırmak veya bozmak eylemi, neticesi harekete bitişik, şekli olmayan bir suçtur. Zira bu suçta netice bizzatıhi kanuni tanımda yer almıştır. Failin bir belgeyi ortadan kaldırmak veya bozmakla elde etmek istediği sonuç, hak sahibinin o belgeden yararlanmasını engellemekten ibarettir. Nitekim, belge ortadan kalkınca veya bozulunca bu

Sahte bir resmi belgenin bozulması, gizlenmesi ya da yok edilmesi kamu güvenliğini sarsmayacağından, sahte olarak üretilmiş bir belge üzerinde bu suçun işlenmesi mümkün değildir. Bozulan, yok edilen ya da gizlenen sahte bir belge ise bu belgeyi imha etmek eylemi suç oluşturmayacaktır. Zira kullanılması yasak olan ve hukuki bir değer taşımayan bir belgenin yok edilmesi cezalandırılır ise sahte belgeler imha edilip ortadan kaldırılamayacak ve bir gün kullanılarak kamu güvenliğini sarsacaktır⁸⁵⁵. Bu durumda, TCK m. 281’de yer alan “suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme” suçu söz konusu olabilir⁸⁵⁶.

Belge üzerinde tasarruf yetkisi bulunan bir kimsenin belgeyi bozması, yok etmesi veya gizlemesi inceleme konusu suç oluşturmaz. Örnek olarak bir kambiyo senedinin alacaklısının belgeyi yırtması suç değildir⁸⁵⁷.

Ayrıca Anayasanın 38/5. maddesinde; “hiç kimse kendisi ya da kanunda gösterilen yakınları aleyhine beyanda bulunmaya ya da bu yönde delil göstermeye zorlanamaz” denilmektedir. Buna ilişkin olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 281/1. maddesinde yapılan düzenlemede, “*kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez*” denilerek, kişinin kendisi açısından şahsi cezasızlık nedeni düzenlenmiştir⁸⁵⁸.

Resmi bir belgeyi bozma, yok etme veya gizleme suçu, belgeden yararlanılmasının olanaksız hale geldiği anda tamamlanır. Bu nedenle suça teşebbüs mümkündür. Suçun maddi unsurları olan bozmak, yok etmek ve gizlemek eylemleri gerçekleşmesine rağmen belgedeki esaslı unsurlar zarar görmemişse, belge hukuksal değerini koruyorsa ve kullanılması mümkünse suça teşebbüs meydana gelebilecektir. Yırtılan parçaların tekrar bir araya getirilip belgenin kendisinden yararlanılır hale getirilmesi durumunda eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilebilecektir⁸⁵⁹.

Yargıtay da somut olayda belgenin yırtıldığı iddia edildiğinde parçalarının ne olduğu, fail tarafından olay yerinde bırakılıp bırakılmadığı, götürülmeyip bırakıldığında yapıştırılarak kullanılma olanağı bulunup bulunmadığının araştırılması, sonucuna göre suçun teşebbüs aşamasında kalıp kalmadığının

---

yararlanma olanağı kalmayacağından failin elde etmek istediği sonuç da gerçekleşecektir...”, YCGK, 20/11/2001 t. , 2001/6-255 E. , 2001/262 K. sayılı kararı, Uğur, ss. 45-46.

⁸⁵⁵ Bakıcı, s. 1009; Güngör, s. 106.

⁸⁵⁶ Güngör, ss. 106-107.

⁸⁵⁷ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 196.

⁸⁵⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 197.

⁸⁵⁹ Meran, s. 444; Erman ve Özek, s. 574; Güngör, s. 109.

saptanması gerektiğine dair bir karar vermiştir⁸⁶⁰.

III. Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan Suçu (TCK m. 206)

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 206. maddesinde düzenlenmiştir⁸⁶¹. Resmi bir belgenin düzenlenmesi sırasında o belgeyi düzenlemekle yetkili ve görevli kamu görevlisine gerçeğe aykırı bir beyanda bulunan failin eylemi kanun koyucu tarafından resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu olarak nitelendirilmiştir.

Suçla korunan hukuki değer resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi kamu güvenidir⁸⁶².

Bu suçun faili herkes olabilir⁸⁶³. Kamu görevlisi bu suçu görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belgenin düzenlenmesi sırasında işlerse resmi belgede sahtecilik suçu (TCK m. 204/2) oluşur. Kamu görevlisi olmayan kimse belgeyi düzenlemişse, TCK madde 204/2 değil, 204/1 uygulanır. Kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçuna kamu görevlisi olmayan bir kimse katılmışsa, bu kişi ancak “azmettiren” veya “suça yardım eden” sıfatıyla sorumlu olur.

Bu suç kamu görevlisinin resmi belgede fikri sahteciliğine benzemektedir.

⁸⁶⁰ Yarg. , 11. CD. , 27.02.2008 t. , 2006/1549 E. ,2008/1112 K. sayılı kararı, Bakıcı, s. 1012.

⁸⁶¹ 5237 sayılı TCK 206. madde gerekçesi: "Madde, doktrinde "fıkrî sahtecilik" olarak adlandırılan bir suç tipini düzenlemektedir. Kişi, kendi beyanıyla, sahte bir resmî belgenin düzenlenmesine neden olmak hakkına sahip değildir. Kişinin açıklamaları üzerine düzenlenen resmî belgenin bu beyanın doğruluğunu ispat edici bir güce sahip olması suçun oluşması için gereklidir. Aksi takdirde düzenlenen belge, yapılan beyanın doğruluğunu ispat edemeyeceğinden, kişi kendi beyanı ile böyle bir belgenin düzenlenmesine etmen olmuş sayılamaz ve kendisinin bu madde uyarınca cezalandırılmasının neden ve hikmeti kalmaz. O hâlde bakılacak husus şudur: Beyanın doğruluğu düzenlenen resmî belgeyle ispat edilecek ise, madde uygulanacaktır; buna karşılık beyanı alan memur, beyanın doğruluğunu tahkik edip, buna kanaat 247 getirdikten sonra resmî belgeyi düzenlemek durumunda ise yani resmî belge sadece kişinin beyanı üzerine değil de, memurca yapılacak inceleme sonucuna göre meydana getirilmekte ise, bu maddedeki suç oluşmaz. Nitekim, kişiyi çok geniş bir surette "doğruyu söylemek"le yükümleyen İtalyan Ceza Kanununun 483 üncü maddesi de aynı esası kabul etmiş ve İtalyan Yargıtayının yerleşmiş içtihadı da bu yönde olmuştur. Bu nedenle, gümrük muayene memuruna, belirli bir malı ithal veya ihraç edeceği yolunda yalan beyanda bulunan kişi, bu maddedeki suçu işlemiş olmaz; zira beyanı alan gümrük muayene memuru sırf bu beyanla yetinmeyip, beyanın doğruluğunu incelemekle yükümlüdür. Resmî belge ile doğruluğu ispat edilecek olayların ne olduğu, belgenin niteliğine göre belirir. Hâkime, değişik olaylar karşısında, yalan beyanın niteliğine göre temel cezaı belirlemek bakımından takdir yetkisi sağlamak maksadıyla maddedeki ceza üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası olarak saptanmıştır." şeklindedir.

⁸⁶² Gökcan, Resmi Belge, s. 94; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5619; Erem, Amme, s. 103; Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 835; Ekinci ve Esen, s. 303.

⁸⁶³ Meran, Dolandırıcılık, s. 460; Esen, s. 532; Ekinci ve Esen, s. 303; Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 3433; Gökcan, Belgede Sahtecilik, s. 412; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5858; Üstüner, s. 77.

Her iki suçun ortak özelliği resmi belgenin içerik olarak gerçeği yansıtmamasıdır ancak bu suçta fikri sahtecilik kamu görevlisi tarafından değil, özel kişi tarafından gerçekleştirilmektedir⁸⁶⁴.

Türk Ceza Kanunu'nda gerçeğe aykırı beyanın “*resmi bir belgenin düzenlenmesi sırasında*” gerçekleşmiş olması aranmamakla birlikte hükümde failin resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olması gerektiğinden yalan beyanın resmi belgenin düzenlendiği sırada gerçekleştirmiş olması gerekir⁸⁶⁵. Suçun düzenleyen madde 206' nın başlığının “*resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan*” olması da bu hususu ortaya koymaktadır⁸⁶⁶. Ayrıca yalan beyanın kamu görevlisine yapılmış olması ve kamu görevlisinin de resmi belge düzenlemeye yetkili olması gerekir.

Beyan yazılı veya sözlü açıklama olarak anlaşılmalıdır. Vergi beyannameleri yazılı şekilde yapılan yalan beyana örnek olarak verilebilir. Beyanın gerçek dışı açıklama niteliği taşıması gerekir ve yeterlidir⁸⁶⁷.

Bu suçun oluşması için beyanın gerçek dışı olması yanında ayrıca belgenin delil gücünün de bu beyana dayanması gerekir. Bu nedenle söz konusu resmi belge ile ispatı gerekmeyen olgulara ilişkin yalan beyanda bulunulmuşsa bu suç oluşmaz. Ayrıca belgenin gerçeği yansıtmaması, failin yapmış olduğu beyana dayanmalıdır. Belgeyi düzenleyen kamu görevlisi, fail tarafından yapılan açıklamanın gerçeğe uygunluğunu araştırma yükümlülüğü altındaysa bu suç oluşmayacaktır⁸⁶⁸.

⁸⁶⁴ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 835; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 674; Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 394.

⁸⁶⁵ “... 5237 sayılı TCK. nun 206/1 maddesindeki resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunun oluşabilmesi için, failin resmi belgeyi düzenleme yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunması gerektiği, somut olayda sanığın, sahte nüfus cüzdanıyla bir otele kayıt yaptırdığı, kamu görevlisine karşı yapılmış yalan beyan ve bunun üzerine düzenlenmiş herhangi bir resmi belgenin bulunmadığı gözetilmeden, yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi, yasaya aykırı...”, Yarg. , 11. CD. , 12/02/2013 t. , 2011/3070 E. , 2013/2147 K. sayılı kararı, Taşdemir, s. 421.

⁸⁶⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 835.

⁸⁶⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 835.

⁸⁶⁸ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 835; Erman, Sahtekarlık, s. 516. “5237 sayılı TCK'nın 206. Maddesinde düzenlenen ve doktrinde “fikri sahtekarlık” olarak adlandırılan” resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak” suçunun oluşabilmesi için, kişinin açıklamaları üzerine oluşturulan resmi belgenin, bu beyanın doğruluğunu ispat edici bir güce sahip olması gereklidir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere beyanı alan memur bu beyanın doğruluğunu araştırıp tahkik etmek ve daha sonra edindiği kanaate göre resmi belgeyi düzenlemek durumunda ise, başka bir ifade ile resmi belge sadece kişinin (sanığın) beyanına göre değil de memur tarafından yapılacak inceleme sonucuna göre meydana getirilmekte ise bu maddede tanımlanan suç oluşmayacaktır. Somut olayda, sanığın, olay tarihinde tanık E.'nin yapmış olduğu trafik kazası nedeniyle olay yerine gidip trafik görevlileri tarafından tutanak tanzim edileceği esnada kazayı kendisinin yaptığını beyan ettiği ancak trafik görevlileri tarafından sanığın beyanı şüpheli görülerek çevreden yapılan araştırma neticesinde kazayı yapan kişinin sanık olmadığını anlaşıldığı ve sanığın beyanıyla gerçeğe aykırı bir

Beyanda bulunulmasıyla birlikte suç tamamlanır. Bu beyanın kamu görevlisince belgeye aktarılmış olması ya da belgenin kullanılmış olması gerekmez. Bu nedenle kural olarak bu suç tipi teşebbüse elverişli değildir. Sadece beyan posta yoluyla yapılmışsa ve posta kamu görevlisine ulaşmadan engel ortaya çıkarsa teşebbüsten söz edilebilir⁸⁶⁹.

Bu suç tipi iftira ve yalan tanıklık suçlarına göre genel norm niteliğindedir. Failin eylemi iftira veya yalan tanıklık suçunun unsurlarına uyuyorsa o suç tiplerinden mahkumiyet hükmü kurulur⁸⁷⁰.

Fail kimliğine ilişkin olarak kamu görevlisi belge düzenlerken yalan beyanda bulunursa aynı zamanda Kabahatler Kanunu madde 40'ta yer alan kabahati işlemiş olur. Ancak bir fiilin hem suç hem de kabahat oluşturması halinde sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabileceğinden (Kabahatler K. m. 15/3) bu durumda faile sadece suçtan dolayı ceza verilecektir.

IV. Dolandırıcılık Suçu (TCK m. 157)

Dolandırıcılık suçu, mal varlığına karşı işlenen suçlardan olmasına karşın sahtecilik suçları kamu güvenini ihlal eden suçlardandır⁸⁷¹. Bunun yanında dolandırıcılık suçunda haksız çıkarın sağlanması ve zararın doğması suçun oluşması için zorunlu olduğu halde, sahtecilik suçlarında buna gerek yoktur⁸⁷².

Çoğu kez belgede sahtecilik suçları bir menfaat sağlamak için yapılır. Aslında resmi belgenin düzenlemesi ile sahtecilik suçu oluşup tamamlanır. Bundan sonra resmi belgenin kullanılması ile dolandırıcılık suçu oluşabilir⁸⁷³. Resmi belgede sahtecilik suçu oluşmasından sonraki eylemler bu suça bağlı işlenmiş olsalar da onun özüne ve objektivitesine yabancı olacaklarından bu nedenle yeni ve bağımsız bir suça vücut verirler. Resmi belgeyi dolandırıcılık suçu için bir hile olarak kullanmak sahtecilik suçunun ayrıca ögesi olmadığından dolandırıcılık suçunun ayrıca

---

tutanağın düzenlenmesine sebebiyet vermediğinin anlaşılması karşısında; yüklenen suçun yasal unsurlarının oluşmadığı ve beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde mahkumiyetine dair hüküm kurulması, yasaya aykırı...", Yarg. , 11. CD. , 08/01/2015 t. , 2013/2520 E. , 2015/227 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı.

⁸⁶⁹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 836.

⁸⁷⁰ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 836.

⁸⁷¹ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 72.

⁸⁷² Selçuk, Dolandırıcılık, s. 75.

⁸⁷³ Çetin ve Malkoç, s. 207.

oluşturğunun kabulü gerekecektir⁸⁷⁴. Başka bir ifadeyle, dolandırıcılık suçunun, belgede sahtecilik suçunun unsur veya ağırlaştırıcı nedeni olarak kanunda gösterilmediği gibi, belgede sahtecilik de dolandırıcılık suçunun unsur ve ağırlaştırıcı nedeni değildir. Bu nedenle bileşik suç söz konusu olmadığından ayrı ayrı cezalandırılmaları gerekir⁸⁷⁵.

Yargıtay'ın 765 Sayılı Kanun döneminde uygulanmalarında bazen sahtecilikten ve dolandırıcılıktan dava açılmasına karşın sadece sahtecilikten karar verilmekte, sanki dolandırıcılık suçunun sahtecilik suçunun unsuru sayılmakta ve dolandırıcılığın oluşmadığı gibi gerekçeler ile dolandırıcılık suçundan cezasız bırakılmaktaydı. Zaten 5237 Sayılı Kanunun 212. maddesinde yazılı özel içtima hükmü gereğince ayrı ayrı suç oluşturduğundan bu husustaki tereddütler giderilmiştir.

V. Nitelikli Zimmet Suçu (TCK m. 247)

5237 Sayılı Kanunun 247. maddesinde düzenlenen zimmet suçu⁸⁷⁶ kamu görevlisinin hukuka aykırı bir şekilde görevi dolayısıyla sahip olduğu malı kendisinin veya başkasının istifadesine sunması veya zilyetine geçirmesi eylemidir ve bu suçun koruduğu hukuki menfaat kamu idaresinin güvenilirliğidir. Belgede sahtecilik suçlarında ise korunan hukuki menfaat ayrıntılı olarak açıklamaya çalışacağımız kamu güvenidir.

⁸⁷⁴ Selçuk, Dolandırıcılık, s. 76.

⁸⁷⁵ Somay Tümerkan, **Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri)**, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1987, s. 111.

⁸⁷⁶ “Görevi gereği kendisine tevdi edilen paraları muhafaza ile yükümlü olan bir daire mutemedinin zimmete para geçirmesi suçunun oluşması için, bu paraların görevinin normal fonksiyonu gereği olarak hakiki belgelerle kendisine ödenmiş olması zorunludur. Dava konusu olayda ise; sanığın mağdurun sahte imzası ile, tanzim ettiği gerçek dışı bordro dışında aldığı paraları muhafaza etmesi gibi bir sorumluluğu söz konusu olamaz. Bu durumda zimmet değil, sahtecilik söz konusudur.” , Yarg. , 5. CD. , 07/07/1982 t. , 1982/2400 E. , 1982/2733 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

“Sanığın görevi gereği kendisine verilmemiş, üzerinde koruma denetim ve sorumluluğu bulunmayan parayı kandırıcılık yeteneği olan sahte belgeler düzenleyerek mal edilmesine zimmet değil, sahtecilik suçu niteliğindedir. Düzenlenen evrakın aldatıcılık yeteneğinin bulunmaması halinde ise eylem genel anlamda görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur. Memurun topladığı para görevi gereği kendisine verilmemiş, üzerinde koruma, denetim ve sorumluluğu bulunmayan parayı kandırıcılık yeteneği olan sahte belgeler düzenleyerek mal edinmesi zimmet değil, sahtecilik suçu niteliğindedir. Düzenlenen evrakın aldatıcılık yeteneğinin bulunmaması halinde ise, eylem genel anlamda görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur.” , Yarg., 5. CD. , 02/05/1984 t. , 1984/973 E., 1984/1879 K. sayılı kararı, <http://www.hukuki.net/showthread.php?48958-Memur-Suclarina-iliskin-Yargi-Kararlari>, (12.03.2016).

Bir suçun genel hükümlere göre bileşik suç sayılabilmesi için 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 78. maddesi olarak düzenlenen ve aynı paralellikte olan 5237 sayılı Kanunun 42. maddesine göre; suçlardan birinin diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması gerekmektedir. Aksi takdirde bileşik suçtan bahsedilemez. 765 Sayılı Kanun döneminde 202/2. maddesinde düzenlenen nitelikli zimmet suçunun Yargıtay tarafından ısrarla yanlış uygulama yoluna giderek belgede sahtecilik suçunun nitelikli zimmetin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hile kapsamında görülerek sadece nitelikli zimmetten cezalandırma yoluna gitmesi⁸⁷⁷, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 212. maddesinin belgede sahtecilik suçlarında içtimai düzenleyen metninde yazılı sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılacağı hükmü karşısında iki suçun kabulüne karar verileceği açıktır⁸⁷⁸.

VI. Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 257)

Kamu görevlilerinin işledikleri sahtecilik suçları görevi kötüye kullanmak suçunun özel bir düzenlemesidir⁸⁷⁹. Bu sebeple öncelikle özel suç tipi olan belgede sahtecilik suçunun oluşup oluşmadığı araştırılmalıdır. Akabinde bu özel suç oluşmadığı takdirde görevi kötüye kullanmak suçunun oluşup oluşmayacağı değerlendirilecektir⁸⁸⁰.

⁸⁷⁷ “Tahsil ettiği posta çek havalesi bedellerinin bir kısmını kayıt harici bırakmak suretiyle zimmetine geçiren sanığın eylemi, daire dış gönderilen havale alıcılarının müracaatı üzerine ortaya çıkmış olması karşısında; nitelikli zimmet suçunu oluşturur”, Yarg. , 5. CD. , 28/11/2002 t. , 2002/1364 E. , 2002/8111 K. sayılı kararı, (12.03.2016), www.kazanci.com

⁸⁷⁸ Karşı görüş için bkz. Soyaslan, s. 502; Zimmetin açığa çıkmaması için yapılan belgede sahtecilik suçu suçun unsuru olan hileli davranışlardan olduğundan bahisle burada hem sahtecilik hem de zimmet suçu yoktur. Burada sadece nitelikli zimmet suçu vardır.

⁸⁷⁹ M. Nadir Arıca, Evrakta Sahtekarlık Suçları, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl: 2002, s. 114.

⁸⁸⁰ “Türk Ceza Kanunun 240 ncı maddesinde yazılı sair haller memuriyet görevini kötüye kullanmak suçunda olduğu gibi; resmi evrakta sahtecilik suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanunun 339 ve 340 ncı maddelerinde yazılı suçların işlenmesi sırasında da, bu suçun faili olan memurun görevini kötüye kullanması söz konusu olmakla beraber; Yargıtay Ceza Kurulu'nun 14.02.1983 gün ve 6-471/46 sayılı içtihatında belirttiği gibi; kanunun iki hükmü arasında genellik-özellik ilişkisinin ve ilkesinin bulunması için, aynı hukuksal varlık ya da yararı veyahut değeri korumaları, bir başka deyişle hukuksal konularında özdeşlik ve birlik bulunması zorunludur. Sahtecilik suçlarının hukuksal konusu “kamu güvenini”; buna karşılık görevi kötüye kullanma suçlarının hukuksal konusu “devlet yönetimi” olup, özdeş değillerdir. Bu nedenledir ki, Türk Ceza Kanunun 339 ve bunu izleyen maddeleriyle 240 ncı maddesi arasında genel-özel norm ilişkisi bulunmamaktadır. Bu hükümler arasında ancak, temel

Ancak görevin kötüye kullanılması neticesinde sahte olarak düzenlenen resmi belgenin aldatma gücü olmadığından kamu güvenini zedelemeyeceği ve bunun sonucu olarak da hukuki sonuç doğurmayacağından belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır. Bunun yanında kamu görevlisi düzenlediği belgeyle kastını ve eylemini ortaya koyduğundan görevi kötüye kullanma suçundan cezalandırılabilir⁸⁸¹⁸⁸².

765 sayılı Türk Ceza Kanunu 230. maddesinde düzenlenen görevi ihmal suçları ile 240. maddesinde yer alan görevi kötüye kullanmak suçlarının 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bir potada değerlendirilerek 257. maddesinde görevi kötüye kullanmak başlığı altında yer alarak bu suçun oluşumu için ön şart kabul edilen kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı ve kişilere haksız kazanç sağlanması aranmaktadır.

Bu itibarla bu suçun oluşumunda 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında yazılı 765 Sayılı Kanunun 230 ve 240. maddelerine karşılık gelen hükmü gereğince eski kanuni düzenlemeden farklı olarak kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak kişilerin mağduriyetlerine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlamış olması aranacaktır. Bu hususlar, failin yapmış olduğu aldatma yeteneği olmayan sahte belge⁸⁸³ nin sonuçlarında yok ise görevi kötüye kullanmak suçu da oluşmayacaktır.

---

hüküm, ikincil hüküm (yardımcı) ilişkisi ve ilkesi bulunabilir. Kaldı ki her iki ilişkinin varlığı ileri sürülse bile, tipik eyleme uygun özel ya da temel hüküm (m.340) bulunduğu göre, özel hüküm genel hükümden (m.240) önce geleceğinden yada temel hüküm bulunduğu, yardımcı (ikincil) hüküm (m.240) geri çekileceğinden, yine eylem sahtecilik (340) olarak kalacaktır.” As. Yarg. 1. D. , 21/05/2003 t. , 2003/488-494 sayılı karar, Askeri Yargıtay Dergisi, Sayı: 16, s. 607.

⁸⁸¹ Çetin ve Malkoç, s. 206 ; “Zimmetine para geçiren sanık N.K. 'yi denetleme sorumluluğu olmayan sanıkların, ona güvenerek banka iç kasasını saymadan saymışçasına mutabakat zaptını imzaladıkları anlaşılmasına ve kabul de bu yönde olmasına göre eylemlerini müteselsil görevi savsama suçunu oluşturacağını düşünülmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırıdır.”, Yarg. , 5.CD. , 11/02/1993 t. , 1993/4311 E. , 1993/750 K. sayılı kararı, Gündel, s. 234.

⁸⁸² “Maznun köy başöğretmeninin köy mektebinin dördüncü sınıfından ayrılan Hakkı Yılmaz'ın mektebi bitirdiğine dair verdiği tasdikname usulü ve kanuni şartlara uygun olmadığı cihetle iğfal kabiliyeti olmayacağından bahisle beraatına karar verilmiş ise de; hadisenin oluşuna göre fiilin görevi kötüye kullanmak suçunu teşkil edip etmediğinin münakaşa ve tahlil olunmaması yolsuzdur.”, Yarg. , 1. CD. , 07/12/1949 t. , 2948-2764 sayılı karar, Nazmi Baytok, Rahmi Ergil ve Adil Sanal, **Türk Ceza Kanunu**, Işık Matbaacılık, 1959, s. 287.

⁸⁸³ “...Yerleşik Yargıtay içtihatlarında belirtildiği gibi belgede sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdiri hakime ait olduğu cihetle, suça konu sahte olduğu iddia edilen belgelerin getirtilip incelenmek suretiyle, özelliklerinin duruşma tutanağına yazılması, aldatıcı nitelikte olup olmadığının kararda tartışılmasından sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini yerine eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması...” , İstanbul BAM, 9. CD. , 16/03/2017 t. , 2017/610 E. , 2017/534 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com.

Bunun yanında aldatma yeteneği olmayan sahte belgelerin önüne gelen kamu görevlisinin biraz dikkatle belgeyi incelemesi halinde pek çok açıdan şüpheleneceği belgede gerekli inceleme görevini savsaklayıp belgeye gelişigüzel baktıktan sonra talebi karşılaması 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 257. maddenin 2. fıkrasında düzenlenen 765 Sayılı Kanunun 230. maddesine karşılık gelen görevi ihmal suçunun kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı ve kişilere haksız kazanç sağlanması halinde oluşacağı kabul edilmelidir. Şayet görevi kullanmak suçunda aranan bu şartların oluşmaması halinde ise kamu görevlisi idari anlamda memur ise disiplin cezası ile cezalandırılabilir.

Ayrıca kamu görevlisinin yapmakta olduğu işlem için yasal olarak şart olmayan bir belgeyi o işlemle ilgili diğer belgelerde dayanak alır veya işlemlerle sonucu bakımından gerekmeyen belgeyi sahte düzenlerse resmi belgede sahtecilik suçu oluşmaz⁸⁸⁴.

VII. Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu (TCK m. 209)

Açığa atılan imzanın kötüye kullanılması suçu⁸⁸⁵, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, üçüncü kısmında yer alan “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı kısmının “Kamunun Güvenine Karşı Suçlar” başlıklı dördüncü bölümünde düzenlenmiştir⁸⁸⁶. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 509. maddesinde düzenlenen açığa imzanın kötüye kullanılması suçu⁸⁸⁷, “mal aleyhinde cürümler” bölümünde ve

⁸⁸⁴ Süleyman Ruhi Aydemir, Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanılması, <https://www.mevzuatdergisi.com/2005/03a/02.htm>, (12.05.2016), s. 1 vd.

⁸⁸⁵ 765 sayılı TCK m. 509’da güveni suiistimalin iki özel türü düzenlenmiştir. Bunlar; belli bir amaçla verilen imzalı bir evrakın veya bedelsiz olan senedin kötüye kullanılması suçlarıdır. 509. maddeye göre bu suçun işlenebilmesi için, failin hukuka uygun bir biçimde ele geçirdiği kağıdın tamamen boş ve imzalı olması; failin bu boş kağıdı mağdur aleyhine hüküm doğuracak ve hukuken geçerli olacak şekilde doldurması gerekmektedir. Soyaslan, s. 322.

⁸⁸⁶ Türk Ceza Kanunun 209. maddesine göre; “Belirli bir tarzda doldurulup kullanılmak üzere kendisine teslim olunan imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıdı, verilme nedeninden farklı bir şekilde dolduran kişi, şikayet üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

İmzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıdı hukuka aykırı olarak ele geçirip veya elde bulundurup da hukuki sonuç doğuracak şekilde dolduran kişi, belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılır.” Almanya, İsviçre ve İtalya ceza kanunlarında da bu suç kamu güvenine karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Faruk Erem, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması, **AÜHFD**, 1956, (Açığa İmza), <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/331/3348.pdf>, (28.09.2014), s. 20.

⁸⁸⁷ ETCK m. 509’ a göre; “Bir kimse iade veya muayyen bir suretle istismal etmek üzere kendisine tevdi olunan imzalı ve yazısız bir kağıda sahibinin zararına olarak hukukça hükmü haiz bir muamele yazar veya yazdırır yahut elinde bedelsiz kalmış olan bir senedi istismal ederse mutazarrır olan kimsenin şikayeti üzerine üç aydan üç yıla kadar hapis ve yüz elli liradan aşağı olmamak üzere ağır

emniyeti suiistimal suçları içerisinde sayılmıştı⁸⁸⁸. Bu suç 765 sayılı TCK döneminde her ne kadar kanunda mal aleyhinde cürümler⁸⁸⁹ başlığı altında düzenlendiyse de, öğretideki görüşlerde bir tür sahtecilik suçu olarak değerlendirilmiştir⁸⁹⁰. Son dönem ceza kanunları, Alman Ceza Kanunu’nun etkisinde kalarak⁸⁹¹ açığa imzanın kötüye kullanılması suçunu kamu güvenine karşı suçlardan (sahtekarlık suçları) saymaktadırlar⁸⁹².

Resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi açığa imzanın kötüye kullanılması suçunda da korunan üstün hukuki değer kamu güvenidir⁸⁹³. Boş kağıdın faile “belirli bir tarzda doldurulmak üzere” verildiği ve failin de kendisine duyulan güveni kötüye kullanarak söz konusu kağıdı “belge” haline getirdiği göz önünde bulundurulduğunda, bu suçla korunmak istenen hukuki değer toplumun sözleşmelere olan güveni ve bu kişilerin bu güvene dayanarak işlem yapma hakkı

---

para cezasına mahkum olur.

Bu imzalı ve yazılı kağıt esasen kendisine tevdi ve teslim olunmayıp da bertakib ele geçirerek birinci fıkradaki cürmü işlemiş ise altıncı babın üçüncü ve dördüncü fasıllarında (evrakta sahtekarlık ve hüviyet cüzdanı ve nüfus tezkeresi, pasaport, ruhsatname, ilmühaber, şahadetname ve beyannamelerde sahtekarlık hükümleri) beyan olunan ahkama göre ceza verilir.”

⁸⁸⁸ Bu suçun malvarlığına karşı işlenen suçlar arasında sayılmasında Fransız Ceza Kanunu’ndan etkilenilmesinin payı büyüktür. Fransız Ceza Kanunu’nda da açığa imzanın kötüye kullanılması suçu emniyeti suiistimal hükümlerinin ardında yer almaktaydı. Aslıhan Kart, **ETCK ile YTCK’da Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması Hükümlerinin Karşılaştırılması**, www.turkhukuksitesi.com/makale_752. Htm, (17.04.2014), s. 1 vd.

⁸⁸⁸ Fransız Ceza Kanunu m. 441/1, sahteciliğin tanımını yapmıştır. Buna göre; “kendisine bir hak veya hukuki sonuçlar bağlanan bir olayın kanıtlanması için düzenlenen bir yazıda veya diğer düşünce anlatım şeklinde, herhangi bir yolla zarar doğurmaya elverişli biçimde gerçeğin hile ile değiştirilmesini ifade eder.”, Tezcan, Erdem ve Önok, s. 689.

⁸⁸⁹ Erman, “bu suçun ihlal ettiği hak, mülkiyet hakkı olmayıp, ispat vasıtalarının her türlü sahtekarlık ve tahrifattan masum olduklarına güvenmekten ibaret bulunan ammenin itimadıdır ve binnetice açığa imzanın kötüye kullanılmasında tercimle korunmak istenen menfaat de ammenin itimadıdır. Kaldı ki tevdi vaki olmaksızın açığa imzanın kötüye kullanılması bir sahtekarlık nev’i sayıp (765 sayılı TCK m. 509/2), mücerret önceden böyle bir tevdiin mevcudiyeti halinde –maddi unsurda ve failin kastında herhangi bir farklılık bulunmamasına rağmen- aynı mahiyet görmemek çelişki ve tezattır” demek suretiyle 765 sayılı TCK’yı eleştirmiştir. Erman, Sahtekarlık, s. 179.

⁸⁹⁰ Kart, s. 1 vd; Soyaslan, s. 323.

⁸⁹¹ Alman Ceza Kanunu (StGB) 4. Fası, 23. Bölümde 267 vd. maddelerinde kamu güvenine karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Erdal Yerdelen, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **CHD**, Yıl: 8, Sayı: 23, s. 72.

⁸⁹² Açığa (beyaza) imzanın kötüye kullanılması suçu 29.05.1943 tarihine kadar Alman Ceza Kanunu’nun (StGB) 269. maddesinde ayrı bir suç olarak düzenlenmişti. Düzenleme yeri itibariyle kamu güvenine karşı suçlar arasında sayılmıştı. Bu tarihteki değişiklik ile bu özel suç kanundan çıkarılmıştır. Beyaza imzanın kötüye kullanılması fiili, StG m. 267 kapsamındaki sahte belge oluşturma olarak değerlendirilmektedir. Yerdelen, s. 72.

⁸⁹³ Artuk, Gökcan ve Yenidünya, s. 714; Er, s. 66; Sahir Erman, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **İstanbul Barosu Dergisi**, 23. Cilt, İstanbul, 1949, (Açığa İmza), s. 218; Nur Centel, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **Fırat Öztan’a Armağan**, II. Cilt, Ankara, 2010, (Açığa İmza), ss. 2576-2579. İkinci ve Esen’e göre açığa imzanın kötüye kullanılması suçuyla korunan hukuki değer hukuki ilişkilerdeki güvendir. İkinci ve Esen, s. 322.

olduğu söylenebilir⁸⁹⁴. Bununla birlikte failin boş yerleri doldurulmak suretiyle kağıdı “belge” haline getirildiği göz önünde bulundurulduğunda, ispat araçlarının her türlü sahtecilikten uzak olduğuna ilişkin kamu yararının sarsılması, bu suçun bir tür belgede sahtecilik suçu sayılmasını gerektirmektedir⁸⁹⁵. Buradaki hukuki değer, kamu güveninin yanı sıra hukuki ilişkilerin temelinde yer alan güvenilirlik ve inanılabilirlik⁸⁹⁶.

Suçun faili olabilecek kişiler bakımından herhangi bir özellik aranmamıştır. Kamu görevlileri de dahil olmak üzere herkes bu suçun faili olabilir⁸⁹⁷. TCK m. 209/2 hükmüne göre suçu işleyen kişinin belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılacağı belirtilmiştir. Kamu görevlisinin boş kağıdı hüküm ifade edecek şekilde doldurması halinde resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır⁸⁹⁸.

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu topluma karşı işlenen suçlar kısmının kamu güvenine karşı suçlar bölümünde düzenlenmiş olduğundan, resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi bu suçun toplumu oluşturan bireylerin tamamına karşı işlenmiş olduğu kabul edilmektedir⁸⁹⁹. Suça konu boş veya kısmen dolu olan kağıdı aralarındaki hukuki ilişkiye binaen faile teslim eden ya da ettiren kişi suçtan zarar göre olabilir. Bu suçun oluşması için bireysel zararın meydana gelmesi aranmadığından imzalı kağıdı veren kişinin bir zarar görmüş olması gerekmez⁹⁰⁰. Teslim anında boş olan bir kağıdın verilme nedenine aykırı doldurulmak suretiyle hukuken geçerli bir şekle sokulması halinde tamamlanmış bir şekle sokulması halinde tamamlanmış bir suç söz konusudur. İmza sahibinin zarar görmüş

⁸⁹⁴ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 702; Soyaslan, s. 263; Centel, Açığa İmza, s. 2576; Yerdelen, s. 73; Gökçen, Yeni Türk Ceza Kanunu, s. 190.

⁸⁹⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 702.

⁸⁹⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 765.

⁸⁹⁷ Güngör, s. 123; Bakıcı ve Yalvaç, s. 1127; Meran, Dolandırıcılık, s. 514; Er, s. 65.

⁸⁹⁸ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 717.

⁸⁹⁹ Özbek, Bacaksız, Doğan ve Tepe, Özel, s. 766.

⁹⁰⁰ Sami Selçuk, **Karşıoylarım**, Turhan Kitabevi, Ankara 2001, (Karşıoylarım), s. 280. Bu suçun mala karşı suçlar arasında sayıldığı 765 sayılı TCK döneminde dahi böyle bir zararın meydana gelmesi şartı aranmamış, mağdur açısından böyle bir zarar tehlikesinin doğmuş olması yeterli sayılmıştır. Zarar imkan ve ihtimalinin bu suçun oluşması için gerekli olması, suçun diğer unsurları açısından ortaya çıkabilecek diğer sorunların çözümü için de önemlidir. Geçersiz olan bir belge haline getirilmiş olan boş kağıt bu suçu oluşturmayacaktır çünkü bu haliyle zarar imkan ve ihtimalini içermemektedir. Failinin kastının böyle bir boş kağıdı doldurmakla zarar verme ihtimalinin bulunduğunu da kapsamı gerektiğinden bu fiili diğer fiillerden örneğin, hırsızlık, ızzar ve güveni kötüye kullanma suçlarından ayırmaya da yaramaktadır. Demirel, ss. 32-52.

olması gerekmez⁹⁰¹.

Mağdurun tüzel kişi olması söz konusu değildir. Ancak duruma göre tüzel kişi bu suçtan zarar gören durumunda olabilecektir. Örneğin, inşaat işleri yapan bir limited şirketin idari ve mali sorumlusuna imzalı ancak boş olarak kağıt teslim edilmesi durumunda tüzel kişinin yetkili ortakları mağdur ve tüzel kişi suçtan zarar gören durumundadır⁹⁰². Boş kağıdı imza eden sayısı birden fazla ise bunlardan sadece birinin zarar görme olasılığının varlığı suçun oluşması bakımından yeterli sayılacaktır⁹⁰³. İmza sahibinin mirasçıları üçüncü şahıs sayılmazlar, bir suçun oluşmasından sonra meydana gelen bir olay (örneğin, imza atanlardan birinin ölümü) suçun niteliğini değiştirmez ve mirasçılar zarar gören durumunda davaya devam edebilirler⁹⁰⁴.

Resmi belgede sahtecilik suçunun konusu resmi belge veya resmi belge hükmünde kabul edilen belgelerdir. Açığa atılan imzanın kötüye kullanılması suçunun maddi konusu ise, yazılı olmayan veya yazılı olmakla birlikte, içeriği itibarıyla başlı başına hüküm ifade etmeyen; imzalı ve faile teslim edildiği andaki durumu itibarıyla belge oluşturmayan kağıttır⁹⁰⁵. Diğer bir anlatımla fail, kendisine teslim edildiği anda belge niteliğinde olmayan bir kağıdı belge haline getirmektedir. Faile verildiği anda belge niteliğinde olan imzalı kağıda sonradan ekleme yapılması durumunda, belgenin niteliğine bakılarak failin resmi veya özel belgede sahtecilik suçundan dolayı cezalandırılması yoluna gidilir⁹⁰⁶.

Kanun koyucu “boş kağıt” ifadesini özellikle seçmiştir çünkü bu kağıtta imza dışında belge olmasını sağlayacak diğer unsurların tamamı veya bir kısmı yoktur. Boş kağıt bu haliyle belge niteliğinde değildir. Boş kağıt, bir kişi tarafından hukuki sonuç doğuracak şekilde doldurulduğu takdirde belge niteliği kazanacaktır⁹⁰⁷.

765 sayılı TCK, bireye ilişkin yararı öncelikli olarak göz önünde bulundurmuş ve bunun sonucu olarak açığa imzanın kötüye kullanılmasını,

⁹⁰¹ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 717. Burada kast edilen zarar, dar anlamda malvarlığı zararı değil, geniş anlamda zarar olup kamusal veya özel bir zararın doğma olasılığı suçun oluşması bakımından yeterlidir. Alman, Fransız, İsviçre, İspanyol, Belçika ve İtalya öğretisi ve uygulamasında da bu konuda görüş birliği mevcuttur. Selçuk, Karşıoylarım, s. 281.

⁹⁰² Yerdelen, s. 80.

⁹⁰³ Erman, Sahtekarlık, s. 374.

⁹⁰⁴ Erem, Amme, s. 27.

⁹⁰⁵ Erman, Sahtekarlık, s. 366; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 714; Centel, Açığa İmza, s. 2582.

⁹⁰⁶ Erman, Sahtekarlık, s. 366; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 715; Centel, Açığa İmza, s. 2582.

⁹⁰⁷ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5946.

malvarlığına karşı suçlar içerisinde ve güveni kötüye kullanma suçunun özel bir görünümü olarak düzenlemişken⁹⁰⁸; 5237 sayılı TCK, kamunun güveninin korunmasına yönelik yararın öncelikli olduğundan hareket ederek bu suç kamunun güvenine karşı suçlar arasında düzenlemiştir. Böylece belgede sahtecilik açısından daha az cezayı gerektiren nitelikli halin (TCK m. 211) bu suç açısından da uygulanmasına olanak sağlanmıştır⁹⁰⁹.

Alman Ceza Hukuku'nda beyaza imzanın anlaşmaya aykırı olarak doldurulması öğretinin büyük çoğunluğu tarafından evrakta sahtecilik olarak kabul edilmektedir. Çünkü bu fiil, yabancı bir ad altında (başkasının namına) ancak yetkisiz bir hareketi göstermektedir. Böyle düşünen yazarlar, ne bu davranışta dış ilişki bakımından yetkinin aşılması ile iç ilişki bakımından muhatabın talimatının sınırlarının aşılması arasındaki farkı, ne de belgeyi verenin belgenin gücünden dolayı bir sorumluluğu bulunduğunu düşünmemekte ve diğer sahtekarlık oluşturan davranışlardan bu bakımdan fark görmemektedir. Beyaza imzayı (imzalı boş kağıdı) veren kişi, sorumluluğu üzerine alarak belgenin doldurulmasını kabul ettiği sürece suç oluşmayacaktır⁹¹⁰.

Alman Ceza Hukuku'nda savunulan bir başka görüşe göre; beyaza imzanın anlaşmaya aykırı şekilde doldurulması halinde, bu belgeyi ortaya koyan kişinin (imza sahibinin) menfaati ihlal edildiğinden mağdurun korunması düşüncesi ve failin amacı dikkate alınarak güveni kötüye kullanma ile belgede sahtecilik suçları birlikte oluşmaktadır ve fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekir⁹¹¹.

Bu suç açısından ön şart olarak *“Belirli bir tarzda doldurulup kullanılmak üzere faile imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıdın teslim edilmiş olması”* gerektiği için failin bu suç açısından özelleştirildiği görülmektedir. Bu suçun faili, kendisine boş kağıdın teslim edildiği gerçek kişi olabilir. Bu kağıdı verilme nedenine aykırı olarak doldurduğu takdirde kişi, fail sıfatını kazanacaktır. Bu ön şart nedeniyle açığa imzanın kötüye kullanılması suçu özgü suç şeklini almaktadır⁹¹².

⁹⁰⁸ Erman, Sahtekarlık, s. 179; Dönmezer'e göre, suçun işlenmesinde imzalı kağıdı faile vermesi nedeniyle mağdurun da katkısı bulunduğu için belgede sahteciliğe göre daha az ceza vermek düşüncesiyle açığa atılan imzanın kötüye kullanılması bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir, Sulhi Dönmezer, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, İstanbul, 1995, s. 430.

⁹⁰⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 702.

⁹¹⁰ Yerdelen, s. 74.

⁹¹¹ Yerdelen, s. 74.

⁹¹² Yerdelen, s. 75.

Faile suç öncesi teslim edilen belgenin baştan itibaren yok hükmünde olması durumunda, sahtecilik suçlarının oluşmayacağı görüşüne⁹¹³ paralel olarak açığa imzanın kötüye kullanılması suçu da oluşmayacaktır⁹¹⁴. İmzalı ve kısmen ya da tamamen boş kağıdın iptal edilinceye kadar geçerliliğini koruyan (nisbi butlanla batıl) bir kağıt olması durumunda bu suçun konusu mevcut olacak ve bu konu üzerine açığa imzanın kötüye kullanılması suçu işlenebilecektir⁹¹⁵.

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunun oluşabilmesi için imza sahibinin kağıdı faile kendi rızası ile teslim etmiş olması gerekir. İmza sahibinin rızası dışında belgenin ele geçirilmesi ve doldurulması halinde sahtecilik suçları oluşacaktır. İmzalı kağıdın zilyetliği, imza sahibi veya onun adına üçüncü bir kişi tarafından faile bırakılmış olabilir⁹¹⁶. Önemli olan imzanın gerçek olması⁹¹⁷ ve boş kağıdın sahibinin iradesi dahilinde teslim edilmiş olmasıdır⁹¹⁸.

5237 sayılı TCK açısından ise failin fiiline niteliğini kazandıran “*verilme nedeninden farklı biçimde doldurması*” ön şart olarak fail ile mağdur arasında rızaya dayalı kağıt tesliminin belli hukuki bir neden dayanmasını gerektirmektedir. Bu rızanın mutlak surette sıhhatli bir iradeye dayanması şarttır. Buna karşılık, açığa imzalı kağıdın faile iade edilmek üzere verildiği durumlarda bu suç oluşmaz⁹¹⁹. Teslime dair rızanın sıhhatli bir iradeye dayanmadığı durumlarda; örneğin, hile ile teslimin sağlanması durumunda dolandırıcılık⁹²⁰, cebir veya tehditle teslimin sağlanması halinde hırsızlık suçu gündeme gelebilecektir. Kağıt faile teslim

⁹¹³ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 764.

⁹¹⁴ Yerdelen, s. 78.

⁹¹⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe nisbi butlanla batıl olan belgelerin iptal edilinceye kadar evrakta sahtecilik suçlarının konusunu oluşturabileceği görüşündedir. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 764.

⁹¹⁶ Centel, Açığa İmza, s. 2584.

⁹¹⁷ İmzanın kişiye ait olmaması, başka biri tarafından atılmış olması halinde sahtecilik, imzanın cebir veya tehdit ile imza sahibine atılması halinde yağma ve imzanın hile ile atılması halinde dolandırıcılık suçu oluşur. Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5947.

⁹¹⁸ 765 sayılı TCK döneminde teslimle ilgili değişik görüşler bulunmaktaydı: Erman, teslimin inançlı bir işleme dayanması gerektiğini ileri sürmekteydi. Erman, Sahtekarlık, s. 373. Soyaslan, teslimin bir anlaşma doğrultusunda yapılması gerektiği görüşündeydi. Soyaslan, s. 263. Önder ise mağdurun belli amaçlar için güven duygusuyla imzalı kağıdı faile vermiş ve ona bu kapsamda yetki tanımış olması gerektiği kanaatindeydi. Önder, s. 428.

⁹¹⁹ Centel, Açığa İmza, s. 2585.

⁹²⁰ Erem’ e göre kağıt hile ile ele geçirilmiş ise dolandırıcılık suçu mu yoksa sahtecilik suçu mu oluşacağı hususu tartışmalıdır. Böyle bir durumda kağıt henüz hukuken geçerli bir belge mahiyetinde olmadığı için dolandırıcılığın şartı olan haksız bir menfaatin elde edilmesi söz konusu değildir. Böyle bir menfaat ancak boş kağıt doldurulduktan sonra temin edilebilecektir. Erem, Şerh II, s. 24. Bu görüş, 765 sayılı TCK döneminde geçerli olup, 5237 sayılı TCK m. 212 hükmü gereğince bu durumda artık gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.

edilmemişse, fail bu açığa imzalı kağıdı herhangi bir yolla ele geçirmişse, açığa imzanın kötüye kullanılması suçundan değil, TCK m. 209/2' yer alan *“imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıdı hukuka aykırı olarak ele geçirip veya elde bulundurup da hukuki sonuç doğuracak şekilde dolduran kişi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılır.”* göndermesi uyarınca resmi veya özel belgede sahtecilikten ve ayrıca belgenin ele geçiriliş biçimine göre dolandırıcılık, hırsızlık, yağma veya senedin yağması suçundan dolayı cezalandırılması gerekir⁹²¹. Sahtecilik suçlarıyla ilgili olarak özel içtima hükmünden dolayı da (TCK m. 212) bu suçlarla birlikte belgenin niteliğine göre özel veya resmi belgede sahtecilik suçu da oluşacak ve her iki suçtan dolayı da cezalandırma yoluna gidilecektir⁹²².

Kısmen veya tamamen boş kağıt, faile teslim edilmeden önce imzalı olmalıdır. Bu nedenle failin bizzat doldurduğu kağıdı sonradan imzalatmış olması durumunda bu suç oluşmaz⁹²³. İmzanın açığa imzalı kağıdı ele geçiren kişi tarafından atılmış olması durumunda da bu suç değil, belgede sahtecilik suçu oluşur⁹²⁴. Açığa imzalı kağıdın cebir ve tehdit kullanılmak suretiyle mağdura imzalatılması durumunda senedin yağması suçu oluşur⁹²⁵.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket, boş ve imzalı kağıdın verilme nedeninden farklı biçimde doldurulmasıdır. Başka bir anlatımla, kısmen veya tamamen boş olan imzalı kağıt belge fail tarafından belge haline getirilmektedir. TCK m. 209 suçun oluşması için doldurulan belgenin kullanılmış olmasını aramamıştır⁹²⁶. Boş kağıda yazılan işlemin batıl olması suçun oluşmasını engellemez⁹²⁷.

TCK m. 209/1' de boş kağıdın teslim edildiği kişi tarafından doldurulması arandığından aralarında iştirak iradesi bulunmamak koşuluyla⁹²⁸, üçüncü bir kişi tarafından belgenin doldurulması durumunda bu suç değil, belgede sahtecilik suçu oluşur⁹²⁹.

---

⁹²¹ Erman, Sahtekarlık, s. 373.

⁹²² Yerdelen, s. 80.

⁹²³ Erman, Sahtekarlık, s. 372; Centel, Açığa İmza, s. 2583.

⁹²⁴ Dönmezer, s. 431.

⁹²⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 203; Centel, Açığa İmza, s. 2583.

⁹²⁶ Dönmezer, s. 435.

⁹²⁷ Dönmezer, s. 435; karşı. Soyaslan, s. 264.

⁹²⁸ Boş kağıt kendisine teslim edilen kişi ile onu dolduran kişi arasında iştirak iradesi varsa her ikisi de bu suçun faili olarak cezalandırılmalıdır. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 704.

⁹²⁹ Centel, Açığa İmza, s. 2584.

Yargıtay, 1989 tarihli bir İçtihadı Birleştirme Kararında imzalı boş senedin sanıkla mağdur arasındaki anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasıyla açılan kamu davasında sanığın bu eyleminin HMK' nın izin verdiği istisnalar (HMK m.203) dışında tanıkla ispat edilemeyeceği sonucuna varmıştır⁹³⁰. Bu karar, ceza muhakemesinin maddi gerçeğin araştırılması, delil serbestliği ilkesi başta olmak üzere birçok ilkesine aykırılık oluşturmaktadır ve fiilen mümkün olmayan bir durumun mağdur tarafından yazılı delille ispatını aramak suretiyle maddenin uygulama olanağını neredeyse ortadan kaldırmıştır⁹³¹.

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu, kamu güvenine layık olan belgelerin kanıt değerini etkileyen içeriklerinin verilme nedeninden farklı olarak oluşturularak kullanılmasını önlemek amacını taşır. Başka bir ifadeyle boş kağıda verilme nedenine aykırı olarak müdahale edilmesi ve doldurulması suç sayılmıştır. Suçun kanuni tanımına uygun olarak işlenmesi halinde hukuka aykırılık unsuru oluşmaktadır. Açığa imzalı kağıdın imza sahibinin bilgisi dahilinde hukuki sonuç doğuracak şekilde doldurulması halinde suç oluşmaz. Kişi, kendini boş kağıdı doldurmaya yetkili sanarak (imza sahibi tarafından yetkilendirilmediği halde) açığa imzalı kağıdı doldurursa TCK' daki hata hükümleri uygulama alanı bulacaktır⁹³².

Suçta konu imzalı boş kağıdın doldurulduktan sonra hukuken korunan belge niteliğini taşıyabilmesi için hukuka ve ahlaka aykırı bulunmaması gerekir. Borçlar Kanununun 19/1. maddesinde hukuka ve ahlaka aykırı olan sözleşmelerin mutlak olarak batıl olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla, mutlak butlanla batıl olan ve hukuken korunmayan belgeler, suçun maddi konusunu da oluşturmazlar. Buna karşılık hukuka ve ahlaka aykırı bulunmamakla birlikte, belge niteliğini etkileyen diğer unsurlardaki hukuka aykırılıklar, nisbi butlanı gerektiren aykırılıklar olup iptal edilene kadar belge niteliklerini koruyacaklarından açığa imzanın kötüye kullanılması suçunun maddi konusunu oluşturabilirler⁹³³.

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu doğrudan kastla işlenebilecek bir suçtur. Suçun kanuni tanımında manevi unsur ile ilgili özellikli bir ifadeye yer verilmemiş olduğundan ancak kast ile işlenebilir. Fiil olarak kağıdın verilme

⁹³⁰ Yarg. İBK. , 24/03/1989 t. , 1/2, YKD, Nisan 1990, s. 480 vd.

⁹³¹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 704.

⁹³² Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 718.

⁹³³ Erman ve Özek, s. 517.

nedeninden farklı biçimde doldurulmak tarifi yapıldığından bu hareket bilme ve isteme unsurlarını birlikte gerektirir ve suçun olası kast ile işlenmesi mümkün değildir⁹³⁴. Suçun taksirli biçimi cezalandırılmamaktadır.

Açığa atılan imzanın kötüye kullanılması suçu, sırf davranış suçu olduğundan⁹³⁵ TCK m. 35 anlamında neticenin gerçekleşmemesi şeklinde bir teşebbüs söz konusu olmayacaktır. Ancak bu suç açısından davranışın bölünebilir olması nedeniyle davranışın tamamlanamaması şeklinde teşebbüsten bahsedilebilir⁹³⁶. Kısmen veya tamamen boş kağıdın verilme nedeninden farklı biçimde doldurulması söz konusu olduğundan doldurma fiilinin yarım kalması halinde verilme nedenine aykırı olarak dolduruluyor olduğunun belirlenebilmesi gerekir. Örneğin, bir hukuki ilişkide verilmiş olan tamamen boş altı imzalı kağıdın 30.000 TL bedelli olarak düzenleneceğine dair anlaşma ile teslim edilmiş olması durumunda, boş kağıdı elinde bulunduran kişinin bunu 40.000 TL bedelli olarak düzenlediği sırada ancak henüz tüm unsurlarını yazmadan elinde olmayan bir nedenle fiili tamamlayamaması halinde bu suça teşebbüs söz konusu olabilecektir⁹³⁷.

İştirak bakımından özellik göstermez. Faillik ve şeriklik anlamında iştirakin tüm türlerinin gerçekleşmesi mümkündür. Boş kağıdın bizzat fail tarafından doldurulması şart değildir. Failin boş belgeyi bir başka kişiye doldurtmuş olması halinde de bu suç oluşur⁹³⁸. Boş kağıdın teslim edildiği kişi dışında başka bir kişi tarafından doldurulması ve dolduran kişi ile teslim alan kişi arasında iştirak iradesi bulunmaması durumunda açığa imzanın kötüye kullanılması suçu değil, sahtecilik suçu oluşacaktır (TCK m. 209/2). Eğer iştirak iradesi varsa her iki kişi de açığa imzanın kötüye kullanılması suçunu işlemiş olacaktır⁹³⁹.

Boş kağıdın fail tarafından üçüncü kişiye doldurtulması durumunda dolduran kişinin yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulacağı görüşünü savunulmaktadır⁹⁴⁰.ancak

---

⁹³⁴ Yerdelen, s. 81.

⁹³⁵ Artuk, Gökçen ve Yenidünya, s. 719.

⁹³⁶ Bu görüş öğretilde kabul görmektedir. Yerdelen, s. 83; Erman ve Özek, s. 538; Taşdemir ve Özkepir, s. 572; Bakıcı ve Yalvaç, s. 1070. Erman' a göre fail kağıdı doldurur veya başkasına yazdırırken bir engel durumun ortaya çıkması halinde, icra hareketlerini tamamlayamamış ise teşebbüs söz konusu olacaktır. Erman, Sahtekarlık, s. 376.

⁹³⁷ Yerdelen, s. 83.

⁹³⁸ Böyle bir durumda uygulamada boş kağıda yazılan yazıların kime ait olduğu konusunda inceleme yapılmakta ancak suçun sübutu açısından bunların mutlaka faile ait olması aranmamaktadır. Yerdelen, s. 83.

⁹³⁹ Centel, Açığa İmza, s. 2584.

⁹⁴⁰ Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: V, s. 5950.

doldurma fiili tipik davranışı oluşturduğundan dolduran kişinin yardım eden olarak değil, fail olarak sorumlu tutulması gerekir. Faili boş kağıdı bu şekilde doldurması konusunda ikna eden kişi de azmettiren olarak sorumlu tutulmalıdır⁹⁴¹.

Resmi belgede sahtecilik suçu, şikayete tabi değildir, soruşturma ve kovuşturma işlemleri re'sen yapılır. Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu ise, eski TCK'da olduğu gibi şikayete tabi kılınmıştır. İmzalı boş kağıt taraflar arasında belirli bir ilişki şeklinin varlığı halinde söz konusu olabileceğinden suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının şikayete tabi kılınması uygun görülmüştür⁹⁴². Ancak şikayete tabil olma koşulu birinci fıkra için geçerlidir; ikinci fıkra da belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanacağı öngörüldüğünden soruşturma ve kovuşturma re'sen yapılacaktır⁹⁴³.

§ 5. YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA

Suçun herkes tarafından işlenen temel şekli için kanunda iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür⁹⁴⁴. Suçun yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen nitelikli hali söz konusu olduğunda üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür⁹⁴⁵.

Resmi belgede sahteciliğe konu belge kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerden ise ilk iki fıkra göre belirlenecek cezanın yarı

⁹⁴¹ Yerdelen, s. 83.

⁹⁴² TBMM, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 664, s. 606.

⁹⁴³ Meran, Dolandırıcılık, s. 522.

⁹⁴⁴ "...1-Resmi belgede sahtecilik suçunun cezası, 765 sayılı TCK'nın 342/1 maddesinde 2 yıldan 8 yıla kadar hapis, 5237 sayılı TCK'nın 204/1 maddesinde ise 2 yıldan 5 yıla kadar hapis olmasına rağmen, temel cezanın alt sınırdan tayini halinde, 5237 sayılı TCK'nın 53. Maddesinde düzenlenen ve hapis cezasına mahkumiyetinin kanuni sonucu olarak uygulanan güvenlik tedbirlerinin 765 sayılı Kanunda bulunmadığı da gözetilerek, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 7 ve 5349 sayılı Kanunla değişik 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun 9. Maddeleri uyarınca; 765 sayılı TCK ile 5237 sayılı TCK'nın olaya ilişkin tüm hükümleri uygulanıp, cezalar kişiselleştirilerek, sonuç cezaların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle lehe yasanın belirlenmesi gerektiği gözetilmeden ve gerekçesi de gösterilmeden 5237 sayılı Yasanın lehe olduğunun kabulüyle yazılı şekilde uygulama yapılması... yasaya aykırı...", Yarg. , 11. CD. , 04/04/2011 t. , 2011/2015 E. , 2011/1312 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İhtihat Programı.

⁹⁴⁵ TCK m. 50/1-a'ya göre kısa süreli hapis cezası adli para cezasına çevrilebilir. TCK m. 49/2'ye göre kısa süreli hapis cezası, 1 yıl veya daha az süreli hapis cezasıdır. TCK m. 204/1'de cezanın alt sınırı 2 yıl, TCK m. 204/2'de ise 3 yıldır. Bu nedenle her iki fıkra bakımından da cezanın adli para cezasına çevrilmesine karar verilemez. TCK m. 51' e göre 2 yıl veya daha az süreli hapis cezası için geçerlidir. Resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği tarihte 18 yaşını doldurmamış veya 65 yaşını bitirmiş faillerde 2 yıl yerine 3 yıl esas alınacaktır. Dolayısıyla bu kişiler bakımından erteleme TCK m. 204/1 bakımından mümkündür.

oranında artırılması öngörülmüştür. Buna karşılık, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı için resmi belgede sahtecilik yapılmışsa verilecek cezanın yarı oranında indirilmesi kabul edilmiştir.

Resmi belgede sahtecilik suçu, kasten işlenebilen bir suç olduğundan fail mahkumiyet halinde TCK m.53/1’de haklarından yoksun bırakılır⁹⁴⁶.

Resmi belgede sahtecilik suçu, Any. m. 76’ya göre yüz kızartıcı bir suçtur ve sahtecilikten hüküm giyenler af hali dahil milletvekili olamazlar. 657 sayılı DMK m. 48’de devlet memurluğuna alınacak olanlarda aranacak şartlar düzenlenmiş, m. 48/1/A-5’te “*Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) (1) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.*” genel şartlar arasında sayılarak sahtecilik suçu memur olmaya engel suçlardan kabul edilmiştir⁹⁴⁷.

Kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge ve rapor düzenlemesi DMK m. 125’e göre kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren bir fiildir.

Suçun gerek temel şekli gerekse cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli hallerin takibi şikayete bağlı değildir, re’sen soruşturulup kovuşturulur⁹⁴⁸. Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 3628 sayılı Kanunun 17. maddesinin 1. fıkrasında sayılan suçlardan olmadığından soruşturma ve kovuşturma

⁹⁴⁶ “...5237 sayılı TCK’nın 53. maddesinin 3. fıkrası uyarınca 1. Fıkrasının (c) bendinde yazılı kendi alt soyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayıymlık haklarından şartla tahliye tarihine kadar, diğer hak yoksunluklarının ise hapis cezasının infazı tamamlanuncaya kadar uygulanacağını gözetilmemesi yasaya aykırı...”, Yarg. , 11. CD. , 04/04/2011 t. , 2011/2015 E. , 2011/1312 K. sayılı kararı, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁹⁴⁷ Memur olabilme ehliyetinin, memuriyete atanma ve memuriyetin devamı sırasında taşınması gerekir. Bu şartların bazı suç ve cezalar için af müessesesi ile sağlanması mümkündür. Genel af memur olma ehliyetini kazandırmasına karşın özel af ceza mahkûmiyetinin kanuni neticelerini etkilemez. Ancak 657 sayılı DMK’nın 48/A-5. alt bentinde tek tek sayılmış olan; devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olanların suç ve cezaları affa uğramış olsa dahi memur olamazlar ve memur iken böyle bir suçtan hüküm giyenlerin memuriyetine son verilir. Kanun bu düzenleme ile genel ya da özel af ayırımı yapmamıştır. Mehmet Karaarslan, Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 58, Sayı:1, 2009, s. 116; Dönmezer ve Erman, s. 308.

⁹⁴⁸ Gökçen, Belgede Sahtecilik; Taşdemir, s. 225.

için 4483 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde izin sürecinin işletilmesi gerekmektedir⁹⁴⁹. Zira Any m. 196/6'ya göre “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri suçlardan ötürü dava açılması, kanunla belirtilen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.” 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu m. 17/1' e göre, “Bu Kanunda ve 18/06/1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda yazılı suçlarla, irtikap, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmi ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 02/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.” Resmi belgede sahtecilik suçu, 3628 sayılı Kanun m. 17/1'de yer alan istisnalardan biri olmadığından kamu görevlisi fail hakkında 4483 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde izin sürecinin işletilmesi gerekmektedir. Ancak, 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre izin alınması için düzenlenen belgenin kişinin göreviyle ilgili olması gerekir⁹⁵⁰. İzin alınmasına ilişkin düzenleme 1136 sayılı Avukatlık

⁹⁴⁹ “Suç tarihinde Bismil Devlet Hastanesinde doktor olarak görev yapan sanık M.K. 'ya yüklenen, hastaları muayene etmeden eczacı sanık S.A. 'un azmettirmesi sonucu “sahte reçeteler düzenlemek ve dolandırıcılık” suçlarının görevi sebebiyle işlendiğinin iddia edilmesi ve T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nün 04.10.2002 tarihli soruşturma raporu karşısında, anılan soruşturma raporuna istinaden 4483 sayılı Yasa hükümleri uyarınca dava şartı olan “soruşturma izni” verilip verilmediği araştırılarak, oluşacak duruma göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayininin gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi...”, Yarg. , 11.CD. , 21/03/2012 t. , 2012/3591 E. , 2012/3961 K. sayılı kararı ; “Suç tarihinde Beykoz Belediye Başkanlığı'nda evlendirme memuru olarak görev yapan sanık T.E. 'ye yüklenen, “gerçeğe aykırı evlenme akdi evrakları düzenlemek” suçunun Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 22/2. Maddeleri uyarınca görevi sebebiyle işlendiğinin anlaşılması karşısında, 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca yetkili merciden adı geçen sanık hakkında soruşturma izni alınmadan genel hükümlere göre açılan davaya devamla sanıklar hakkında yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Yarg. , 11.CD. , 10/02/2012 t. , 2008/12655 E. , 2012/1343 K. sayılı kararı; “O. Sürücü Kursu sahibi ve yöneticisi olan sanık T.İ. ile M. Sürücü Kursu sahibi ve yöneticisi olan sanık R. A. 'nın motorlu araç sürücü belgesi almak isteyen kişiler yerine Joker diye tabir edilen diğer sanıkları sahte belgelerle sınava girmesinin sağladıklarının iddia edilmesi ve İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 16.01.2009 günlü yazı cevabından sanıklar T.İ. ve R.A. 'nın kurs sahibi, yönetici ve direksiyon öğretmeni, sanık H.Ş. 'nin direksiyon öğretmeni ve kurs müdürü, sanık S.E. 'nin ise direksiyon öğretmeni olduğunun belirtilmesi karşısında; suç tarihinden önce 14.02.2007 gün ve 26434 sayılı R.G. 'de yayımlanarak yürürlüğe gire 5580 sayılı Yasanın 9/b maddesi hükmü gereği 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca haklarında yetkili merciden soruşturma izni alınması gerektiği gözetilmeden genel hükümlere göre açılan davaya devamla yazılı şekilde hükümler kurulması...”, Yarg. 11. CD. , 30/12/2010 t. , 2010/1734 E. , 2010/15289 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, ss. 357-358.

⁹⁵⁰ “Devlet Hastanesinde kulak burun boğaz uzmanı olan sanığın, gerçekte geniz eti veya bademcik ameliyatı yaptığı halde daha düşük maliyetli olan parasentez ameliyatı yapmış gibi sahte reçete belgeleri düzenlemek suretiyle resmi evrakta sahtecilik suçunu görevi sebebiyle işlediğinin iddia edilmesi karşısında 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca yetkili merciden soruşturma izni alınması

Kanununda da bulunmaktadır⁹⁵¹.

Resmi belgede sahtecilik suçu, sivil kişiler tarafından işlendiğinde madde bakımından yetkili (görevli) mahkeme, 26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ve Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 12. maddesine göre asliye ceza mahkemesidir⁹⁵².

5328 sayılı Kanunun 3. maddesinde; “26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ve Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 12 nci maddesinde yer alan “resmi belgede sahtecilik (m.204)” ibaresi, “resmi belgede sahtecilik (m.204/2) “ olarak değiştirilmiştir” denilmektedir. Bu düzenlemeye göre kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda madde bakımından yetkili (görevli) mahkeme ağır ceza mahkemesidir⁹⁵³.

---

gerektiğinin gözetilmemesi...”, Yarg. , 5. CD. , 14/09/2009 t. , 2009/9342 E. , 2009/10290 K. sayılı kararı; “Suça konu sağlık raporlarının hastane kayıtlarında bulunmayıp tümünden sahte olarak düzenlendikleri kaldı ki bu raporları düzenleme yetki ve görevi ilgili doktorlar ve başhekimine ait olup hastanede memur olarak çalışan sanık E.T.’nin böyle bir görevinin bulunmadığı cihetle 4483 sayılı Yasa gereği adı geçen sanığın yargılanması için izin alınmasına gerek bulunmadığı bu nedenle genel hükümlere göre yargılamaya devam olunup karar verilmesi gerektiği gözetilmeden soruşturma izni verilmediğinden bahisle sorgusu yapılmayarak yazılı şekilde hakkındaki kamu davasının düşürülmesine karar verilmesi...”, Yarg. , 11. CD. , 28/12/2010 t. , 2007/6443 E. , 2009/10290 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 358.

⁹⁵¹ “1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 58. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “Avukatların avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığının vereceği izin üzerine, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır” şeklindeki düzenlemeye karşın, şüpheli avukat H.T. hakkında Adalet Bakanlığı’ndan izin alınmadan Kemalpaşa Cumhuriyet Başsavcılığınca adı geçen şüpheli hakkında doğrudan soruşturma yapılmak suretiyle kovuşturmayla yer olmadığına karar verilmiş olması yasaya aykırıdır.”, Yarg. , 11. CD. , 26/02/2010 t. , 2009/13507 E. , 2010/1975 K. sayılı kararı, Gökçen, Belgede Sahtecilik, s. 359.

⁹⁵² Daha önce ağır ceza mahkemelerinin görev alanında olan suç, 31.03.2005 tarih ve 5328 sayılı Kanunla asliye ceza mahkemelerinin görev alanına dahil edilmiştir.

⁹⁵³ Bakıcı ve Yalvaç, uzmanlaşma ve adil bir yargılama için belgede sahtecilik suçlarının ağır ceza mahkemesinin görev alanına alınması gerektiği kanaatinde. Bakıcı ve Yalvaç, s.691. “Olay tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü 1. Bölge Müdürlüğüne bağlı Kocaeli Araç Muayene İstasyonu’nda trafik arazi ve taşıt kontrol teknisyeni olarak görev yapan sanığın, 05.01.2005 günü trafik kazasına karışan ve araç muayenesi bulunmayan 41 DN 998 plakalı aracı görmeden araç ruhsatı üzerinde sahte muayene işlemi yaptığının iddia ve kabul olunması karşısında; eylemin, TCK’nun 204/2.Maddesinde öngörülen memurun resmi evrakta sahteciliği suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdiri ile lehe yasanın belirlenmesinin üst dereceli ağır ceza mahkemesine ait olduğu gözetilip görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Yarg. , 11. CD. , 03/12/2009 t. , 2007/720 E. , 2009/14739 K. sayılı kararı ; “Belediye Fen İşleri Müdürü olan sanığın, yüklenici firmaya ihale edilen inşaat işinde şartnameye göre yapılması gereken imalat ve işler tamamlanmadığı halde; tamamlanmış gibi gerçeğe aykırı hakkedış düzenleyerek belediyeyi zarara uğrattığı, anılan firmaya haksız kazanç sağladığı ileri sürülmesi karşısında, eylemin kanıtlanması durumunda resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturabileceği, kanıtları değerlendirme ve eylemi nitelendirmenin ağır ceza mahkemesinin görevine

Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre vergi kaçakçılığı vasfındaki sahtecilik fiilleri bakımından yargılama yapılabilmesi için özel bir usul benimsenmiştir.

Kanunun (Değişik: 23/01/2008- 5728/280) 367 nci maddesine göre; *“Yaptıkları inceleme sırasında 359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden maliye müfettişleri, hesap uzmanları ile bunların yardımcıları ve gelirler kontrolörleri ile stajyer gelirler kontrolörleri tarafından doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili vergi dairesinin bağlı bulunduğu vergi dairesi başkanlığının veya defterdarlığın mütalaasıyla, keyfiyetin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi mecburidir.*

359 uncu maddede yazılı uçların işlendiğine sair suretlerle ıtıla hasıl eden Cumhuriyet başsavcılığı hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını talep eder.

Kamu davasının açılması, inceleme neticesinin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesine talik olunur.”

Bu hüküm gereği Vergi Usul Kanununa göre düzenlenen belgelerde yapılan sahtecilik suçları bakımından Vergi Dairesi Başkanlığının veya Defterdarlığın mütalaasının alınması bir dava şartıdır. Yargıtay⁹⁵⁴ yerinde olmayarak bu şartı yargılama şartı olarak adlandırmaktadır. Bizim de katıldığımız Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe’in görüşüne göre kamu davasının açılmasına engel olan bu şartın dava şartı olarak kabulü gerekir⁹⁵⁵.

Resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ispat sorunundan da bahsedilmesi gerekmektedir. Şen ve Maviş’e göre sahtecilikten söz edebilmek için sahte belgenin aslının veya onaylı fotokopisinin ele geçirilmiş olması gerekir⁹⁵⁶. Erman’a göre sahte

---

girdiği gözetilmeden, görevsiz mahkemede yargılamaya devamlı hüküm kurulması...”, Yarg. , 4. CD. , 16/07/2008 t. , 2006/11105 E. , 2008/16557 K. sayılı kararı.

⁹⁵⁴ *“Sanıkların 2004 yılında özel gider indiriminde kullanılmak üzere sahte ödeme kaydedici cihaz fişlerin düzenlemekten ibaret eylemlerinin VUK’un 359/b-1. Maddesinde uygun bulunduğu, bu suça bakmak ve delilleri tartışıp değerlendirmek görevinin üst dereceli ağır ceza mahkemesine ait olduğu ve görevsizlik kararı verilmesi, görevli mahkemeye de “sahte fatura düzenlemek” suçundan yargılama şartı olan defterdarlık mütalaası alındıktan sonra sanıkların hukuki durumlarının takdir ve değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması”, Yarg. , 11. CD. , 30/01/2006 t. , 2005/2456 E., 2006/362 K. sayılı kararı, (13.05.2016), www.kazanci.com.tr.*

⁹⁵⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Özel, s. 1092.

⁹⁵⁶ Şen ve Maviş, s. 22. *“...Resmi belgede sahtecilik suçundan sanık ...i ve ...'nin, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204/1, 35, 62 ve 52/1. maddeleri gereğince ayrı ayrı 3.000,00 Türk lirası adli para cezası ile cezalandırılmasına dair Ankara 10. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 07/03/2012 tarihli ve 2011/295 esas, 2012/198 Sayılı kararının "sanıklar ile birlikte suç işleyen dosyanın diğer sanığı ...'nin temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 21. Ceza Dairesinin 30/11/2015 tarihli ve 2015/4327 esas, 2015/5660 Sayılı ilamında, “Sanığın, vize alabilmek amacıyla temin ettiği sahte belgelerle, Amerikan Konsoloslukuna giderek resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinin iddia olunduğu olayda; mahkemeye sanık hakkında sahte vize işlemi yaptırmaktan dolayı mahkumiyet hükmü verilmiş ise de; sanık savunması ve dosya kapsamına göre sanığın olayda kullandığı belgelerin avukat kimlik fotokopisi, kat mülkiyeti tapu senedi fotokopisi ve vergi levhası fotokopisinden ibaret olduğu, Yargıtay*

belge ele geçirilemese ve sanığın ikrarı olmasa da başka delillerle ispat edilebiliyorsa, sahtecilik yapan sanık cezalandırılmalıdır⁹⁵⁷. Kanımızca Şen ve Maviş'in görüşü cezalandırma ilkelerine daha uygundur, zira belgenin elde bulunması aldatıcılık özelliğinin mevcut olup olmadığının araştırılmasını sağlar. Belgenin aldatıcılık niteliğinin bulunup bulunmadığına bilirkişiye başvurulsa da mahkeme karar verir⁹⁵⁸. Mahkeme belge hakkında karar verdikten sonra dahi belge dosya içinde muhafaza edilmelidir; zira istinaf/temyiz aşamasında belgenin aldatıcılık bakımından incelenmesi ancak bu şekilde mümkün olabilecektir⁹⁵⁹.

Sahtelik iddiası hem hukuk mahkemesinde hem de ceza mahkemesinde gündeme gelebilir⁹⁶⁰, bu nedenle sahtelik iddiası söz konusu olduğunda bu mahkemelerin verecekleri kararların birbirlerini nasıl etkileyeceği hususuna da değinmek gerekir. TBK m. 74'te kusur, zarar ve ayırt etme gücü bakımından yapılacak değerlendirmede hukuk hakiminin ceza hakiminin kararıyla bağlı olmadığı hüküm altına alınmıştır. Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe'ye göre TBK m.74 haksız fiille ilgilidir; haksız fiil değil de sözleşme ile ilgili bir husus hem ceza hem hukuk mahkemesinde dava konusu olursa, bu durumda sözleşmenin özel hukuk kurallarına göre yorumlanması gerektiğinden ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin kararını

Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232/250 Sayılı kararı da gözetildiğinde, sunulan belgelerin fotokopi olması sebebiyle hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldatıcılık niteliği bulunmadığı gözetilmeden, unsurları oluşmayan suç yönünden sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine hükmedilmesi, Yasaya aykırı, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmuş olduğundan hükmün "...bozulmasına" şeklinde belirtildiği üzere, sanıkların Amerikan Konsolosluğuna giderek sahte belgelerle vize almak isterken yakalanmaları şeklindeki eylemlerinde kullandığı belgelerin vergi levhası fotokopisi, ustalık belgesi fotokopisi, kat mülkiyeti tapu senedi fotokopisi ve vergi levhası fotokopisinden ibaret olduğu, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232/250 Sayılı kararı da gözetildiğinde, sunulan belgelerin fotokopi olması sebebiyle hukuki sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldatıcılık niteliği bulunmadığı gözetilmeden, sanıkların beraatleri yerine yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi...", Yarg. , 11. CD. , 20/06/2017 t. , 2017/3695 E. , 2017/4815 K. sayılı kararı, (23.09.2017), www.kazanci.com.

⁹⁵⁷ Erman, Sahtekarlık, ss. 478-479.

⁹⁵⁸ Esen, s. 469; Ekinci ve Esen, ss. 252-252; Gündel, s. 808; Dağoğlu, s. 72. CMUK m.85'te "Bir vesikanın doğruluğunu ve sahteliğini tahkik etmek yahut faili meydana çıkarmak için bilirkişi marifetiyle yazı ve mühür tetkikatı yapılabilir." hükmü yer almaktaydı.

⁹⁵⁹ Gündel, s. 808; Yaşar, Gökcan ve Artuç, C: IV, s. 5670. "...5-Suç konu belgenin denetime olanak verecek şekilde dosya içerisinde bulundurulmaması..." , Yarg. , 8. CD. , 28/12/2011 t. , 2011/14887 E. , 2011/18206 K. sayılı kararı, (22.05.2016), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı; "...1-Belgelerde sahtecilik suçlarında aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdirinin mahkemeye ait olduğu da nazara alınarak, suça konu nüfus cüzdanının celbi sağlanıp incelenmek suretiyle özelliklerinin duruşma tutanağına yazılması ve denetime olanak verecek şekilde dosya içine konulması gerektiği gözetilmeden eksik inceleme sonucu yazılı şekilde dosya içine konulması gerektiği gözetilmeden eksik inceleme sonucu yazılı şekilde nüfus cüzdanında sahtecilik suçundan sanığın mahkumiyetine hükmolunması... bozmayı gerektirmiş..." , Yarg. , 11. CD. , 23/03/2011 t. , 2011/466 E. , 2011/1661 K. sayılı kararı, (22.05.2016), www.kazanci.com

⁹⁶⁰ Deliduman, s. 145.

beklemelidir⁹⁶¹. Ancak TBK m. 114/2'ye göre “*haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hallerine de uygulanır.*” Bu nedenle, sözleşmeyle ilgili bir durum söz konusu olduğunda da ceza hakimi hukuk mahkemesinin kararını beklemek zorunda değildir⁹⁶².

HMK m.214'e göre ise hukuk mahkemesinin belgenin sahte olmadığına ilişkin kesinleşmiş kararı ceza mahkemesi için bağlayıcıdır⁹⁶³. Ancak ceza mahkemesinin ceza verilmesine yer olmadığı ya da beraat kararı hukuk mahkemesini etkilemez. Sanığın cebir ve tehditle belgeyi düzenlemesi nedeniyle hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi belgenin sahte olduğu gerçeğini değiştirmez; bu nedenle kararın hukuk mahkemesini bağlamaması doğaldır. Hukuk mahkemesi belgenin sahte olduğuna kanaat getirir ve belgeyi iptal ederse ortada ceza hukuku bakımından senedin sahte olabileceği şeklinde araştırılması gereken bir husus ortaya çıkacağından derhal savcılığa bildirilmelidir⁹⁶⁴.

HMK m. 214, ceza ya da hukuk mahkemesinde yargılamanın bitmiş olduğu durumlar için belgenin sahteciliği bakımından mahkemelerin nasıl hareket edeceğini hüküm altına almaktadır. Belge, bir mahkemeye göre sahte, diğer bir mahkemeye göre gerçek olamayacağından bekletici mesele konusu gündeme gelecektir. Deliduman'ın da belirttiği üzere hangi mahkeme inceleme bakımından daha ileri aşamada ise diğerinin beklemesi gerekmektedir⁹⁶⁵. Burada bir zorunluluk öngörülmemiş olup takdir mahkemeye aittir⁹⁶⁶.

⁹⁶¹ Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, Muhakeme, s. 595.

⁹⁶² Dağoğlu, s. 73.

⁹⁶³ Bu konuda HMK'nın “Sahtelik hakkında hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının etkisi” kenar başlıklı 214. maddesinde kesin düzenleme bulunmaktadır. Buradaki düzenleme uyarınca bir belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası ile ceza davası dinlenemez. Benzer düzenleme mülga HUMK'un 314. maddesinde de bulunmaktaydı. Bahattin Aras, Sahtecilik İddiası Bakımından Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, **TBB Dergisi**, 2016 (124), ss. 366-367; Recep Akcan, **Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1988, ss. 75-76.

⁹⁶⁴ Berkin, s. 670; Dağoğlu, s. 74.

⁹⁶⁵ Deliduman, s. 151. “...somut olay ele alındığında, mahkemece yapılacak iş; davacı/borcu senette tahrifat olduğunu iddia ettiğine göre bu sahtecilik iddiası nedeniyle açılmış ceza davasının bulunup bulunmadığı araştırılarak, ceza dosyasında bilirkişi incelemesi ve tanık dinlenmesine karar verilmiş ise, HUMK'nun 317. maddesine göre artık bu senede göre işlem yapamayacağından, durumu ön (bekletici) mesele yapıp sonucunu beklemek ve varılacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar vermek; eğer ceza davası açılmamış ise de icra hakiminin tahrifat (sahtelik) iddiasını, bilirkişi incelemesi yaptırmadan kendi görgü ve bilgisi ile çözümleyemeyeceği belirgin olmasına göre bu konuda uzman kişi veya kişilerden bilirkişi raporu alınarak sahtelik tahrifat yapıp yapılmadığını usulünce incelemek olmalıdır...”, YHGK, 05/05/2010 t. , 2010/12-74 E. , 2010/243 K. sayılı kararı, (16.05.2017), Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

⁹⁶⁶ Akcan, ss. 92-98.

SONUÇ

Çalışmamızın konusunu oluşturan resmi belgede sahtecilik suçu, diğer belgede sahtecilik suçları ile birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Özel Hükümler başlıklı İkinci Kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı Üçüncü Kısımının “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” başlıklı Dördüncü Bölümünde 204-212. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Belgede sahtecilik suçlarının çok sayıda kişiyi aldatma potansiyeline sahip olması nedeniyle bu suçlar, kamu güvenine karşı suçlar arasında yer almaktadır.

Sahtecilik kelimesi; bir şeyi gerçekmiş gibi göstermek, bu amaçla yalandolanda bulunmak, hile yapmak gibi anlamları barındırmaktadır. Belgelerde sahtecilik suçu genelde salt sahtecilik amacıyla gerçekleştirilmemekte, başka bir suçun işlenmesine (çoğu kez dolandırıcılık, zimmet, vergi kaçakçılığı vb.) vasıta olmaktadır. Bu nedenle sahtecilik suçlarının bağımsız bir suç tipini oluşturduğu ve hukuki konusunun farklı olduğu görüşünün benimsenmesi çok eski tarihlere ulaşmamaktadır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun “*Topluma Karşı Suçlar*” başlıklı üçüncü kısmının “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümde yer alan resmi belgelerde sahtecilik suçunun bölüm başlığından da anlaşılacağı üzere, *kamu güveni kavramı* suçun yöneldiği odak noktayı oluşturmaktadır. Belgelerde sahtecilik suçlarında korunan hukuki değer, bu suçların kanundaki tasnifinden de anlaşılacağı gibi kamu güvenidir. Öğretideki görüşler ve Yargıtay kararları da bu hususu desteklemektedir.

Kamu güveni, hukuk düzeninin, herhangi bir hukuksal olayı kanıtlama yeteneği tanıdığı şeylerle doğruluk ve gerçekliğine herkesçe güvenilmesini öngördüğü şekil ve alametler; belirti, iz, işaret, nişan, simgenin sahtecilikten korunmalarını görmek ve bilmek biçiminde oluşmuş genel, sürekli, toplumsal bir hak ve yarardır. Diğer bir anlatımla kamu güveni; özel veya kamu hukukunun kanıtlama gücü tanıdığı şey, şekil ve alametlere karşı olan genel güvendir. Kamu güveni, bireylerden oluşan toplum denen büyük çoğunluğun hukuk düzeninin bu özellikleri bahsettiği nesnelere güvenmesidir. Kamu güveni, kamunun; yani, belirsiz sayıda

kişinin, ispat araçlarının doğruyu yansıttığı yolundaki inancını ifade etmekte ve suçun işlenmesiyle de bu inanç zedelenmektedir.

Belgede sahtecilik suçları, delil araçlarının güvenliğini ve güvenilirliğini koruma amacına hizmet etmektedir. Burada kamuya ait bir yarar söz konusu olduğu için mağdurun rızası bu suçta hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz. Öte yandan belgede sahtecilik suçlarının varlığı için belge üzerinde mülkiyet ilişkisinin bulunması önem taşımaz; bu yüzden belgenin maliki de bu suçu işleyebilir. Çünkü belgede sahtecilik suçları, belge üzerindeki hakka değil, yalnızca onun delil değerine yöneliktir. Fiilen bir zararın ortaya çıkması aranmadığı için belgede sahtecilik suçları soyut tehlike suçları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resmi sahtecilik suçlarının maddi konusunu resmi belge ve TCK m.210’da sayılan emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil ve vasiyetname olarak sayılan “resmi belge hükmünde belgeler” oluşturmaktadır. TCK m.210’ da sınırlı olarak sayılan ve esasen özel belge niteliğini haiz olan belgeler de sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanması bakımından, resmi belge hükmündedirler. TCK m.210/1 hükmü, bu hükümde yer alan belgeleri düzenleyen kişileri kamu görevlisi haline getirmemektedir. Dolayısıyla bu tür belgelerde sahtecilik yapanlar, özel kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu düzenleyen hükümden (TCK m.204/1) sorumlu olurlar.

Bir yazının resmi belge niteliğinde olması için; belgenin bir kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi, düzenlenen belge ile kamu görevlisinin görevi arasında nedensellik bağının olması, belgenin zorunlu şekil şartlarını taşıması gerekir. Ancak bu özelliklerin yanında bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için yetkili kamu görevlisi tarafından görevinin gereği olarak düzenlenmiş olması da aranır. Her ne kadar bir yazının resmi belge sayılması için, bunun kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi gerekmektedir de, TCK’nın 204. maddesinin ikinci fıkrasında suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi hali ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK’ ya göre resmi belgeden söz edebilmek için belgenin bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenmiş olması gerekmektedir. Bu husus, 765 sayılı TCK döneminde de geçerliydi. 765 sayılı TCK’daki memur terimi terk edilerek, 5237 sayılı TCK’da kamu görevlisi terimine yer verilmiştir.

Bir belgenin hukuki sonuç doğurabilmesi için, geçerlilik için öngörülen zorunlu şekil şartlarını taşıması gerekir. Eğer resmi belge, zorunlu şekil şartlarını taşımıyorsa resmi belgede sahtecilikten söz edilemez. Bu durumda özel belgede sahtecilik suçunun oluşma ihtimali söz konusu olacaktır. Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar da bu yöndedir.

Güvenli elektronik imza ile oluşturulan belgelerde yapılan sahteciliğin Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçunu düzenleyen hükümleri açısından incelenmesi gerekir. Niteliği gereği ancak maddi varlığa sahip olan yazılı belgeler bakımından geçerli olabilecek TCK' nın ilgili hükümlerinin, bu tür belgeler bakımından uygulama alanı bulması kural olarak söz konusu değildir. Türk Ceza Kanununa bir hüküm eklenerek, elektronik belgelerde yapılan sahtecilik fiillerinin bu kapsamda cezalandırılması sağlanabilir.

Resmi belgede sahtecilik suçunun faili herkes olabilir. Fail kamu görevlisi ise suç konusu belgeyi düzenleme konusunda yetkili olup olmamasına göre failin farklı fıkralardan cezalandırılması söz konusu olur. Gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi yalnızca kamu görevlileri için ve resmi belge bakımından söz konusudur. Ancak TCK m.210/2' de özel belge olmasına rağmen, kamu görevlisi olmayan tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve diğer sağlık mensupları gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi de suç sayılmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçu, bir resmi belgenin düzenlenmesiyle veya değiştirilmesiyle veya gerçek bir resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesiyle ya da sahte resmi bir belgenin kullanılmasıyla işlenebilecek seçimlik hareketli bir suçtur. Bu hareketler; resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlemek, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek, sahte resmi belgeyi kullanmak şeklinde sayılmıştır. Söz konusu hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suçun maddi unsuru tamamlanmış olacaktır.

Sahteciliğin aynı belgeyle ilgili olarak seçimlik hareketlerden birden fazlasının icrasıyla işlenmesi, cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde göz önünde bulundurulur. Belgede sahtecilikte asıl olan kullanmaktır. Sahte belge düzenlemek ve gerçek bir belgede değişiklik yapmak ise, kullanmanın hazırlık hareketleri niteliğindedir. Ancak kanun koyucu, sahte belge düzenlemeyi ve gerçek

belgede sahtecilik yapmayı cezalandırmak suretiyle kullanma şartı aramaksızın cezalandırmıştır.

Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin ikinci fıkrasında ise kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçu düzenlenmektedir. Bu fıkra da birinci fıkra da sayılan seçimlik hareketlere ek olarak fikri sahtecilik olarak adlandırılan “gerçeğe aykırı belge düzenlemek” fiiline de yer verilmiştir.

Burada üzerinde durulması gereken hususlardan birisi, bu seçimlik hareket bakımından aldatma kabiliyetinin ayrıca incelenmesinin gerekip gerekmediğidir. Öğretide ve Yargıtay içtihatlarında aldatma yeteneğinin tespitin nasıl yapılacağı tartışmalıdır. Kanunun lafzı dikkate alındığında aldatma kabiliyetinin sadece “gerçek bir resmi belgenin değiştirilmesi” seçimlik hareketi bakımından geçerli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Çünkü kanunun ifadesi “*Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi...*” şeklindedir. Ancak öğretide aldatma kabiliyetinin tüm seçimlik hareketler için geçerli olduğunu savunanlar olduğu gibi, lafzi yorumu esas alarak buna karşı çıkan yazarlar da bulunmaktadır. Aldatma kabiliyeti veya iğfal yeteneği sahtecilik kavramının içinde yer alan bir unsurdur. Aldatma yeteneği olmayan ilk bakışta sahte olduğu anlaşılan bir belgenin sahtecilik suçlarına konu olabilmesi mümkün değildir. Sahtecilikten söz edebilmek için, düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir başka bir ifadeyle sahteciliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılamayan belge sahte belge olarak kabul edilemez. Bu nedenle kanunda ayrıca vurgulanmamış olsa dahi tüm sahtecilik suçları bakımından aldatma kabiliyetinin varlığı gereklidir. Ancak kanunkoyucu söz konusu ibareye sadece “değiştirme” seçimlik hareketinin önünde yer vermiş olduğundan hükmü tartışmalı bir hale getirmiştir. Bunun için mutlaka ifadenin ya kanundan çıkarılması, ya da tüm seçimlik hareketleri kapsayacak şekilde hükmün yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu değişiklik yapılmıyca kadar sanık lehine yorum ilkesinden hareketle aldatma yeteneğinin tüm seçimlik hareketler için aranması mümkündür. Aksi takdirde sadece “değiştirmek” için bu ek unsura yer verip “düzenlemek” için yer vermemek eşitlik ilkesine aykırı olur.

TCK m. 204/2’de kamu görevlisinin işleyeceği resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ayrıca gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketine de yer verilmiştir. TCK m. 204’ün gerekçesinde açıklandığı üzere, gerçeğe aykırı belge düzenleme, kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleştirmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesidir. Yukarıda sayılan sahte belge düzenlemek ve değiştirmek “maddi sahtecilik” olarak kabul edilirken, kamu görevlisinin düzenlemeye yetkili olduğu belgeyi gerçeğe aykırı düzenlemesi ise “fikri sahtecilik” olarak kabul edilmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 340. maddesi ile benzeştiği ileri sürülmekle birlikte Kanunda açık bir hükümle maddi ve fikri sahtecilik ayırımına yer verilmemiştir. Birinci bölümde ayrıntılı olarak bahsetmiş olduğumuz üzere öğretide bir kısım yazarlara göre maddi sahtecilik- fikri sahtecilik ayırımı gereksizdir. Bir kısım yazarlara göre ise bu ayırma yer verilmesi önem arz etmektedir. Kanımızca da 5237 sayılı TCK m. 204, herhangi bir kişinin ve suç konusu belgede yetkili olmayan kamu görevlisi tarafından işlenen belgede sahtecilik ile belge düzenlemeye yetkili kamu görevlisinin belgede sahtecilik fiillerini aynı maddede ayrı fıkralarda düzenlediğinden, karşılaşılan bir olayda maddi ya da fikri sahtecilik bulunup bulunmadığı hususu yerine failin kamu görevlisi olup olmadığı, kamu görevlisi ise belgeyi düzenlemeye yetkili olup olmadığı hususlarının araştırılması gerekir.

Suçun kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgede veya terör amacıyla işlenmesi hali ağırlaştırıcı, hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi hafifletici nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Hafifletici nitelikli hal bakımından hukuki ilişkinin gerçek olması gerekmez, failin bunun gerçekliğine inanarak hareket etmesi yeterlidir. Zira TCK m. 30/2’de suçun nitelikli hallerinde hata hali düzenlenmiş olup, failin hatasından yararlanacağı öngörülmektedir.

Suçun oluşabilmesi için suç tipinde belirtilen unsurların fail tarafından bilinmesi ve istenmesi gerekmektedir. Öğretide ve uygulamada farklı görüşler olmakla birlikte, resmi belgede sahtecilik suçları bakımından genel kast yeterlidir. Suç, genel kastla işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir. Taksirle işlenen fiiller, kanunda bu konuda açık bir düzenlemenin bulunması halinde cezalandırıldığından

(TCK m. 22/1), bu suçun taksirle işlenilmesi mümkün değildir.

Öte yandan öğretinin bir kısmı ve yargı kararlarında hem eski hem de yeni kanun bakımından sahtecilik suçlarında kast için gerçeğin bilerek ve istenerek tahrif edilmesi yeterli sayılmayıp, failin başkasına ait varlık veya menfaatlere *zarar verme bilinci ile* hareket etmesi gerektiği kabul edilmektedir. Bizim de görüşe göre, failin zarar verme bilinci ile hareket etmesi zorunlu değildir. Failin sadece gerçeğe aykırı şekilde bir belgeyi düzenlediği, değiştirdiği ve kullandığının bilincinde olması yeterlidir. Yargıtay 765 sayılı eski TCK ile 5237 sayılı TCK arasındaki düzenleme farkını görmezden gelmektedir. 765 sayılı TCK döneminde bir zarar suçu olarak düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı TCK'da tehlike suçu olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla 765 sayılı TCK döneminde failin kastı mutlaka zarar neticesini de kapsamak zorundayken, 5237 sayılı TCK bakımından böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Resmi belgede sahtecilik suçları bakımından teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretilerde iki farklı görüş bulunmaktadır. Aralarında sahtecilik suçlarının da bulunduğu tehlike suçları bakımından teşebbüsün mümkün olduğunu savunan görüşe göre, teşebbüs hükümleri sadece zarar suçları bakımından değil, aynı zamanda hukuki varlık veya menfaati tehlikeye sokan bu suçlar bakımından da uygulanabilir. Öte yandan suça teşebbüsün bir zarar tehlikesi nedeniyle cezalandırıldığından hareket eden diğer görüşe göre, bu suçlar bakımından bir tehlikenin ortaya çıkması için suçun tamamlanmış olması gerekir. Bu türden bir suça teşebbüsün cezalandırılması halinde hukuken korunan hiçbir değer veya menfaati ihlal etmemiş bir fiil cezalandırılmış olur. İcra hareketlerinin kısımlara bölünebildiği durumlarda suça teşebbüsün mümkün olduğu söylenebilir. Buna göre, sahte belge düzenlemeyi kararlaştıran failin, elverişli hareketlerle düzenlemeye başlayıp elinde olmayan engelleyici nedenlerle belgenin düzenlenmesini tamamlayamaması halinde fail suça teşebbüsten cezalandırılır. Yargıtay, resmi belgede sahtecilik suçu bakımından da teşebbüsün mümkün olduğu görüşündedir.

Resmi belgede sahtecilik suçunun herkes tarafından işlenebilen şekli için iştirakin her şekli mümkündür. TCK m. 204/2 bakımından failin kamu görevlisi olması zorunlu olduğundan, bu suç bakımından özgü suçlara ilişkin iştirak hükümleri uygulanır. Aynı şekilde kamu görevlisi olmayan tabip, diş tabibi, eczacı,

ebe, hemşire ve diğer sağlık mensuplarınca gerçeğe aykırı belge düzenlendiği takdirde özgü suç söz konusu olacağından, suça iştirak eden kamu görevlisi olmayan ya da belirtilen bu kişilerin suça iştiraki ancak azmettiren ya da yardım eden şeklinde gerçekleşebilir.

Öte yandan gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubunun kamu görevlisi olması halinde, kamu görevlisi olan bu kişilerin doğrudan resmi belgede sahtecilik suçundan (TCK m. 204/2) mı, yoksa TCK m. 210/2 gereğince mi sorumlu tutulacaklarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretide failin kamu görevlisi olması halinde TCK m. 204/2’ de yer alan hükmün uygulanması gerektiğini savunan görüş olduğu gibi, bu durumun da TCK m. 210/2 kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunan görüş de bulunmaktadır. Kanımızca, kamu görevlisi tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu tarafından gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi halinde TCK m. 204/2 hükmü uygulanmalıdır. Zira, kamu görevlisi tarafından görev gereği düzenlenen belgeler, resmi belge niteliğindedir. TCK m. 210/2’ de ise resmi belge niteliği taşımayan belgelerde yapılan sahtecilik fiillerinin cezalandırılması amaçlanmaktadır.

Sahtecilik suçlarının içtimai ile ilgili olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu özel bir düzenleme getirmiştir. Belgede sahtecilik suçları kamu güvenine karşı işlenmekle beraber, aslında çoğu suç bakımından bir araç niteliğindedir. TCK’nın 212. maddesine göre; *“Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.”* Dolayısıyla resmi belgenin başka bir suçta kullanılması durumunda gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır.

Suçun gerek temel şekli, gerekse cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli hallerin takibi şikayete bağlı değildir, re’sen kovuşturulur. Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 3628 sayılı Kanunun 17 inci maddesinin 1. fıkrasında sayılan suçlardan olmadığından, soruşturma ve kovuşturma için 4483 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde izin sürecinin işletilmesi gerekmektedir. Resmi belgede sahtecilik suçu, sivil kişiler tarafından işlendiğinde madde bakımından yetkili (görevli) mahkeme, 26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ve Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri

Hakkında Kanunun 12. maddesine göre asliye ceza mahkemesidir.

5328 sayılı Kanunun 3. maddesinde; “26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı *Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ve Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 12 nci maddesinde yer alan “resmi belgede sahtecilik (m.204)” ibaresi, “resmi belgede sahtecilik (m.204/2) “ olarak değiştirilmiştir”* denilmektedir. Bu düzenlemeye göre kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda madde bakımından yetkili (görevli) mahkeme ağır ceza mahkemesidir.

KAYNAKÇA

Acar, Ayşe Ece, **Medeni Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği**, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Akcan, Recep, **Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1988.

Akdağ, Selami, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Emsal İçtihatlar Ve İlgili Kanunlar**, Ankara, Olgaç Matbaası, 1976.

Akkanat, Halil, El Yazısı İle Vasiyetnamede Vasiyetname Metninin Özellikleri, **Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı**, II. Cilt, İstanbul, 2001, ss. 799-815.

Aras, Bahattin, Sahtecilik İddiası Bakımından Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, **TBB Dergisi**, 2016 (124), ss. 357-406.

Arıca, Mehmet Nadir, **İçtihatlı Kamu Görevlileri Soruşturma Rehberi**, 1. Cilt, Ankara, 2006.

Arıca, M. Nadir, Evrakta Sahtekarlık Suçları, **Maliye Ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl: 2002.

Arslan, Çetin ve İhsan Baştürk, Belgede Sahtecilik Suçunun Konusu Olarak Elektronik Ortamdaki Veriler, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2, Aralık 2013, ss. 195-219.

Artuk, Mehmet Emin, Ahmet Gökçen ve Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, 2015.

Aslan, Yasin, Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler Kapsamında Geniş Anlamda

Sahtecilik Suçları, **Ankara Barosu Dergisi**, 2015/2, ss. 149-172.

Aşıcioğlu, Faruk, **Adli Belge İncelemesi**, Beta Basım, İstanbul, 2005.

Avcı, Mustafa, Osmanlı Uygulamasında İnfazı Özellik Gösteren Hapis Türleri: Kalebentlik, Kürek Ve Prangabentlik, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 1, Yıl: 2002, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000067867>, (15.04.2015), ss. 1 vd.

Aydemir, Süleyman Ruhi, **Görev Ve Yetkinin Kötüye Kullanılması**, <https://www.mevzuatdergisi.com/2005/03a/02.htm>, (12.05.2016), ss. 1 vd.

Aydın, Hüseyin, Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, **ABD**, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, ss. 109-128.

Aydil, Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, MÜ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

Bacaksız, Pınar, Türk Ceza Hukuku'nda Teşebbüs ve İştirak, **CHD**, Sayı: 26, Aralık 2014, ss. 249-252.

Bahadır, Mehmet, **Paralarda Sahtecilik Suçları**, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

Bahadır, Oktay, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve Türk Hukukunda Yaşama Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009.

Bakıcı, Sedat ve Gürsel Yalvaç, **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.

Bakır, Tuncay, **Sahte Veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Düzenleyen Ve**

Kullananlara Uygulanacak Cezalar Ve Özellik Arzeden Durumlar, **Kazancı Hukuk, İşletme Ve Maliye Bilimleri Hakemli Dergi**, Ağustos 2004, Sayı:2, ss. 103-100.

Bayraktar, Köksal, **Türk Ceza Kanununda Kamu Düzeni, Kamunun İtimadı Ve Kamunun Selameti Aleyhine İşlenen Cürümler, Değişen Toplum Ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanununun 50 Yılı Ve Geleceği Sempozyumu (22-26 Mart 1976)**, İstanbul, 1977, ss. 591-621.

Baytok, Nazmi, Rahmi Ergil ve Adil Sanal, **Türk Ceza Kanunu**, Işık Matbaacılık, 1959.

Belgin, Derya, Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Değeri (HUMK m. 295/A), **Hukuk Gündemi Dergisi**, 2009/2, ss. 37-54.

Bergman, Paul ve Sara J. Bergman Barrett, **Represent Yourself In Court: How To Prepare & Try A Winning Case**, 6th Edition, Berkeley: Nolo, 2008.

Berkin, M. Necmettin, Senetlerde Sahtekarlık, **İÜHFM**, Cilt: XIV, Sayı: 1-2, İstanbul, 1948, ss. 669-699.

Bozer, Ali ve Celal Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 3. Bası, Ankara, 2013.

Burnham, William, **Introduction To The Law And Legal System Of The United States**, 4th Edition, St. Paul, Minnessota: Thomson West, 2006.

Carlan, Philip E. , Lisa S. Nored ve Ragan A. Downey, **An Introduction To Criminal Law**, United States, 2011.

Cengiz, Sibel, **Evrakta Sahtekarlık Suçları**, US-A Yayıncılık, Ankara, 2007.

Centel, Nur, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul, Beta Yayınları, Kasım 2001. (Türk Ceza Hukuku)

Centel, Nur, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **Fırat Öztan'a Armağan**, II. Cilt, Ankara, 2010, (Açığa İmza), ss. 2575-2597.

Centel, Nur, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul, Beta Yayınları, Eylül 2016.

Çağlayan, Muhtar, **Türk Ceza Kanunu Açıklamalı İçtihatlı Gerekçeli**, 3. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1985.

Çam, Nihat Bozkurt, Evrakta Sahtekarlık Suçları, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı: 1989/3, ss. 450-471.

Çetin, Erol ve İsmail Malkoç, **Uygulamada Sahtekarlık Suçları Bilgisayar Suçları Tebligat Suçları Ve İlgili Mevzuat**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1995.

Çiçek, Niyazi, Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmi Belgelerin Biçimsel Özellikleri, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 40, Sayı: 4, Aralık 2007, ss. 133-153.

Çiftçioğlu, Cengiz Topel, Yolsuzluk Ve Yolsuzlukla Mücadelede Türkiye- AB Gümrük Birliği Kapsamında Adli İşbirliği, **Fasikül Hukuk Dergisi**, Sayı: 82, Eylül 2016, <https://Jurix.Com.Tr/Article/7534>, (13.12.2016), ss. 19-36.

Çolak, Haluk, Dolandırıcılık Ve Sahtecilik Suçlarında Suçların İçtimai, **Feridun Yenisey'e Armağan**, Cilt I, Beta Basım, Ekim 2014, ss. 289-325.

Dağdeviren, Cevher, **Türk Ceza Hukukunda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2006.

Dağoğlu, Yeşim, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2016.

Deliduman, Seyithan, Noter İşlemlerinde Sahtelik, **Türkiye Noterler Birliği Dergisi**, Sayı: 110, Mayıs 2001, ss. 36-48.

Demirbaş, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, 2009.

Demirel, Hakkı, Türk Ceza Kanununun Evrakta Sahtekarlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerinin Sistemantik İzahı Üzerine Bir Deneme, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1956, ss. 31-52.

Demren Dönmez, Burcu, Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Görevlisi Kavramı/Concept Of Public Servant In Turkish Penal Code, **TBBD**, Sayı: 94, Mayıs-Haziran 2011, ss. 95-130.

Devellioğlu, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Ankara, 2000.

Doğan, Koray, Ceza Hukukunda Belge Kavramı, **CHD**, Yıl: 5, Sayı: 14, Aralık 2010, ss. 61-66.

Domaniç, Hayri, **Kıymetli Evrak Hukuku Ve Uygulaması IV**, Birinci Baskıdan Tıpkı Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.

Dönmez, Mustafa, **Açıklamalı-İçtihatlı Devlet Memurları Kanunu**, 4. Baskı, Ekin Yayın, Ankara, 2012.

Dönmez, Mustafa, Mustafa Kaygısız ve Hanifi Sever (Editör), **Adli Belge İncelemeleri Ve Sahtecilik**, Adalet Yayınevi, Ankara, Şubat 2011.

Dönmezer, Sulhi, **Kişilere Ve Mala Karşı Cürümler**, İstanbul, 1995.

Dönmezer, Sulhi ve Sahir Erman, **Nazarî Ve Tatbikî Ceza Hukuku Genel Kısım, Cilt II**, İstanbul, 1999.

Durdu, Hüseyin, **Türk Ceza Yasasında Belgede Sahtecilik Suçları**, Adalet Yayınları, İzmir, 1985.

Durmuş, A. Alper, **Memur Disiplin Hukuku**, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

Egeselli, Hakkı ve Hakkı Altay, **Evrakta Sahtecilik Suçları**, Ankara, Yeni Matbaa, 1961.

Eker Kazancı, Behiye ve Sesim Soyer, Ceza Hukuku Boyutuyla Vergi Kaçakçılığı Suçları, **Yavuz Alagonya İçin Armağan**, İstanbul, 2007, ss. 923-961.

Eker Kazancı, Behiye, Yolsuzluk Kavramı ve TCK'da Yolsuzlukla Mücadele Etmeyi Amaçlayan Hükümler, **CHD**, Sayı: 6, Nisan 2008, ss. 51-90.

Ekinci, Mustafa ve Sinan Esen, **Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma Dolandırıcılık Hileli Ve Taksirli İflas Karşılıksız Yararlanma Belgelerde Sahtecilik Ve Bilişim Alanında Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005.

Elias, Stephen ve Susan Levinkind, **Legal Research: How To Find & Understand The Law**, 14th Edition, Berkeley: Nolo, 2005.

Er, Olcay, **Türk Ceza Hukuku Ve Adli İncelemeler Açısından Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara, Mayıs 2008.

Erbaş, Rahime, Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK m. 210/2), **İÜHFM**, Cilt: LXXI, Sayı: 1, 2013, ss. 331-352.

Erdağ, Ali İhsan, Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu (Sağlık Mesleği

Mensupları Tarafından İşlenebilecek Olan Belgede Sahtecilik Suçu, **V. Türk-Alman Ceza Hukuku Sempozyumu**, TBB, Ankara, 2008, ss. 534-564.

Eren, Hayrettin, **E-Dönüşüm Sürecinde İdari İşlemler (Elektronik İdari İşlemler)**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.

Erem, Faruk ve Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Savaş Yayınevi, Gözden Geçirilmiş 4. Basım, Ankara, 1983.

Erem, Faruk, Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler, **AÜHFED**, Cilt: 18, Sayı: 1-4, 1961, (Amme), ss. 101-123.

Erem, Faruk, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Cilt III, 1985. (Türk Ceza Hukuku)

Erem, Faruk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi II**, Seçkin Yayıncılık, 1993. (Şerh II)

Erem, Faruk, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1956, (Açığa İmza), ss. 214-226.

Ergün, Mevci, Sahtekarlık, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 3, Temmuz 1983, ss. 260-271.

Erman, Sahir, Ceza Tatbikat Ve Takibatında Memur, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 3, 1947, (Memur), ss. 235-276.

Erman, Sahir, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **İstanbul Barosu Dergisi**, 23. Cilt, İstanbul, 1949, ss. 19-30.

Erman, Sahir, Evrakta Sahtecilik Suçlarında Varaka Mefhumu, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt XV, 1949, (Varaka), ss. 167-197.

Erman, Sahir, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi Evrak Tabirinden Ne Anlaşılmalı Lazım Gelir? , **Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi**, Cilt: IV, Sayı:1, Ankara, 1949, (Resmi Evrak), ss. 127-154.

Erman, Sahir, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi Ve Müşterek Unsurları, **İÜHFM**, Cilt: 16, Sayı: 1-2, 1950, (Evrakta Sahtekarlık), ss. 157-201.

Erman, Sahir, **Sahtekarlık Suçları, Ticari Ceza Hukuku Cilt: III**, Yeniden Gözden Geçirilmiş Ve Genişletilmiş Beşinci Bası, İstanbul, 1987, (Sahtekarlık).

Erman, Sahir ve Çetin Özek, **Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 316-368)**, İstanbul, 1996.

Erol, Haydar, **En Son Değişiklikleri İle Madde Açıklamalı En Yeni İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Ankara, 2003.

Ertugut, Mine, Elektronik İmza Kanunu Bakımından E-Belge Ve E-İmza, **Bankacılar Dergisi**, S: 48, 2003, ss. 66-79.

Esen, Sinan, **Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik Ve Bilişim Alanında Suçlar**, Adalet Yayınevi, Eylül 2007.

Esin, Kemal, **Yargıtay Altıncı, Sekizinci Ve Dokuzuncu Ceza Dairelerinin Görev Kapsamına Giren Devlet Ve Şahıs Mallarına Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara: Yetkin Yayınları, 1987.

Giritli İsmet, Kahraman Berk, Pertev Bilgen ve Tayfun Akgüner, **İdare Hukuku**, Der Yayınları, Ekim 2015.

Gökcan, Hasan Tahsin, Özel Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m. 207), **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, (Özel Belge), ss. 209-236.

Gökcan, Hasan Tahsin, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m. 204), **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 67, Sayı: 3, 2009, (Resmi Belge), ss. 93-127.

Gökcan Hasan Tahsin ve Mustafa Artuç, **Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri**, 4. Baskı, Ocak 2016.

Gökcen, Ahmet, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları Ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul 1989. (Tanzimat)

Gökcen, Ahmet, Yeni Türk Ceza Kanununda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları, **Hukuk Ve Adalet Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 6-7, Ekim 2005, (Yeni Türk Ceza Kanunu), ss. 181-216.

Gökcen, Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları (5237 S.lı TCK m. 204- 212)**, 4. Baskı, Mayıs 2016, Ankara, (Belgede Sahtecilik).

Gökcen, Ahmet, Memur Tarafından İşlenen Resmi Evrakın Aslında İşlenen Sahtekarlık Suçu, KHUKA, **İlhan Özay’a Armağan 2**, Yıl: 7, Eylül 2004, (Memur), ss. 175-194.

Gökcen, Ahmet ve M. Emin Artuk, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 11. Baskı, Ankara, Eylül 2017.

Gökpınar, Mahmut, Ceza Sorumluluğunun Temeli: Kast, **TBB Dergisi**, Sayı: 79, 2008, ss. 198-234.

Göksu, Mustafa, **Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil (1086 Sayılı HMUK Ve 6100 Sayılı HMK Çerçevesinde)**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

Gözel, Arif, Belgede Sahtecilik Suçlarının Konusu Olarak Belge Ve Elektronik Belge, **SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, Yıl 2015, ss. 143-201.

Gözübüyük, A. Pulat, Belgede Sahtecilik Cürümleri (Tck' Nun 339, 340, 341, 342, 343 Ve 344. Maddeleri), **İmran Öktem'e Armağan**, Ankara Üniversitesi Yayınları, No. 275, Ankara, 1970, (İmran Öktem'e Armağan), ss. 125-153.

Gözübüyük, Abdullah Pulat, **Türk Ceza Kanunu Açıklaması**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1980. (Türk Ceza Kanunu)

Gözübüyük, Abdullah Pulat, Belgede Sahtecilik Cürümleri, **Adalet Dergisi**, Şubat 1970, Yıl: 61, (Belgede Sahtecilik), ss. 77-85.

Güler, Mustafa, **Türkiye'de E-İmza Alanındaki Hukuki Düzenlemelerin Ve Kamu Kurumlarında Bazı E-İmza Uygulamalarının İncelenmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

Günay, Erhan, **Dolandırıcılık Ve Belgede Sahtecilik Davalarında Yargılama Süreci**, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2012.

Günday, Metin, **İdare Hukuku**, 10. Baskı, İmaj Yayıncılık, 2013.

Gündel, Ahmet, **Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık, Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, Ankara, Şubat 2009.

Gündüz, Remzi ve Veysel Gültaş, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu İle 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Belgelerde Ve Faturalarda Sahtecilik Suçları**, Yeni Yasal Düzenlemeler Ve Değişiklikler Çerçevesinde Genişletilmiş 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013.

Gündüz, Nurcan, Türk Ceza Hukukunda Hukuki Hata, **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, Cilt-I, Ankara, 2015, ss. 489-545.

Güngör, Devrim, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.

Hafizoğulları, Zeki, **Türk Ceza Hukuku Ders Notları I**, www.baskent.edu.tr, (16.05.2016).

Hafizoğulları, Zeki, **5237 Sayılı Kanunun 43/1. Maddesine 2005/5377 Sayılı Kanunla Eklenen “Mağduru Belli Olmayan Suçlarda Da Bu Fıkra Hükmü Uygulanır” Hükmü Hakkında**, www.zekihafizogullari.com, (19.01.2016), (5237 Sayılı Kanun), ss. 1-6.

Hafizoğulları, Zeki ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, US-A Yayınları, Ankara, Aralık 2016. (Genel)

Hafizoğulları, Zeki ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, US-A Yayıncılık, Ağustos 2012.

Hafizoğulları, Zeki ve Devrim Güngör, **Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi**, **TBBD**, Sayı: 69, Mart-Nisan 2007, ss. 21-50.

İçel, Kayıhan, **Suçların İçtimai**, İstanbul, 1972, (Suç).

İçel, Kayıhan, Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri Ve Yeni Türk Ceza Kanunu, **İTÜSBD**, Yıl: 7, Sayı: 14, Güz 2008, (İçtima), ss. 35-49.

İçel, Kayıhan ve A. Hakan Evik, **Ceza Hukuku Genel Hükümler 2, Suçun Yapısal Unsurları Ve Özel Görünüş Biçimleri**, Beta, İstanbul, 2007.

İçel, Kayıhan, Köksal Bayraktar ve Feridun Yenisey, **Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul, Beta Basımevi, 1989.

İnalcık, Halil, İsmail E. Erünsal, Heath W. Lowry, Feridun Emecen, Klaus Kreiser ve Bilgin Aydın, **Osmanlı Araştırmaları XXXI**, İstanbul 2008.

İpşirli, Mehmet, XVI. Asrın İkinci Yarısında Kürek Cezası İle İlgili Hükümler, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, No: 12, 1981-82, ss. 203-248.

İtişgen, Rezzan, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 84, Ağustos 2013, ss. 49-61.

Kanbur, Mehmet Nihat, Kendiliğinden Hak Alma Fiillerinin Yeni Türk Ceza Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi, **CHD**, Y:1, S:2, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2006, ss. 67-79.

Kantarcı, Muhammed Nabi, Eyüp Kandemir, Ferruh Baklacioğlu, Yüksel Temur, Esat Şahin ve Abdalbaki Coşkun, Belgede Sahtecilik (İmza Sahteciliği) Suçunda Mağdurların Değerlendirilmesi, **İUHFM**, Cilt: LXX, Sayı: 2, ss. 59-70.

Kaplan, Gürsel ve Kemal Gözler, **İdare Hukuku Dersleri**, Ekin Yayınevi, Bursa, Ağustos 2017.

Karaarslan, Mehmet, Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 58, Sayı: 1, 2009, ss. 95-138.

Karagöz, Cihan, **1982 Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlam ve Kapsamı**, <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/1819.pdf>, (11.05.2015).

Karakurt, Ahu, Türk Ceza Kanunu'nda Hata, **CHD**, Sayı: 10, Ağustos 2009, ss. 109-155ç

Kart, Aslıhan, **ETCK İle YTCK'da Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması Hükümlerinin**

Karşılaştırılması, www.turkhukuksitesi.com/makale_752.htm, (17/04/2014)

Katoğlu, Tuğrul, Olası Kast ve Suça Teşebbüs, **Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan**, Cilt- I, Ankara, 2015, ss. 611-626.

Kaya, Ali, **Elektronik İmza, Ekonomik Suç Ve Ceza Sempozyumu**, 30 Nisan- 1 Mayıs 2005, TOBB Yayını, No: 2005-25.

Kaya, İbrahim, **Uluslararası Hukukta Temel Belgeler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013.

Kaylan, Keskin, **Kamu Güvenine Karşı Suçlar**, www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/104.doc, (28.09.2014) , (Kamu Güveni), ss. 1-16.

Kaylan, Keskin, **Belgelerde Sahtecilik Suçları (765 Sayılı Tck İle Hükümet Tasarısı Ve Tbm Adalet Komisyonunca Kabul Edilen Tasarı Metnindeki Düzenlemelere Göre Kapsamlı Bir İnceleme)**, Türk Ceza Kanunu Reformu İkinci Kitap, Makaleler, Görüşler, Raporlar, Ankara 2004, (Belgelerde Sahtecilik Suçları).

Kelecioğlu, M. Aykut, Sahte Faturanın Tanımı Ve Faturanın Sahteliğinin İspatı, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 94, Ekim 2000, ss. 122-128.

Keyman, Selahattin, Memurin Muhakematı Kanunu, **AÜHFD**, Yıl: 1962, Cilt: XIX, Sayı: 1-4, ss. 178-200.

Kızılot, Şükrü ve Zuhale Kızılot, **Vergi, Ticaret Ve Ceza Hukuku Yönünden Kaçakçılık Suçları Ve Naylon Fatura**, Genişletilmiş Ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2010.

Koca, Mahmut, Fikri İhtima, **CHD**, Yıl: 2, Sayı: 4, Ağustos 2007, ss. 197-221.

Koca, Mahmut, Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi'nin Maddi Ceza Hukuku Alanında Öngördüğü Düzenlemeler Ve Türk Hukuku, **Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan**, Cilt: III, Beta Yayınevi, İstanbul, 2003, (Avrupa), ss. 785-800.

Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2016. (Genel)

Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Adalet Yayınları, Ankara, Eylül 2016. (Özel)

Kocayusufpaşaoğlu, Necip, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler 1**, İstanbul, 2014.

Koç, Cavit, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **Yeni Adalet Dergisi**, Yıl: 5, Sayı: 34, Ekim-Kasım-Aralık 1994.

Koç, Cevat, Resmi Belgenin Özünde Sahtecilik Suçu, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt: 67, Sayı: 4-5-6, Nisan Mayıs Haziran 1993, ss. 321-330.

Köroğlu, Hasan, **Uygulamada Ve İctihatlarda Bilirkişilik**, Ankara, Adil Yayınevi, 1995.

Kuru, Baki, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.

Kütükoğlu, Mübahat S. , **Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)**, 2. Baskı, İstanbul, Kubbealtı Akademisi Kültür Ve Sanat Vakfı, 1998.

Mackenzie, Lora, **Studies In Roman Law With Comparative Views Of The Laws Of France, England& Scotland**, Edinburgh 1862.

Mahmutoğlu, Fatih Selami, **TBMM Adalet Komisyonu'nda Kabul Edilen Türk Ceza Kanunu Tasarısı Hakkında Görüş, Türk Ceza Kanunu Reformu**, Türkiye Barolar Birliği Yayını, 2. Kitap, Ankara, 2004.

Malkoç, İsmail ve Mahmut Güler, **Uygulamada Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler-3**, Adil Yayınevi, Ankara, 1999.

Malkoç, İsmail, **Açıklamalı- İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 150-241)**, Üçüncü Cilt, Ankara, Ocak 2013.(Yeni Türk Ceza Kanunu)

Malkoç, İsmail, **Memur Yargılaması 4483 Sayılı Kanun**, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2006. (Memur Yargılaması)

Meran, Necati, **Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma**, Genişletilmiş Ve Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013. (Dolandırıcılık)

Meran, Necati, **Çocuğun Soybağını Değiştirme Ve Resmi Belgede Sahtecilik Suçunun Ayırıştırılması**, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 85, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2013, (Soybağı), ss. 48-53.

Noyan, Erdal, **Ceza Hukuku**, Şubat 2005, Ankara.

Okadan, Recai, **Romalıların Suç Telakki Ettikleri Fiiller ve Bunlara Terettüp Eyleyen Cezalar**, **Ordinaryus Profesör Dr. Tahir Taner'e Armağan**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1956, ss. 333- 355.

Okuyucu Ergün, Güneş, **Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu**, Ankara, 2008. (Zimmet)

Okuyucu Ergün, Güneş, Türk Ceza Hukukunda Kamusal Faaliyet Ve Kamu Görevlisi, Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku, Cilt: III, **Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan.** (Türk Ceza Hukuku), ss. 527-542.

Okuyucu Ergün, Güneş, Bilirkişi Raporu Üzerinde Gerçekleştirilen Sahtecilik Fiillerinin Niteliği, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, Yıl: 2013, (Bilirkişi), ss. 265-274.

Orer, Gürsel, **Elektronik İmza Ve Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısının Hukuki Ve Cezai Sorumluluğu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

Önder, Ayhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt II-III**, İstanbul 1992.

Önok, Rıfat Murat, **Uluslararası Boyutuyla İşkence Suçu**, Ankara 2006.

Özbek, Veli Özer, **Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi**, Ankara, 1999, (Ceza Hukuku).

Özbek, Veli Özer, Elektronik Ortamda Bulunan Verilerin Ceza Muhakemesinde Delil Niteliği ve Değerlendirilmesi, **İÜHFM**, Cilt:59, Sayı: 1-2, (Elektronik), ss. 182-202.

Özbek, Veli Özer, 5237 Sayılı YTCK'nın Teşebbüs Ve Kusurluluğa İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, **Kazancı Hukuk Dergisi**, Sayı: 5, 2005, (Teşebbüs), ss. 21 vd.

Özbek, Veli Özer, Türk Ceza Kanununda Hata (m. 30), **CHD**, Sayı: 7, Ağustos 2008, (Hata), ss. 109-155.

Özbek, Veli Özer, Suç Genel Teorisi Bakımından Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar Ve Görüşlerimiz, **CHD**, Yıl: 6, Sayı:15, Nisan 2011, (Suç Genel Teorisi), ss. 19-28.

Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara, Eylül 2017. (Genel)

Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 12. Baskı, Eylül 2017. (Özel)

Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 10. Baskı, Eylül 2017. (Muhakeme)

Özbek, Mustafa Serdar, **Noter Senetlerinde Sahtelik**, 2. Baskı, Ankara, Ocak 2013.

Özen, Muharrem, 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu Bağlamında Noterlerin Cezai Sorumluluğu, **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, Sayı: 137, Mart 2008, ss. 24-65.

Özen, Mustafa, Ceza Hukukunda Fikri İhtima, **TBBD**, Sayı: 73, 2007, (Fikri İhtima), ss. 132-145.

Özen, Mustafa, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı, **TBBD**, Sayı: 70, 2007, (İştirak), ss. 239-253.

Özen, Mustafa, **Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, Ekim 2017, (Ceza).

Özen, Muharrem ve Önder Tozman, Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 42, Sayı: 4, Aralık 2009, ss. 25-57.

Özenbaş, Nazmiye, Yetkili Kamu Görevlisince İşlenen Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, **Electronic Journal Of Vocational Colleges- Kasım 2015, 14.Bürokon Özel Sayısı**, http://www.ejovoc.org/november_2015.aspx, (23.03.2016), ss.387-405.

Özgenç, İzzet, Kast-Taksir Kombinasyonları, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Süleyman Arslan'a Armağan, Cilt: 6, Sayı: 1-2, 1998, ss. 345-375.

Özgenç, İzzet, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 9. Baskı, Eylül 2013.

Özgenç, İzzet, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara, 2002, (Ekonomik).

Özgel, Ahmet, Adli Belge İncelemesinde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, **TBBT**, Sayı:50, Ocak- Şubat 2004, ss. 152-161.

Öztürk, Bahri ve Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Ankara, 2011.

Öztürk, Nejat, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Ve Tatbikatı II**, İstanbul, 1970.

Parlar, Ali ve Muzaffer Hatipoğlu, **Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu (151-229. Maddeler)**, 3. Cilt, Tümüyle Yenilenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.

Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, **Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

Pınar, İbrahim, **4483 Sayılı Kanuna Göre Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Ceza Soruşturması**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009.

Polat, Halil, **5237 Sayılı TCK'da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.

Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, Gözden

Geçirilmiş 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.

Pulaşlı, Hasan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Ve 6273 Sayılı Kanunla Değişik 5941 Sayılı Çek Kanunu'nun Yorumu İle Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, Genişletilmiş Ve Güncellenmiş 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

Sağlam, İpek, **Elektronik Sözleşmeler**, Legal Yayınevi, İstanbul 2007.

Savaş, Vural ve Sadık Mollamahmutoğlu, **Türk Ceza Kanununun Yorumu III**, Ankara, Seçkin Yayınları, 1995.

Sayıcı, Bilge, **Türkiye'de Hukuk Ve Adli Bilimler Açısından İmza Ve Karşılaşılan Sorunlar**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009.

Scheb, John M. ve John M. Scheb II, **Criminal Law**, Fifth Edition, Belmont, 2009.

Selçuk, Sami, **Dolandırıcılık Cürmünün Kimi Suçlardan Ayrımı Ve Çeklerle İlgili Suçlar**, Ankara, 1986, (Dolandırıcılık).

Selçuk, Sami, Özel Belgede Sahtecilik /Dolandırıcılık/İnancı Kötüye Kullanma Suçlarıyla İlgili Ceza Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine, **Türkiye Noterler Birliği Dergisi**, Sayı: 101, Şubat 1999, (Özel Belge).

Selçuk, Sami, **Karşıoylarım**, Turhan Kitabevi, Ankara 2001, (Karşıoylarım).

Serim, Bülent, Anayasa Mahkemesinin Son Kararı ve KİT Personeli, **AİD**, Cilt: 22, Sayı: 3, Eylül 1989, ss. 51-73.

Soyaslan, Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Bası, Ankara, 2016.

Soyaslan, Doğan, **Teşebbüs Suçu**, Ankara, 1994. (Teşebbüs)

Soyaslan, Doğan, **Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş şahıslar)**, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/297/2729.pdf>, (12.04.2016), (Memur).

Soyer Güleç, Sesim, Türk Ceza Kanununda Haksızlık Yanılığısı (M. 30/4), **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 10, Sayı:1, 2008, ss. 59-91.

Soyer Güleç, Sesim, **Borç İçin Hapis Yasağı ve Karşılıksızek Suçu**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Mart 2011.

Sürbehan, Sadrettin, Resmi Evrak Ve Sahteciliği, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 42, Sayı: 330, Mayıs- Haziran 1971, ss. 65-84.

şahin, Faruk, Yönetim Hukukundaki Memur Kavramıyla Ceza Hukukundaki Memur Kavramının Karşılaştırılması, **ABD**, 2004/1, ss. 15-42.

şan, Sedat, Resmi Belgede Sahtecilik, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 106, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2015, ss. 136-144.

şan, Sedat, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015.

şen, Ersan ve Mert Maviş, Resmi Belge Ve zel Belge Sahteciliği Ayırımı, **Yargı Dünyası Aylık İçtihat, Mevzuat Ve Hakemli Bilimsel İncelemeler Dergisi**, Sayı: 212, Ağustos 2013, ss. 21-30.

Tarhan, R. Bülent, **Yolsuzlukla Mücadele Kanunlar, Yönetmelikler, Uluslararası Sözleşmeler, Eylem Planları, Avrupa Birliği Aday lkelerde Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesine İlişkin On İlke, European Union, “Ten Principles For Improving The Fight Against Corruption İn The Candidate Countries”**,[http://Www.Tepav.Org.Tr/Upload/Files/1269871534r6711.Yolsuzlukla Mücadele Kanunlar Yonetmelikler Uluslararası Sozlesmeler Eylem Planlari.Pd](http://Www.Tepav.Org.Tr/Upload/Files/1269871534r6711.Yolsuzlukla_Mucadele_Kanunlar_Yonetmelikler_Uluslararası_Sozlesmeler_Eylem_Planlari.Pd)

f, (13/05/2016).

Taşdemir, Kubilay ve Ramazan Özkepir, **5237 Sayılı TCK'da Açıklamalı-İçtihatlı Sahtekarlık Suçları**, Ankara, 2009.

Taşdemir, Kubilay, **Açıklamalı- İçtihatlı Belgelerde Sahtecilik Suçları**, Ertem Basım, Ankara, Haziran 2013.

Tekin, Nurullah, Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar, **TAAD**, Yıl:5, Sayı:19, Ekim 2014, ss. 903-941.

Tezcan, Durmuş, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok, **Teorik Ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 14. Baskı, Seçkin Yayınları, Şubat 2017.

Toroslul, Nevzat, **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara, 1970, (Cürüm).

Toroslul, Nevzat, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Ankara, 2008, (Genel).

Toroslul, Nevzat, **Ceza Hukuku: Özel Kısım**, 8. Baskı, Ankara, Savaş Yayınları, Eylül 2015, (Özel).

Turabi, Selami, Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Tanımı, **CHD**, Yıl:7, Sayı:20, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2012, ss. 87-110.

Tümerkan, Somay, **Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri)**, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1987.

Türkoğlu Özdemir, Gökçe, Roma Hukukunda Rüşveti Engellemeye Yönelik Düzenlemeler, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Özel Sayı, 2007, ss. 1179-1213.

Uğur, Hüsamettin, Gerçek Bir Resmi Belgeyi Değiştirme Ve Bozma Eylemlerinin TCK'nın 204/1 Ve 205. Maddeleri Açısından Değerlendirilmesi, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 86, Ekim 2013, ss. 40-48.

Ülgen, Hüseyin, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen ve Kaya Arslan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 8. Bası, İstanbul 2013.

Ünver, Yener, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Ankara, 2003.

Üstüner, Ali, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Diyarbakır, 2013.

Wilinski, A., Roma Ceza Hukuku Ve Ceza Usul Hukukuna Bir Kuşbakışı, Çev. Belgin Erdoğan, **DÜHFD**, Sayı:1, Yıl: 1983, Diyarbakır, ss.329-335.

Yaşar, Osman, Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt: IV, Madde 147-204**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, (C: IV).

Yaşar, Osman, Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Cilt: V, Madde 205-256**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, (C: V).

Yalçın Sancar, Türkan, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zincirleme Suç, **TBBT**, Sayı: 70, 2007, ss. 244-259.

Yenisey, Feridun ve Gottfried Plagemann, **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch Stgb**, İstanbul, Mayıs 2015.

Yerdelen, Erdal, Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, **CHD**, Yıl:8, Sayı:23, ss. 71-91.

Yılmaz, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005.

Yılmaz, Zekeriya, **Gerekçe Ve Tutanaklarla Yeni Türk Ceza Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

Yurtcan, Erdener, **Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları**, 2. Bası, Ekim 2015.

Zafer, Hamide, Ceza Hukuku Uygulamasında Kamu Görevlisi (Public Official In The Appplication Of Criminal Law), **YÜHFD**, Duygun Yarsuvat'a Armağan, C:IX, Sayı:2, Yıl: 2012, ss. 213-226.

Askeri Yargıtay Dergisi

Dinamik Mevzuat İctihat Programı

Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı

UYAP Bilgi Sistemi

<http://www.adalet.org>

<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr>

<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.interpol.pol.tr>

<http://www.kom.pol.tr>

<http://www.kazanci.com>

<https://www.law.cornell.edu>

<http://www.selingundogdu.av.tr/index.php/makaleler/1105-faydasiz-sahtecilik-ve-aldatma-kabiliyeti>, (12.04.2015)

<http://www.tbmm.gov.tr>

<http://www.tdk.gov.tr>

<http://www.teftis.gov.tr>

<http://www.tepav.org.tr>

<http://www.turkhukuksitesi.com>

